

వైశాఖ పురాణము

(స్కాందపురాణాంతర్గతము)

వచనము

93క

గ్రంథకర్త:

శ్రీ జయంతి జగన్నాథశాస్త్రి

పబ్లిషర్స్ :

కొండపల్లి వీరవెంకయ్య అండ్ సన్స్

శ్రీ సత్యనారాయణ బుక్ డిపో

రాజమండ్రి.

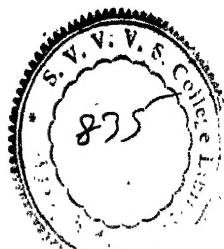
1955

చిత్రము రిజిస్టర్డ్]

[మె 1—8—0

రాజమహేంద్రవరమున
శ్రీ కొండపల్లి ముద్రాశాలయందు
ముద్రింపబడియె.

భూమిక

ఆర్యానర్తదేశము ఋషిపుంగవ భూషితమై వేదశాస్త్ర పురాణేతిహాస చోదితమై సనాతన ధర్మవిరాజితమై, సద్వ్రత ధర్మాచరణానక్త సంయుతమై నలరారుచుండును. అందు వత్సరమునకు గల పండ్రెండు మాసములకు గూడ దగురీతి నాచరింపవలసిన విధులు, ధర్మములు, వ్రతములు భగవంశానుభూతులగు ఋషిపుంగవులు వివరించియున్నారు. అష్టాదశపురాణములు కూడ నీరీతిగనే వ్యాసుడు విరచించి మానవకోటికి బ్రసాదించినాడు. అందు స్కాందపురాణమున సమస్త ధర్మములును, వ్రతవిధులును, సనాతనధర్మములును, ఆస్తికతాబోధనలును, అగతానాగతవిశేషములును నిర్వచింపబడి యున్నవి యీ స్కాందపురాణమునందు బ్రహ్మమానసపుత్రుడైన నారదమహర్షి అంబరీషమహారాజునకు అనేకవిధ ధర్మములను నిర్వచించినాడు. అవి సూతుడు శౌనకాదులకు వీనుల వింకగునట్లు వినిపించినాడు. యీ పాత్రమునందు వైశాఖమాసము యొక్క ఘహిమ, వ్రతమహాత్మ్యము—ఫలితము లోనగు పెక్కు విషయములు జనసామాన్యమున కందుబాటుగు నట్లుల్లేఖింపబడినది. ధర్మాశక్తులగు పాతకలోకము దీనిం బఠించి తాము తరించుటయే గాక యితరులను కూడ తరింపజేయుదురని నా తలంపు.

రాజమండ్రి
30-3-1914

ఇట్లు
విద్యజ్ఞన విధేయుడు
జయంతి జగన్నాథశాస్త్రి

విషయ సూచిక

- 1 మొదటి అధ్యాయము - వైశాఖమాసమాహాత్యము
- 2 రెండవ అధ్యాయము - దానఫల నిరూపణము
- 3 మూడవ అధ్యాయము - దాన నిర్ధారణము
- 4 నాలుగవ అధ్యాయము - వైశాఖ ధర్మప్రశంస
- 5 అయిదవ అధ్యాయము - వైశాఖమాస శ్రేష్ఠత్వము
- 6 ఆఠవ అధ్యాయము - వైశాఖవ్రత మాహాత్యము
- 7 ఏడవ అధ్యాయము - పిశాచ మోక్షప్రాప్తి
- 8 ఎనిమిదవ అధ్యాయము - కామదహనము
- 9 తొమ్మిదవ అధ్యాయము - కుమారస్వామి జన్మము
- 10 పదవ అధ్యాయము - హేమకాంతుని పాపవిముక్తి
- 11 పదునొకండవ అధ్యాయము - కీర్తిమంతుని విజయము
- 12 పంజెండవ అధ్యాయము - యమదుఃఖ వివరణ
- 13 పదుమూడవ అధ్యాయము - యమవిచారోపశాంతి
- 14 పదునాల్గవ అధ్యాయము - ఛిన్నకర్ణుని పిశాచ బాధా
నివారణ
- 15 పదునేనవ అధ్యాయము - పాంచాల దేశాధీశుని దరిద్ర
నాశనము
- 16 పదునాఱవ అధ్యాయము - పాంచాలరాజు వైకుంఠప్రాప్తి
సంధుట
- 17 పదునేడవ అధ్యాయము - దంతిలగోపాల మోక్షప్రాప్తి
- 18 పదునెనిమిదవ అధ్యాయము - కిరాతునికి రహస్యధర్మము
లను చెప్పట

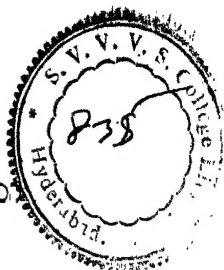
- 19 పందొమ్మిదవ అధ్యాయము - వాయు దేవుని శాపము
 20 ఇరువదవ అధ్యాయము - భాగవత ధర్మము
 21 ఇరువదియొకటవ అధ్యాయము - వాల్మీకి జన్మకథ
 22 ఇరువదిరెండవ అధ్యాయము - కలిధర్మ నిరూపణము
 23 ఇరువదిమూడవ అధ్యాయము - అక్షయ తృతీయ శ్రేష్ఠ
 త్వము
 24 ఇరువదినాల్గవ అధ్యాయము - శునీ మోక్షపాపి
 25 ఇరువదిఅయిదవ అధ్యాయము - వైశాఖమాస ఫలశ్రుతి

ప్రార్థన శ్లోకములు

- శ్లో. శుక్లాంబరధరం విష్ణుం శశివన్దం చతుర్భుజం
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయే తస్యైవ విఘ్నోపశాంతయే 1
- శ్లో. యాకుంచేందు తుమారహారధనశా యా శుభ్రవస్త్రావృతా
యావీణావరదండ మండిత కరా యాశ్వేత పద్మాసనా
యాబ్రహ్మచ్యుత శంకర ప్రభృతిభి ర్దేవైస్సదాపూజితా
సామాంపాతు సరస్వతీ భగవతీ నిశ్చేష జాడ్యాపహ 2
- శ్లో. వందే లక్ష్మీం పరమశివ మయీం శుద్ధజాంబూనదాభాం
తేజోయాపాం కనకవననాం స్వర్ణభూషోజ్జ్వలాంగీం
బీజాపూరం కనకకలశం హేమ పద్మం డధానా
మాద్యాం శక్తిం సకల జననీం విష్ణువామాంక సంస్థామ్ 3
- శ్లో. వ్యాసం వసిష్ఠ నస్తారం శక్తేః పాత్ర మకల్మషమ్
పరాశరాత్మజం వందే శుక తాతం తపోనిధిమ్ 4
- శ్లో. గురుర్బ్రహ్మ గురుర్విష్ణు గురుర్దేవో మహేశ్వరః
గురుస్సాక్షాత్పరం బ్రహ్మ తస్మై శ్రీగురవేనమః 5
- శ్లో. జ్ఞానానంద మయం దేవం నిర్మల స్ఫటికాకృతిం
ఆధారం సర్వవిద్యానాం హయగ్రీవ ముపాస్మహే. 6

శ్రీ రఘు

వైశాఖ పురాణము

మొదటి అధ్యాయము

సూత్ర పౌరాణికుండు శౌనకాది మహామునులకు చెప్పు
చున్నాడు—సమస్తభూతజాలమును సృజించిన బ్రహ్మదేవుని మానస
కుమారుడగు నారదనుహర్షి అంబరీషచక్రవర్తికి అనేకవిధ ధర్మము
లను వినిపించగా ఆతడు అమితానందమును పొంది యింకను విశేష
ములను వినగోరి మహానుభావా! నారదా! మీరు నాకు పంజెండు
మాసముల మాహాత్మ్యమును గురించి చెప్పియున్నారు నేనును
బహుశ్రద్ధతో విని యానందించితిని, మాసములన్నిటిలో వైశాఖ
మాసము మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనదని నా మనస్సున నిశ్చయపరచు
కొంటిని. గాన ఆ మాసమాహాత్మ్యమును వినుటకు కుతూహలము
కలిగియుంటిని. అందువలన యీ వైశాఖమాసము శ్రీ మహావిష్ణువు
నకు యెట్లు మిక్కిలి ప్రీతికరమైనది? యీ మాసమందు మనుజు
లొచ్చరింపదగిన వ్రతవిధులు, ధర్మములు యేమిగలవు? యీ మాస
మందు చేయదగిన విష్ణుప్రీతిని కలిగించు కార్యములెవ్వి? ఏవిధమైన
దానములను చేయవలెను? ఆ దానాచరణమువలన గలుగు ఫలిత
ములేమి? ఎందునిమిత్త మేధర్మము సవలంబింపవలయును? వైశాఖ
మాసమున విష్ణుపూజన మేపదార్థములతో సమాచరింపవలెను?
యీ విధమైన విషయములను వినుటకు కుతూహలాయత్తచిత్తుడనై
యున్నాడను గాన మీరది యానతిచ్చి నన్ను కృతార్థుని చేయు
డని యడిగెను.

అంత నారదముని అంబరీషమహారాజునకు చెప్పదొడంగెను, మహారాజా! పరమరహస్యమైన మాసధర్మములను గురించి పూర్వమందు నేను బ్రహ్మదేవునడిగితిని. ఆ బ్రహ్మ, యీ విషయమై ఒకానొకప్పుడు లక్ష్మీదేవి, విష్ణుమూర్తిని ప్రశ్నింపగా శ్రీ మహావిష్ణువామెకు దెల్పెననియు, ఆ విషయమునే తిరిగి చెప్పెదనని నాకు వినిపించెను. దానినే మరల నీకు చెప్పుచున్నాను. వినుము.

సంవత్సరమునకు గల పండ్రెండు మాసములలో కార్తిక మాసము, మాఘమాసము, వైశాఖమాసము మిగుల మహిమగలవని చెప్పదురు. వీనిలోకూడ వైశాఖము అమితఫలము గలదని చెప్పబడినది. ఈ మాసమున చేసిన దానములు, ధర్మములు, యాగములు, స్నానములు లోనగు కర్మలన్నియు సమస్తమగు పాపములను నిర్మూలముచేయును. కాబట్టి యీ వైశాఖమాసము సమస్త మానవులకును, తల్లిపిల్లలకు యిష్టవస్తువుల నొసంగి మనుచునట్లు సర్వాభీష్టములను యిచ్చును.

వైశాఖమాసము సర్వవిధ ధర్మములు కలదిగను, యజ్ఞస్వరూపము కలదిగను, సమస్తక్రియలయొక్క సారము కలదిగను, గొప్ప తపోమహిమకలదిగను, దేవతలచే పూజల నందునట్టిదిగను, తెలియబడుచున్నది. సమస్తవిద్యలలో వేదమువలెను, సర్వమంత్రములలో ఓంకారమువలెను, వృక్షజాతులలో కల్పవృక్షమువలెను, ఆవులలో కామధేనువువలెను, పాములలో ఆదిశేషువువలెను, పక్షులలో గరుత్మంతునివలెను దేవతలలో విష్ణుమూర్తివలెను, వర్ణములలో బ్రాహ్మణునివలెను, యిష్టవస్తువులందు ప్రాణమువలెను, సహచరులందు భార్యవలెను, నదులలో గంగానదివలెను, కాంతియందు సూర్యునివలెను, ఆయుధములందు చక్రమువలెను, లోహములందు బంగారమువలెను, విష్ణుభక్తులలో శంకరునివలెను, మణులలో

కొస్తు భమణివలెను, ధర్మమహిమాన్వితమైన మానములందు వైశాఖ మాసము మిన్నయై నలరారుచున్నది.

వైశాఖమాసమున సూర్యోదయమునకు ముందుగా మేష సంక్రమణమందు స్నానమాచరించిన మానవుడు విష్ణుప్రీతికరమగు వేరొక కార్యము నాచరింపనవసరములేదు. రమానాథుడగు శ్రీమహా విష్ణువు వైశాఖమాసము దాచరింపదగిన స్నానమందు ప్రీతికలవాడగుటచే, అన్నదానమువలన భూతజాలము సంతృప్తిపడునట్లు భగవంతుడు వైశాఖస్నానమువలన సంతసించును. అట్టి స్నాన మాచరించినవారిని, స్నానాసక్తి గలవారిసేకూడ ననుగ్రహించును. అంత మాత్రమున వారు జ్ఞానాసక్తులై పాపములనుండి విడువబడి విష్ణులోకమును పొందగలరు. సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా ఉదయమున స్నానమాడి సంధ్యావందనాది క్రియల నిర్వహించిన వారు, సమస్తపాపములనుండి ముక్తులై విష్ణువునం దైక్యము కాగలరు. వైశాఖమాసమున నాలుగవవంతు దినములు, స్నానము చేసినను పదివేల అశ్వమేధయాగముల ఫలితమును పొందగలడు. స్నానము చేయుటకు శక్తిలేనివాడు స్థిరమైన మనస్సుగలవాడై స్నానము చేయు సంకల్పమును మనస్సున కలిగియుండేనేని, అతడు నూరు యాగములు చేసిన పుణ్యమును పొందును.

సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా వైశాఖమాసమున ఎవడు స్నానమాచరించుటకై బయలుదేరి ధనుస్సు ప్రమాణముగల దూరమువరకు వచ్చునో వాడు సమస్తకర్మబంధములనుండి విముక్తుడై విష్ణులోకమును పొందును. ఓ అంబరీషమహారాజా! స్వర్గలోక, భూలోక, పాతాళలోకములందు గల తీర్థములన్ని బ్రహ్మాంశాంతరూప్యతమైన సమస్త తీర్థములన్నియు, హిర్ణ్యముల యందును, తటాకము కాలువ మొదలగు వానియందును ప్రసన్నమైయుండును.

కాన ఏ మానవుడు వైశాఖమాసమున బహిర్జలములయం దైనను స్నానము చేయకయుండునో వాడు యముని యానతిప్రకారము సమస్తపాపముల చేతను చుట్టబడియుండును.

అంబరీషా ! తీర్థములకు అధిదేవతలగు దేవతలు వైశాఖ మాసమున చెరువులు, నూతులు, కాలువలు లోనగువానియందుగల బహిర్జలములందు సన్నిహితులై ఆశ్రయించి యుందురు. ఈ మాసమున సూర్యోదయము మొదలు ఆఱు ఘడియలవరకు మానవుల మేలుకొఱకు శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క యానతి ననుసరించి దేవతలందరు బహిర్జలములయందు సన్నిహితులై యుందురు. కాన అంబా వైశాఖమాసమున యీ ఆఱుఘడియలలోగా నెవడు స్నానమాచరింపడో వానికి తీర్థములకు అధిదేవతలగువారు శాపమిచ్చి తమతమ స్థానములకు పోవుదురు. వైశాఖమాసమందు ప్రాతఃకాలమున ముఖ్యముగా స్నానము చేయువలయును.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖ మాహాత్మ్యమందు నారదాంబరీష సంవాదమున మొదటి అధ్యాయము.

రెండవ అధ్యాయము

నారదుడు అంబరీషమహారాజునకు చెప్పుచున్నాడు. వైశాఖ మాసముతో సమానమగు మాసమును, కృతయుగముతో సమానమగు యుగమును వేదముతో సమానమగు శాస్త్రమును, గంగా నదితో సమానమగు తీర్థమును లేదు. జలముతో కూడిన దానముతో సమానమగు దానమును, భార్యవలన గలుగు సుఖముతో సమానమగు సౌఖ్యమును, ప్రయత్నమువలన గలుగు ధనముతో

సమానముగు సంపదయు, జీవించుటకంటె యితరమైన ప్రయోజనమును లేవు. ఉపవాసముతో సమానముగు తపమును, దానముకంటె యితరమైన సుఖమును, దయతో సమానముగు ధర్మమును, కండ్లతో సమానమైన కాంతియులేదు. భోజనమువలన గలుగు సంతృప్తితో సమానముగు తృప్తియు, వ్యవసాయముతో సమానముగు వాణిజ్యము, ధర్మముతో సమానముగు మిత్రుడు, సత్యముతో సమానముగఁగిరియు, వేతాకటియుండనేరదు. ఆరోగ్యముతో సమముగు జేహస్థితి, విష్ణుమూర్తితో సమముగు రక్షణుడును, వైశాఖమాసముతో సమముగు పవిత్రమైన వేతాక మాసమును లేదు అని పండితులు వచింతురు.

వైశాఖమాసము సదా విష్ణుమూర్తికి ప్రయకరమైనది. అట్టి విష్ణు ప్రీతికరమైన వైశాఖ మాసమందు వ్రతశూన్యుడై స్నాన మాచరింపక యేనరుడు కాలము గడుపునో అతడు సర్వపాపముల చేతను చుట్టబడి ధర్మములనుండి తప్పింపబడి, మెటనే పశుజన్మమును పొందగలడు. ధర్మముల నాచరించు వారియందు గరిష్ఠుడవైన అంబరీష మహారాజా! మానవ జన్మమెత్తి వైశాఖమాసమున వ్రత శూన్యుముగను, స్నానరహితముగను కాలము గడపిన నరుడు చేయు సమస్త యజ్ఞాది కర్మలును వ్యర్థమగుచు. వైశాఖమాసమందు జరుపు వ్రతము దుపయోగించు పుష్పఫలాదులు గూడ విష్ణులోకప్రాప్తిని పొందునుటకు సందియములేదు.

ఈ లోకమునందు అనేకములగు సంపదలు, అనేకములగు చరిత్రములు కలవు. అవి యన్నియు మానవునకు మఱల జన్మను కలుగ చేసి శరీరాయాసమును కలుగ చేయునవిగా నున్నవి. వైశాఖ మాసమందు వ్రాతఃకాలమున సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా స్నానమాచరించినవానికి తిరిగి జన్మకలుగనేరదు. అన్నిదానములందు యెట్టి ఫలితముకలదో, గంగాది సమస్త తీర్థములందును యెట్టి

పుణ్యముకలదో, అట్టి ఫలము వైశాఖమాసమున జలదానముచేసి నందువలన కలుగును. పుణ్యప్రథమగు సంవత్సరము పొందవలెనను యాశగలిగియు, జలదానమును చేయజాలనివాడు, యితరులనైనను ప్రోత్సహించి చేయింపవలయును. జలదానము అన్నిదానములలోను మిగుల శ్రేష్ఠమైనది. పూర్వమందు త్రాసునందు జలదానము నొక ప్రక్కను, సమస్తమైన యితర దానములనూ రెండవ ప్రక్కనూ నుంచి తూచగా జలదానమే యెక్కువగా తూగెను. బాటసారులు ప్రయాణముచేయు మార్గమధ్యమందు చలివేంద్రుని యేర్పరచి, వైశాఖమాసమందు యెవడు జలమును త్రాగుటకు యిచ్చి దాహమును తీర్చుచున్నాడో, అతడు సత్పురుషుడై తన వంశమందు పుట్టిన కోటితరములవారిని, యెట్టి దుర్గతులం బొందుచున్నను, తరింపజేసి, విష్ణులోకమును జెందింపగలుగును. అట్లు చలివేంద్ర నేర్పరచుట, దేవతలకును, పితృ దేవతలకును, మునీశ్వరులకును, మిక్కిలి సంతోషమును కలిగించును. యిందుకు సందేహములేదు. మార్గాయాసమున శోషించి దప్పికచే తాపముజెంది నచ్చిన బాటసారులకు జలదానము చేసి సంతోషులను జేసినచో, బ్రహ్మ, హరి, శివుడు లోకగు సర్వ దేవతలను సంతోషులగుదురు. మహారాజా! నీటియందు కాండగలవాడు నీటినికోరును. నీడయందు శోరికగలవాడు నీడను అభిలషించును. విసనకట్టయందు వాఁచగలవాడు దానిని పొంఛించును. అందువలన వైశాఖమాసమునందు యెవరికి యేవిధమగు శోరికయుండునో ఆ విధముగా నీరు, గొడుగు, విసనకట్ట, కాలిజొడు లోనగునవి యిచ్చి వారిని సంతోషపరచవలెను.

ఈ మాసము సమీపించుచున్న దనగా కలుంబీకుడగు విష్ణునకు పూర్ణజలములుగల ఉడకకలశమును మానవుడుదానము చేయవలెను. అట్లుచేయనివాడు యీలోకమందు ఛాతకపక్షిగా పుట్టును.

ఎవడు దాహపీడితుడగు వానికి చల్లని నీటినిచ్చి ఉపశమింపజేయు చున్నాడో, అట్టివా ఙ్కార్యచేతనే అనేక వేల రాజనూయయాగములను చేసినందువలన కలుగు ఫలితమును బొందును. ఎవడు ఎండ వేడినిచేత తాపమును పొంది యాయాసపడుచుండునో వానికి విసన కట్టచే విసరి తాపోపశమనముగావించునో అట్టివాడు ఆకార్యము చేతనే పాపమిచ్చునై గరుత్మంతుని స్వరూపమును పొంది మూడు లోకములందును సంచరింపగలడు. వైశాఖమాసమున బ్రాహ్మణులకు విసనకట్టను దానముచేయనివాడు అనేక వాయురోగములచే బాధపడుచు అంత్యమున నరకమును జెందును, మూరాయాసముచేత అలసిపోయిన విప్రులకు, వస్త్రముతోనైనను యేనరుడు విసరుచూ తాపమును తీర్చుచున్నాడో, అతడు నమస్త పాపములనుండి విముక్తుడై విష్ణుసాయజ్యమును పొందును. ఏనరుడు పరిశుద్ధాత్మతో తాటియాకుల విసనకట్టనైనను వైశాఖమాసమున దానమిచ్చుచున్నాడో అట్టివాడు నమస్త పాపములనుండి విడువబడి బ్రహ్మలోక ప్రాప్తిని జెందగలడు.

పుణ్యవంతిమైనదియు, ఆయాసమును తాపమును పోగొట్టునదియునగు విసనకట్టను వైశాఖమాసమున యేమాసపుడు దానము చేయగలడునో అతడు నరకలోకమున పాపము ననుభవించి యీ భూలోకమందు మహాపాపియై పుట్టును. అంబరీష మహారాజా! ఆధ్యాత్మిక, ఆధిదైవిక, ఆధిభౌతికములను దుఃఖములను పోగొట్టుకొనుటకు సర్వవిధములచేతను, మాసపుడు ప్రయత్నించి గొడుగును దానమిచ్చువలెను, విష్ణుప్రీతికరమైన వైశాఖమాసమందు గొడుగును దానమిచ్చని నరుడు నీడలేనివాడై పాపయుతిమైన పిశాచమై భూలోకమున జన్మించును. వైశాఖమాసమందు కాలిజోభు దానమును ఎవడు చేయునో ఆ పుణ్యాత్ముడు యశుమాతలను త్రోసివైచి

విష్ణులోకమును చేరగలడు. మాధవప్రీతికరమగు నైశాఖమాసమందు కాలిచెప్పలు ఎవడు దానము నిచ్చునో అతడు యీలోకమందు కష్టములను పొందక పరలోకమందు సుఖమును పొంది నరకమును పొందడు. పాదుకలు కావలెనని వాంఛ కలిగిన విప్రునకు పాదుకలను దానమొసగినవాడు శోటిజన్మలవరకు భూలోకమున రాజుగా జన్మించును. అనాథులకు మార్గమందు ఆయాసమును, శ్రమను శాపునట్టి మందిరమును కట్టించి బాటసారుల శ్రమను తగ్గించు నడుడు పొందు పుణ్యవిశేషమును చెప్పటకు బ్రహ్మకై నను అలవిగాదు. మధ్యాహ్న సమయమున అతిథిగా వచ్చిన విప్రునకు భోజనము పెట్టినవాని ఫలితము బ్రహ్మకై నను చెప్పటకు శక్యము కాదు.

మహారాజా ! అన్నదానము అన్ని దానములకంటె వెంటనే మనుష్యులను తృప్తిపరచును. కాన మూడులోకములందును అన్నముతో సమానమగు దానములేదు. దారియందు అలసిపోయి శ్రమ జేచిన విప్రుని కుశలమడిగి సమ్మానపూర్వకముగా భోజనము పెట్టిన యెడల వారి పుణ్యమును చెప్పటకు బ్రహ్మదేవునకైనను శక్తి చాలదు. భార్య, సంతానము, ఇల్లు, వస్త్రము, భూషణములు, నగలు, యీ మొదలైనవి ప్రేమను కలిగించునవియైనను, ఆకటి బాధచే కుండువానికి పరమానందాకరములుగా నుండును. భోజనము చేసి సంతుష్టుడైన వానికి మిక్కిలి ప్రీతిదాయకములగును. అందుచేత ప్రపంచమందు అన్నదానముతో సమానమగు దానము యిప్పుడు లేదు. ముందు ఉండబోదు. నైశాఖమాసమున ఎండవేడిమిచే తాపమును పొంది యలసివచ్చిన విప్రునకు అన్నమును పెట్టి ఆదరించని మానవుడు యీ లోకమందు పిశాచమైపుట్టి తన మాంసమును తానే భుజించును. కాబట్టి శక్తి ననుగరించి విప్రులకు నైశాఖ

మానమున అన్నదానము చేయవలయును. తల్లిదండ్రుల నయినను మరువగలడుగాని అన్నముపెట్టి ఆదరించినవానిని మానవుడు మరువ జాలడు. అన్నాతుడు అన్నమును భుజించిన సౌఖ్యము మిగుల శ్రేష్ఠముగాన మూడులోకములందును మానవులు అన్ని దానముల కంటె అన్నదానము మిక్కిలి మిన్నయైనదని కొనియాడుచుందురు. ప్రపంచమున జన్మకు కారణభూతులైన తల్లిదండ్రులు సామాన్యులు మాత్రమే యగుదురు, అన్నాతుడనకు అన్నమునుపెట్టి పోషించు వారు నిజమైన తల్లిదండ్రులని విద్వాంసులు చెప్పుదురు. శత్రువులను జయింపగల అంబరీషమహారాజా! అన్నదానమును చేయువాని యందు నమస్తమైన తీర్థములు, సర్వదేవతలు, సర్వవిధ ధర్మములు నిలచియుండును.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమందు
నారదాంబరీష సంవాదమున రెండవ అధ్యాయము

మూడవ అధ్యాయము

నారదుడు అంబరీషమహారాజునకు చెప్పుచున్నాడు. మహారాజా! వైశాఖమాసమున తీవ్రమైన గాడ్పుల యందు చల్లనిగాలి వీచుచుండగా యేవిధమైన చక్కని సుఖశయ్యపై పడుండి మానవుడు సుఖనిద్రను పొందునో అట్టి శయ్యాదానమును విప్రునకొసంగి వాని తాపమును బాపిన యెడల అతడు స్వర్గనివాసియై పరమసౌఖ్యమును పొందును. నమస్తమైన ధర్మములను చేయుటకు శరీరమే ప్రధానమైయున్నది. శరీరమే ఆరోగ్యవంతమై యుండవలెను. అట్టి శరీరారోగ్యమునకు, సౌఖ్యమునకు కారణభూతములు, భోజనశయ్యా

దులు. కాబట్టి భోజనమిడి శయ్య నమర్చి తాపమార్చి ఆదర్శించిన
మానవుడు, తాపత్రయవర్జితుడై యోగీశ్వరులుకూడ పొంకనేరని
నాశరహితమైన వైకుంఠ ప్రాప్తిని చెందగలడు. వైశాఖమాసమున
యెండవలన తాపమును పొంది అలసిన విప్రులకు తాపమార్చి, సుఖ
వంతమగు శయ్యనమర్చినవాడు జన్మము, మరణము, ముదుసలిత్వము
లేక వైకుంఠమునందుండగలడు. విప్రుడు శయ్యను దానముగా
గ్రహించి సదా సుఖమును పొందును.

మహారాజా ! విప్రుడట్టి శయ్యపై విశ్రమించిన మాత్రమున,
తెలిసిగాని, తెలియకగాని చేయబడిన పాపములు, దాతను విడిచి
హరితికర్పూర మగ్నియందు హరించినట్లు నిర్మూలమగును. విప్రుడు
దానముగా గ్రహించిన శయ్యయందు నిద్రించిన యెడల దాత నాశ
రహితమైన బ్రహ్మనందమును పొందగలుగును. వైశాఖమాసమున
సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా ప్రాతఃకాలమున స్నానముచేసిన
పుణ్యము కలుగునరుడు, విప్రునకు పరుండుటకు పరువును దాన
మిచ్చిన యెడల తాత యొక్క వంశమువారందరును యేర్వోగమును
లేక యీలోకమందు సమస్తసౌఖ్యములను పొంద దీర్ఘాయుర్ధాయ
వంతులై, సంతతారోగ్యవంతులై, యథోచిత ధన, ధైర్య, యశ
స్సులను పొందగలుగుదురు. ఆవంశమందు నూరు పురుషాంతరరముల
వరకు ధర్మములేనివాడు పుట్టనేరడు. పుట్టినను, సమస్తసుఖముల
ననుభవించి అంత్యమందు స్వర్గసుఖమును పొందును. శ్రోత్రీయుడై వ
విప్రునకు ఏమానవుడు తలగడదెందును దాన మొసంగునో, వాడు
సర్వవిధపాపములనుండి విడువబడి బ్రహ్మనందమును పొందగలడు.
మానవునకు సుఖము నిచ్చునది నిద్ర. అట్టి నిద్రనొసంగుటకు శయ్య
సాధనము. గాన శయ్యాదాన మొసంగినందువలన దాత సర్వజీవా
ధారుడై భూలోకమందఖండ సామ్రాజ్యమును పొందగలుగును.

అంబరీషమహారాజా! శయ్యను దానమిచ్చిన మానవుడు సదా సుఖవంతుడై, భోగవంతుడై, ధర్మానకుడై, ఏడుజన్మలవరకు సర్వదిక్కులయందు దిగ్విజయమును పొంది జన్మాంతమందు ఏడు పురుషాంతరములవారిం గూడి బ్రహ్మలోకమున నివసింపగలడు. వైశాఖమాసమున యెండచే తపించువారికి విశ్రమించు నిమిత్తము ఎవడు తాటియాకులచే నిర్మింపబడిన చాపను అనుద్భవో, అట్టి దాత మిక్కిలి గొప్పదైన పుణ్యమును పొందగలడు. ఎలననగా అట్టి చాపయందు శ్రీమహావిష్ణువు స్వతహాగా వచ్చి శయనించును.

గొట్టెవెంట్రుకలు నీటియందు పడినను; చిక్కపడనేరవు. శయ్యాదానము చేసిన మానవుడును అట్లే సంసారపాగరమున బడి యున్నను బంధింపబడడు. శయ్యాదానము కాని ఆసనమును అమ ర్చుటగాని చేయలేనివాడు, చాపను దాన మిచ్చిన యెడల దాత సర్వకాలములందును సుఖము ననుభవింపగలడు. వైశాఖమాసమున తాపమును పొందిన మానవుడు విశ్రమించు నిమిత్తము శయ్యను యాదించిన యెడల, శయ్య నిస్వజాలకపోయినను దృఢమైన చాపను దాన మిచ్చినవాడు వెంటనే ముక్తిని పొందగలుగును. యిందు విష యమైన విచారణ చేయనవసరములేదు. లోకములో సమస్త దుఃఖ ములను మరపించునది నిద్రాసమయము. అట్టి నిద్రవలన సమస్త శ్రమలు నివారణ యగును. ఆ నిద్ర చాపయందు నిద్రించువానికి యెక్కువ సుఖమిచ్చును. మహారాజా! వైశాఖమాసమందు యే మానవుడు కంబళ దానము చేయుచున్నాడో వాడు అకాల మృత్యువువలనను, కాలమృత్యువువలనను కూడ విడువబడి నూలు సంవత్సరములు ఆయుర్దాయముగలిగి జీవించును.

ఏ నరుడు యెండబాధచే తాపము పొందిన విప్రునకు పలు చగానున్న బట్టను దానముచేయునో వాడు పూర్తిగా ఆయుర్దా

యము గలవాడై అంత్యమందు పరమపద ప్రాప్తినందును. అంతర్గత మగు వేడిని నివారించునదియు, శ్రేష్ఠమైనదియు నగు హారతి కర్పూరమును బ్రాహ్మణునకు దానమిచ్చినవాడు, సర్వదుఃఖవివర్జితుడై ముక్తిని పొందగలడు. ఎవడు వైశాఖమాసమందు బ్రాహ్మణునకు పుష్పలను, కుంకుమను, దానముచేయునో వాడు చతుస్సముద్రముదితమైన భూమిని పాలింపగల చక్రవర్తియైలోకమంతయు తన స్వాధీనమందుంచుకొనగలడు. పుత్రపౌత్రాదుల పొంది భోగములనుభవించి అంత్యమందు మోక్షపద ప్రాప్తినందగలడు. సామాన్యముగా శరీరతాపమునుగాని అంతస్తాపమును గాని హరించుటకు మంచిగంధమును పూసికొనవలెను. కాబట్టి వైశాఖమాసమందు అట్టి చండనమును బ్రాహ్మణునకు పూసి వాని తాపమును పోగొట్టిన తాపత్రయాది దుఃఖములచే విడువబడి మోక్షసామ్రాజ్యమును పొందగలడు. మహారాజా! వైశాఖమాసమందు ఎండవేడిమిచేత పరితాపము బొందువానికి వట్టివేరు, సంపంగి, తుంగవేరు మొదలగు వానితో కలసిన నీటిని స్నానము చేయించు మానవుడు యిహలోకమందు దేవతానహాయుడై సమస్త భోగభాగ్యములను పొంది పాపమును, విచారమును విడచి మోక్షపదప్రాప్తి నందగలడు.

వైశాఖమాసమాహాత్యమును దెలిసినవాడు గోరోచనము, కన్దురిదానము చేసిన యెడల తాపత్రయాది సంసారబంధములచే విడువబడి యుత్తమమైన బ్రహ్మనంద సుఖమును పొందగలడు. సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా వైశాఖమాసమున ప్రాతఃకాలమున స్నానమాచరించి విప్రునకు తాంబూలము నిచ్చువాడు లోకాధిపతియై సర్వసౌఖ్యముల ననుభవించి యుత్తమమైన బ్రహ్మనంద సుఖమును పొందగలడు. సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా తామర పుష్పలతో నిర్మించిన కండగాని, అడవి మల్లెపుష్పములుగలకండగాని

బ్రాహ్మణునకు దాన మిచ్చిన యెడల ఆమానవుడు నాలుగుముద్రములమధ్యను గల భూమండల మేలుచు అంత్యమున మోక్షమును పొందగలడు.

వైశాఖమాసము ప్రారంభించగానే మొగలిపువ్వులతోగాని, మల్లిపువ్వులతోగాని, దండలను స్మించి విప్రునకు దానమిచ్చినవానికి శ్రీమహావిష్ణువు యనుగ్రహముచే మోక్షప్రాప్తి నందగలడు. అంబ రీషమహారాజా ! వైశాఖమాసమందు మేషసంక్రమణ కాలమున విప్రునికి పోక చెక్కలను పరిమళద్రవ్యములను దానము చేయువానికిని, కొబ్బరికాయలను దానము చేయువానికిని కలుగు పుణ్యవిశేషమును వివరించెదనువినము. యీ విధముగా దానముచేయు మానవుడు యేడు జన్మములవరకు బ్రాహ్మణుడుగా పుట్టును. వేదశాస్త్రాది సంపన్నత్వము గలిగి జన్మాంతరమందు యేడు తరములవారితోగూడ వైకుంఠలోకప్రాప్తిని పొందగలడు. మహారాజా ! విప్రుండిరమందు విశ్రాంతిమంటపమును నిర్మించిన దాతయొక్క పుణ్యవిశేషమును చెప్పటకు నాకు శక్తిచాలదు. నీడనిచ్చునదియు, యిసుక తిన్నెలతోకూడినదియు. చలివేంద్రకలిగినదియు నగు విశ్రాంతిమంటపమును వైశాఖమాసమందేసరుడు. నిర్మించుచున్నాడో వాడీ భూలోకమందు చక్రవర్తియగును. రాజమార్గమునకు సమీపముగా తోటను నిర్మించుట ఔషధపును త్రవ్వించుట, నూతిని యేర్పరచుట, మంటపమును కట్టించుట లోనగు సత్కార్యములను చేయువాడు పుత్రులు లేకుండినను, అతని ధర్మమే అతనిని రక్షించును. సప్తసంతానములు అనగా నుయ్యి త్రవ్వించుట, చెరువు నిర్మించుట, తోట నేర్పరచుట, మంటపమును కట్టించుట చలివేంద్రను బెట్టుట, సద్ధర్మముల నాచరించుట, పుత్రునిబడయుట వీనిలో నేవిజరిగించినను మానవునికి పరలోకసుఖము కలుగును. మంచి శాస్త్రవిశేషములను

వైశాఖ పురాణము

వినుట, పుణ్యతీర్థములకు వెళ్ళుట, సత్పురుషులతో సహవాసము
 నల్పుట, నీరును యిచ్చుట, అన్నమును బెట్టుట, రావిచెట్టును ప్రతిష్ఠ
 చేయుట, కుమారునిగనుట యీ యేడువిధములైన సంతానములును
 ప్రశస్తములని వేదవేత్తలగు పండితులు చెప్పిరి, సంతానములేని
 వాడు అనేకధర్మము లాచరించినను, పుణ్యలోకప్రాప్తిని పొంద
 జాలడు, యీ యేడుసంతానములందును యేది కలిగినను పుణ్యలోక
 మును పొందగలడు.

తాపము, పుణ్యము అను విజ్ఞానములేని పశువులు, పక్షులు,
 మృగములు చెట్లు లోనగునవి సత్కర్మలను చేయనియెడల స్వర్గ
 సుఖమును పొందలేవు గాని జ్ఞానముగల మానవులుగానుండియు
 సత్కర్మల నాచరింపలేని పుణ్యలోకముల నెట్లు పొందనేర్తుడు? పోక
 చెక్కలు, తములపాకులు, కర్పూరము, అగరు మొదలగు సుగంధ
 ద్రవ్యములతో కూడియున్న తాంబూలమును వైశాఖమాసమున
 ప్రాతఃకాలమున మేషసగ్రక్రమణమందు బ్రాహ్మణునకు దానమిచ్చిన
 వాడు శరీరసంబంధమైన సర్వవిధపాపములచేత విడువబడుననుటకు
 సందియములేదు, తాంబూలదానము చేయువానికి కీర్తి, ధైర్యము,
 సంపద నిర్గుణదేహముగా వృద్ధి పొందును. రోగముగలవాడు
 తాంబూలదానము చేసినయెడల వానికారోగము హరించును,
 ఆరోగ్యవంతుడు తాంబూలదాన మాచరించినచో, వానికి మోక్ష
 ప్రాప్తి కలుగును.

వైశాఖమాసమందు ఎండవేడిమికి తాపము గలిగినవానికి
 చల్లని మజ్జిగను దాహముగా నిచ్చువానికి విద్యయు, ధనమును
 ప్రాప్తించును. దాహముగలిగిన సమయమందు మజ్జిగతో సమాన
 మైన దానము వేటొకటిలేదు, గాన మార్గాయాసమును పొంది
 అలసిన విప్రునకు దాహమునకు మజ్జిగనీయవలయును, ఆ మజ్జిగలో

నిమ్మపండ్ల రసమును ఉప్పును కూడా కలిపి దాహముగా నిచ్చిన, అరుచి దోషము పోవును. గాన అట్టిదానమువలన దాత మోక్షమును పొందగలడు. అంబరీషమహారాజా ! వైశాఖమాసమందు మార్గాయాసమున దప్పిగొన్న విప్రునకు పెరుగును దానము చేసిన వాని పుణ్యఫలమును చెప్పటకు నేను సమర్థుడనుకాను. విష్ణుప్రీతి యగు వైశాఖమాసమానందు ఉత్తమమైన తండులములను దానమిచ్చినవాడు పూర్ణాయుర్దాయవంతుడై అనేక యాగములు చేసినందువలన గలుగు ఫలమును పొందగలడు. కాంతిస్వరూపమైన ఆపునెయ్యి యీ వైశాఖమాసమున విప్రునకు దానమిచ్చినవాడు అశ్వమేధయాగఫలమును పొంది అంత్యమందు వైకుంఠప్రాప్తి నందును.

సూర్యుడు మేషరాశియందున్నప్పుడు వైశాఖమాసమున బెల్లము కలిపిన దోసకాయలను దానమిచ్చినవాడు అన్ని పాపముల చేత విడువబడి శ్వేతద్వీపమందు వసించును. పగటికాలమున ఎండ వేడిమిచేత తాపమును పొందిన విప్రునకు తాపోవశమనము నిమిత్తము చెఱుకుగడను దానమిచ్చువాని పుణ్యము మితములేదని తెలియదగును. పానకమును దానమిచ్చినవాడు పాపముక్తుడై విష్ణుసాయుజ్యమును పొందగల్గును. మేషరంక్రమణకాలమున వైశాఖమాసమున విప్రునకు పండ్లు, పానకమును దానము చేసిన వానికి గల పితృదేవతలు అమృతమును పానముచేసిన రీతిని సంతోషించుదు. వైశాఖమాసమున బాగుగా పండిన మామిడిపండ్లరసమును కలిపిన పానకము దాహముగా నిచ్చిన దానియొక్క సమస్త పాపములును నశించుననుటకు సందియములేదు. చైత్రబహుళ అమావాస్య రోజున పానకముతో నింపిన కలశమును విప్రునకు దానమిచ్చిన దాత గయలో నూలునూలులు శ్రాద్ధకర్మను చేసిన ఫలితమును

పొందుచున్నాడు. కస్తూరి, కర్పూరము, మల్లెపువ్వులు, వట్టివేళ్ళు లోనగు పరిమళద్రవ్యమిళితమైన పానకమును నిండించిన కలశమును చైత్రబహుళ అమావాస్యాది దినమందు దాన మిచ్చు మానవుడు పితృదేవతలనిమిత్తము వణ్ణవలీశ్రాద్ధము చేసిన ఫలితమును పొంద గలడు.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమున నారదాంబరీష సంవాదమున మూడవ అధ్యాయము

నాలుగవ అధ్యాయము

నారదుడు అంబరీషమహారాజుతో యిట్లు చెప్పదొడంగెను. మహారాజా! వైశాఖమాసమహాత్యక్తమును యింకను చెప్పఁచున్నాను. వినుము. నూనెతో తలను అంటుకొనుట, పగటి యందు నిద్రించుట, కంచుపాత్రయందు భుజించుట, మంచమున పరుండుట, యింటియందు స్నానముచేయుట నిషేధింపబడిన భోజన పదార్థములును తినుట, దినమునకు రెండు మారులు భుజించుట, పగటిభోజనముమాని రాత్రియందు భుజించుట అను యీ యెనిమిదిపనులను వైశాఖమాసమున వర్జింపవలెను. వైశాఖమాసవ్రతము నాచరించువాడు తామరాకునందు భోజనము చేసినయెడల అన్ని పాపములచేత విడువబడివై కుంతమును చేరగలడు. వైశాఖమాసమున మధ్యాహ్నాసమయమున అలసి తాపముచెందిన విప్రుల పాదములకు నీటితోకడిగిన యెడల, అన్నివ్రతములలో నుత్తమవ్రత మాచరించిన రీతిగా నెంచబడును. వ్రతాణముచేత మార్గాయాసమున అలసి తాపముచెంది విశ్రాంతిక్లతన యింటికి

వచ్చిన బ్రాహ్మణుని మంచిపీఠమందు కూర్చుండజేసి పాదములను కడిగి యా నీటిని శిరస్సున ధరించినయెడల సమస్తమైన సంసార బంధములచేత విడువబడినవాడై గంగ మొదలైన సర్వతీర్థముల యందు స్నానముచేసిన ఫలితమును పొందగలడు, వైశాఖమాసమున ఉదయకాలమందు స్నానమును చేయకపోయినను, ఆకులనుతినకయు, యే మానవుడు గడపునో వాడు గాడిదె యోనియందు జన్మించును. తిరిగి కంచరగాడిదెగా పుట్టును.

బలమైన శరీరముకలిగి రోగము లేక ఆరోగ్యవంతుడై యున్న మానవుడు వైశాఖమాసమందు చేఱుపు, కాలువ మొదలగు వానియందు స్నానమును చేయక యింటిలో బిందెలయందుండు నీటితో స్నానమాచరించువాడు చండాలుడై పుట్టును. అంబరీష మహారాజా! వైశాఖమాసమున సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా చేఱుపు, కాలువ మొదలగు వానియందు స్నానము చేయనివాడు నూఱుజన్మలు కుక్కగా పుట్టును. వైశాఖమాసమున ఉదయకాల మందు స్నానమును చేయకయు, దానములను యివ్వకయు, వ్యర్థముగా గడపిన మానవుడు పిశాచముగా పుట్టి వైశాఖమాహాత్మ్యమును విని దానిఫలితమును పొందువరకు దుర్గతిని పొందుచుండును. లోభముచేత వైశాఖమాసమున అన్నముగాని, నీటినిగాని యివ్వక యుండు మానవుడు పాపమును, దుఃఖమును పోగొట్టుకొనజాలడు. వైశాఖమాసమున విష్ణుభక్తిగలిగి ప్రాతఃకాలమున నదిలో స్నాన మాచరించినవాడు మూడుజన్మలయందు చేసినపాపమును పోగొట్టుకొనుటకు సందియములేదు.

సముద్రమునకు ప్రవహించు నదిలో సూర్యోదయకాలమున ప్రాతఃకాలమునందు ఎవడు స్నాన మాచరించునో వాడు యేడు జన్మములయందు చేసినపాపములచేత విడువబడును. జాహ్నువి, వృక్ష

గంగ, శాలింది, సరస్వతి, కావేరి, నర్మద, కృష్ణవేణి అని గంగా నది యేడువిధములై యున్నది. ఆ గంగయొక్క యేడునదులయందు ప్రాతఃకాలమున స్నానముచేయు మానవుడు కోటిజన్మలయందు చేయబడిన పాపములచేత విడువబడును, దేవతలచేత త్రవ్వబడినటువంటి దగు సముద్రములోనగు వానియందు వైశాఖమాసమున ఉదయమున స్నానమాడినవాడు తాను జన్మశ్లాత్తి నదాదిగా చేసి యున్న పాపములన్నిటినుండి ముక్తుడగును, వైశాఖమాసమున ప్రాతఃకాలమునందు దిగుడుబావియందు స్నానమాచరించు మానవుడు సమస్తపాపములచేతను విడువబడును, గోవుపాదము మునుగు సంతటి నీటిగుంటయైనను బహిర్జలములయందు గంగమొదలగు దివ్య నదులన్నియు ప్రసన్నములై యుండునని నిశ్చయమును తెలుసుకుని వైశాఖమాసమున ఉదయమందు స్నానముచేయువాడు సమస్త తీర్థములయందు స్నానమాడినందువలన గలుగు పుణ్యము కంటె మిక్కిలి యెక్కువ ఫలితమును పొందుచున్నాడు, అంబరీషమహారాజా! ఏవిధముగా రసవస్తువులందు పాలుశ్రేష్ఠమో, ఆ పాలకంటె పెరుగు అధికమో, పెరుగుకంటె నెయ్యి ఎక్కువైనదో, అట్లే మాసము లన్నిటిలో కార్తీకమాస ముత్తమమైనది, ఆ కార్తీక మాసము కంటె మాఘమాసము మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనది, మాఘ మాసముకంటె వైశాఖమాసము ఉత్తమమైనది, అందువలన యీ వైశాఖమాసమందు మానవుడు చేయు సత్కర్మలు, ధర్మములు, మఱివిత్తువలె వృద్ధిని పొందును, భాగ్యవంతుడు కాని దరిద్రుడు గాని స్వతంత్రుడుగాని పరాధీనుడుగాని యెవడైనను సరే యేవస్తువు తనకు లభ్యమగునో ఆపదార్థమును విపులముగా దానముగా నివ్వవలెను, మానవులు ఆహారముగా భుజించు పదార్థములు, దుంపలు, పండ్లు, కూరలు, ఉప్పు, బెల్లము, రేగుపళ్ళు, నీరు, వేళ్ళు, ఆకులు,

మజ్జిగ లోనగునవి యేవి దాన మిచ్చినను దానివలన మితిలేని ఫలితము కలుగును. బ్రహ్మదేవుడు మొదలగు ముప్పదిమూడు కోట్ల దేవతలు గూడ పూర్వజన్మమందు మంచి కర్మలను, ధర్మములను చేయనియెడల, వారికి యీ జన్మమున మంచి కలుగ నేరదు. దానము చేయనివాడు దరిద్రుడు అగును. ఆకరిద్రము వలన పాపము సంక్రమించును. ఆపాపమువలన నరకమును పొందగల్గును. అందువలన సుఖమును అభిలషించువాడు నదా ధర్మకార్యములనే చేయుచుండవలెను.

ఇంటియందు సర్వవిధ లక్షణములచేతను అలంకరించి, పటములను అందముగా నుంచినను, వైకప్పు లేనంతమాత్రమున ఉపయోగము లేక అందవిహీనమై ప్రకాశింపవో అట్లే అన్ని నెలలయందును సమస్త ధర్మములను ఆచరించినను యీ వైశాఖమందు వ్రత మాచరింపనిచో అది వ్యర్థమగును. అదుది అన్ని విధములైన షనితాలక్షణములు గలిగి సుమంగలియై పతిప్రేమాస్పదురాలైనను, యీ వైశాఖమాస వ్రతము చేయనిచే వ్యర్థరాలే కాగలదు. మానవు డనేక విధశుభగుణములను కలిగియున్నను దయారహితుడు రాణించనట్లు, వైశాఖమాసవ్రతము ఆచరింపక యెన్ని వ్రతములు చేసినను వ్యర్థమేగాని ప్రయోజనములేదు. సమస్తమైన దుచులతో కూడినదైనను కూర ఉప్పులేక యేప్రకారముగా దుచింపదో, వైశాఖమాసవ్రతము చేయని యెడల యెన్ని సత్కార్యము లాచరించినను ఫలితము నీయజాలదు అంబరీషమహారాజా ! స్త్రీ బహువిధాలంకారములు గలిగి సుందరవతియై యున్నను వస్త్రమును ధరింపక యేవిధముగా రాణింపదో మనుజుడు అనేకమైన సత్కర్మలు చేసినను వైశాఖమాసవ్రతముచేయనిచే ప్రకాశింపనేరదు. ఏ ప్రాణికైనను అన్నివిధములైన ప్రయత్నములచేతను వైశాఖమాసమున ధర్మము

ఆచరించుట విధియైయున్నదని ధర్మశాస్త్రము నెరింగినవారి అభి
ప్రాయము. శ్రీహరి వీరినికొరకై వైశాఖమాసమున ప్రాతఃకాలమున
సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా స్నానమాచరించి శ్రీహరిని ప్రార్థింప
వలయును అట్లుచేయని మనుజుడు నరకమును పొందుననుటకు సందే
హములేదు. వైశాఖమాసమునకు అధిదేవత శ్రీహరి. ఆనెల ఫలితము
తీర్థయాత్ర, తపము, యజ్ఞము, దానము, హోమముయిత్యాది సత్కర్మ
లనాచరించిన ఫలితము కంటె అధికమయినది. వైశాఖమాసమున
ప్రాతఃకాలమున సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా దేవతాప్రభువగు
మధుసూదనా! యీ సమయమున నేను నిన్ను తలంచి స్నానము
చేయుచున్నాను. కాబట్టి యే ఆటంకమును కలుగనీయక నా వ్రత
మును నడుపుము. అని శ్రీహరిని గూర్చి ప్రార్థింపవలయును. పిమ్మట
ఓ రమాధవా! యీ సమయమున స్నానమునకు దాసక్తిగలవాడనై
నీకొరకు అర్ఘ్యప్రదానము చేయుచున్నాడను. స్వీకరింపుము గంగాధి
మహానదులారా! సమస్త పుణ్యతీర్థములారా! సర్వమయిన సరస్సు
లారా! మిమ్ముడలంచి నేను శ్రద్ధాభక్తులతో అర్ఘ్యప్రదానము
చేయుచున్నాను. స్వీకరించి కరుణింపుడు. మధుసూదనా! సర్వదేవత
లలో నీవు. వుత్తముడవు. పాపులను శిక్షించి జీవులనందరను పరి
పాలించువాడవు. అన్నిభూతములయందును సమానమైన దయగల
వాడవు. కాబట్టి నేజేయు అర్ఘ్యప్రదానమును స్వీకరించి నన్ను
అనుగ్రహింపుము. నా వ్రతమునకు ఫలితము నిమ్ము అని మూడు
మారులు అర్ఘ్యము నిచ్చి తిరిగి స్నానమాడవలెను. ఆపిమ్మట
పుతికనటువంటి పరిశుద్ధమైన బట్టలను కట్టుకొని సంధ్యావందనము
మొడలైన నిత్యకర్మలను నెరవేర్చుకొని వికసించిన పువ్వులను
దెచ్చి శ్రీహరిని పూజించి ప్రళంసనీయమగు శ్రేష్ఠంబగు విష్ణుకథ
నేడైన వినినయెడల అనేకవేల జన్మలయందు చేసిన మహాపాపములు
కూడ నశించి మోక్షమును కలుగజేయును.

వైకుంఠమునందుగాని, భూలోకమునందుగాని, పాతాళలోకమునందుగాని, యెప్పుడును, యేవిధముగాను మానవుడు యీ వైశాఖ మాసవ్రత మాచరించినందువలన విచారమును పొందనేరడు. గర్భ సరకమును అనుభవించుటగాని, స్తన్యపానమును జేయు శిశువుగా జన్మించుటగానిజరుగ నేరదు. వైశాఖమాసమున ఏమానవుడు ప్రాతః కాలమునందు స్నానముచేయక విష్ణుప్రీతిగా దానముచేయక హరి కథలను వినక, కంచమునందు అన్నము తినుచు, కాలమును గడపునో వాడు సరకలోకమున శాశ్వతముగా నివసించును. వైశాఖ మాసమందు ప్రాతఃకాలమున స్నానము చేయని మానవుడు బ్రహ్మ హత్యాది మహాపాతకములనైనా నివారించుకొనగలడు గాని యీ పాపమును పోగొట్టుకొన నమర్థుడుకాడు. ప్రతి మనుజుడును తన దేహమునం దేవిధమైన దుష్కృతయు లేక ధర్మకార్యచరణమునకు తగియుండగా అనుకూలమైన బహిర్జలములయందు స్నానమాచరించవలయును. నాలుక, నరియగు స్థితియందున్నప్పుడే విష్ణుసంకీర్తనము చేయవలయును. వృద్ధాప్యముచేత యింద్రియములు స్వాధీనము తప్పినపిమ్మట యే మానవుడును భగవంతుని ధ్యానింపలేడు. వైశాఖ మాసమున సూర్యోదయకాలమందు స్నానము చేయకయుండు దుర్మార్గుడు బ్రతికియున్నను చచ్చినవాడే యగుననుటలో సందియములేదు. ఏవోవిధముగా వైశాఖమాసమున శ్రీహరిని పూజించని మనుజుడు అజ్ఞానావృత్తుడై పండిజన్మమును పొందును. వైశాఖ మాసమున శ్రీహరిని తులసీదళములచే సూర్యోదయకాలమందు పూజించినవాడు చతుస్సముద్రముదితమైన భూమండలమును పరిపాలించు చక్రవర్తియగును. మరియు కోటిజన్మములవరకు సిరిసంపదలతో తులతూగుచు పిమ్మట కోటి పురుషాంతరములవారితో కలిసి వైకుంఠమును చేరి విష్ణుదేవునితో నైక్యమును పొందును.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమందు

నారదాంబరీష సంవాదమున నాల్గవఅధ్యాయము

అయిదవ అధ్యాయము

వారదుడు అంబరీషునితో చెప్పుచున్నాడు. సమస్తమును తెలిసిన అంబరీషునుహారాజా! అనేకమయిన వ్రతములయొక్క ధర్మవిశేషములకంటెను తపస్సుయొక్క ఫలితము కంటెను, అన్న నెలలకంటెను, సమస్తమైన దానములకంటెను మిక్కిలి యెక్కువగా యీ వైశాఖమాస మేలపరిగణింపబడుచున్నదో వివరించి చెప్పుచున్నాను. శాంత మనస్కుడవై వినుము.

పూర్వకాలమున సృష్టియొక్క అంతమందు దేవతలలో అధికుడును, ఆదిశేషువునందు శయనించువాడును, మహాప్రభువును అగు శ్రీహరి, తన యొక్క విభూతి సంపదచేతను, యోగమాయాశక్తి చేతను యీ లోకమందుగల ప్రాణికోటి నెల్ల తనయందై కృతచేసి, అట్టి కుక్షిగత లోకసంఘమునంతను రక్షింపుచు, ప్రళయకాలమునందు సర్వత్రవ్యాప్తమైయున్న సముద్రమునందు పయండును. ఆ శ్రీహరి నిద్రపూర్తి కాగానే వేదముచేత మేల్కొలుపబడి దయా స్వరూపుడై కుక్షిగత జీవసంఘమును రక్షించును. ఆ జీవసంఘమును వారి వాడి కర్మల ననుసరించి మరల సృజింపవలెనను వాంఛ జనింప గనే, ఆ శ్రీహరి యొక్క నాభినుండి సర్వలోకములతో కూడియున్న బంగారు వికారమైన పక్కము పుట్టును. రమాధవుడు, ఆపద్భము నుండి, ఘటమడు అను సంజ్ఞతో విరాజమానుడైన బ్రహ్మదేవుని, పదునాల్గులోకములను గూడ సృజించెను. జీవములన్నియు, తమ తమ కర్మలననుసరించి, ఆయాఫలితముల కనుకూలముగా అనేక విధములుగాను, సర్వోరచస్తమోగుణములుగాను, మాయచేత లోకములందు ప్రభువులుగాను, వారి కనువగు పాలనాపద్ధతులను, బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యశూద్రులను వర్ణవిభాగములను, బ్రహ్మ

చర్య, గార్హస్థ్య వానప్రస్థ సన్యాసాశ్రమాది విభాగములను, వివిధ మగు ధర్మనిర్ణయములను శ్రీహరి యేర్పఱచును. ఆరమాకాంతుడు ధర్మసంరక్షణార్థమై చతుర్వేదములను, తంత్రములను, సంహితలను, స్మృతులను, పురాణములను, తన్నాశ్రయించియున్న యితిహాసములను అభ్యసించి అనుసరించునట్లుగా ముని బృందమునంతను సృజించెను. ఆముని సంఘము అనుసరించి ఆచరించు చతుర్వర్ణ విభాగ రూపకమైన ధర్మములను మనుష్యులు నడపించుచు, తమకు అనుకూలమగు శ్రీహరి యొక్క ధర్మములను ఆచరింపుచుండిరి. నాశన రహితమైన శ్రీమహావిష్ణువు సమస్తజీవకోటుల మనసులందుఁ నుత్తనచే నేర్పరుపబడిన ధర్మము లెల్లు నడుచుచున్నవో పరీక్ష చేయు కోరికతో తన యాశ్రమములనుచూచుటకై వచ్చును. విశేషమైనట్టియు, యోగ్యమైనట్టియు ధర్మములను, మానవు లేరీతిగా నెప్పుడు చేయగలరో ఆకాలమును శ్రీమహావిష్ణువు నిర్ణయించును. కాలము లన్నిటి యందు వర్షాకాలము నాచే సృజింపబడిన దైనను ధర్మచూచరించుటకు మానవకోటికి అనుకూలముగాక, నదులయందు కాలవలందు బురద మొదలగు కష్టములకు పొంది, సావకాశముగా ధర్మకర్మములను నిర్వహింపజాలకున్నారు. అందువలన వర్షాకాలము నాకు కోపము కలిగించుచున్నది. ఆకాలమున ధర్మకార్యములను జేయునరులను గాంచినను నాకు తృప్తిలేదు. అట్టివారిని జూచినందువలన అతడు మోక్షమియ్యనలసి యుండును. అందువలన వారిని జూడకుండుటయే ఉత్తమమని శ్రీహరి తనమనంబున తలచుచుండును.

శరత్కాలమందు మనుజులు సత్కర్మలచేసి ఫలితమును పొందు కృష్ణ పూర్తిగా నిర్వహింపజాలరు. బాగా పండినపండ్లను తినుటయందు కోరిక గలిగియుండురు. కండ్లకోగములచే బాధపడుచుండురు. కొండరు చలిచేత బాధపడుచుండురు, అట్టివారిని జూచి

బాధనొందుటయు, కోపగించుకొనుటయు జరుగునే కాని ప్రేమ నెట్లు జూపగల్గుదును? హేమంతఋతువునందు మాసపులకు ప్రాతఃకాలమున లేచుటకు చలిబాధ మిక్కుటమైయుండును, సూర్యోదయమైనను లేవలేక పరుండియుండువారిని జూచి నాకు మిగుల కోపము కలుగును, శిశిరఋతువున కూడ జనులు చలిబాధచేత శ్రమపడుచుందురు. పరివర్తమైన పండ్లను తినుటయందు ఆసక్తులై యుందురు, శీతకాలమున కూడ ప్రాతఃకాలమున చలిబాధవలన స్నాన మాచరించుటకు మనుజు లిష్టపడదు. అందువలన కర్మ లోపించునుగాని సరిపోదు. దీనింబట్టి చూడగా వర్షకాలము మొదలు శిశిరఋతువు వరకు జనులు ధర్మకార్యాచరణమునకు తగు కాలము కాదనియు ఆ సమయమున తాను జూచుటవలన ప్రయోజనములేదనియు భగవంతుడు తలంచి వసంతఋతువునం దిట్టి యాటంకములు కలుగనేరవనియు, అది యుక్తమైన ధర్మకార్యాచరణకు తగుననియు వైశాఖ మాసము ప్రీతికరముగా నేర్పరచెను.

వసంతఋతువునందు స్నానముచేయుట, దానమిచ్చుట, యాగమొనర్చుట, సుఖము లనుభవించుట, మొదలగు అనేకవిధ ధర్మములను మనుజు లాచరింపదగును. సర్వవిధప్రాణులకును అవసరమగు వస్తువులు యీ ఋతువునందు లభ్యమగును. దొరకిన పదార్థములతో తృప్తిని పొందగల్గుదురు. అట్లు సులభముగా లభ్యమగుచున్న వస్తువులతో శ్రీహరికి ప్రీతిని కలిగించుకార్యములను, ధర్మములను దానములను చేయుటకును వీలగును కుంటివాడు లోనగు అంగవికారము కలవారలకు, ధనము లేనివారికి, మహాత్ములకు, వివరింపనేల! సుచుస్తజీవకోటికిని నీరు మొదలు సర్వవిధ వస్తువులును అతి సునాయాసముగా లభ్యమగును కాబట్టి నాయందు భక్తికల భాద యీ వస్తుసమదాయముతో సన్ను సంత్కృష్టిపరుపగలడు.

వసంతఋతువునందు గృహమున కతిథిగావచ్చి యున్న విప్రులను ఆకులచేతను, పువ్వులచేతను, పండ్లచేతను, కూరలచేతను, ప్రియ భాషణముల చేతను పూలమాలికల చేతను, తాంబూలము చేతను, మంచిగంధము లోనగు పరిమళద్రవ్యములచేతను, పాదప్రక్షాళనాది పరిచర్యలచేతను, నమస్కారాది వినయగౌరవములచేతను పూజంపు మానవులకు కోరినవరము లిచ్చి ప్రీతితో జూడగల్గుదునని భగవానుడైన శ్రీహరి కాంతారత్నమగు లక్ష్మీదేవితో పలికి, యామెంగూడి ప్రయాణమై వెళతను.

పుష్పించిన పువ్వులతోడను, సంతోషము బలముగలిగి యుండు మనుజులతోడను, పూజింపదగి ఘనతను గలిగిన ఆశ్రమములతోడను విరాజిల్లు వనములను జూచుచు, పల్లెలయందు యిండ్లముందు గల రమ్యమైన వాకిళ్ళను, అందమగు తోటలను, లక్ష్మీదేవికి శ్రీహరి చూపించుచు దేవతలు, మునులు, సిద్ధులు, చారణులు, గంధర్వగరుడోరగ కిన్నరులు రాక్షసులు లోనగువారిచే ప్రార్థింపబడుచు విప్రులు మొదలగు నాలుగువర్ణములవారిని బ్రహ్మచర్యాది నాల్గు ఆశ్రమములవారిని జూచుచు ప్రయాణము సాగించుచుండెను.

ఈరీతిగా విష్ణుమూర్తి రమాదేవిం గూడి సమస్త దేవతాకోటి తన్ను సేవింప మీనరాశి మొదలు శర్కటరాశివరకు అనగా చైత్రము మొదలు ఆషాఢమాసాంతమువరకు భూలోకమున సంచారముచేయుచు, తనకు ప్రీతిని కలిగించు సత్కర్మాచరణమును చేయువారిని, చేయనివారిని గమనింపుచు తనకు తృప్తిని కలిగించు వ్రతముల నాచరించు భక్తబృందమునకు కోరికలను యిచ్చుచున్నాడు. అట్లు తనయందు భక్తిలేక తనకు ప్రీతికరమగు సత్కర్మలనుచేయని మనుజులను నీచముగా చూచి వారి యాయుర్దాయమును తగ్గించుచున్నాడు. వైశాఖమాసమున పరమార్మస్వరూపుడైన శ్రీహరి

యొక్కయు, విగ్రహముల యొక్కయు, సజ్జనులయొక్కయు, పూజలను చేసినవాడు యితరమైన నెలలం దేకర్మలను చేయకయుండినను, శ్రీహరి వాని నన్నిటిని పూర్తిచేసి సంతృప్తుడగును. సాధారణముగా పరదేశమునుండి వచ్చు చక్రవర్తికి సామంతాది ప్రజ లెదురేగి, కానుకలొసంగి, స్తోత్రముల నొనర్చి గౌరవించి పూజించి వాని వలన తిరిగి అప్పనముల గ్రహించియు, బిరుదులపొందియు, యిచ్చిన దాని కంటె ఘనముగా వాని వలన పొందునట్లును, తనకట్లు మర్యాద చేయని వారిని దండనీయులుగా భావించి శిక్షించు నట్లును, రమాధవుడైన మాధవుడు వైశాఖమాసమున తనకు ప్రీతిని కలిగించు పూజను గావించువారిని భక్తులుగా దలంచి వారు కోరిన వరముల నిచ్చును. అట్లు విష్ణు ప్రీతికరమైన పూజను చేయనివారి యొక్క సంపదలను నశింపజేసి అయుర్దాయమును హరించును. ధర్మరక్షకుడును, దేవదేవుండును శార్ఙ్గధారియు, మహాభాగుండును, అగు శ్రీహరి పరీక్ష సేయు కాలము కావున వైశాఖమాసము వన్నెండు మాసము లందును మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనదై యున్నది.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమున నారదాంబరీష సంవాదమున అయిదవ అధ్యాయము

ఆటవ అధ్యాయము

నారదమహర్షి అంబరీష మహారాజుతో యారీతిగా చెప్ప సాగెను. మహారాజా! వైశాఖమాసమందు రాజబాటను పోవుచు మార్గాయాసమున బడలికచే యెండవేడిమికి తాలజాలక తాపము

జేది దప్పికతో బాధపడు వానికి నీటిని త్రాగుటకు నీయని వాడు నీచపశుజన్మ నెత్తుననుటకు సందియములేదు. ఇట్లు దాహమునకు నీటిని దానమిచ్చు విషయమున జరిగిన పూర్వ కథను, యాశ్చర్య కరమైనందున నిదర్శనముగా జెప్పచున్నాను వినుము. ఇది విప్రు నకును బల్లికి జరిగిన విషయము. దాని నిష్పాడు వివరింతును.

పూర్వకాలమునందు విప్రులయందు భక్తిగలిగి, త్యాగ శీలుడై, శత్రువులను జయించి యింద్రియనిగ్రహముగలిగిన హేమాంగుడను రాజపుంగవు డిత్వామంతమందు పుట్టెను. ఆరాజ భూమి యందు గల రేణువులతోడను, నీటియందు బిందువులెన్నియుండునో, ఆకాశమందు గల నక్షత్రము లెన్నిగలవో వానితోడను సమమగు గోదానములను చేసెను. ఆ రాజు చేసినయాగములయం దుపయోగించిన దర్భలతో భూమండలమంతయు నిండియుండెను. గోదానము, భూదానము, తిలదానము, సువర్ణదానము మొదలగు పదురాజు మహాదానములచేత అనేకవేల విప్రులను సంతృప్తుల చేసెను. అంబరీషనుహారాజా! ఆయున చేయని దానము లేనేలేదు కాని సులభముగా చేయదగిన జలదానము మాత్రము చేయలేదు. బ్రహ్మ మానసపుత్రుండైన వసిష్ఠముని చంద్రుడు వైశాఖమాసమున తప్పక జలదానమును చేయవలెనని చెప్పినను నీరు సులభముగా సర్వత్ర దొరకునుగదా! దానికి వెలలేదుకదా! దీని నిచ్చినందు కలన కలుగు ఫలితమేమి? అని మూర్ఖపుయుక్తుల నుపయోగించి దుర్బుద్ధి గలవాడై హేమాంగుడు జలదానమును చేయలేదు. ఎచ్చటను దొరకని వస్తువును యిచ్చినయెడల పుణ్యము కలుగును. అట్లే ఎచ్చటను పూజలను పొండనివారిని పూజించిన ఫలితముండును అను యుక్తు లుపయోగించి హేమాంగుడు వికలాంగులైన విప్రులను, దరిద్రులను, అనాచారము గలవారిని పూజింపుచు శ్రోత్రియు

లను, బ్రహ్మవిదులను, తత్వవేత్తలను విప్రులను పూజించుట మాని పేసెను.

లోకమునందు సామాన్యముగా మానవులందరును కీర్తిపంతులగు సజ్జనులనే పూజింపవలెనను నుద్దేశముతో నుండుడుకాని అనాధులను, చదువులేనివారిని, అవయవహీనులను, దరిద్రులను, విప్రులను పూజింపకు, అట్లు పూజింపనిచో వారికి గతియేమి? అందువలన అట్టి వారియందే నాకు ప్రేమకలదు. అని దుస్స్వభావముతో యోగ్యులు కానివారిని పూజింపుచు సత్పితృలగు విప్రులను పూజింపక - వారలకు దానధర్మములు చేయకయుండెను. ఆ హేమాంగు డీవిధముగా నెన్నిదానములు చేసినను, యుక్తరీతిని చేయనందునను, వైశాఖమాసమందు జలదానము చేయనందువలనను, మహాపాపమునకు పాల్పడి మూడుజన్మలవరకు వానశోయిలగాను, పిమ్మట ఒక జన్మమున గ్రద్దగాను, ఆ పిమ్మట ఏడు జన్మలవరకు కుక్కగాను జన్మించెను.

అంబరీష మహారాజా! పిమ్మట ఆ హేమాంగుడు మిథిలారాజ్యమునకు రాజగు శ్రుతకీర్తి యను రాజుయింట బల్లిగావుట్టెను. దుర్మార్గుడైన ఆ హేమాంగుడు బల్లియై మిథిలానగరాధిపతి యగు శ్రుతకీర్తి మహారాజుయొక్క ముందువాకిలిలో రాజవీధికి సమీపముగా నుండు గోపురద్వారమునందుండి అక్కడ సంచరించు యీగలు, పురుగులు మొదలగువానిని దినుచు, యెనుబదియేడు సంవత్సరములు జీవించెను. ఈ రీతిగా నుండగా ఒకప్పుడు విదేహారాజ్యమునకు యేలికయగు శ్రుతకీర్తి యింటికి శ్రుతదేవుడను మునిపుంగవుడు మార్గాయాసమున అలసి, మధ్యాహ్నసమయమగుటవలన విశ్రమించుటకు వచ్చెను. శ్రుతకీర్తి మహారాజు వచ్చిన శ్రుతదేవుని జూచి చాలా గంతోషించినవాడై వెంటనే లేచి

యెదురుగా జని వానిందెచ్చి సుఖాసీనుండేసి మధుపర్కము, అర్ఘ్య పాద్యాదిపూజాద్రవ్యములచేత పూజించి, పాదములను కడిగి ఆసీటిని తన తలపై వెంటనే జల్లుకొనెను. ఆరాజు అట్లు శిరస్సున నీటిని జల్లుకొనునపుడు ఆ నీటిబిందువులు కొన్ని దైవయోగమున ఆ వాకిలి యందున్న బల్లిమీద పడెను.

ఆ బల్లిరూపమున నున్న హేమాంగుడు ఆ జలబిందువులు మీదపడినంతమాత్రమున జ్ఞానము కలిగి పూర్వజన్మములందు తాను జేసిన హీనపుణ్యములను తలచుకొని విచారించి విప్రుని చూచి తన్ను రక్షింపుచుని పలువిధముల ప్రార్థించెను. విప్రు డా మానవ వాక్కుతో పలికిన బల్లి పలుకులను విని ఆశ్చర్యమును పొంది బల్లీ! ఏపాపకర్మ మువలన నీకు యీ విధమైన జన్మము సంభవించినది? ఏల మొఱు లిడుచున్నావు? నీవు దేవతవా? పురుషుడవా? రాజువా? విప్రు డవా? మహానుభావుడవా? ఎందులకు నీ కిట్టి యవస్థకలిగినది? నే నిప్పుడే నీ నీ కష్టమునుండి తొలగింతును. అని పలుకగా బల్లి అవస్థ ప్రజ్ఞాదేవుడగు శ్రుతదేవునితో యిట్లు చెప్పెను. మహాభాగా! నేను ఇత్వాకవంశమున పుట్టినవాడను. వేదములందును శాస్త్రము లందును మిక్కిలి ప్రజ్ఞగలిగియుంటిని. భూమి యెన్ని కచికలగునో. నీరు యెన్ని జలబిందువులగునో, ఆకాశమునం దెన్ని నక్షత్రము లుండునో అన్ని గోదానములను చేసేతిని, అనేకమగు యోగములను చేసేతిని, చెఱువులు త్రవ్వించితిని, తోటలను వేయించితిని, అనేక సత్కర్మలను చేసేతిని, అనేక విధములగు దానములను చేసేతిని. ధర్మము దప్పక రాజ్యమును బాలించితిని. ఈరీతిగా సత్కర్మలనే చేసి ధర్మానుసారముగా రాజ్యమేలినను పుణ్యలోకప్రాప్తి లేక పాప ముల ననుభవించుచు, మూడు జన్మములందు వానకోయిలగాను, ఒక జన్మమున గ్రద్ధగాను, ఏడు జన్మములందు కుక్కగాను.

యిప్పుడు బల్లిగా పుట్టితిని. ఇప్పుడు శ్రుతకీర్తిమహారాజు మీ పాదములను కడిగి శిరముపై జల్లుకొనిన జలబిందువులు చిలికి నాపై బడుట వలన నాకు పూర్వజ్ఞానముకలిగి పాపము తొలగి యజ్ఞానమునుండి విడువబడితిని. శ్రుతదేవా! ఇంకను యీ బల్లి జన్మమందు యిటు వది యెనిమిది సార్లు పుట్టవలసినదిగా భగవన్నిర్దిష్టముగా నాకు గోచరించుచున్నది. ఆజన్మముల నెట్లు తప్పించుకొందునని భయమొందుచున్నాను. వీనిని నివారించుకొను యుపాయమును తెలిసికొనజాలు సమర్థత నాకు లేదు. గాన మీ రా సదుపాయమును విస్తరింపుడని బల్లి శ్రుతదేవునితో పలుకగా నాతడు తన దివ్యదృష్టిచే యావద్విషయములును గ్రహించి యిట్లు చెప్పదొడంగెను. రాజా! నీకు యిట్టి సీచావస్థకలుగుటకు కారణమును చెప్పుచున్నాను. వినుము. నీవు పూర్వమందు రాజువైయున్నప్పుడు యెన్ని సత్కర్మలైనను చేసితివిగాని శ్రీహరి ప్రీతికరమగునటుల వైశాఖ మాసమందు విప్రునికి జలదానమును చేయమటచితివి. నీకు సద్వృత్తులభముగా లభింపగలదనియు, వెలయధికముగాని వస్తువనియు, నమ్మి మార్గాయాసముచే నలసి విశ్రాంతికై వచ్చిన విప్రునికైనను ధర్మము నాచరింపవలసిన కాలముననైనను జలదానము చేసితివి కావు. అగ్ని కార్యమును చేయదలచినవాడు అగ్నిహోత్రము ప్రజ్వలింపుచుండగా దానినివదలి, వేరే బూడిదయందు అగ్నిహోమమును జేసినటులనే నీవు చేసిన ధర్మములు సత్పాత్రులగు విప్రులకు దానమియక యోగ్యులు కానివారికి దానము లిచ్చితివి. బహువిధముల చేత అలంకరింపబడి, అనేకరీతుల పరిమళాది సుగుణములను కలిగియున్నను, ముండ్లకంపలచే చుట్టబడియున్న యెడల యెవరును కూడ దాని వద్దనుపోయి పూజింపరుకదా! చెల్లన్నిటిలో రావిచెట్టు మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనది. ఆ రావిచెట్టును పూజచేయుదురు. లేదా

తులసి చెట్టును పూజచేయుదురు. కాని వాకుడుచెట్టును యెవరును పూజింపదు. అనాథులుగదా యని వారిని పూజింపదు. అట్టివారి యందు దయగొని వారిని పోషింపవలయును. కాని పూజించినందు వలన పుణ్యమురాదు. తపస్సుచేయుటయందును జ్ఞానమును సంపాదించుటయందును, వేదములను, శాస్త్రములను బాగుగా అభ్యసించుటయందును, నియమమును నేర్పరితమును గలవాడు విష్ణు స్వరూపులు అని యెంచబడుదురు గాన వారినే పూజింపవలెను.

జ్ఞానవంతులగు వారు విష్ణుస్వరూపులై యున్నందునను, అట్టి వారియందు విష్ణుమూర్తి ప్రీతికలవాడై యున్నందునను, అందరి చేతను, వారే పూజనీయులు. గాన వారిని అవమానపరచినయెడల భూలోకమందును పరలోకమందును గూడ మానవుడు దుఃఖమును పొందును. మహాత్ములను సేవించుటవలన పురుషార్థములైన ధర్మార్థ కామమోక్షములను పొందగలుగును. జ్ఞానరహితుడైన మూర్ఖులు యావన్మందియు యీ రహస్యమును గ్రహింపజాలరు. గాన వారెందరితో సేవామొనరించినను ముక్తిని పొందజాలరు. అనేక జలతీర్థములను మట్టిచేతను, రాతిచేతను చేయబడినవి. గ్రహములను సేవించినవాడు చాలకాలమునకు ముక్తినిపొందుదురు. సజ్జనులను చూచినమాత్రమునే తరింపగలరు. అందువలన సత్పురుషులను సేవించి వారివలన సద్బోధలను పొంది కష్టములనుండి ముక్తిని పొందుదురు. అమృతమును సేవించుటవలన బ్రహ్మజరామృత్యువులు నశించునట్లు సమస్త పాపములను వదలించు జలగ్రాసమును మాత్రము నీవు చేయలేదు. సజ్జనసహవాసమును కూడ విడిచివేయలేదు. ఇట్లొక వంశజనకుం డగు హేమాంగుడా ! నీకు యీ కారణమువలన యిట్టి చెడ్డస్థితికలిగినది. నీ దుర్గతి నశించుటకు వైఖమానమందు నేను చేసిన పుణ్యమును నీ కొసంగెదను. ఆ పుణ్యవిష్ణుమువలన యిప్పుడు

సంక్రమించినవి, గతించినవి, రాబోవునవి కర్మలయొక్క ఫలితములను జయింపగలవు అని శ్రుతదేవుడు పలికి నీటిని స్పృశించి పరమ పవిత్రమైన వైశాఖమాస వ్రతఫలితమును హేమాంగునకు ధారవోసెను.

శ్రుతదేవు డట్లు వైశాఖమాసమున గొన్నిదినములు మాత్రమే స్నానముచేసి సంపాదించిన పుణ్యమును హేమాంగునకు ధారవోసినంతనే బల్లిరూపముననున్న రాజు, తన పూర్వసంచితపాపమునశించినందున బల్లిరూపమును విడచి శ్రుతకీర్తి యింటియందు అండఱును చూచుచుండ దేవతావనసములను, మాతాకాభరణాదులను ధరించి దోయిలి ముడిచి మునికి ప్రదక్షిణ మాచరించి నమస్కరించి అనుమతినిపొంది దేవవిమానము నెక్కి దేవతానుతులను పొందుచు స్వర్గమునకై వెడలెను. అచ్చట పదివేల సంవత్సరములు అనేక విధభోగముల ననుభవించి, యే విధమైన తొండఱ లేనివాడై యిత్వోక్తువంశమందు కాకుండుడను రాజై జన్మించెను. కాకుండుడను సప్తద్వీప పరివృతరాజ్యమును బాలించుచు విప్రభక్తిగలిగి మంచి వారలందఱకును యిష్టుడై యింద్రునకు మిత్రుడై శ్రీహరి యంశమును గొన్నవాడై విరాజిల్లుచుండెను. ఆ మహారాజు పసిష్ఠమహర్షివలన వైశాఖవ్రతఫలమును తెలిసికొని, మాసధర్మములను, సంతోష కరములగు కార్యములను చేసి సమస్తమైన పాపములను పోగొట్టుకొని గొప్పదైన ఆత్మజ్ఞానమును సంపాదించి అంత్యమందు విష్ణు సాయుజ్యమును పొందెను. గాన వైశాఖమాసము మిక్కిలి ఉత్తమమైనదని చెప్పబడుచున్నది అంతవలన అందఱును వైశాఖమాస వ్రతమును చేయవలెను.

ఈ మాసవ్రతమువలన ఆయుర్దాయమును, కీర్తియు, బలమును వృద్ధిపొందగలదు. మహాపాపములను పోగొట్టును. చతుర్విధ పురు

పార్థములను కలుగజేయును. వైశాఖమాస వ్రతము విష్ణుమూర్తికి ప్రీతికరము. బ్రాహ్మణ తుత్రియ వైశ్య శూద్రులును, బ్రహ్మచర్య, గార్హస్థ్య వాసప్రస్థ సన్యాసాశ్రమవ్రతపదులును, తక్కుంగల యావ జనులును వసంత ఋతువున వైశాఖమాస వ్రతము నాచరింప వలయును.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమున నారదాంబరీష సంవాదమున ఆటవ అధ్యాయము

వీడవ అధ్యాయము

నారదుడు అంబరీషునకు చెప్పుచున్నాడు. మిథిలాధిపతియు ధర్మవేత్తయునగు శ్రుతకీర్తిమహారాజు, తనయెదుట జరిగిన విషయమును చూచి అమితాశ్చర్యమును పొంది నవ్వుముఖముతో చేతులు జోడించి సింహాసనానీచుడై సుఖాబుననుండి శ్రుత దేవునితో యిట్లు చెప్పదొడంగెను. మునిపుంగవా! నజ్జరులచరిత్ర చాల వింతగానుండును. హేమాంగుడు యేరీతిగా యే ధర్మాచరణముచేత మోక్షమును పొందెనో ఆ ధర్మమునే వినవలెనను కుతూహలము కలిగియుంటిని గాన శ్రద్ధావంతుడనై యున్న నాకు విస్తరించి కృపతో వివరింపుము. శ్రుత దేవు డీవిధముగా శ్రుతకీర్తిమహారాజు వలన ప్రశ్నింపబడి, మంచి ప్రశ్నను ప్రస్తావించితివి. అని పొగడి యిట్లు చెప్పసాగెను. రాజశ్రేష్ఠా! శ్రీహరి కతిప్రియునుగు ధర్మములను వినవలెనను కోరికగల నీ బుద్ధి కడుంగడు ప్రశంసనీయము. మనుజుడు తనయొక్క అనేకవేల పూర్వజన్మములందు యే విధమైన పుణ్యమును చేయనియెడల శ్రీహరికథలను వినవలెనను యిచ్చ జనింపదు,

సజ్జనవరా ! మహారాజాధిరాజులకు చక్రవర్తివై యున్నావు. అనన్య సామాన్య భోగములనందుచుంటివి. యశావనడకయందున్నావు. యిట్టి స్థితిలో నీకు యీ విధముగా ధర్మములను విననలెనను సద్బుద్ధి కలిగినందున నీవు పరమ భాగవతోత్తముడుగా పరిగణింపబడుచున్నావు. సత్పురుష శ్రేష్ఠా ! మానవు డేయే ధర్మములను దెలిసికొని, వాని నాచరించుటవలన, జననమరణాదిరూపమైన సంసారబంధమును విడిచి ముక్తిని పొందగలుగునో అట్టి శుభకర్మమైన శ్రీహరికి ప్రీతికరమైన ధర్మములను, పరమభాగవతోత్తముడవైన నీ కొరకు ప్రత్యేకముగా చెప్పుచున్నాను-వినుము.

పరిశుద్ధుడైయుండుట, స్నానముచేయుట, సంధ్యావందన మొనరించుట, తర్పణ మొనర్చుట, అగ్నిహోత్రములను నిర్వహించుట, లోనగు కర్మలు- పుణ్యకర్మలని యెంచబడు రీతిగా, వైశాఖ మాసమందు మనుజు డాచరించు ధర్మములన్నియు పుణ్యప్రదములని యెఱుంగవలెను. మాధవునికి యిష్టమగు వైశాఖమాసమున పుణ్య కార్యములను, ధర్మములను చేయకయుండువాడు స్వర్గలోకమందు నను గూడ పుణ్యగతులను పొందనేరడు. కాబట్టి సమస్త పుణ్య ధర్మములయందు వైశాఖమాసకర్మలు అత్యుత్తమమైనవి. అనుపమ మానమైనవి. లోకమందు రాజుచే పరిపాలింపబడని ప్రజలవలె ధర్మము లేన్నియున్నను దుఃఖవంతములేగాని వేఱుకాదు. అందును గురించి యోచించ నగత్యములేదు. వైశాఖమాసమున సులభముగా చేయదగినవియు, పుణ్యము నిచ్చునవియు ధర్మములను వివరింపుదును వినుము.

నీటితో నింపిన కలశమును, విప్రునకు దానమిచ్చుట, మార్గ మధ్యమున, తాపముచే శ్రమజెందిన బాటసారులకు వృక్షచ్ఛాయల యందు విశ్రాంతిలను చలివేండ్రులను యేర్పరచి వారికి తాపమును,

దాహమును, శ్రమను నివారించునట్లు సేవచేయుట, యెండచే మల
మల మాడుచున్నవారికి, కాళ్ళజోళ్ళను, పావుజోళ్ళను, గొడుగు
లను, విసనకట్టలను దానముచేయుట నువ్వులతోకూడిన తేనెను,
శ్రమ నివారించు ఆపు మజ్జిగను దాహమిచ్చి శ్రమను తగ్గించుట
లోనగు ధర్మములను చేయవలెను. మార్గమధ్యమున బాటసారుల
కుపయోగమగురీతి నూతులను దిగుడు బావులను, చెఱువులను
త్రవ్వించుట, కొబ్బరికాయలను, చెఱుకులను, కర్పూరమును, కస్తూ
రిని దానమొసంగుట, మంచి సుగంధమును పూయుట, పడకకు
మంచము, పఱుపు లోనగునవి యిచ్చుట, దుచికరమగు మామిడి
పండ్లను, దోసపండ్లను తినుటకు యిచ్చుట, దవనమును, పువ్వు
లను దానముచేయుట, సాయంకాలములందు పానకమును
త్రాగుటకు యిచ్చుట, పూర్ణిమాతిథియందు పులిహార మొడలగు
చిత్రాన్నములను, ప్రతినిత్యము పెఱుగుతో కూడిన అన్నమును,
తినుట కొనంగుట, సదా తాంబూలదానము చేయుట, చైత్రబహుళ
అమావాస్యతిథినాడు వెదురుకొమ్మలను దానమిచ్చుట, ప్రతినిత్య
మును సూర్యోదయముకాకుండగనే నదీస్నాన మొనరించుట యాచ
రింపదగిన ధర్మములైయున్నవి. మాధవ ప్రీతిని కలిగించు పూజలు
చేయుట శ్రీహరి సత్కథలను వినుట, తలను యంటికొనకుండుట,
విస్తరయందే భుజించుట జరిగించవలెను.

మార్గాయాసమున బడలికను జెందినవారికి విసనకట్టతో
విసరి వారి శ్రమ నివారించుట, సువాసనగల మెత్తని పువ్వులతో
సదా మాధవుని పూజచేయుట, నిత్యమును, రమావల్లభుని పూజం
చిన వీడవ ధూపదీపముల నొసంగి పండ్లను, పెఱుగుతో కూడిన
యన్నమును నైవేద్యమొనర్పవలెను. ఆజ్ఞాతులకు, ఆవులకు
యెప్పుడును ఆహారము సేయవలెను. విప్రుల పాదములను కడిగి ఆ

వైశాఖ పురాణము

నీటిని శిరసావహింపవలెను, బెల్లమును, శొంఠిని దానము నీయవలెను, ఉసిరికపప్పును, బియ్యమును, కూరలను, బాటసారులకు దాన మొసంగి వారి కుశలము నడుగవలెను. మహారాజా! యీ విధమైన ధర్మములన్నియు బహుపుణ్య ప్రదములును, విష్ణు ప్రీతికరములును, వైశాఖమాసముం దాచరింపవలసినవియు నైయున్నవి. రమాకాంతుని పూజించుట, పుష్పమాలను, చిగుళ్ళను సమర్పించుట, పెలుగన్నమును నివేదన మొనర్చుట చేసిన యెడల మనుజుని సమస్త పాపములు నిర్మూలముకాగవు. మహాభాగా! విప్రులచే వినుతిగనుచున్న విష్ణువు నేవనిత, గుడియందుగాని, గృహమందుగాని, పూజింపదో, ఆమె సంతానరహితయై సౌఖ్యములేక, పతిని సంతసింపజేయనేరక తాను సంతసమును పొందనేరక దుఃఖించును.

వైశాఖమాసమున శ్రీమహావిష్ణువు భూలోకమున మానవులు జేయు పుణ్యధర్మములను దెలిసికొనగోరి లక్ష్మీదేవిని గూడికొని, మునివద్యులతోడను, యితర దేవసంఘములతోడను అనుసరింపబడి, ప్రతియింటియందును శ్రుండును. గాన రమావల్లభుని పూజింపనేరని మనుజుడు రౌరవాదినరక మనుభవించి పిమ్మట అయిదు జన్మలవరకు రాక్షసుడై జనించును. అందుచేత వైశాఖ మాసమున ప్రతిమానవుడును, శ్రీహరిని పూజింపవలయును. త్సద్బాధాపీడితున కన్నమును, పిపాసాతప్తునకు దాహమునకు జలమును, యిచ్చి ప్రాణాధారముగా నుపచరింపవలెను. వైశాఖమాసమున జలదాన మొసంగనివాడు పశువుగా పుట్టుచున్నాడు. అన్నదానము చేయనివాడు పిశాచమై పుట్టుచున్నాడు. అన్నదానము చేయనందున జరిగిన విచిత్రమైనదియు, నాచే చూడబడినదియు నగు కథను వాక్రచ్చెడను వినుము.

పూర్వకాలమున మా లండ్రి కాలానుగతముగా మరణించిన పిమ్మట పిశాచమై రేవానదీతీరమందు పర్యటించుచు, ఆకలిదాహ

ములచేత శ్రమపడుచు, అలసినవాడై, తన మాంసమునే తాను తినుచు తిండిలేక శుష్కించిన శరీరముగలిగి, నీడ నీయజాలని బూరుగచెట్టుక్రింద నివసించుచుండెను. ఆకలిచేతను దాహముచేతను పూర్వజన్మములందు గావించిన పాపకర్మలచేతను బాధపడుచు ఆ పిశాచముయొక్క కంఠనాళమున చిన్నరంధ్రము కలిగి పిమ్మట పెద్దగాయమై పీడనొందుచు సమీపమందుగలశరస్సులో శీతలోదకమును విషప్రాయముగా నెంచుచు త్రాగలేక ప్రాణాంతకమగు శ్రమను పొందుచుండెను. ఆకాలమందు నేను కాశీయాత్రకు పోవ బయలుదేరితిని. రేవానదీతీరమునుండి పెడలుచుండగా మార్గమధ్యమందు బూరుగుచెట్టుకు సమీపమున తన మాంసమునే తాను తినుచు. అటుచుచు, బాధపడుచు, విచారించుచున్న పిశాచమును జూచితిని. ఆపిశాచమంతట నన్నుచూచి చంపుటకొఱకై వచ్చి నా శేజస్సువలన తఱుమబడి యేమియు చేయలేక పారిపోయెను. నేను దయాన్వితచేతస్కుడనై భయపడకుచుని పిశాచమున కభయమొసంగితిని.

నాయనా! నీవు విచారింపకుము. తిండిలేక నీవు కష్టపడుచున్న కారణమును చెప్పగలిగితివేని నేను దానిని నివారించును అని చెప్పగా నా పిశాచము నన్ను తన కుమారునిగా నెఱుగక, నాతో నిట్లు చెప్పసాగెను. పూర్వకాలమందు భూవరమును పురమున సంక్రమియను వంశమున మైత్రుడను పేరుతో, జన్మించితిని. తపము, దానము, విద్య, యాగము లోనగు వానియం దభిలాషగలవాడనై సమస్తవిద్యలను నేర్చుకొని, యితరులకు చెప్పి సర్వశీర్షములను సేవింపితిని. లోభముచేత వైశాఖమాసమున అన్నదానము మాత్రము చేయలేదు. అన్నమును భుజించుకాలమునకు వచ్చిన అతిథికి నను పిడికెడు భిక్షమునుగూడ బెట్టలేదు. విప్రోతమా!

అందు కీ విశాచము నైతిని, కష్టపడుచున్నాను, వేరే కారణమేమియును లేదు, నిజమును చెప్పితిని, నా గృహమందు మిక్కిలి కీర్తివంతుడైన శ్రుతదేవుడను కీర్తివంతుడగు నా కుమారుడుండును, వైశాఖమాసమున అన్నదానము చేయకపోవుటచే నీతండ్రి విశాచజన్మనైతి నాడని నాకుమారునితో చెప్పుము.

మరియు నీజనకుని సర్వదానదీతీరమున విశాచముగానుండుట జూచితిసనియు, బూదగఁజెట్టుక్రింద తన మాంసమును తాను దినుచు పుణ్యలోకప్రాప్తి లేక కష్టపడుచుండెననియు, వైశాఖమాసమున మూర్యోదయకాలమందు స్నానమాడి కలువరహితమైన మనస్సుతో శ్రీహరిని పూజించి జలముచే నాఁగొఱకై పితృతర్పణ మాచరించి సద్గుణశ్రేష్ఠుండగు విభ్రున కన్నదానమును చేసినయెడల నేను పాపమోచనుడై పరమాత్ముండైన రమాకాంతుని సాన్నిధ్యమును జేరగలసనియు చెప్పుము, యీ ప్రకార మేమాత్రమును గండేహింపక నా కుమారునితో చెప్పుమనియు నీకు తప్పక సర్వశుభములు కలుగునని పలికిన తండ్రిమాటలకు శ్రుతదేవుడు చాల విచారమును పొంది, వారి పాదములకు సాష్టాంగముగా నమస్కరించి, చాల తడవు లేవనేరక తన్నుతానే నిందించుకొనుచు కన్నులవెంట నీరు గార్చుచు, తండ్రి! నేను నీకు పుత్రుడను, దైవవశముచే నేనిచ్చటకు వచ్చియుంటిని, విభ్రులు పితృదేవతలకు మోక్షము కలుగు సత్కర్మలను చేయక కర్మభ్రష్టులైనయెడల వారు నింద్యులగుదురు, గాన నీకు ముక్తిని కలిగించు కర్మ చానతిచ్చితివేని నే నద్దానింజేసి నిన్ను ముక్తునిజేయుదును, యీ రీతిగా తనపుత్రుడగు శ్రుతదేవుడచ్చటకు వచ్చినందున సంతసించి పూర్తియగు శరీరముతో కుమారా! నీవీ తీర్థాటనము శీఘ్రముగా పూర్తిగావించుకొని గృహమునకేగి, సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా శ్రీహరికి అన్నమును

నైవేద్య మొనరించి, సద్బ్రాహ్మణుని కన్నదాన మొసంగినయెడల నీయొక్క వంశమంతయు తరించి మోక్షమును పొందును. అని పల్కిన తండ్రి యానతిప్రకారము తీర్థయాత్రలను సేవించి నాయొంటికి చేరి వైశాఖమాసముం దన్నప్రదానమును చేసితిని. అందు చేత నా జనకుడు పిశాచజన్మనుండి విడువబడి, నా వద్దకువచ్చి నన్నుగడించి, యాశీర్వదించి, దివ్యమగు విమానమెక్కి జన్మరహిత మైన విష్ణుపదప్రాప్తిని పొందెను.

మహారాజా ! వైశాఖమాసమందు చేయు అన్నదానము నకు గల ఫలమునకు మితితేరు. గాన ధర్మములలో మిన్నయగు నదియు, ధర్మములతో కూడుకొన్నదియు, సర్వశాస్త్రములందు గలిగియున్నదియు నగు అన్నదానఫలితమును నీకు చెప్పితిని. ఇంకను నీవు వినవలెనను విషయములను వివరించితి వేని సర్వధర్మములను నీకు సత్యముగా చెప్పెదను.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమునందు నారదాంబరీష సంవాదమున ఏడవఅధ్యాయము.

ఎనిమిదవ అధ్యాయము

మిథిలా రాజేంద్రుడైన శ్రుతకీర్తి యిట్లు చెప్పసాగెను, ఆర్యా ! ఇత్వాకువంశస్థుడైన హేమాంగమహారాజు జలదానమును వైశాఖమాసమందు చేయకపోవుటవలన మూడుజన్మలవరకు చాతక పక్షియై పిమ్మట బల్లియై నా యొంటియందున్నాడు. పుణ్యమును చేయనందున హేమాంగుడు కర్మననుసరించి చాతకముగాను, సజ్జన సేవ చేయనందున గడ్డజన్మమును యేడుమాఝలు కుక్కగాను పుట్టుట

భావ్యముగా నాకు దోచలేదు. హేమాంగుడు సజ్జనులను సేవింపలేదు గాని దూషింపలేదు. దుర్మార్గులనైనను దూషింపలేదు. సజ్జనసేవ లేనందున పుణ్యముండకపోవచ్చును. ఇతరులను బాధించిన పాపము కలుగవచ్చును. అట్టి దుర్గతి హేతువు లీతని కర్మలయందు కనుపింపనప్పుడు హేమాంగుడేల యీ నీచజన్మల నెత్తెనో యని నా మనంబున సందేహము కుందుచున్నది. గాన శిష్యుడను గాన నా సందేహానివృత్తి గాఢింపుడు అని యీరీతిగా శ్రుతకీర్తి మహారాజు శ్రుతదేవుని యడుగగా విశ్రుతకీర్తివంతుడగు నాముని సంతోషించి, రాజుగిగిన ప్రశ్నకు యిట్లు చెప్పనారంభించెను.

మహారాజా! నీవడిగిన ప్రశ్నకు నదుత్తరమును చెప్పుచున్నాను వినుము. పుణ్యప్రదమైన కైలాసగిరియందు వసించు శంకరుడు పార్వతితో యీ రీతిగా చెప్పెను. దానిని నీకు చెప్పుచున్నాను. భగవంతుడు సర్వలోకములను సృష్టించి, స్థితిని, యిహసంబంధముగాను, పరసంబంధముగాను రెండుగా నేర్పఱచెను. భగవంతుడు స్వజీవులకు త్రాగుటకు జలమును తినుటకు ఆన్నమును. రోగమునకు ఔషధమును మూడువిధములుగా నేర్పఱచెను. యిహము దేరీతిగా యీ మూడువిధము లేర్పఱచెనో ఆ విధముగానే పరలోకమునకై కూడ సజ్జనసేవ, శ్రీహరి ధ్యానము, ధర్మమార్గాచరణ, అను మూడు కారణము లేర్పరచెను యీ విషయము శ్రుతులందు పూర్వమే చెప్పబడినది. రాజపుంగవా! యింటియందు సంపాదించియుంచిన పదార్థమును దారిబత్తెముగా ప్రయాణముచేయునప్పుడు చూసవుడు యెట్లు తీసికొనినెట్లునో అట్లే యీలోకమందు తన కర్మలచేత సంపాదించిన పుణ్యపాపవిశేషములను పరలోకయాత్ర చేయునప్పుడు మోటుగొనిపోవును. కొంతమందికి యిష్టమైన కార్యమేదైనను యితరసాధువుల కయిష్టమేనో దానిని

తనకు బాధాకరమైనను, చేసితీరవలసియుండును. పాపహారిమును, వినువారికి వింతయగునదియు, సంతోషముచే పులకాంకురమును గలిగించునదియు నగు పూర్వకథను తార్కాణముగా చెప్పుచున్నాను వినుము.

పూర్వమందు దక్షప్రజాపతి యాగ మొనరింపడలచి తన యల్లుడగు సాంబమూర్తిని పిలుచుటకొరకు కైలాసపర్వతమునకు వెడలెను. ఆ సమయమున శంకరుడు దక్షప్రజాపతి రాగానే తన యాసనమునుండి లేచి మర్యాద చేయలేదు. ఏలననగా శంకరుడు సర్వదేవతలకును పూజనీయుడు నేడవురువుడు, సర్వభూతములకంటె పూర్వమువాడు. చంద్రదేంద్రాది దేవతలందరును కానుకలు దెచ్చి యిచ్చు భృత్యులుగా గలవాడు. అందువలన తానెవరిని లేచి మర్యాదచేయుట మంచిది కాదని సమద్దేశము కలిగియుండెను. సేవకుడు వచ్చిన యజమాని లేవకూడదు. భార్య వచ్చినపుడు భర్త లేవకూడదు. శిష్యుడు వచ్చినపుడు గురువు లేవకూడదు. అని శాస్త్ర విదుల యభిప్రాయము. కాని దక్షుడు మామగారైయున్నందున అల్లుడగు సాంబమూర్తి లేచి పూజింపవలెనుగదాయని యాలోచించగా అందులకు శ్రుతివాక్యమున్నది. మర్యాదచేయుటయందు బంధుత్వము కారణము గానేదు. బలము, జ్ఞానము, ఐషము, శాంతి లోనగు సద్గుణజాలకుం దెవరికి యధికముగానుండునో అతడు గురువనడగును. తక్కువవారు ఎక్కువవారిచే నియమింపబడుదురు. ప్రభువు, భర్త, గురువు లోనగువాడు, సేవకుడు, భార్య, శిష్యుడు లోనగు వారియందుగల కోపముచేతను, వేరేకారణములచేతను లేచిన యెడల, ఆ తక్కువవారియొక్క ఆయుర్దాయము, సంపద కీర్తి, లోనగున వన్నియు నశించును. గాన ఎక్కువవారు తక్కువవారిని గుఱించి లేవకూడదు.

గాన నాకు మామయగు దక్షుని గుఱించి నేను లేచుట భావ్యముగాదు. అట్లు చేసిన యెడల వారి సంపదనశించును. అను, సదుద్దేశముచేత శంకరుడు సింహాసనమునుండి లేవలేదు. దక్షప్రజాపతి తాను వచ్చియున్నప్పుడు తన కల్లుడైన శంకరుడు సింహాసనమునుండి లేచి తన్ను గౌరవింపలేకని మిక్కిలి కోపమును వహించి అనేకరీతుల నిందించెను. దరిద్రుడును, దుర్మార్గుడును అగు శంకరునికి యెంతగర్వము కలిగినది? ఏమి యీ యాశ్చర్యము! ఇతని యైశ్వర్యమును విచారితమా! ఎక్కుటకు బక్కచిక్కిన ముసలియెద్దు. ఎముకలను కలపుత్రైను ధరించిన గర్భదరిద్రుడు. వేద బాహ్యులగువారిచే వినుతుల గనును. వ్యర్థముగాను, అహంకార తత్వము కలిగియు, సంచరించువానికి భగవంతు డెట్లు శుభములను కలిగించును? లోకమందు సామాన్యముగా చర్మమును ధరించుట అశుచికరమని నీతివిదు లెఱుంగుదురు. కట్టబట్టలేని దరిద్రుడునని చేత బాధనొందువాడు. అపవిత్రమైన గజచర్మమును ధరింపుచున్నాడు. నివసించుటకు యిల్లులేక శృశానమండే నివసింపుచున్నాడు. ధరించుటకు అభరణములులేక పాములను ధరించుచున్నాడు. ధైర్యములేక ఒకప్పు డీశంకరుడు తోడేలును జూచి పారిపోయెను. ఇతని మిత్రుల విషయము నాలోచించిన భూతప్రేత పిశాచాదులగు దుర్మార్గులు మాత్రమే యిరసితో సంచరింతురు. కులగోత్రముల విషయ మెంత విచారించినను చెలియలేదు. ఇతని నడవడిని గుఱించి నజ్జను లెవరును సంతోషింపరు. పూర్వకాలమందు దుర్మార్గుడైన నారదుడు నావద్దకువచ్చి శంకరుడు చాలా గొప్పవాడు, మంచివాడు, అని పొగడి నన్ను నమ్మించి నా కూతురగు సతీదేవిని యిప్పించి బెండ్లిచేసెను. ధర్మవతియగు నా సతీదేవి శంకరుని యింటియందు భర్తనీవను చేయుచు సుఖించునుగాక-

మానంటివారికి శంకరుడు నుతిపాత్రుడుకాడు. కుమ్మరి కుండను తయారు చేసినప్పుడు అది పనిత్రమే కాని ఆకలశమును మాలవాడు ముట్టుకొనిన పిమ్మట అపచిత్రమైయుండును. అటులనే పరమపవిత్రురాలైన నాకుమార్తె సీతని కిచ్చుటవలన అయోగ్యురాలైపోయెను. అని పరమమూర్ఖుడైన దక్షప్రజాపతి అనేకరీతులుగా శంకరుని నిందావాక్యములాడి, యల్లుని, కూతురిని, యాగమునకు రమ్మని పిలువక మాతాడక యింటికి వెళ్ళెను.

పిమ్మట యాగముచేయు స్థలమునకు వెళ్ళి ఋత్విక్కులు, మునులు మొదలగువారిం గూడి శంకరు నిందించుచు యాగమును చేయసాగెను. ఆయాగమునకు బ్రహ్మ, విష్ణువు, తప్ప తక్కుంగల సిద్ధ, సాధ్య విద్యాధర, చారణ, గంధర్వ యక్ష కిన్నరాదులును, రాక్షసులును లోనుగాగల సమస్త దేవతా బృందమును వచ్చిరి. పరమయోగ్యురాలైన పార్వతీదేవి తన తండ్రియగు దక్షప్రజాపతి యాగమునకు తన్ను పిలువకపోయినను, ఆడస్వభావమగుటవలన చపలత్వముచేత తండ్రిచేయు యజ్ఞమును, ఆయాగమున కేతెంచు బంధువులను చూడగోరియుండెను. శంకరు డనేక మాటలు యాగమునకు వెళ్ళవద్దని వారించెను కాని భర్తమాటలకు బదులు చెప్పచు, స్త్రీస్వభావజమగు కోరికచే వెళ్ళుటకై మఱల నిశ్చయ పఱచుకొనెను.

అంత శంకరుడు పార్వతికి యారీతిగా బోధించినాడు— పార్వతీ! నీవు యాగవాటికకు చేరినతోడనే ఆ సభలో దక్షుడు నన్ను గూర్చి మిక్కిలి నిందావాక్యాలాపన చేయును. ఆ దూషణ వచనములు విని నీవు సహింపలేక ప్రాణత్యాగ మొనరింపగలవు. నీ వట్లు గాక దుస్సహమైన వచనములైనను, బహుశాంతముగా సహింపలేను. నే నట్లే యిచ్చుట నన్నాడిన దుర్భాషలకు నేను సహించి

తిని నీవు ఓరిమి వహింపలేవు, అందువలన నీవా యజ్ఞవాటికకు వెడలుట సముచితముకాదు. నీ వచటికి వెడలినందున నుఖములేదు అని శంకరు డెంత బోధించినను పార్వతీదేవి వినక, స్త్రీచపలత్వముచేత యాగము జూడ కోరికగలదై యుండెను. అందువలన పార్వతి ఒక్కతెయే బయలుదేరి కాలినడకను పోవుచుండెను. అంతలో వృషభవాహనము వచ్చి ఆమెను తన వీపుపై నెక్కించుకొని పోవుచుండెను. శంకరుని యనుచరులగు భూత సంఘములు గూడ పార్వతీదేవికి సహాయముగా వెడలెను. అట్లు బయలుదేరి పార్వతి, భూత సంఘమును బయటనుండ నియమించి తాను యాగవాటికలోనికిం జనెను. కాని యచ్చటగల బంధుకోటిలో నెవ్వరునుకూడ నీపార్వతిని గౌరవించి పలుకరించినవాడు లేరైరి. పార్వతి చిన్నబోయిన మోముతో, తన భర్త చెప్పినది యథార్థమైనదని గ్రహించి తన తండ్రియగు కక్షప్రజాపతివద్దకు చేరిన వాడగు గౌరవమును నాయనుయోచనతో యాగవాటికకు తీరదిశగానున్న వేదికవద్దగల హోమకుండము సమీపమునకు చేరెను. అప్పుడు గూడ తండ్రిగాని, తక్కుంగల బంధువులుగాని సభ్యులుగాని యామెను పలుకరించి మాటాడరైరి.

ఆ యాగమున దేవతలతో పాటు శంకరున కీయవలసిన హోమభాగముగు యాహుతి నిచ్చువరకు పార్వతి తండ్రి నడతను గమనించుచుండెను. దక్షుడు హోమమందు సమస్త దేవతలకును ఆహుతులిచ్చి రుద్రాహుతిమాత్రము విడచెను. పార్వతీదేవి దానిని చూచి మిక్కిలి విచారించి కన్నీరు కార్చుచు యిట్లు పలికెను. తండ్రి! మహాభాగులగు వారిని తిరస్కరించినందున సామాన్యముగా శుభము కలుగదు. సమస్తలోకములను సృజించినవాడును, పోషించువాడును, ప్రాణికోటికి జీవనాధారుడును, నగు మహాత్ముడైన సాంబమూర్తికి

నీవు యాగమందు హవిస్సు నెందులకు యివ్వకయుంటివి? ఇట్టి చెడు బుద్ధి నీకు కలిగినప్పుడు నీకు సమపదేశము చేసినవాడులేరా? ఇది నీకు తగిన పనికాదని చెప్పలేదా? యీ సభయందు గలవారైనను నీకుపదేశింపలేదా? స్వభావసిద్ధముగా నీకు తెలియదా? అని పార్వతి అడిగెను. యీ మాటలు జరుగుచుండగా పూషుడను సూర్యుడు నవ్వెను. భృగుమహర్షి చెడు తలంపుతో గడ్డమును మీసములను నవరించుకొనెను. సభయందుండు వారిలో కొండలు భజములను చఱచువాడును, కొండరు పాదముల నదలించువాడును, కొండరు చంకల నెగురవేయువారలును కలరు. దురదృష్టవంతు డగుటచే దత్తుడు పార్వతి ననేకరీతుల నిందావాక్యముల నాడెను.

శంకరుని సతియగు పార్వతి, తండ్రియగు దత్తునివలన నిందింప బడి మిక్కిలి కోపముగలదై, తనపతిని దూషించిన దత్తుని నిందా వాక్యములను స్వయముగా వినినందులకు తగు కార్యము తనదేహము నుశ్యజించుటయేయని ప్రాయశ్చిత్తమును నిశ్చయించుకొని సభికు లందఱి యెదుట హోమము నాచరించుచున్న యాగకుండమున బడి మరణించెను. పార్వతిని వెంబడించినచ్చిన ప్రమథగణములు పార్వతి మరణమునకు మిక్కిలి విచారించి వెంటనే శంకరునియొద్దకేగి దేవాది దేవుండగు నాతనితో దత్తుని యజ్ఞవాటికయందు జరిగిన విశేషము లను వివరించి చెప్పిరి. శంకరుడు పార్వతీ మృతినిషయ మాప్రమథ గణంబులవలనవిని, ప్రళయకాలమండలి దుద్రునివలె మండిపడుచు వెంటనే లేచి తన శిరమునగల జటలలో నొకదానిని పెరికి, నేల మీదకొట్టెను. ఆ జటమండి మహాకాయుడును, మహాబలుడును, వేయిచేతులు గలవాడును, ప్రళయకాలమండలి యుధధర్మరాజుతో సమానమైన కాంతిగలవాడును నగు వీరభద్రుడు పుట్టి, చేతులు జోడించి సాంబమూర్తికి ననుస్కరించి యిట్లు పలికెను.

స్వామీ! నన్ను మీరు స్పష్టించిన కారణమేమి? దాని చెప్పినయెడల మీ యాజ్ఞానువర్తినై సానుకూల మొనర్చగలను అని పలికిన వీరభద్రునకు ప్రళయ కాలరుద్రునివలె నున్న రుద్రుడు యిట్లు చెప్పెను. వీరభద్రా! నా యర్థాంగి యగు పార్వతి దత్తునివలన మరణించెను కాన ఆ క్రూరుడగు దత్తుని సంహరింపవలయును. మహా బలశంపన్నులగు భూతగణములన్నియు నీకు సహాయముగా నుండగలవు. అని పల్కెను. ఆ మాటలను వీరభద్రుడు విని భూత సంఘముతో బయలుదేరి దత్తుని యజ్ఞవాటికం జేరి అక్కడ సభలోనున్న దేవతలను, రాక్షసులను, మానవులను పరాక్రమవంతులను గూడ చావమోదిరి. పూవుడు అను సూద్యుడు పార్వతి దత్తునాడిన నిందావాక్యముల సందర్భమున నవ్వినందున వీరభద్రు డాతని దంతముల నూడగొట్టెను. చెడుతలంపున గడ్డమును మీసములను నవరించి నందున భృగుమహర్షి యొక్క గడ్డమును మీసములను వీరభద్రుడు పెట్టికివైచెను. పార్వతీ దేవి దత్తుని ప్రలాపించినపు డేవిధముగా యెవడు సంచరించి యేయే యవయవముల నదలించెనో, వీరప్రతాపుడగు వీరభద్రుడు వారి వారి యవయవముల నారీతిగానే చిడుకగొట్టి విరప దత్తుని శిరస్సును కూడ నఱుకవలెనని మిక్కిలి ప్రయత్నించెను. దత్తుని శిరము ముచులచేత మంత్రితమైయున్నందున వీరభద్రుడు దత్తుని తలను నఱుకలేక పోయెను. శంకరు డావిషయ మెఱింగి తానే స్వయముగా వచ్చి దత్తుని శిరస్సును నఱికివేసెను. ఇట్లు కైలాస చక్రవర్తియగు శంకరుడు, వీరభద్రుడు లోనగువారిం గూడి దత్తుని యజ్ఞవాటిక యందుగల దుర్మతులను జంపి, ప్రమథగణాది పరివృతుడై తన నిజ నివాసమగు కైలాసమునకు వెల్లెను. ఆ యజ్ఞవాటికయందు మిగిలి యున్నవారు బ్రహ్మదేవు నొద్దకుజని తమ్ము రక్షింపుమని ప్రార్థించిరి.

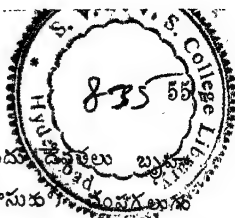
బ్రహ్మ, దేవతలను వెంటనిడుకొని శివునిలోకమగు కైలాసమునకు వెళ్ళి అనేక ప్రీతికరమైన వచనములతో శంకరుని శాంతుని చేసి వాని-గూడి దత్తుని యజ్ఞశాటికు జని యుచ్చట మరణించి పడియున్నవారి నందరిని మరల బ్రగుకునట్లు చేసెను. శంకరుడంత మేకయొక్క శిరస్సును దెచ్చి దత్తుని కతికి వానిం బ్రదికించెను. మేకయొక్క గడ్డయినదెచ్చి భృగుచుహర్ని కిచ్చెను. పూషుడను సూర్యునికి దంతముల నియ్యక పిండిని తినుటకు మాత్రమే వీలుగా నుండు నట్లునరించెను. అవయవములు పోయినవారందరికిని వారి వారి యవయవములను మరల యిచ్చెను. కొందరికి మాత్రము నూర్చుదలగా నిచ్చెను. యీ రీతిగా బ్రహ్మచేతను శివునిచేతను, దత్తుని యజ్ఞమునకు వచ్చిన సభికులందఱును శుభములను పొంది మఱల పూర్వమువలెనే యాగము చేయుటకు ప్రారంభించిరి. యాగము పరిసమాప్తి చేసి దేవతలందఱును వారి వారి నివాసములకు వెళ్ళిరి. శంకరుడు భార్యవియోగము గల్గుటచేత యిల్లు విడచి, బ్రహ్మచర్యవ్రత నియమమువలంబించి గంగానదీతీరమందు గల పున్నాగవృక్షము మొదట తపముచేయ మొదలిడెను. దత్తుని కూతురును, శంకరుని భార్యయు పతివ్రతయునుగు సతీదేవి, శరీరమును దక్షయజ్ఞకుండమున వదలిన పిమ్మట హిమవంతునికి మేనకయందు కుమార్తెగా జనించి వారింట నల్లారు ముద్దుగా పెరుగుచుండెను.

తారకుడను రాక్షసుడు గొప్పదైన తపస్సును చేసి బ్రహ్మ దేవుని మెప్పించి, దేవాసురులచేతను, నర, నృపులచేతను, ఆయుధాస్త్రములవలనను, మహాబలవంతులచేతను తనకు చావులేకుండ వరమును కోరెను. బ్రహ్మయు, శంకరుని కుమారుని వలన దప్ప నీకు చావులేదని తార కాసురునికి వర మొసంగెను. తార కాసురు డావరమును పొంది యిట్లాలోచించెను. శంకరున

కింతవరకు సంతానము లేనేలేదుగదా ! ఇకముందు కుమారుడు కలుగుననుటకు భార్యయగు పార్వతి దేహత్యాగమొనరించి మరణించెను. కాన శంకరునికి పుత్రుడు కలుగుటకల్గి, అందువలన నాకేవిధముగ మరణభయమును కాన్పింపదు అని బహుధా ధైర్యమును పొంది తారకాసురుడు యింటికిపోయి మూడులోకములను మిక్కిలి బాధపెట్టజొచ్చెను. తారకాసురుడు, దేవతలందరిని తన సేవకులుగ జేసెను. దేవతల భార్యలను తన గృహాంగణమందు కనపూడ్చుదానీలుగ జేసెను. తన కెదురు బల్కినవారిని చావమోదుచుండెను. యీ రీతిగా అనేకవిధముల బాధల బెట్టుచున్న తారకాసురుని పనులను సహింపలేక దేవతలందరును సత్యలోకమందున్న బ్రహ్మదేవునికి విన్నవించిరి. బ్రహ్మయు, దేవతల విన్నసమాలంకించి వారితో నిట్లనెను.

దేవతలారా ! నేను పూర్వమందు దురాత్ముడను. తారకాసురునికి వరము నిచ్చినపుడు సాంబశివునికి పుట్టిన కుమారునివలన తప్ప వేరెవ్వరినలనను చావులేదని చెప్పితిని. అందుకు శివునకు సంతానము కలుగుటకు భార్యలేదుగదా యెట్లని మీరు యోచింతురు ? దానికి నిదర్శనమును చెప్పుచున్నాను వినుము. పూర్వము దక్షప్రజాపతి యజ్ఞమును చేసెను. ఆ యాగకుండమున శంకరుని భార్యయైన సతీదేవి మరణించెను. పిమ్మట ఆమె హిమవంతునికి మేనకయందు కుమార్తెగా జనించి పార్వతియను పేర బరగుచున్నది. శంకరుడును ఆ హిమవత్పర్వత శిఖరమందు మిక్కిలి గొప్పదైన శివస్సును గావించుచుండెను. అన్ని లోకములకు ప్రభువగు శంకరుడు ఆ పార్వతీదేవితో సంయోగము కలుగునట్లు మీరు సంధానముగావింపుడు. దానివలన మీ కార్యము నెఱవేరగలను అని చెప్పి బ్రహ్మదేవుడు దేవతలను బంపి తనలోకమునకు పోయెను.

ఎనిమిదవ అధ్యాయము

దేవేంద్రుడు సభతీర్చెను. ఆ సభయందు దేవతలు బృహదాది
 స్వతియు దేవేంద్రునితో యాలోచించి తార కాసుడు వంశమునకు
 కుమారుని శంకరునివలన సంభవింపగలుగు కార్యార్థమై నారదుని
 మన్మథునిగురించి తలంచెరి. అంత వారిరువురును దేవేంద్రునిసభకు
 వచ్చిరి. దేవేంద్రుడు నారదునితో నిల్లు పలికెను. నారదా! నీవు
 హిమవత్పర్వతమునకు వెళ్ళుము. అచ్చట హిమవంతునితో ముచ్చ
 టించి నేను నీతో చెప్పబోవు రీతిని కార్యమును సానుకూలపరచుము.
 హిమవంతా! నీ కుమార్తెయగు పార్వతి పూర్వజన్మమున దక్షుని
 కుమార్తె యగు సతీదేవి. ఆమె యజ్ఞశుండమున బడి మరణించగానే
 శంకరుడు విరాగియై బ్రహ్మచర్యము నవలంబించి నీ శిఖరమండే
 తపమాచరించుచున్నాడు. యాదర్శమున కూడ నీ కుమార్తెయగు
 పార్వతికి శంకరుడే భర్త కాగలడు. శంకరునికి నీ కుమార్తెయగు
 పార్వతి భార్య కాగలదు. గాన తపముజేయుచున్న శంకరునికి పరి
 చర్య చేయుటకు నీ కుమార్తెయగు పార్వతిని నిమింపుము అని
 హిమవంతునితో చెప్పి యా పని నాతనిచే చేయింపుము. అని
 దేవేంద్రుడు నారదునకు చెప్పగా నారదు జాప్రకారమే హిమ
 వంతునికడకేగి వానితో నీ వృత్తాంతమును వివేదించి శంకరుని
 శుశ్రూషకు పార్వతిని నియోగించునట్లు గావించెను. పిమ్మట
 దేవేంద్రుడు మన్మథునితో నిల్లు చెప్పెను. రతీవల్లభా! నీవు నీ
 మిత్రుడగు వసంతునితో గూడి శంకరుని మేలుకొఱకును లోముల
 హితవుకొఱకును, హిమవత్పర్వతశిఖరమందు తపమాచరింపుచున్న
 శంకరుని తపోవనమునకు జని సంతసమును గొల్పు నసంతసమాగమ
 ధర్మములను నిర్వర్తించి సాంబళిపునికి సుపచార మొనర్చుచు దగ్గ
 రగా పార్వతి సంచరించు సమయమున పరమశివుని యందు నీ వుష్ణ
 శరముల పెడలించి యామె యందు మోహము కల్గునట్లు చేయు

దువేని వారిరువురిసంయోగమువలన దేవతలకు బాధకలిగించు తార కాసురుని వధింపగల కుమారుడు దుష్టమించును. దానంజేసి మన కార్యసిద్ధికాగలదు, యీ విధముగా దేవేంద్రుడు మన్మథుని కాజ్ఞాపింపగా కంఠు డట్లనే కానిచ్చుని యంగీకరించి, వసంతుని గూడికొని, రతీదేవిని వెంటనిడుకొని అనుచరులం గూడ దీసికొని, వెంటనే బయలుదేరి శంకరుని తపోవనమున కేగెను.

శంకరుని తపోవనమందు వసంతకాలము కాకున్నను మలయ మారుతము ప్రసరింప జొచ్చెను. అంతటను మిక్కిలి మనోహరముగా నుండెను. అవనమందు వసంతకాల ధర్మములను మన్మథుడు తన శక్తిచేత కలుగజేసెను. శంకరుడు పార్వతి తనకు చేయుచున్న యుపచారములకు సంతసించి యొకానొక సమయమున తన సమీపమున గూర్చుండ నియమించి కొంత ప్రసంగముచేయ నారంభించెను. మన్మథు డాసమయమును గుర్తించి మృద్దువైన పుష్పబాణములను ప్రయోగించి సాంబశివుని వెనుక దాగియుండెను. మన్మథు డట్లు వ్యర్థముగాని రౌఢు బాణములను చ్ఛేదించుచుండి శంకరునిపై వైచెను. శివుడు చలించి, అయ్యో! నేను జడస్వరూపిని. నా మనస్సు చలింపనేరదుగదా! ఇట్లు యెరకు చలించునట్లు గావించిరి అని యోచించి, నాల్గు దిశలను కలయజూచి తనకు వామభాగ మందుగల కంఠుని గాంచెను. సాంబశివుండు మిగుల కోపముతో వెంటనే పార్వతిని తన వద్దనుండి తొలగిపొమ్మని త్రోసివైచి తన మూడవ కంటిని తెఱచెను. ఆ మూడవ కన్ను తెఱచినంతనే లోక భయంకరమై ప్రళయకాలాగ్నితో సమానమై. జేజన్న బయలుదేరి ధనుర్బాణములతో కూడ మిక్కిలు భయము జేసెను. దేవత లాదృశ్యమును జూచి, తన కార్యము సిద్ధింపనా లేనాయని సందేహమును పొందుచు స్వర్గలోకమునకు పరుగిడిరి. వసంతుడును, రతీ

దేవియు, తమకు కూడ శిక్షకలుగునను వెఱపుతోనుండిరి. పార్వతి కండ్లు మూసికొని, యచటనుండి దూరముగా పరుగిడెను. స్మర హరుడును రమణుల యెదుటనుండ రాదని విరమించి యంతర్ధాను డయ్యెను.

కంఠుడు చేసిన కార్యము దేవతలకును శివునకును ప్రీతికరమైనను రతీనల్లభునకు మాత్రము హితముకాలేదు. అప్రియ మాచరించిన అనర్థమునకు అంతలేకుండును. కాబట్టి హేమాంగుడు సదా సజ్జనులకు అయిష్టుడేయగును. సజ్జనసేవ చేయుకుండుటయే నా కిష్టమగు సేవను చేయుకుండుటయగును. సజ్జనసేవ సేయని కారణమున హేమాంగుడు శునకాది హీనజన్మములను పొంది మిక్కిలి దుఃఖమును బొందుచుండెను. గాన సకలార్థసిద్ధి ప్రథమగు సత్పురుషుల సేవనము తప్పక చేయవలయును. మహాభాగుండగు రతీకాంతుడు శంకరునికి అప్రియముగు తపస్సును భంగమొనర్చి పిమ్మట మరుగటి జన్మమున మిక్కిలి దుఃఖమును పొందెను. పుణ్యప్రథమగు యాయితీహాసమును యేనరులు రాత్రికాలమందు గాని. పగటిసమయమందు గాని చదువుచు వినుచుందురో, అట్టి మానవులు జన్మము, ముదిమి, చావులేకుండ నుండగలరు. అందుకు నందియ మిను మంతయులేదు.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వై శాఖపురాణమున నారదాంబరీష సంవాదమున ఎనిమిదవ అధ్యాయము

తోమ్మిదవ అధ్యాయము

మిథిలానగరాధీశుడు అగు శ్రుతకీర్తి శ్రుతదేవు నడుగు చున్నాడు. మహాభాగా ! విష్ణోత్తమా ! రతీవల్లభుడు సతీవల్లభుని చేత హతుడై తిరిగి యెట్లు గతిని బొందెను ? చేసిన కర్మ అనుభవంపక తప్పదుగాన మన్మథు డెట్లనుభవించి కష్టముల నెట్లు బొందెను ? యీ విషయములన్నియు వినుటకు కుతూహలము గలదు గాన సవిస్తరముగా వివరింపుమని ప్రార్థించెను. అంతట సావహరణమును కీర్తిడమును, పుణ్యప్రడమును, ధర్మకరమును, సమస్తరోగనివారణమును నగు కంతుని జన్మప్రకారమును వినిపించెదను. సావధానముగా వినుమని శ్రుతదేవుడు పలికెను.

మన్మథుడు సాంబశిపునిచేత భస్మితుడయ్యెను. మడనకాంత యగు రతీదేవి తన పతిదేహము తన యెదుటనే భస్మమగుట జూచి మూర్ఛపడి కొంతసేపటికి తెలివిగలిగి బహువిధములుగా విచారించెను. సామాన్యముగా యితరులను చలింపజేసి జాలినిగొల్పు యూహలను కలిగించు రీతిగా రతీదేవి విచారించుచుండెను. పిదప భర్తయొక్క దహనాగ్ని యందు తన దేహమునుకూడ నంతము గావింప సంకల్పించి తదుక్తక్రియలను చేయుటకై తన పతికి హితుడగు వసంతుని దలచెను. మహానుభావుడగు వసంతుడు, వీరపత్ని యగు రతీదేవికి చితిసేర్పడపడలచి భయపడి మిత్రుని భార్యయైన రతీకాంతను జూచి మూర్ఛాగతిని పొంది అనేక రీతుల ప్రేమ గొల్పు వచనములచే సహగమనమును నివారింపదలచి యిట్లు పలికెను. సుమంగలీ ! నీకు పుత్రునితో తుల్యమగు నేనుండగా నీ విట్లు దేహత్యాగమును సంకల్పించుట భావ్యముగాదు అని పరిపరివిధముల ధర్మసూత్రములను చెప్పి యాటంక

పరచినను, రతీకాంతకు జీవించుటకు కోరిక లేనిదై యుండుట గ్రహించి వసంతుడు యానదీతీరమందు చితిసేర్పరచెను. రతీదేవి ఆకాశ గంగలో మునిగి, పితృకర్మలనెల్ల నాచరించి పంచేంద్రియములను నిగ్రహించి మనంబును ఆత్మయందు లయించి దేహత్యాగ మొనర్చుటకు కావ్యపుచితియందు నెక్కజోగా కల్యాణీ! కంతునియం దంతు లేని భక్తిగల నీ విట్టి యగ్నియందు ప్రవేశింప జనదు అను యశరీర వాక్కు వినంబడియెను. మరియు రతీదేవీ! శివుని వలనను, యదు వంశమందు కృష్ణావతారమున శ్రీహరికిని జన్మించి నీకు భర్త కా గలడు. అనగా మన్మథుడు రెండు జన్మలెత్తును. ఉత్తరజన్మమందు శ్రీహరికి రుక్మిణీకాంతయందు ప్రద్యుమ్నుడనుపేర జన్మించి, బ్రహ్మ దేవుని శాపమువలన శంబరాసురుని యింటనుండగా నీవు నీ భర్తను కలిసికొని సుఖముగా మీ యథాస్థానమునందుండగలరని కూడ యాకాశవాణి పలికెను.

ఆకాశవాక్కులను విని రతీదేవి చితాగ్నియందు దనిపోవుటకు నిశ్చయించినను, ఆ యాలోచనను విరమించెను. పిమ్మట బృహస్పతి, ఇంద్రుడు, అగ్ని దేవుడు లోనగు దేవతలు తమకు సాధనకాదుడగు మదనుడు శివునిచే దహింపబడినందున రతీకాంతకడ కేటెంచి యామెకు ప్రత్యక్షమై అనేక విధమైన వరములనిచ్చి యామెకుగల మరణింపవలెనను యాలోచననుండి వారించిరి. మారుండు మరణిం చినను నీ కండ్ల కగపడుచునే యుండును. నీకు దేహరహితుడైన నీపతి సశరీరముగానే కనుపించుచుండును. అని చెప్పి రతీదేవి విచార మును వారించి యామె కనేక ధర్మోపదేశములను చేసిరి. పువ్విట్టుని పూజోడి! మీ పూర్వజన్మకథను వినిపింతుము వినుము.

తొల్లి నీ భర్త సుందరుడనుపేర గొప్ప ప్రభువైయుండెను. ను సుందరునకు సతిస్సుందోవైయుంటివి. ఒకప్పుడు నీవు రఞ్గో

వతివై వెలులలనుండక యింటియందే సంచరించి యాచార సంకరమును జేసితివి. అందువలన నీ కిట్టి యిక్కట్లు సంభవించినది. గాన వైశాఖమాసమందు భాస్కరుడు మేషరాశియందుండగా ప్రాతఃకాలమందు ఆకాశగంగయందు స్నానమాడి ఆపాపమునకు తగు ప్రాయశ్చిత్తమును గావింపుము. ఆ దెట్లన జెప్పెద నాలింపుము. శ్రీహరిని పూజించి దేవతల కథను విని అశూన్యశయనమును వ్రతమును గావించిన పుణ్యప్రదమైన ఆ వ్రతముచేత నీపతి నీకు మజుల చేకూరగలడు. యిందేమాత్రమును నందియములేదు, అని దేవతలు రతీదేవికి చెప్పి యామె అడిగిన వరముల నెల్ల నొసంగి యథాస్థానములం జేరిరి. స్మరహరుని నతియగు రతి యతికవ్వముతో విచారమును వదిలి సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా గంగానదియందు స్నానము గావించి పవిత్రమగు మనస్సుతో అశూన్యశయనవ్రతమారంభించెను. మహారాజా! శ్రుతకీర్తి! ఆ వ్రతాచరణమువలన మదనుడు రతీదేవికి కనుపడి బహుపరాకమవంతుడై యామె గలిసి క్రిడింపుచుండెను.

ఇక సుందరుడను రాజు అనేకధర్మములను చేసినను వైశాఖమాసమందు చేయవలసినదిగా శ్రుతులందు చెప్పబడిన ధర్మముల నొకటైనను యాచరింపనందున సామాన్యధర్మాచరణము వలన గలిగినపుణ్యవిశేషముచేత పురుషోత్తమునికి పుత్రుడై మన్మథుడను పేర పుట్టినను సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా వైశాఖమాసమున చేయదగిన ధర్మములను చేయనందున శరీరత్యాగము సంభవించెను. దేవతలకే యిరీతిగా వైశాఖమాసధర్మములను విడచినందున కష్టములు ప్రాప్తించగా మానవచూత్రులగతి చెప్పవలెనా? యిరీతిగా మూడుండు శంభునిచే భస్మితుడై నపిమ్మట శంకరుడు మాయమయ్యెను పార్వతి తన వాంఛితము వ్యర్థమయ్యెనని విచారమును

బొందగా నామె తండ్రియగు హిమవంతుడు వచ్చి వికలమనస్కయై యున్న కుమారి కామణిని గాంచి భయమంది యామెం గొగిలించు కొని, చంకంబెట్టుకొని తన యింటికి జేర్చెను.

పార్వతి పరమశివునియొక్క రూపము, గుణము, బౌదార్యము లోనగు వానిచే ప్రీతయై యతనినే భర్తగా బడయుగోరి యాతని యందే నిర్మలమతితో మనస్సును లయించి తల్లిదండ్రులు, బంధు మిత్రులు యెంతజెప్పినను వినక నిశ్చలముగా వ్రతమును బూని గంగానదీతటమున తపము జేయ మొదలిడెను. పార్వతి యాహార మును తీసికొనక, శిరోజములను జటలుగాజేసి, లింగస్వరూపియగు సదాశివలింగమును బహు కఠినమగు తపోనియమములతో పూజింపగా వేయి దేవతాసంవత్సరములకు పరమశివుండైన సాంబశివుడు ప్రత్యక్షమయ్యెను. సమర్థలోకములకు శక్తిప్రమడగు సాంబ శివుడు బ్రహ్మచారియై యొకనాటి సాయంకాలమున పార్వతీదేవి తప మాచరించుచున్న పర్ణకుటీరమునకు వచ్చి తనయం దామెకు ప్రేమ కలదో! లేదో! విచారింపదలచి శివునిగూర్చి బహురీతుల నిందావాక్యములాడగా, పార్వతి యా వచనములను విని సహింప నందున తనయం దామె కమితమైన ప్రేమ గలదని తలచి మహా భాగుడైన శివుడు తన నిజస్వరూపమును జూపి కావలసిన వరమును కోరు మిచ్చెదనని పలికెను. వరాసన యగు పార్వతి శంకరుని తనకు పతివగుమని కోరెను. శివుడు పార్వతికి పతియగుట కంగీకరించి వరమిచ్చి సప్తర్షులను స్మరించినంత వారు చేతులు జోడించు కొని వచ్చి నిలచిరి. మహానుభావుడగు సాంబశివుడు వారితో పార్వతిని తనకు సతిగా జేయుమని యడిగిరమ్మని హిమవంతుని వద్దకు చెప్పిపంపెను. సప్తమహాముఖులును దనదిశల తమకాంతి పుంజముల వెడజల్లుచు, వియన్మార్గమున జని హిమవంతుని సగంధ

జేరిరి. హిమవంతుడు బ్రహ్మమానస పుత్రులగు నా సప్తదలను యెదుర్కొని రావించి గౌరవించి సుఖానీనులను జేసెను. పిమ్మట యర్ఘ్యపాద్యాది విధులచే పూజించి కుశలప్రశ్నల జేయ మొడలిడెను. మునివల్లభులారా ! మీరు నాయొంటికి వచ్చినందున నేను పవిత్రుడనైతిని. నా కార్యములు సఫలత గనినవి. మీరు పుణ్యాత్ములు మహానుభావులుగాను మీకు నాతో పనిజేడు. మీరాక నాజన్మమును పవిత్రముగాజేసెను. అందువలన మీకు నావలన కావలసిన కార్యమే మున్నను, చెప్పిన యెడల చేయగల నని హిమవంతుడు పలుకగా సప్తమునులు హిమవంతునితో నిట్లు చెప్పిరి,

సర్వపర్వత నేతా ! మహానుభావా ! హిమవంతా ! నీకు తగిన మాటను చెప్పితివి. మారాకకు గల కారణమును వచించెదము వినుము. పూర్వము డక్షుని పుత్రికయగు సతీదేవి డక్షుని యాగ మందు జనకునియందు గల కోపముచే దేహమును త్యజించి నీకు పుత్రికగా పుట్టి పార్వతీయనుపేరం బరగుచున్నది. ఆమెను బెండ్లాడుటకు ముల్లోకాధినాథుం డగు ముక్కంటి తప్ప వేతొకడు సమర్థుడు లేడు. గాన నీవు శుభముగాంచగోరితివేని నీ కూతు నాతనికిచ్చి బెడ్లిగావింపుమా. నీ పూర్వజన్మ పుణ్యవిశేషముచేత నీ కిట్టి యదృష్టము సంభవించినది. అని పల్కిన సప్త వచనములకు అచలాధీశుండైన హిమవంతు డమితానందమునొంది, సంతుష్టినూన సుండై మునీశ్వరులారా ! నా కూతురు నారచీరలు గట్టి యాహారమును వదలి, శివుని భర్తగా బడయుటకై గంగానదీ తటమున కతినమగు తపమును జేయుచున్నది. గాన మీరు వచించిన విషయ మామెకు హితవైనది. పార్వతికి శివుని యందు యిది వరకే మనస్సు లగించినందున శివునికి పార్వతి యీ సరికే యివ్వబడినది. గనుక మీరు శివసదనమునకు భవి హిమవంతు డంతులేని గుర్రసమున శివ

పుత్రిక నీ వరకే నిచ్చి నాడని చెప్పి వారిరువురి బెండ్లి మీరే గావించుడు. ఇట్లు హిమవంతుడు చెప్పగా మునులు విని హిమవంతుని సెలవు గైకొని, పరమశివుని యొద్దకు జనిరి. యీ మహోత్సవమును చూచుటకు రమాదేవి మొదలగు పుణ్యవతులును, రమావల్లభుడు లోనగు దేవతలును షణ్మాతలును, మునులును వచ్చిరి. సాంబ శివుడు వృషభవాహనాధి రూఢుండై సర్వదేవతానీకములును, ముని సంఘములును, షణ్మాతలును, ప్రమథగణములును వెంబడింప, భేరీ శంఖమృదంగములును, ధంకా, పటహాది వాద్యవిశేషములు మ్రోగుచుండ, విప్రులు వేదాశీర్వాదములు చేయుచుండ బంధుసహితుడై హిమవంతుని నగరుకు జనెను. హిమవంతుం డతి సంతోష హృదయుండై శుభగ్రహదృష్టి గలిగిన శుభలగ్నమందు పార్వతిని సాంబ శివునికిచ్చి బెండ్లిగావించెను. మహారాజా ! ముల్లోకములందలి ప్రాణికోటియంతయు సంతసించెను.

ఈ రీతిగా వివాహము పూర్తియైన పిదప లోకకల్యాణ కరుడగు శంకరుడు లోకధర్మముల ననుసరించి స్వేచ్ఛగా పార్వతితో రమించుచుండెను. సర్వసంపదలతో నిండిన హిమవంతుని గృహమందు దేవేంద్రుని వనతుల్యమైన సుఖసంపత్తుల మధ్య, రాత్రుల యందు మిక్కిలి ఆనందకమగు సంస్తీరములందును వనముల యందును మత్త భృంగవిరాజితమును, పక్షి, కేక పరివృత నిస్వన విలసితంబునగు మనోహరప్రదేశములందును శంకరుడు అనేక వేల దివ్య వర్షములు స్వచ్ఛందముగా పార్వతీదేవిం గూడి సుఖంపుచుండెను. శ్రుతకీర్తి మహారాజా ! ఆకాలమునందు దేవేంద్రుని వరము లేకుండుటచేత స్త్రీపురుష సంయోగమున్నను గర్భవ్రణమేకాని గర్భోత్పత్తి లేదు. గాన పార్వతితో కుడు డవిరతిగా రతియొనర్చినను గర్భోత్పత్తి కాలేదు.

అందుల కాశ్చర్యముతో దేవత లాలోచించి శివునకు కుమాడ
 డెట్లు కల్లునని యాలోచించిరి. దేవతలందఱు సమావేశమై
 యొకచో జేరి రహస్యముగా నిట్లని యాచించిరి. స్వప్రకాశుం డగు
 శివుండు కామమోహితుడై సదా విడువక పార్వతీయందు రమించు
 చున్నాడు. నిత్యము గర్భము స్రవించుచున్నది కాని నిలచుటలేదు.
 దానంతేసి కార్యసిద్ధి కానేరదు. గాన శివుడు పార్వతీతో రమించి
 నప్పుడు ప్రథమస్థలనము కాగానే పునస్సంభోగ మొనర్పకుండ
 మనము ప్రయత్నింపవలెను. అని రహస్యముగా యాలోచించి
 యీ కార్యసాఫల్యమునకు అగ్నిదేవుడే తగినవాడని నిశ్చయించి
 వీతిహోత్రుని పిలచి గౌరవించి దేవతలిట్లనిరి.

పావకా ! నీవు దేవతలకండటికిని ముఖమువంటివాడవు. నీవు
 బంధువు, నీవు సద్గతి, గాన నీవు శంకరుడు పార్వతీతో రమించు
 ప్రదేశమునకు జని సంభోగానంతరము ప్రథమస్థలనమైన విమ్మట
 వారి యెదుటకు నీవు వెడలి నిలువంబడిన ఆ పార్వతీనిన్ను జూచి
 సహజముగ సిగ్గుచేత యటనుండి కదలిపోవును. పిదప మరల సంభో
 గము జరుగ నేరదు. ఎట్లనగా నీవు శిష్యునివలె వేదాంతవిషయక
 మగు సందియములను ప్రశ్నింపుచు, మన్మథసంహారకుడైన సాంబ
 శివుని సమీపించి, యా వేదాంతగోష్ఠితో కపటముగా కాలమును
 గడపుము. అట్లు చాలా కాలము నీవట్లు గడపినయెడల పార్వతీదేవికి
 గర్భము నిలచి కుమారునిగాంచును. అని పావకుని దేవతలు ప్రార్థిం
 పగా వీతిహోత్రుడట్లే చేయుదునని యంగీకరించి, శివుడుండు ప్రదేశ
 మునకు వెడలెను. సంభోగము పూర్తికానందున పార్వతీదేవియందు
 శివుడు వీర్యము విడువలేదు. అప్పుడు అగ్నిదేవుని జూచి పార్వతీ
 నగ్నయైయున్నందున సిగ్గుచే ప్రక్కగా వెడలెను. స్థలనగమయ
 మున పార్వతీ సంభోగమును వడలిపోవుటచే శంకరు డగ్నిదేవునిపై

కోపముగలిగి అగ్నిహోత్రుడా! పాపాత్ముడా! దుష్కర్మిగలవాడా! మా సంభోగమునకు భంగము కలిగించితివి. నా వీర్యము పార్వతి యందు విడువలేదు. గాన యట్టి దుర్భరమైన వీర్యమును నీముఖ మందు విడిచెదను. నీవే దానిని భరింపుముఅని పలికి శంకరుడు తన వీర్యమును అగ్నిహోత్రమందు వదలెను. అగ్నిదేవుడు దుస్సహ మైన యా శంకరుని వీర్యమును తన హృదయమందుంచుకొని మిగుల పరితాపమును పొందుచు ప్రాణముతో విడువబడితినిని సంతసింపుచు యీ వీర్యభారమును వదలించుకొను తెల్లగునని మనమందు విచారింపుచు దేవతలవద్దకు వెడలి జరిగిన వృత్తాంతమును వారికిని వేదించెను.

అగ్నిదేవుని మాటలను దేవతలు విని సంతసమును దుఃఖమును గూడ బొందిరి. రుద్రుని వీర్యము సంభవించుటచే దేవతలు సంతసమందిరి. కాని యా వీర్యము పిండమై పుత్రుడుగా జనించు యుపాయము దోచక దుఃఖమును పొందిరి. అగ్నిగర్భమందున్న శంకరుని వీర్యము వృద్ధిపొంది పదిమాసములు గడచెను గాని అగ్నిదేవుడు తనవలన ప్రసూతికలుగక మిక్కిలి విచారించి యిందుకు తగు నుపాయమును దెలిసికొనుటకై దేవతలను శరణుపొందెను. వారగ్నిదేవుని దీసికొని లోకప్రసిద్ధిని వహించిన గంగానదికి వెళ్ళి యా గంగాదేవి ననేకరీతుల స్తుతిజేసిరి.

గంగాదేవి! సర్వదేవతలకు నీవు మాతవు. అన్నిలోకములకు నీవధికారివి. దేవతలకొఱకు అగ్నిదేవుడు సాంబశివుని వీర్యమును తాను భరించెను. ఆ వీర్యమువలన గర్భము వృద్ధిని పొందినను, అగ్నిదేవుడు పురుషుడగుటవలన ప్రసవింపజాలడు. గాన యా వీర్యమును నీవు భరించి మమ్ము కృపజూచి యగ్నిదేవుని మమ్ములను

కూడ రక్షింపుము. గంగాదేవి దేవతల ప్రార్థనల సంగీకరించి అగ్ని దేవుని గర్భమును తానే ధరింపదలచెను.

దేవతలు అగ్ని దేవునికి గర్భము వదలు మంత్ర ముపదేశించిరి. ఆమంత్రోపదేశమువలన లోకములకు దుస్సహమైన, తేజోపూరిత మైన శంకరుని వీర్యమును అగ్ని దేవుడు గంగానదియందు వదలెను. గంగానదియు కొద్దిమాసములా గర్భమును ధరించి పిమ్మట భరింప నేరక శంకరుని వీర్యము యొక్క తేజస్సు వలన కలుగు వేడిమికి జలము లింకిపోగా జలములు లేని శుష్కరూపియై లోకపవిత్రయగు గంగానది మిక్కిలి విచారమును బొంది, తన పతివ్రతా మహత్త్వ ముచేత గర్భమండలి పిండమును బయటకు దీసెను. ఆ తాపపూరిత మైన శంకరవీర్యము రెల్లు పొడయందుంచగా రెల్లు దంట్లచే నా వీర్య మాఘభానము లయ్యెను. బ్రహ్మదేవునిచే ప్రేరేపింపబడిన వారై ఆరుగురు కృత్తికలును అచటికి వచ్చి అదిరీతిగానున్న శంకరుని రేతస్సును ఆరుముఖములు ఏకశరీరముగల పురుషునివ నమ్మకమైన ప్రయత్నముతో చేసిరి. ఆయాఘముఖములు యేక శరీరముగల పురుషాకారము రెల్లుపొడయందుంచబడి యెవరిజేతను చూడబడక, రక్షింపబడక చాలాకాలముండిపోయెను. ఒకప్పుడు పార్వతీ పరమేశ్వరులు వృషభవాహనము నెక్కి శ్రీ కైలమును జూడ నేగుచు నా రెల్లుపొడ సమీపమునకు జనిరి.

అచ్చట పార్వతీదేవి చన్నులనుండి పాలు స్రవించెను. పార్వతి యాశ్చర్యపడి స్తనములు స్రవించుటకు కారణమేమని భర్త నడిగెను. సర్వాంతర్యామి యగు సాంబమూర్తి! పార్వతీ! విను మని చెప్పదొడంగెను. నీకుమారుడే క్రింద ప్రదేశమందుండెను, ఎట్లనగా పూర్వము నీతో నేను రమించుచుండగా నీయందు నేను వీర్యమును విడువకుండగ నే అగ్ని దేవు డచటికి వచ్చెను, అంతట

నీవా యగ్నిం జూచి సిగ్గుచే నన్ను వదలి వేటొక స్థలమునకేగి దాగి
తివి. అప్పుడు నేను అగ్ని దేవునియందు కోపముగలవాడనై దుర్భర
మగు నా వీర్యమును అతని ముఖమందు వదలితిని. అతడు కొంత
కాలము భరించి పిదప దేవతల దయవలన యా వీర్యమును గంగా
నదిలో విడచెను. గంగానదియు వీర్యతేజస్సువలన తాపము పొంది
భరించలేక రెల్లుపొడయందు వదలెను. ఆ వీర్య మాటుభాగము
లాడెను. వట్కృత్తికలువచ్చి యాటుపిండములుగా దృఢపరచిరి.
ఆయాటుపిండము లొక్కశరీరముగలిగి పురుషాకారమును పొందెను.
ఆ పురుషుని జూచినందువలన నీస్తనములు స్రవించుచున్నవి. గాన
నా వీర్యమువలన పుట్టి శ్రీహరితో సమానమైన పరాక్రమముగల
యాబాలుని నీవు రక్షింపుము. నీవు కన్నకుమాదు డితడని నాకు నోచు
చున్నది. గాన నీ బాలుని దీసికొనిపోయి పోషించితివేని యిది
వలన నీ కమితమగు కీర్తి రాగలదు. శంకరునివలన యీ రీతిగా
బోధింపబడి పార్వతీదేవి మెటనే యా బాలుని దీసికొని తన తొడల
యందుంచికొని స్తన్యపానము చేయించెను. యీ రీతిగా శంకరుని
వలన భ్రమింపబడి పార్వతీదేవి దయతో కూడినదై భర్తంగూడి
కైలాసమును చేరెను.

పార్వతీదేవి ఆ బాలకుని పెంచుచు మిక్కిలి యానందమును
పొందెను. శ్రుతకీర్తి మహారాజా! ఈ విధమైన ఆశ్చర్యకరమగు
కుమారస్వామి పుట్టుక నీకు చెప్పితిని, శుభప్రదమగు యీ కుమార
స్వామి జననకథను ఏ మానవుడు వినునో అతడు యిహమందు
పుత్రపౌత్రాది సుఖము లందగలడు. తపమందు నియమమంతుడై
పురోహివాహ మొనరించుకొనుట కిష్టములేని సాంబశివునకు అగుష్ట
మగు కార్యమును కల్పించి భ్రమగొల్పిన మృగము డీవిధముగా
సజ్జనుల కప్రియమును కలిగించి శంకరుని తపోభంగమునకు కారణము

జైనందున పునర్జన్మను పొందినను మిక్కిలి విచారమును పొందెను. భగవానునకును, సజ్జనులకును నిష్టమగు నీ వైశాఖమాసధర్మములను నిత్యమును వినుచుండిన వారికి విశేషఫలితము కాగలదు. దేవునికి ప్రీతికరమగుటవలన యీ మాసధర్మము సర్వవిధపాపములను హరించి చాలాకాలము సువాసినిగానుండునట్లు చేసి పుణ్యమును కలిగించి సర్వసంపదలనిచ్చును. విశాఖుడనగా కుమారస్వామి యని కూడా తెలియదగును.

మాడుడు శరీరము లేకున్నను, వైశాఖమాసధర్మ మహత్వముచేత శరీరమును పొందగలిగెను, వైశాఖమాసమున స్నానము చేయకుండినయెడలను ధర్మ మాచరించనియెడలను మానవు డెన్ని యితరకర్మధర్మముల నాచరించినను విచారమునే పొందును. అన్ని ధర్మములు చేయకపోయినను వైశాఖమాసధర్మములను మాత్రమే యాచరించినను మానవుడు సమస్తధర్మములను చేసినవాడగును.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమున నారదాంబరీష సంవాదమున తొమ్మిదవ అధ్యాయము.

పదియవ అధ్యాయము

మిథిలానగరా ధీశుడగు హేమాంగుడు చెప్పుచున్నాడు. విప్రోత్తమా! దేవతలచేత ప్రశంసింపబడి మదనుని భార్యయగు రతీదేవిచే నాచరింపబడిన అశూన్యశయనవ్రతమును గురించి నాకు సవిస్తరముగా జెప్పుము. ఏమిదానము చేయవలెను? ఎట్లు పూజ గలుగవలెను? ఈ వ్రతమును చేసినందున ఫలితమేమి? యీవిషయ

మును వినుటకు కోరిక గలిగియుంటిని? అని హేమాంగు డడుగగా ప్రతదేవుడు చెప్పుచున్నాడు. మహారాజా! సర్వపాపములను పోగొట్టునదియు, రమాదేవికి శ్రీమహావిష్ణు వానతిచ్చినదియు నగు అశూన్యశయనవ్రతమును గుఱించి చెప్పుచున్నాను వినుము.

దేవతలకు ప్రభువును, మేఘమువంటి తనుకాంతిగలవాడును, సర్వపాపములను పోగొట్టువాడును, రమాకాంతుడును నగు పురుషోత్తముడే వ్రతమును చేసిన ప్రసన్నుడై రక్షించునో యట్టి యశూన్యశయన వ్రతమును గుఱించి చెప్పెదను మహారాజా! పాపములను అన్నిటిని పోగొట్టగల యీ వ్రతము నాచరింపక యేనరుడు గృహస్థాశ్రమధర్మములను నిర్వహించునో వాని ధర్మములన్నియు ఫలము లేకపోవును. అశూన్యశయన వ్రతము మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనది. దీనిని శ్రావణశుక్ల విదియనాడు చేయవలెను. ఈ వ్రతమును చేయు మనుజుడు చాతుర్మాస్యలయందు పరమాన్నమును తినుచు నాల్గు మాసములకు పిమ్మట పారణను పూర్తిగాచేయవలెను. పారణచేయు దినమున, లక్ష్మీదేవితో కూడిన జగన్నాథుడును, ముల్లోకాధిపతి యునగు శ్రీహరిని పూజచేసి నాల్గువిధములైన భక్ష్యములను నివేదన చేయవలెను. పిమ్మట కుటుంబీకుడైన బీదబ్రాహ్మణునకు వాయనమును యివ్వవలెను. బంగారముతోగాని, వెండితోగాని, ఉత్తమమైన అందమైన వ్రతిమను చేయించి దానికి పట్టువస్త్రమును చుట్టి తులసికండలు లోనగువానిచేత అలంకరించి ఆ వ్రతిమయందు రమావల్లభుని యావాహన మొనర్చి తెల్లని మల్లెపుష్పములు, సుగంధద్రవ్యములు లోనగువానిచేతపూజింపవలెను, శయ్యాదానము, వస్త్రదానము, దంపతులకు భోజనముపెట్టుట దక్షిణల నిచ్చుట, మొదలగు దానములచేత విప్రులను సంతృప్తిపరుపవలయును. ఇట్లు శ్రావణమాసము మొదలు, చాతుర్మాసముల పర్యంతము, రమా

కాంతుని పూజించి పిమ్మట మార్గశీరము మొదలు నాలుగు నెలల
యందును పూర్వమువలె హరిపూజ నలుపవలయును. పిమ్మట చైత్ర
మాసము లగాయతు నాల్గు నెలలవరకు యెఱుపు వర్ణము గలిగి
నట్టియు, దుక్కిణీదేవినిగూడియున్న పురుషోత్తముని మునుపటివలెనే
పూజింపవలెను. భూదేవితోనున్నట్టియు, సనకసనందనాది మునీశ్వ
రులచేత స్తుతిపొందుచున్నట్టియు, సావరహితుడైనట్టియు, కృష్ణుని
భక్తితో పూజ చేయవలయును. యీ రీతిగా పూజచేయుచు ఆషాఢ
శుద్ధ విదియయందు పూర్తిచేయవలయును. శుభప్రదమైన అగ్ని
హోత్రమున అష్టాష్టరీమంత్రమును పఠింపుచు హోమము గావించ
వలెను.

మహారాజా! మార్గశీరము మొదలు నాల్గునెలలయందును
పూజచేసి పిదప రమావల్లభుని గాయత్రీ మంత్రము నుచ్చరించి
హోమము నాచరించి పారణ గావించవలయును. ~~చైత్రమాసమున~~
నాల్గు మాసములందును పురుషనూత్తి శ్రీనూత్తములతో శుభకర
ముగా నగ్నియందు హోమము గావించవలెను. గోవిందునికి పంచా
మృతములను, పరమాన్నమును, నేతితో వండిన పిండివంటను
నైవేద్య మొనరింపవలెను. ఇట్లు శ్రావణము మొదలు నాల్గు మాస
ములవరకు పూజించి హోమములనుజేసి, పిండివంటలను నైవేద్య
మును చేసి వ్రతమాచరింపవలెను. ఇక ప్రతిమల విషయము
దెల్పెదను వినుము.

లక్ష్మీనారాయణ ప్రతిమను పూజకు పూర్వమే దానమివ్వ
వలెను. శ్రీకృష్ణప్రతిమను పూజకు మధ్యసమయమున దానమివ్వ
వలెను. వరాహ లక్ష్మీనృసింహమూర్తి ప్రతిమను వెండితో
చేయించి పూజకు పిమ్మట దానమివ్వవలెను. కేశవనామము
మొదలు పండ్రెండు నామములను పండ్రెండుగురు బ్రాహ్మణులకు

నీయమించి శక్త్యానుసారముగా ప్రతియొకరికి రెండేసి వస్త్రముల చొప్పున దానముచేసి భూషణములతో నలంకరించి పూజించి నేతితో వండినపిండివంటలను రకమునకు పండ్రెండు వంతున వారికిచ్చి పిమ్మట వారికి భోజనము పెట్టవలెను. అటుపిమ్మట పడకతో గూడి చక్కగా నిర్మింపబడి భూషణములచేత అలంకరింపబడి పూర్వమందలి ప్రతిమవై లక్ష్మీనారాయణ విగ్రహము నా వాహనముచేసి యా ప్రతిమను కంచుపల్కెరమందుంచి హరిప్రీతి గల వాడును కుటుంబీకుడును నగు విప్రునకు వస్త్రదానముచేసి అలంకరించి పూజించి దక్షిణనిచ్చి యా ప్రతిమను యా విప్రునకు దానమిచ్చి భక్త్యభ్యోజ్యాదులతో నా విప్రునేగాక తదితరులగు పూజనీయులైన విప్రులనుగూడ సంతృప్తిపరుపవలయును. నారాయణా! నీశయ్య రమూడేవితో కూడినదై సదా శూన్యము కాకయుండునట్లు నా శయ్యకూడ సదా శూన్యము కాకయుండుగాక! నేను జీవించియుండునంతవరకు నా సతీమణి కూడ జీవించియుండవలయును. అను భావముగల శ్లోకమును చదివి విష్ణుమూర్తిని ప్రార్థించి దానమిచ్చి పిమ్మట తాను భుజింపవలెను.

శయ్యదంపతీయుతముగా సదా నుండుటకై పురుషుడుగాని స్త్రీగాని, ముత్తైదువగాని, విధవగాని యెవ్వరైనను పరమోత్తమమగు యీ అశూన్యశయనవ్రతమును చేయవలెను. రాజకేళరా! ఇట్లు విస్తరించి నేను నీకీ వ్రతమును చెప్పితిని. కేశవుని యనుగ్రహమున్న సర్వజనులు సుఖంతురు. అందరి దేవతలకును అధిపతి యగు ఈశానుడు సంతసించిన దేవతలకు కూడ పొండ నశక్యమగు సంపదలను బొంది జనులు సుఖంపగలరు. గాన సర్వవిధములచేతను అశూన్యశయనవ్రతము నాచరింపవలెను. మహారాజా! విష్ణులోకమును తప్పక పొండవలెనను వాంఛ గలవా డీవ్రతమాచరింప

వలెను. ఈ వ్రతవిధానమును చెప్పితిని. వేరేదైనను వినవలెనను
కుతూహలమున్నయెడల దానినడుగుము. ఇట్లు మునీశ్వరుడు చెప్పిన
రాజదివిని మునివల్లభా! వైశాఖమాసమున గొడుగును దాన
మిచ్చినయెడల గలుగు పుణ్యవిశేషమును విస్తరించిచెప్పము శుభ
ప్రదములగు వైశాఖధర్మములను వినినకొలది వినవలెనను కోరిక
జనించుచున్నది. అని బలికిన రాజయొక్క కీర్తికరమును పుణ్య
వర్ధనమును అగు పలుకును విని మహాభాగుండును గడు ప్రసిద్ధిని
బడసిన శ్రుత దేవుడు యారీతిగా చెప్పవోడంగెను.

వైశాఖమాసమందు యెండవేడిమిచే బాధపడు చున్న
మహాత్ములకు గొడుగులను యెవరు దానమిచ్చుచున్నారో వారి
పుణ్యమునకు మితిలేదు. ఇందులకు పూర్వగాథకలదు. చెప్పెదను
వినుము పూర్వమందు కృతయుగమున వైశాఖధర్మములను గుఱించి
జరిగిన కథనువినుము. పూర్వకాలమున మృగ దేవమున హేమకాంతు
డను రాజుగలడు. ఈ కేతువకుమారుడు బహుబుద్ధిశాలి, కీర్తివంతుడు
విలుకాండలోగొప్పవాడు. ఒకప్పుడు హేమకాంతుడు వేటాడుట
యందు అసక్తిగలిగి కారడవికిజనెను. ఆ యడవియందతడు అనేక
విధములగు మృగములను, అడవిపందులు లోనగు జంతువులను,
చంపి మధ్యాహ్నసమయమున అలసినందున విశ్రాంతికై మునులు
నివసించు యాశ్రమప్రాంతముజేరెను. మహాతిహానిష్ఠాగరిష్ఠులై
తాహ్యప్రపంచ మెఱుంగక విప్రకృత్యమగు, అతిథిసత్కారము
లోనగు సవితెలియక యింద్రియముల నిగ్రహించి సమాధియం దుస్థి
రులై యున్న శతర్షినులను మునులయాశ్రమమున కేగెను. వారు
కేవలముతపమే కర్మగానుంచుకొని సమాధిలోనుండి చలింపనివారై
హేమకాంతునిచూడక గౌరవించకయుండిరి. హేమకాంతుడుతనకు
గలిగినయవమానమును సహింపలేక ఆ శతర్షినులను జంపనిశ్చయిం

చెను. కాని వారిశిష్యులనేకు లచ్చటికి వచ్చి రాజునువారించి వారితో నిట్లనిరి.

దురాత్మా! మేముచెప్పమాటవినుము. మాగురువులగు శతర్పి నులు సమాధినిష్ఠాగరిష్ఠులై మనస్సుచేత పరమాత్మనుజూచి సంత సింపుచు బాహ్యప్రపంచధర్మములను విడచిరి. గాన నీవీసమయమున వారిపై కోపగించుటతగదు. అనిపలికినశిష్యులకు హేమకాంతు డతి కుపితుడై విప్రులారా! నేను వేటాడబోయి మిక్కిలియలసి మార్గా యానముచే శ్రమజెందితిని. గాన మీగురువులకు ఏలులేనిచో మీ రయినను భోజనమునొసంగుడు. అనిచెప్పెను. ఇట్లు పలికిన రాజు మాటలనువిని శిష్యులిట్లనిరి. రాజా! మేముగురువుల యానతిని బొంది యుండలేదు. వారుబెట్టినభిక్షనుతిని బ్రతుకుచున్నాము. వారియను మతిలోమెలగుమేము అతిథిసత్కారము చేయుట దుర్లభము. అని బదులుపలికిన శిష్యులపై రాజుకోపించి వారిని చంపుటకై విల్లును సంధించి యిట్లుచెప్పెను, దుర్మార్గమగు మృగములు, దొంగలు లేకుండ యీమహారణ్యమందు చక్కబెట్టితి. మీకుభయములేకుండ జేసితిని. మీరు మావలన అగ్రహారాది బహువిధోపకారములను సత్కారములును బొందియున్నారు. తుడకు మమ్ములనేబాధింప దలచినాడు. ఆ నేక బహుకృతులందిన యీ మునులు చేసిన మేలులను మఱచి నేనిచ్చటికివచ్చినను నావంకిచూడరైరి. ఇట్టి క్రూరులను జంపినను నాకు పాపముండదు. అని శిష్యులతోబలికి విల్లుకు బాణము సంధించి విడువగా శిష్యుగణముపాటిపోయెను. హేమకాంతుడు వారి వెన్నంటితరిమి మూడువందలమందిని సంహరించెను. మిగిలినవారు భయముచే నాయాశ్రమమును వడలిపారిపోయిరి. పిమ్మట దుష్టులగు రాజునై న్యము హేమకాంతునియనుమతిని యాశ్రమమందుగల వంటపదార్థమంతయు దీసికొని భుజించిరి.

పిమ్మట ఆ హేమకాంతముహారాజు తనపై న్యమునుదీసికొని సాయంకాలమునకు యింటికి గెను. కుశకేతుడు తనకుమారుడడవలొ జేసిన దుర్మార్గకార్యమునువిని కుమారునిపలువిధములదూరి, ఓరిమి లేనివాడీరాజ్యమేలకగడని తనదేశమునుండి వానిని వెడలగొట్టెను. హేమకాంతుడంత విచారగ్రస్తమానసుడై యొకకారడవింబ్రవేశించి బ్రహ్మహత్యాపాతకమువలన బాధపడుచు నిర్జనమగుపర్వత కంధరతుల్యమైన వనమందు సంచరింపుచు బోయవానివలె మాంసాదికములను ఆహారముగాదించుచు బహుకాలముగడపెను. ఒకస్థలమందైనను నిలుకడలేక ఆవనమం కట్లు తిడుగుచు హేమకాంతు డిరువదియెనిమిది వత్సరములు గడపెను. పిమ్మట ఒకనాడు త్రితుడను పేరుగల ఒక మునివర్యుడు పుణ్యతీర్థములను సేవింపబయలుదేరి యాయరణ్య మార్గమునం బడి వచ్చుచు చెల్లు, చేమలులేని యెడారింజేరునరికి రెండు రూముల ప్రొద్దెక్కి సూర్యుడు ప్రచండముగా ప్రకాశించుచుండెను. ఎండవేడిమికి యలసి, దాహపీడితుడై మూర్ఛను పొందెను. హేమకాంతు డాయలసి మూర్ఛనొందిన త్రితుని దైవనశముచేత చూచి, వానియందు దయ గలవాడై మోదుగాకులను దెచ్చి గొడుగుగా కట్టి, వాని ముఖమునకు యెండ తగులకుండునట్లుచేసి యెండవేడిమిచే గలుగు తాపమును పోగొట్టి సారకాయ బుట్టలలోనున్న నీటిని దాహమిచ్చి వాని సేదదీర్చెను. హేమకాంతుని యుపచారమువలన త్రితుడు మూర్ఛనుండి లేచి, యామోదుగాకుల గొడుగును వేసికొని, యలనటదీర్చికొని మెల్లగా సమీపమందుగల గ్రామముజేరి సుఖించెను.

ముహారాజా! హేమకాంతు డట్లాత్రితుడను మునికి యెండ వేడిమినుండి రక్షించి గొడుగును యిచ్చినందువలన పుణ్యవిశేషము చేత, అతని బ్రహ్మ హత్యలు మూడువందలును నశించినవి. హేమ

కాంతు డతిపవిత్రమైన మనస్సుగలవాడై నిర్మలమతితో నుండుటకు ఆశ్చర్యముగలవాడై యిట్లు తలంచెను. నేను బ్రహ్మహత్యలచే బాధ నొందితిని, ఇప్పు డవి నశించినవి. దీనికి కారణ మేమైయుండును ? ఇట్లుగుటకు ప్రతిక్రియ లేమిచేసియుంటిని ? అని తన పాపవిముక్తికి కారణమాలోచింపుచుండగా యమదూతలు వచ్చి తమలోకమున కాలని బిలుచుకొనిపోవుటకై వానికి ప్రాణహరణచుగు నొక రోగ మును గలిగించిరి. ఆరోగమువలన హేమకాంతుడు ప్రాణములను వడలు స్థితికి వచ్చెను. అప్పుడు భయంకరాకాదులగు ముగ్గురు యమ దూతలు, దీర్ఘచుగుకేశములు గలిగినవారై వచ్చి హేమకాంతు నేమిచేయలేను అను యూహతో నిలచిరి. పూర్వమందు వైశాఖ మాసమున త్రితునకు చేసిన గొడుగుదానము వలన గలిగిన పుణ్య విశేషముచే హేమకాంతునకు శ్రీహరి స్మరణజేయుట కూడ సంభ వించెను. హేమకాంతు డట్లు గోపాలుని తలచిందున, విష్ణుమూర్తి తనమంత్రియగు విష్వక్సేనుని బిలిచి, ఆర్యా ! నీవు వెంటనే వెళ్ళి హేమకాంతుని ప్రాణములను దీసికొనిపోవ నుద్ద్యమించి యేమిచేయు టకును దోచక నిల్చియున్న యమదూతలను తరిమివేయుమని, యాన తిచ్చెను. విష్వక్సేనా ! హేమకాంతుడు వైశాఖమాస ధర్మములం దాసక్తి పొందెను. గాన వానిని కాపాడుము. పాపముకుడును నాకు భక్తుడునులగు హేమకాంతుని నీవుదీసికొనిపోయి వానితండ్రియగు కుశ కేతునిపట్టణమునకు చేర్చి వానితో నిట్లు చెప్పుము. సేతుమారుడు సర్వ ధర్మములను వదలినను, బ్రహ్మచర్యాదినియమములను త్యజించినను. వైశాఖమాసధర్మములయం దాసక్తి వహించినందున, మూర్ఛా గతుడైన త్రితుడను మునివద్యుని రక్షించెను. గాన యెన్ని పాప కార్యము లొనరించినను, అతని మునిరక్షణవలన నాకు పరమభక్తు డయ్యెను. వైశాఖమాసమున త్రితునకు మోదుగాకులతో నిర్మించిన

గొడుగును దాన మిచ్చుటచే పాపములం బాసి నీ కుమారుడు పుణ్య శాలియయ్యెను. అందువలన ఓరిమి, ఇంద్రియ నిగ్రహము, పూర్ణ యుర్థాయములను గలిగి శౌర్యదార్యాది సద్గుణములు పొంది, నీతో సమానత్వమును పొందెను, గాన మిక్కిలి బలముగల యితనిని సీరాజ్యమందుంచి వానికి రాజ్యాభిషేకము చేయుము. అని విష్ణు మూర్తి యానతిచ్చెనని కుశకేతునితో చెప్పి యీ హేమకాంతుని వాని తండ్రికి స్వాధీనపరచి తిరిగి నా యొద్దకు రమ్ము అనివివ్వకేను నితో విష్ణుమూర్తి చెప్పెను.

వివ్వకేనుడు, హేమకాంతు నొద్దకు వెడలి, యచట గల యమదూతలను తఱిమివైచి, రోగ బాధా పీడితుడైన హేమకాంతుని యవయవములను స్పృశించెను. విష్ణుభక్తుడగు వివ్వకేనుని హస్త స్పర్శవలన హేమకాంతుని రోగ మంతరించెను. పిమ్మట వివ్వకేనుడు హేమకాంతుని దీసికొని, వాని పట్టణమునకు వెళ్ళి కుశకేతున కాశ్చర్యము గొలుపు వాని కుమారుని పాపనివృత్తికారణమును వివరించి చెప్పగా కుశకేతుడు వివ్వకేనునికి సాష్టాంగదండ ప్రణామంబు లొనర్చి తనకుమారునితో గూడ విష్ణుభక్తుడైన వివ్వకేనుని గూడ తన యింటికి గొంపోయెను. కుశకేతుడు వివ్వకేనుననేక రీతుల స్తోత్రముచేసి తన శక్తికొలది పూజింపగా నాతడు రాజుతో విష్ణుమూర్తి తనతో, రాజుకు చెప్పమని యానతిచ్చిన విషయమంతయు విస్తరించి చెప్పగా విని కుశకేతుడు సంతసించి, కుమారుని రాజ్యమందుంచి, వివ్వకేనుని యానతిగొని భార్యం గూడి, వనమునకేగెను. సత్యభావుడైన వివ్వకేనుడు హేమకాంతుని వలన పూజింపబడి వాని యొద్ద సెలవుగైకొని విష్ణునివాసం బగు శ్రేతద్వీపముజేరి వానివద్ద సుఖంబుండెను.

హేమకాంతుడు శుభప్రదమును, విష్ణుప్రీతికరమును, వైశాఖ మాస నియమితమునగు ధర్మములను ప్రతివత్సరము విడువక జేయు

చుండెను. బ్రహ్మజ్ఞానియు, ధర్మమార్గానువర్తియు, సమస్త యింద్రియనిగ్రహుడును, సర్వభూత దయాపరుడును, సర్వయాగ కర్తయు, సమస్తసంపదలచే నధికుడును, పుత్రపౌత్రాది సత్సంతాన యుతుడును అయి యిహమండనంత కల్యాణసంపదల నంది అంతమున హేమకాంతుడు వైకుంఠమును పొందెను. కాన కష్టములేక చేయ దగినవియు, విశేషపుణ్యఫలము నిచ్చునవియు, పాపములను దహించు శక్తిగల యగ్నివంటివియు, సులభముగా నాచరింప దగినవియు, ధర్మార్థ కామమోక్షములను చతుర్విధపురుషార్థములను సంపాదించ వీలగునవియు నగు వైశాఖమాసమం దాచరింపదగిన ధర్మముల కంటె వేరు ధర్మములు లేవని తలంపవలయును.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమున నారదాంబరీష సంవాదమున పదియవ అధ్యాయము

పదునొకండవ అధ్యాయము

హేమాంగు డడుగుచున్నాడు. శ్రుతజేవా! సులభముగా నాచరింపదగినవియు మిక్కిలిపుణ్యప్రదములును, విష్ణుప్రీతికరములును అగు వైశాఖధర్మములను చేసిన మరుక్షణముననే ధర్మార్థ కామ మోక్షములను, శాశ్వతసుఖములను కలుగగలవని వేదములందు చెప్పబడియుండియు లోకమున యెంచువలన వ్యాప్తముగాలేదు. దుర్లభమును, బహుప్రయత్నముచేత చేయునవియు, మిక్కిలి ధన మును ఖర్చుపరచవలసినవియు నగు రాజస తామస ధర్మములు లోక మున ప్రసిద్ధిబడసినవి. కొండరు మాఘమాసము మిక్కిలి పుణ్యవంత మైనదని యందురు మరికొందఱు చాతుర్మాస్యలు బహుపవిత్ర

వంతమైనవని పలుకుదురు. ఇంకను కొందఱు వ్యతీపాతాదిధర్మములు శ్రేష్ఠములని పెక్కురీతుల వర్ణింతురు గాన వీనినన్నిటిలో మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైన వానిని విపులముగా వినవలయునని కోరిక జనించినది. గాన మీరు నాకు చెప్పవలెను. అనగా శ్రుతదేవుడు హేమాంగునితో నిట్లనెను. మహారాజా! రాజన, తామస, ధర్మములు లోకమునందు ప్రశస్తిపొందినవి. సాత్వికధర్మములు ప్రసిద్ధిని పొందలేదు. ఇందులకు కారణమేమని యడిగితివి గాన దెల్పెద నాలింపుము.

లోకమందు జనులు విషయలాలసులై పుత్రపౌత్రాదిసంతాన కాముకులై సంపదలనుగోరుచు, విశేషమైన రాజన, తామస, ధర్మములను చేయుదురు. అనేకమందిలో ఒకడుమాత్రమే బహువిధ ప్రయత్నములు చేసి అతికష్టముతో యాగాది సత్కర్మల నాచరించి స్వర్గమును బొందుటకు యత్నించును. మానవులు హీనమగు విషయసుఖములను కోరి, అనేకకర్మములను చేయుచు మోక్షమును గురించి ప్రయత్నింపరైరి. గాన లోకమందు రాజన, తామస, ధర్మములు వ్యాప్తమైయున్నవి. విష్ణుప్రీతికరమైన సాత్వికధర్మములు ప్రస్తుతి జెందలేదు. అజ్ఞానులు దైవచూయకు లోబడినవారై యిహ లోకమందును, పరలోకమందును సుఖముల నిచ్చునట్టి సాత్వికధర్మములను గుర్తింపరైరి. సాధారణముగా మానవు డున్నతాధికారమును పొందినయెడల అతనికోరిక లన్ని దీరినట్లు గుఠించును. అదేరీతిగా మోహకాంక్షములగు ధర్మము లాచరించి నందువలన మానవునకు గల సకల సంపత్తులును నశింపక నిలచును. లోకమందు సాత్వికధర్మములును, వైశాఖమాసధర్మములును ప్రశస్తి నేలబొందియుండలేదో చెప్పెదనువినుము.

పూర్వకాలమందు కాశీక్షేత్రమందు ఇత్వాకువంశమందు నృగమహారాజును వానికి కీర్తిమంతుడను కుమారుడు గలడు. అతడు

మీగుల కీర్తివంతుడును ప్రసిద్ధిగలవాడును, చక్రవర్తియై యుండెను. ఇంద్రియములను జయించి, కోపమునునదిలేక జ్ఞానవంతుడై మెలంగు నీ కీర్తిమంతు డొకప్పుడు వేటయందు కోరికజనించి వసిష్ఠుని యాశ్రమమునకు పోయెను. ధర్మములను మాత్రమే చేయవలసిన వైశాఖమందు రాజమార్గమందు పోవుచు వసిష్ఠుని శిష్యులచే నాచరింపబడుచున్న వైశాఖమాసమునందలి ధర్మకృత్యములను చూచుచుండెను. వసిష్ఠుని శిష్యులు వైశాఖమాసమున ఆశ్రమప్రాంతమందు ఒకచోట చలివేంద్రును, ఒకచోట విశ్రాంతికి నీడనిచ్చు మంటపమును, ఒకచోట చెఱువును, ఒకచోట దిగుడుబావిని నేర్పరచియు ఒకచోట చెట్లనీడను నాయాసముచే విశ్రమించినవారిని విసనకర్రతో విసరి యుపచారమును జేసియు ఒకచోట దాహమును, దీర్చుటకు చెఱుకు గడలను యిచ్చియు మరియొకచోట గంధమును, యింకొకచోట పండ్లను యిచ్చియు మధ్యాహ్నమందు గొడుగులను దానమిచ్చియు సాయంకాలమున పానకమిచ్చియు, ఒక స్థలమందు తాంబూల మొసంగియు, వేటొకచోట కండ్లకు కర్పూరమలరియు, అనేకరీతుల మాసధర్మములను నిర్వహించుచుండిరి. కొండఱు నీడతోనున్న చెట్లక్రిందను కొండరు చక్కగా బాగుచేసిన వాకిళ్ళయందును కొండఱు చల్లనిస్థలమందును యిసుకదిబ్బలమీదను ఆసనములను పఱచి కూర్చుండజేయుచుండిరి, ఒకచోట చెట్లకు నుయ్యెలలు గట్టి యూగించుచుండిరి.

ఈ రీతిగా వైశాఖమాసధర్మములను నిర్వహించుచున్న యాముని పుంగవులను వారి శిష్యులను చూచి మీ రెవరని కీర్తిమంతుడడిగెను. మేము వసిష్ఠమహర్షి శిష్యులమని వాడు చెప్పిరి. మీరు చేయుచున్న యీ కృత్యము లెందునిమిత్తమని రాజడిగెను. వైశాఖ మాసమందు మాసపు లాచరింపదగిన ధర్మములు మేము చేయు

చున్నాము. వీనివలన ధర్మాగ్రామమోక్షములు ప్రాప్తించును, మా వసిష్ఠుని యాజ్ఞానువర్తలమై యిట్లు చేయుచున్నామని వసిష్ఠ శిష్యులు కీర్తిమంతునితో చెప్పిరి. వైశాఖమాసధర్మములు చేయుట వలన మానవులకు కలుగు ఫలితమేమి? ఏదేవత ప్రీతిజెందును? యీ విషయమంతయు విస్తరించి నాకు మీకు తెలిసినంతవరకు చెప్పడని రాజదుగగా వసిష్ఠుని శిష్యులు యిట్లు చెప్పిరి. రాజా! మా గురువుయొక్క యానతి ననుసరించి మార్గమందు మంచి నడు పాయములను చేయుచున్నాము. గాన యీ వివరములను జెప్పటకు మాకు అవకాశములేదు. మీరు మా గురువగు వసిష్ఠుని యధోచితముగా ప్రశ్నించి యీ విషయమంతయు తెలిసికొనుడు. మహాత్ముడగు యాతడే యీ వైశాఖధర్మములను జెలిసినవాడు అని వసిష్ఠ శిష్యులు పలుకగా రాజామునియొద్దకు వెడలెను.

పుణ్యనంతమును, సమస్తవిద్యలకును, యోగములకును స్థానమును అగు తన యాశ్రమమున కేతెంచుచున్న కీర్తిమంతుడను రాజును జూచి వసిష్ఠమహాముని సంతసించి, చతురంగబలయుక్తముగా వానిం గూర్చుండ నియమించి ఆనందము బొంది యతిథి సత్కారము లాచరించెను. రాజుండులకు సంతసించి వారితో నిట్లనెను, మహామునీ! మీశిష్యులు చేయుచున్న ఘనమైనవియు, శుభప్రదములును, అశ్చర్యకరములును అగుపనులను జూచి వీని నేలజేయుచున్నారని వారినడిగినవారు మాటాడరైరి. మునిచంద్రమా నేను వేటయందు కోరికగలిగి యీ వనమునకు వచ్చి వేటాడి యలసి మీ శిష్యులచే గావింపబడిన యాతిధ్యమును పొంది యీ వైశాఖ ధర్మములను గుఱించి యదుగగా మీ శిష్యులు, మా వశిష్ఠుని యానతి ప్రకారము ధర్మములను నిర్వహించుటయేగాని, వాని మహాత్మ్యమును జెప్పటకు మాకవకాశములేదు, గాన మా గురువు నడిగి

తెలిసికొనుడని చెప్పిరి. అందువలన మీ కడకు వచ్చితిని మునివరా! నీవు అండటిలో మొదటివాడవు గాన అది ధర్మముల నన్నిటిని నీవు యెఱుంగుచువు. ఆ ధర్మములను యెఱుంగ నానక్తి గలిగియుంటిని, నీకు నమస్కరించి శిష్యుడనైతిని. శ్రద్ధగలిగి వినదలచితిని. విస్తరించి చెప్పుము. అని ఇత్వాకువంశమందు పుట్టిన కీర్తిమంతుడు గొప్ప తపోధనుడగు వసిష్ఠుని యడిగినందున మునిచంద్రు డతి సంతోషమును పొంది, యతడు మంచి ప్రశ్నను చేసినాడని మనంబున దలచి యిట్లు పలికెను.

రాజా! నీవు మంచి జ్ఞానవంతుడ వగుటవలన నీవు ధర్మములను తెలిసికొనుటయు దానక్తి వహించి యున్నందున నాక త్యాశ్చర్యము గొల్పుచున్నది. హరికథలను వినుటయందును, విష్ణుప్రీతికరములగు ధర్మములను నిర్వహించుటయందును నీకు గల యాస్తికమైన యానక్తి నీ పూర్వపుణ్య విశేషమువలన ఫలించినది అని వసిష్ఠ మహర్షి కీర్తిమంతుని బహురీతుల కొనియాడి రాజా! నీవడిగిన విషయమును చెప్పుచున్నాను వినుమని యిట్లు చెప్పసాగెను. సర్వవిధములగు విషయవ్యాపారములంబడి, సమస్త ధర్మములను త్యజింపక యుండజేయునట్టియు, సమస్త పాపములను పోగొట్టునదియు, నగు వైశాఖధర్మములను చెప్పెదను. మహారాజా! వైశాఖమాసమున సూర్యోదయకాలమున స్నానమాచరించువాడు శ్రీహరికి ప్రీయుడు. ఎన్నిధర్మము లాచరించినను, వైశాఖమాసమందు చేయవలసిన స్నానము, దానము, పూజ లోనగు పుణ్యకార్యములను చేయని మానవుడు శ్రీహరికి ప్రీయుడుకాజాలడు. వైశాఖమాసమున స్నానమును చేయక, దానమును యివ్వక కాలమును, గడపు జనుడు, తన కర్మవలన చండాలుడుగా పుట్టును. వైశాఖమాసమందు చేయవలసిన మంచికార్యములను చేసి విష్ణునూర్తి కిప్పుడగు నరుడు.

జగత్ప్రభువగు హరి దయవలన నమస్తపాపముక్తుడై, యిష్టాని
సిద్ధిని బడయుచున్నాడు. సులభమగు యితర పుణ్యకర్మలచేతను
దుర్లభమగు కార్యములవలనను, సిరిసంపదలచేతను గోవిందు డానంద
దిగవడు. భక్తియుక్తుడై పూజించిన వానికి భగవాను డిష్టార్థముల
నొసంగును. గాన నదా నారాయణుని యందే భక్తియుండునట్లభి
ప్రేక్షింపవలెను. భక్తితో శ్రీహరి నీటిబిందువుచే నారాధించినను అతడు
ప్రీతుడై సర్వయాపదలను బాపును.

దాహముగలవానికి జలమిచ్చిన నానందము నొందినట్లు
శ్రీహరి భక్తి గలిగి పూజించినవాని ధర్మమునకు మిక్కిలి ప్రీ
తిఁబెందును. భక్తితో కూడిన కర్మలేకమైనను విశేషఫల మొసంగును.
భక్తిశూన్యమైన కార్య మెంత ఘనముగా నొనరించినను
తమిగి స్వల్పమే కనబడును. కర్మవలన మిక్కిలి ఫలితముకలు
నప్పుడు అది స్వల్పమని మనము నిరణయించుకొనుచున్నాము.
కర్మానుసారములై యున్నవి. కర్మములు
తెలిసికొనుట కష్టము. వైశాఖమాస ధర్మములు సులభసాధ్యములు.
ద్రవ్యమును యెక్కువగా వ్యయంపఱచినక్కర లేదు. అయినను పురు
షుని కర్మఫలితమునకు కారణములుగావు. కాని విష్ణువు నానంద
పరచును. శుభములనొసంగును. అందువలన యీ శుభంకరః
లగు వైశాఖధర్మములను నీవు తప్పక చేయుము. నీరాజ్యమందుఁ
ప్రజలందరిచేతను చేయింపుము. అనేకరీతుల బోధించినను వినక
మూఢుడై వైశాఖమాస ధర్మములను నిర్వహింపని మానవుని నీవు
దండింపవలయును. ఇట్లు వేదములచే నివేదితమైన వైశాఖమాస
లను పూర్తిగా వస్తిష్ఠుడు కీర్తిమంతులకు జెప్పగా రాజామాటలను
విని గురువును భయభక్తులతో పూజించి తన గృహమునకు పోయి
వైశాఖమాస ధర్మముల నన్నిటిని నిర్వహించెను. కీర్తిమంతుడు

జేవాది దేవుండును, విషయరహితుండును, నగు విష్ణువునందు
భక్తి గలిగి వేతాకరి యందు రక్తి లేకయుండెను.

కీర్తిమంతుడు తన రాజ్యమందుగల ప్రజలకు, యేనుగ నెక్కి
భేరిధ్వనిజేయుచు నిట్లు పలికెను. నా రాజ్యమందు, యెనిమిది సంవత్స
రములకంటె నెక్కువ వయస్సుగలవారును, యెనుబది వర్షముల
వయస్సుకు తక్కువ గలవారును, అగు జనులందరు, సూర్యుడు మేష
రాశియందుండగా వైశాఖమాసమున ప్రాతఃకాలమందు స్నాన
మాచరింపవలెను. అట్లు చేయనివారు. నాచే దండ్యులును, నప్య
తును కాగలరు. లేదా నా నా రాజ్యమునుండి పోవలయునని
చాటింపించెను. తండ్రిగాని, కుమారుడుగాని, భార్యగాని, మిత్రుడు
గాని వైశాఖమాసమందు ధర్మములను చేయనివారిని నేను దొంగను
శిక్షించినటుల దండింతును సూర్యోదయకాలమున లేచి పవిత్రమైన
నీటిలో స్నానమాడి, విప్రులగు దానములు చేయవలెను. పుణ్య
వంతులారా! చలివేండ్రలు మొదలగునవి పెట్టి ధర్మములను ఆచ
రింపవలెను. అని కీర్తిమంతుడు రాజ్యచుంతటను చాటింపించెను.
వైశాఖమాస ధర్మములనుగుఱించి చెప్పటకు విప్రునొకని ప్రతి
గ్రామమునందును కాపురముంచెను. ధర్మములను చేయనివారిని
దండించుటకు పది గుఱ్ఱముల నొసంగి అయిదు గ్రామముల కొక యధి
కారిని నియోగించెను. యీరీతిగా కీర్తిమంతుడు తన రాజ్యచుంత
టను శాసనము చేసెను. అందువలన అతని రాజ్యమందు ధర్మ
వృక్షము స్థాపనమయ్యెను. అతని రాజ్యమందు, స్త్రీలుగాని, పురు
షులుగాని మరణించిన యెడల విష్ణులోకమును పొందుచున్నాడు.
వైశాఖమాసమున సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా యేదిధముచేత
నైనను సూర్యోదయకాలమున స్నానముచేసినవారు నమస్తాపముల
చేతను విడువబడి హరిసాన్నిధ్యమును తప్పక పొందగలరు.

ఎవడు తన యజమాని యొక్క సామ్యును అనుభవించుచు
వాని పనినిజేయక యూరకుండునో వాడు తప్పక నరకమున
పోందును. ఆ మహారాజు దైవవశమున మరణించడేని బ్రహ్మదేవుని
గుత్యలోకమునకు వెడలి బ్రహ్మతో నీ విషయమును నేను చెప్పి
దను, అంతట నాలోకమునకు వచ్చి సుఖించును. అప్పుడు నావలన
తప్పిడముండదు. అని యీ విధముగా నారదునితో యమధర్మరాజు
చెప్పిపంపెను. పిదప యమధర్మరాజు భయంకరమైన యమదండ
మును ధరించి దున్నపోతువాహనమును అధిగోహించి, మరణము
రోగము, జ్వరము లోనగు దుర్మతులగు నేబదికోట్ల సైనికులను
వెంటబెట్టుకొని వేగముగా భూలోకమునకేగి, కీర్తిమంతుని రాజ్య
మంతయు ముట్టడించి, లోకములన్నియు భయపడునట్లు గొప్పదైవ
తనశంఖమును పూరించెను. ఆశంఖధ్వనిని కీర్తిమంతుడు విని భాస్క
రుని పుత్రుండగు యమధర్మరాజుగా వెలిసికొని యమమునంతను
నమకూర్చుకొని సింక్విలి కోపముతో ధైర్యవేడలి యయి దేరెను.

దేడు సైన్యములతోను, భయంకరమైన యుద్ధము జరిగెను.
భయంకరాకారులగు మృత్యువు, కాలుడు, రోగము, జ్వరము,
మొదలగు యమదూతలనందరిని కీర్తిమంతు డతిత్వరితముగాజయించి,
కోపమును బూని వారిని పారిపోవునట్లు గావించెను. అంతట యమ
ధర్మరాజు కోపముగలవాడై కీర్తిమంతు ననేకరీతుల బాధగలుగు
నట్లు బాణములనువేసి పిమ్మట సింహనాదము గావించెను. కీర్తి
మంతుడు మూడు బాణములనువేసి యమధర్మరాజుయొక్క ధను
స్సును ముక్కలు చేసెను. యమధర్మరాజు మరల చర్మముగల
కత్తిని దీసికొని కీర్తిమంతుని చంపుట కుద్యమించెను యముని
బూది రాజుకోపముతో వానికత్తిని వరను తెగనరికి, కాలసర్పముతో
గమమగు బాణమును ముఖమందు వధలగా యముడు కోపముతో,

తనకు ముఖ్యమగు ఆయుధమైన కాలదండమును తీసెను. బ్రహ్మాస్త్ర ప్రయోగమంత్రమును పఠించి కాలదండము నారాజు మీదకు విసరగా, జనులందఱును మిక్కిలి క్రూరమగు కార్యము కలిగెనని యాశ్చర్యమును పొందిరి.

విష్ణువు, తన భక్తుని రక్షించుటకై తన చక్రమును పంపించగా, విష్ణుచక్రము వెంటనే యుద్ధభూమికి వచ్చి బ్రహ్మాస్త్రమంత్రముతో ప్రయోగింపబడిన యనుధర్మరాజయొక్క కాలదండమును టిగింది, వెయ్యి అంచులు గల విష్ణుచక్ర మాయముని చువుటకుద్యమించెను హరిభక్తుడగు కీర్తిమంతుడదిగని భయపడి చక్రమును ప్రార్థించెను. సహస్రారమును, మహాస్ఫుటాకారముగలిగి విష్ణుయూర్తి చేతి కలంకారమైయుండు చక్రరాజనూ! నీకు నమస్కారము. పూర్వము సమస్తలోకములను రక్షించు నిమిత్తము నిన్ను తన కరమున బూనెను, నిన్ను, విష్ణుభక్తులకు బంపంతుడను అగు యముని రక్షించుటకు యిప్పుడు ప్రార్థించుచున్నాను. ప్రపంచాధిపతిగను చక్రమా దేవతల కపవారముచేయు మానవులను దండించుటకు యముడవు నీవే కాని వేరెవరును లేకుగానయీ యముని రక్షింపునుని ప్రార్థించిగా నాచక్రము యముని విడచి, యాకాశచూర్ణమున దేవతలు చూచుచుండగా కీర్తిమంతుని చేరెను.

మహారాజా! వైశాఖమాసమున యీరీతిగా సూర్యోదయమందు స్నానమాచరించినందున మానవు లొక్కఁడగు యనులోకమునకు వెళ్ళుటలేదు. అంచువలన యనుధర్మరాజునకు లెక్కలు చూడవలసినపని తగ్గినది. చిత్రగుప్తుడు లెక్కలు వ్రాయనవసరము లేనందున పనిలేక యూరకుండెను. వైగా ప్రస్తుత మాచరించిన పుణ్యమువలన పూర్వమందున్న పాపముల లెక్కకూడా తీసివేయ

వలసివచ్చెను. మానవు లీరీతిగా పుణ్యవంతులై విష్ణులోకమున జేరుచున్నందునను యమలోకమునకు పోనవసరము లేనందునను నరకలోకము లన్నియు శూన్యములైనవి, యమలోకమునకు పోవు మార్గమున నడచువారు లేకుండిరి, మనుజులందరును మాధవభక్తి పరాయణులై రమాధవుని లోకమున పవిత్రమానసులై యుండిరి. దేవతాలోకములు గూడ శూన్యమైనవి, స్వర్గము నరకముగూడ శూన్యముకాగా నారదుడు యమలోకమున కేగి యమధర్మరాజుతో నిట్లు పలికెను. యమధర్మరాజా! పూర్వకాలమందు నరకలోకమున రోదనములు వినబడుచుండెడివి, ఇప్పుడట్టి ధ్వనులు వినబడుట లేదు, కారణమేమి? చిత్రగుప్తుడు జీవులపుణ్యపాపముల వివరణలను దెలుపు లెక్కలను వ్రాయుట లేదు, మానమువహించి పని లేక మానులతో ముచ్చటకైన మాటాడక యూరకుండెను, ఏమి కారణము? సామాన్యముగా మానవులు మిక్కిలి పాపములను జేయుచు మాయలను మోసములను గాలించుచు దుర్గుణవంతులై యుండి మరణించినపుడు నీలోకమునకు వచ్చుచుండుదురా! అట్లు రాకుండుటగ కారణముఏమి? అని నారదు డీవిధముగా యమధర్మరాజు నడుగగా మిక్కిలి దీనమగు వదనముతో యముడిగ చెప్పెను.

నారదమునిచంద్రమా! ఇప్పుడు భూలోకమును పాలించు కీర్తిమంతుడనురాజు సర్వదేవతాచక్రవర్తి యగు శ్రీమహావిష్ణువునకు భక్తుడు ఎనిమిదియేనుగు పైబడినవాడును యెనుబదిసంవత్సరములకు లోపువాడును వైశాఖమాసధర్మములను చేయవలెనని భోగమోయించి తన రాజ్యమం దారాజు చాటింపించెను, వైశాఖధర్మములు చేయనివారిని దండింతుననెను, గాన ఆరాజు శాసనమువలన భయపడి జరుగుదగుచు తప్పక వైశాఖధర్మములను జేయుచుండి

దేవమునివల్లభా ! పుణ్యమువలన హరిమందిరమును మనుజులు జేరుచున్నారు. అందువలన నాలోకమునకు యెవరును రాకుండిరి. మార్గము నడచువారులేక శూన్యగతిని పొందినది. నరకము లన్నియు పాపులు లేక శూన్యముగానున్నవి. యాగాదిక్రతువులు చేయనందున దేవేంద్రాదిలోకములు శూన్యమైనవి. ప్రజలందరు కర్మల నన్నిటిని విడచి విష్ణుభక్తిని మాత్రమే పొందియున్నారు. లేఖకుడైన చిత్రగుప్తుడు వ్రాయుటకు దగిన లెక్కలు లేనందున పనిలేకయున్నాడు. వెనుకటిపాపములుకూడ యీ పుణ్యములవలన తీసివేయవలసినవచ్చినది. గాన యీ వైశాఖమాసమండలి ధర్మములను ఆచరించుటవలన గలుగు ఫలిత మింత మహత్తుగలిగియున్నది. మనుజులు యీ పుణ్యమువలన బ్రహ్మహత్యాదిమహాపాపములనుండి కూడ విడువబడి శ్రీహరిలోకమును జేరుచున్నారు. నేను యీ కారణమువలన యేపనియులేక కట్టెవలె అట్టె నిలిచియుంటిని. గాన మహాబలముగలవాడైనను కీర్తిమంతుని చంపవలెనని నేను దలంచి యుంటిని.

యమధర్మరాజు మిక్కిలి భయముగలవాడై కష్టపడుచు బ్రహ్మలోకమునకు వెడలి సమస్తవిధములగు జేవులచేతను చుట్టుకొనబడియున్న బ్రహ్మదేవుని జూచెను. బ్రహ్మదేవుడు దేవతలకు ఆధారభూతుడు. లోకములకు కారకుడు అన్నిలోకములకంటె పూర్వమువాడు అష్టదిక్పతులచేతను యితరదేవతలచేతను గూడ నేవింపబడువాడు. దేహసహితులగు యితహాసములు, పురాణములు, వేదములు, ఆకారమును గలిగిన సముద్రములు, నదులు, సరస్సులు, రావిచెట్టు లోనగు తరువులు దిగుడుబావులు, మాతలు, వెరువులు, పర్వతములు, దినములు, రాత్రులు, పక్షములు, పక్షి, పక్షిములు, కళలు, కాష్ఠములు, నిమేషములు, ఋతువులు, ఆయనములకు,

యగములు, సంకల్పములు, విగల్పములు, రెప్పపాటులు, నక్షత్రములు, యోగములు, కరణములు, పూర్ణిమలు, అనూవాస్యము, సుఖములు, దుఃఖములు, భయములు, లాభములు, నష్టములు, జయములు, అపజయములు, సత్వ, రజస్తమోగుణములు గల వాదను, శాంతము, అజ్ఞానము, క్రూరత్వము, వికారము, ప్రకృతి లోనగు మాయామోహితగుణములును, దేవతల కాధారమగు వాయువు, క్లేష్మము, పైత్యము లోనగు గుణములును పరివేష్టించి పరిపూర్ణవంతమై విరాజిల్లుచుండ బ్రహ్మదేవుడు నిండు పేలోలగంబున సుఖాసీనుడై యుండెను. ఆ సభాంతర్భాగమునకు సిగ్గుచే తడబడు తరుణీమణివలె యమధర్మరాజు నేల చూపులతోనే వెడలి కూర్చుండగా విన్ననైన దీనమగు వధనముతోనున్న యముని యతని యనుచరులను గూడ దిలకించి సభయందు గల వారిట్లు తమలోదాము చెప్పకొనసాగితి.

యమధర్మరాజు లోకములను నృత్యకర్తయగు సమస్త ప్రాణి కోటి కాది దేవతయు నగు బ్రహ్మదేవునివద్దకు యెందుల కేతెంచి యుండును? ఇతడు పనిలేక యిట్లు ఒక తుణకాలముగూడ యూరక యుండువాడుకాదు. ఇతడు దేవతల శుభమునిమిత్తమై వచ్చి యుండునా? ఇతర కారణ మేదైన గలదా? సాపములను రద్దు పరచినపటమును జూడగా ఆశ్చర్యము కలుగుచున్నది. లేఖరియగు చిత్రగుప్తుని ముఖము విచారముతో నున్నది. యముని వెంబడించి పచ్చుచున్నాడు. ధర్మమును గుఱించి భయమును కలిగియున్న చిత్రగుప్తుడు వ్రాసిన పద్ధతు తుడిచియుండుట యెన్నడును కని విని యెరుగము. ఇప్పుడది జరిగినది. అని సభయందున్న దేవతలందరును చెప్పకొనుచుండిరి. అంతట భూతములకు దండనాధికారియైన యమ ధర్మరాజు రక్షింపుము రక్షింపుమని యాశ్రోశించుచు యేడ్చుచు.

మొదలునరికిన తరువువలె బ్రహ్మదేవునికి సాష్టాంగ ప్రణామము గావించెను. బ్రహ్మదేవా! దేవాదిదేవా! నేనొక మనుజునిచేత పరిభవించబడితిని. పుణ్యపాపములను వ్రాయుచున్న పద్మలపత్రములు రద్దుకాబడివవి. నీవు ప్రభుత్వము వహించియుండగా చేయుటకు పనిలేక తీరికగా నే నెన్నడును యుండలేను. అని యమధర్మరాజు చెప్పి సభలో మిన్నకుండెను.

బ్రహ్మదేవుని సభయందు గల జనులందఱును పెద్దధ్వని గలుగువటుల తమలోతా మిట్లు చెప్పుకొనసాగిరి. యముడు సర్వజీవులను అచలము లగు పర్వతములు మొదలగు వానిని విచారమును పొందునట్లు బాధింపుచుండును. సూర్యకుమారుం డగు నీయముడు తానే విచారమును పొంది యెందువలన యేడ్చుచుండెనో తెలియదు. ఎవడు జనులను బాధించునో వాడే తప్పక బాధను పొందును. చెడుకార్యములను చేయువాడు మేలును పొండడు. అని సభలో మాట్లాడుచున్న సభికుల మాటలను వాయువు యాటంకపరచెను. సమస్తజీవులతో కూడియున్న బ్రహ్మదేవుని యభిరుతము నెఱింగి సర్వజీవులకు ఆధారభూతుడును గొప్ప స్వభావముగలవాడును అగు వాయుదేవుడు యముని సమీపమండు గల సభికులను తొలగించి యేపిచెట్లవలె బలమైన తన భుజములచేత వానిని లేవదీసి మెల్లగా కూర్చుండజేసెను. మనస్సు నిలకడలేక స్వతంత్రములేక వికలుడై యున్న కాలుని వాయుదేవుడు ఆసనమందు ఆసీనుండేసి యట్లు పలికెను. యమధర్మరాజా! నీవు యే మనుజునిచేత తిరస్కారమును పొందితివి? ఎవడు నిన్ను నీ యధికారస్థానమునుండి వెడలగొట్టెను. పుణ్యపాపవివరణములు గల పద్మలపట మెవ్వరు రద్దుపఱచిరి? తులకేతు మహారాజా సమక్షమున నీవు జరిగిన యావద్యక్తాంతమును విడువక చెప్పుము. పిమ్మట నీకు నాకు అండఱికిని అధికారియగు

బ్రహ్మదేవుడు నీ మనోదుఃఖమును వారింపగలడు. అని వాయుదేవుడు సూర్యతనయుడగు యమునితో చెప్పగా యమధర్మరాజు కుశకేతుని కుమారుడగు కీర్తిమంతుని ముఖము చూచి బహుదీనత్వముతో వికలత్వముతో నిజమైన స్థితిని యీ రీతిగా చెప్పుచున్నాడు.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమున నారదాంబరీష సంవాదమున పదునొకండవ అధ్యాయము

పండ్రెండవ అధ్యాయము

యమధర్మరాజు చెప్పుచున్నాడు. వాయుదేవా! బ్రహ్మనా వాక్యములు వినుండు—నేను నా యధికారమునుండి తొలగబడితిని. గాన నా యద్యోగము పోవుట నాకు చావుకంటె హింసముగా దలచితిని. అధికారిగా నియమించినప్పుడు అతడు తన యద్యోగధర్మమును చక్కగా నిర్వర్తింపవలెను. అట్లు చేయనివాడు యజమానియొక్క ధనమును అన్యాయముగా ననుభవించుటయే గాక క్రమము దొలుచుకొని తిను కీటకజన్మమును పొందును. ఎవడు మిక్కిలి ప్రజ్ఞావంతుడయ్యెను ధనమం దాకచే తన యద్యోగధర్మమును నిర్వహింపక స్వామివిత్రమును గ్రహించునో వాడు మూడువందల కల్పములవరకు సరకలోకమునం బడి తిర్యగ్యోని బాతుండై యుండగలడు. ఉద్యోగమందు నియమింపబడి ధనాశలేక ఉద్యోగధర్మమును నిర్వహింపకయుండునో వాడు మిగుల కష్టముగు సరకము ననుభవించి తుడకు కాకిజన్మమును పొందును;

ఏనడు తపనిని నిర్వర్తించుకొని స్వామికార్యమునకు భంగము కలిగించునో, వాడు పాపాత్ముడగును గాన మూడువందల కల్పములవరకు ఎలుకయై పుట్టును. ఏనడు అధికారిగా నియమింపబడి పనియందు సమర్థుడై యుండియు పనిచేయక యింటియందే కాలము గడపునో వాడు పిల్లియై పుట్టును. బ్రహ్మజేవా! నేను మీ యానతి ప్రకారము పుణ్యపాపములను విచారించి జీవులను పరీక్షింపించి, పాపాత్ములను దండించించి పుణ్యవంతులనే వడలుచు ధర్మమును దప్పక పరిపాలించుచున్నాను. ధర్మశాస్త్రవిదులగు మహామునులతో బాగుగా సంప్రతించి ప్రళయకాలమందు ఆదియందును అంతమందును గల కష్టములను కలిగించుచుండును. నీ యానతిని పాలింపవలదిన నేను నీ యేర్పాటు ననుసరించిన యధికారమును వహించుటకు సమర్థుడనుకాను. ఆ యధికారమును కీర్తిమంతుడను రాజు తొలగించినాడు. దానిని నీవు గమనింపలేదు. లోకాధిపా! ఆకీర్తి మంతుడు చతుర్ముద్రాముద్రితమైన భూమండలమంతయు వైశాఖ మాస ధర్మములను వ్యాపింపజేసి పాలించుచుండెను.

వైశాఖమాసధర్మములనగా తిలిదండ్రులను పూజించుట, పెద్దలను గౌరవించుట, తీర్థయాత్రలను సేవించుట, సాంఖ్యదియోగములను, ప్రాణాయామాది నియమములను, షోడుము, స్వాధ్యాయములలోనగు నిష్ఠలను విడచి అనేకవిధములగు పాపములను చేసినను, వైశాఖమాసధర్మములను నిర్వహించిన మానవులు వారి తాత తండ్రులం గూడి స్వర్గలోకమును పొందిరి. ఇంకను వారి పితృ, పితామహ, ప్రపితామహులందరును హరిసాన్నిధ్యమును పొందిరి. వారి సోదరులు, మాతయు కూడ వైకుంఠమును జేరిరి. పాకు కల్గిన యీ విచారమును, అపమానమును తలచుకొనిన నా శిరస్సుచు ఖండించినట్లున్నది. భార్యాసంబంధులగువాడు తమ పాపములను

పద్మలను వ్రాము పత్రములుండు తుడిచివైచి విష్ణులోకమును పొండుచున్నారు. తండ్రులవలన ఉపమాతలయందు జన్మించినవారు కూడ వైశాఖ ధర్మనిర్వహణమువలన కలిగిన ఫలితమువలన వైకుంఠమును పొందుచున్నారు. పుణ్యముచేసినవాడు పుణ్యగతిని పాపమాచరించినవాడు పాపఫలమును పొందుట స్వాభావికమైయున్నది. ఇష్ట డట్టిది జరుగుటలేదు. ఏమానవుడైనను వైశాఖమాస ధర్మములను అనుష్ఠించిన యెడల, అతడు తన వంశమందుగల యిరువది యాడు తరములవారిని పాపరహితులనుగా జేయుటకు సమర్థత గలుగుచున్నాడు. జగన్నాథా! భార్యాసంబంధు లండరును వైకుంఠమును పొందుచున్నారు. మీ యద్యోగమువలన సుఖములేదు. వైశాఖ మాసమునందు జేయదగు ధర్మములయం దాసక్తిగలవాడు, పాపరహితుడై, శుభమును పొంది నన్ను వదలి యిరువది యొక్క తరములవారితో గూడ వైకుంఠమును పొందును. యాగముచేసినను పొందనేరని విష్ణులోకమును, వైశాఖమాస ధర్మములను నిర్వహించినను విడచిన యెడల పొందగల్గుచున్నాడు.

మానవు డెన్ని తీర్థయాత్ర లొనరించినను, దానము లొసర్చినను, తపస్సులు గావించినను వ్రతములు చేసినను, ధర్మముల నిర్వర్తించినను వైశాఖమాసమునజేయు ధర్మములతో సమానమగు ఫలితమును పొందనేరడు. మనుజులు ప్రయాగతీర్థమును సేవించుట చేతను, రణయందు మరణమొనంగుట చేతను భృగుప్రస్రవణములను నీటికుండములందు మునిగినను, కాశీపుణ్యక్షేత్రమున కాలగతిని పొందినను, వైశాఖమాస ధర్మములను జేసినందున గలుగు ఫలితమును పొందజాలడు. సూర్యోదయకాలమున స్నానమాచరించి శ్రీహరిని పూజించి వైశాఖమాస ధర్మములను విని, చేయదగిన హరి ప్రీతికరములగు కార్యములను చేసిన మనుజుడు శ్రీహరి సాన్నిధ్య

మునుచేరును. పాపాత్ములు కూడ నాలోకమునకు రానేరక, వైశాఖమాస ధర్మాచరణ జనితపుణ్యలేశమువలన విష్ణులోకమే తమ కాశ్రయమని తలచుచున్నారు. బ్రహ్మదేవా! సత్కర్మలను చేసినవారు, చేయనివారు, పవిత్రులు, అపవిత్రులు కూడ రాజాజ్ఞను పాలించి వైశాఖ ధర్మములను చేసి, విష్ణులోకమును పొంది యుచ్చటనే నివసింపుచున్నారు.

బ్రహ్మదేవా! మాకు శత్రువులైనవారు మీకు కూడ విరోధులే గాన కీర్తిమంతుని తప్పక శిక్షింపుము. ఉపనయనాదికములేని అపత్రువిలుకూడ, అన్ని సత్కర్మలనువిడచినను, ఒక్కసారియైన వైశాఖమాసమందు నూర్యోదయకాలమున స్నానము చేసిన శ్రీహరివైకుంఠమును పొందుచున్నాడు, కీర్తిమంతుడు, శ్రీహరిపదముల నాధారముచేసికొని, మనము మిన్నకుండుటవలన మానవ లోకమునంతను మాధవ మందిరమున కనుపుచున్నాడు. ప్రభో! నా నమస్కృతులగొనుము-పాపపుణ్యములను వ్రాయు పుస్తకమును దీసికొనుము నాకిక వీనితో పనిలేదు. నీపాద సన్నిధినుంచితిని. కీర్తిమంతుడు నా పదవిని తొలగించెను. నావంటి పుత్రుడు గలుగుట తల్లికి చేటుగలుగుటకు గాని వేరుకాదు. జ్యేష్ఠమాసమున మార్తాంధుడు ప్రకాశించునట్లు, విరోధులను నిరోధింపనివాడు వ్యర్థుడు. ఉపయోగములేని కుమారుని గనిన తల్లియు నట్టిదియే యగును. మేఘము నుండి కలిగిన మెరుపు యొక్క కాంతి ప్రకాశించుట యెట్లు నిలకడ లేదో ఆలాగుననే వ్యర్థుడగు పుత్రుని గనిన యాడుదాని కీర్తియు గూడ ప్రకాశింపజాలదు. కుమారుడు, తన విద్యచేతనుగాని, బలము చేతనుగాని, తాడ్రి యొక్క పాపములను బాపజాలడేని, అతడును వ్యర్థుడేయగును. కీర్తివంతుడుగాని కుమారుడు భూమియందు తల్లి కడుపున బుట్టినరోగమే పురుషాకృతివహించినదని యెరుంగుము.

ధర్మార్థకామములను పురుషార్థములను సంపాదించని పుత్రుడు వ్యతిరేకధర్మముల నాచరించి హీనుడై మాతృహత్యాది పాపములను చేసినవాడగు ననుటలో సందియములేదు. కీర్తిమంతుడు యితరులకు దుర్లభమగు నావ్రాతలను కూడ రద్దుపరచెను. కమలాసనా! కీర్తిమంతుని తల్లియే వీరమాతయనడగును. తుత్రియ గృహిణి యగును. లోకత్రయప్రశంసనీయమగు సత్కార్యాచారిణియగును. ఇట్టి కీర్తి యితరులకురాదు. పూర్వము ఏరాజును యిట్టి ప్రయత్నమును చేయలేదు. ఇప్పు డట్లు జరిగినది. మహాభాగా! పురాణములం దెన్నడును పద్దులు రద్దుజేయుట యెఱుంగము. జగత్పతీ! హరియందు భక్తిగలవాడును, భేరివాద్యములను గొప్పగా మ్రోయుంచి వైశాఖ ధర్మములను బాటించిన కీర్తిమంతుడను రాజుగాక వేరెవరును, నాలోకమునకు జీవులను చేరనివ్యక్త నాలోకమునకు వచ్చు మార్గమును శూన్యముచేసి యుండలేదు అని తలంపుచున్నాను.

ఇది స్కంధపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమందు
నారదాచార్య సంవాదమున పండ్రెండవ అధ్యాయము

పదమూడవ అధ్యాయము

బ్రహ్మదేవుడు చెప్పుచున్నాడు—యమధర్మరాజా! ఇది చాల వింతగానున్నది. నీవేల విచారించెదవు? సజ్జనులకు చేసిన యపకృతి ఆమరణాంతము నుండగలదు. నామస్మరణమాత్రముననే వైకుంఠమును పొందజాలునట్టి భగవంతునికి ప్రియమగు వైశాఖ ధర్మములను గాజాజ్ఞచే నిర్వహించినవారు విష్ణులోకమును బొంది రనుటకు యాశ్చర్యములేదు. శ్రీ మహావిష్ణువునకు ఒకమాధు

నమస్కరించినంతమాత్రమున నూరుయాగములు చేసి పిమ్మట యవ
బృధస్నాన మాచరించినందువలన గలుగు ఫలితమును పొందును.
యాగమును చేసినవాడు పునః జన్మించుచున్నాడు. కాని శ్రీహరికి
నమస్కారమును చేసినవాడు తిరిగి జన్మింపనేరడు. సదా విష్ణునామ
మును నాలుకయందు స్మరించువాడు కురుక్షేత్రము సరస్వతీ తీర్థము
లోనగు తీర్థాటనములు చేయవలసిన పనిలేదు. చంజాలవనితను
గూడిన యుత్తమవిప్రుడైనను రజస్వలయైన కాంతను గూడిన
పావుడైనను, చనిపోవునప్పుడు శ్రీహరి నామస్మరణ మాచరించిన
యెడల వైకుంఠమును చేరగలడు. హరిని స్మరించుటవలన విష్ణుప్రీతి
యగును. అందువలన మనుజులు సామాన్యముగా తినరాని పదార్థ
ములను తినినందువలన కలుగు పాపములను పోగొట్టి హరిసన్నిధాన
మున నుండుడు.

యమధర్మరాజా! వైశాఖమాస ధర్మములను వినినంత
మాత్రముననే సర్వపాపములు హరించుచున్నవి. వైశాఖమాసము
విష్ణువునకు ప్రీతికరమైనది. వైశాఖమాసధర్మములను చేయుటయం
దాగక్తికలిగినంతనే శ్రీహరి సంతసించునపుడు వానిని నిర్వహించిన
యెడల విష్ణుపదప్రాప్తిని పొందుననుటకు సందియములేదు. పురు
షోత్తముడు మనలనందఱను పుట్టించి లోకరక్షకుడై యున్నాడు.
భగవంతుని నేవించినవాడు తప్పక వైకుంఠమును పొందును. విష్ణు
ప్రీతికరములగు వైశాఖధర్మములను ఆ వైశాఖమాసమున చేయు
వానికి శ్రీహరి యనుగ్రహించి సదా సహాయుడుగానుండును. గాన
కీర్తిమంతుని శిక్షించుటకు నాకు సమర్థత చాలదు. హరిభక్తిగల
వారికి పరాజయమెన్నడును కలుగదు. జన్మ, రోగ, జరామర
ణాదులవలన అట్టివారికి భయముండదు. స్వామి నియమించిన
పనులయందు తనశక్తి వంచనలేక సాధనచేయుటకు ప్రయత్నింపు.

వలెను. కార్యనిర్వహణ చేసినట్లు ఆ ప్రయత్నమువలననే బడి నరకమును పొందడు. మానవు డొకపనిని సాధింపయత్నించి అనేకరీతులుగా చేసి సఫలత పొందుటకు సమర్థత లేకయున్నప్పుడు తన యజమానితో నీ విషయమును చెప్పినయెడల అతని సేవకర్త ఋణము దీరిపోవును. దానివలన సాపకుండను. సుఖముకలుగును. ఎవడైనను తాను చేయుకార్యమందు ప్రయత్నించి సమర్థతలే విఫలుడైన దానివలన దోషములేదు. గాన యమధర్మరాజా! నీకు శత్రువుగాని పనినిగుఱించి విచారపడకూడదు.

కమలానమ దీ విధముగా సూర్యకుమారునితో చెప్పగా నతడు విని మిక్కిలి విచారమును పొంది కండ్లవెంట నీటిని వడలుచు దీనమగు స్వరముతో నిట్లు చెప్పెను. మహానుభావా! నీ సాధనకలమువలన నేను స్వరమును సంపాదించితిని. వద్యగుభవా! నేను ముఱల యుద్యోగమును జేయను. కీర్తిమంతుడు భూలోకమున మిక్కిలి పరాక్రమవంతుడై రాజ్యపాలనము చేయుచుండగా నాకు యుద్యోగము వలదు. కీర్తిమంతుని వైశాఖమాసధర్మముల నాచేరింపకుండ భ్రష్టుని చేయవలెను. అప్పుడు గయలో పిండమును వేసిన కుమారునివలె కార్యము సానుకూలమగును గాన దయాళుయా! యీ కార్యమును నీవు చేసి నా యుద్యోగమునకు భంగము లేకుండ గావింపుము. నేను చెప్పిన రీతిని నీవు గావించితివేని శత్రువులవలన భయములేనివాడనై నీ యానతిమేరకు నా యుద్యోగమును చేసికొందును అని కాలునిచే పలుకబడిన మాటలకు బ్రహ్మదేవుడు కొంతవడి విచారించి అనేకరీతులుగా యమధర్మరాజును బ్రతిమాలుచు యిట్లు చెప్పెను.

సూర్యపుత్రా! కీర్తిమంతుడు శ్రద్ధగలవాడు గాన నీచే శత్రువుడుకాదు. నీకేతనిని ధర్మభ్రష్టునిగా జేయవలెనను సంకల్ప

మున్నయెడల మనము హరిమందిరమునకు జని జరిగినదంతయు విన్న
 వించి చేయడగు కార్యమును గుఱించి యాలోచితము. ఆయన
 చెప్పినరీతిని చేయుడము. అతడే లోకములను సృజించుచున్నాడు.
 అతడే ధర్మములను రక్షించును. అతడే దండనాధుడై మనలను
 శిక్షించుటకు కర్తయైయున్నాడు. ఆయన మాటకు మాటువల్కు
 టకు మనకు సమర్థత లేదు. ఆయన భక్తుడగు కీర్తిమంతుని మాటకు
 తిటిగి బదులు మాటాడువా రీ భూలోకమందు లేదు. అని బ్రహ్మ
 దేవుడు యమునితో మంచిమాటలుచెప్పి పాలసముద్రమునందు
 ప్రకాశమానుడును, గుణరహితుడును, సాంఖ్యాదియోగ పురుషు
 లతో గూడినవాడును. అసమానుడును, సమస్తమగువారిలో నుత్త
 ముడున్తు నగు నా పరమాత్మను ప్రార్థింపగా శ్రీహరి బ్రహ్మదేవునికి
 ప్రత్యక్షమయ్యెను. బ్రహ్మదేవుడును, యమధర్మరాజును వెంటనే
 గోవిందునకు ప్రణామంబు లొనర్చిరి. పురుషోత్తముడు గర్జితధ్వనితో
 వారితో నీట్లు పలికెను.

బ్రహ్మదేవా! మీ రిరువురు యీ రీతిగా వచ్చిన కారణ
 మేమి? రాక్షసులవలన బాధ యేమైన కలిగినదా? యమధర్మ
 రాజు వదనము విన్నబోయి యున్నదేమి? అత డెందుల కట్లు
 ముఖమును క్రిందికి వంచుకొని యుండెను? యీ విషయమంతయును
 చెప్పుమని బ్రహ్మదేవుని విష్ణుమూర్తి యడుగగా బ్రహ్మదేవుడు
 చెప్పుచున్నాడు. ప్రభూ! పురుషోత్తమా! నీ వరముచే కీర్తిమంతు
 డధికబలుడై భూమిని పాలింపుచుండగా జనులు వైకాళిమాన ధర్మ
 ముల నాచరించి అచలమగు నీ నన్నిధానమును డేరుదుడుటవలన
 యమలోకము శూన్యమైనది. దానివలన యముడు మిక్కిలి విచా
 రించుచున్నాడు. కీర్తిమంతునితో యుద్ధముచేసి తన కాలదండము
 నాతనిపై బంపగా యీతడు నీ చక్రమువలన యోడింపబడి పిమ్మట

నాయొడ్డకు వచ్చెను. మహానుభావా! నీ భక్తులను దండించుటకు
మేము సమర్థులముకాము. గాన నిన్ను శరణుపొందితిమి. అందు
వలన కీర్తిమంతుని దండించిన నేవకుడగు యముని రక్షింపుమని
బ్రహ్మచేష్టగా విని విష్ణువు చిరునవ్వు నవ్వి బ్రహ్మచేపుని తోడను
యమధర్మరాజుతోడను యిట్లు చెప్పెను.

రమాదేవి, ప్రాణములు, శరీరము, శ్రీవత్సము, కౌస్తుభము,
వైజయంతి, శ్వేతద్వీపము, వైకుంఠము, శ్రీరసముద్రము, ఆదిశేషువు,
గరుత్మాంతుడు లోనగువానినైన విడువగలనుగాని భక్తుని మాత్రము
విడుచుటకు నే నుత్సహింపను. సర్వసుఖములను వడలి నా కొఱకు
ప్రాణములను కూడ విడువ నుద్యుక్తులైనట్టియూ, నా స్వరూపులును,
మహాభాగులును అగు నా భక్తులను ఎట్లు విడుతును? గాన కాలుషా!
నీ విచారమును తొలగించుటకు వేత్రాక యుపాయ మాలోచింతును.
కీర్తిమంతునకు భూలోకమున పదివేలవత్సరము లాయుర్ధాయ మొనర్చు
గితిని. ఆ పదివేలవత్సరములలో యెనిమిదివేల వత్సరములు గడచి
నవి. మిగిలిన రెండువేల వత్సరముల తడనంతరము కీర్తిమంతుడు
నాసడనముజేరును. పిమ్మట వేనుడనురాజు పుట్టును. అతడు చెడు
స్వభావముగలవాడై వేదములయందు ప్రసిద్ధి పొందిన యీ ధర్మ
ముల నన్నిటిని నశింపజేయును. వైశాఖ ధర్మములు కూడ నశిం
చును. అందువలన వేనుడు తన పాపములచే తానే నశించును.
నేను పృథుడనుపేర రాజుగా పుట్టి ధర్మములను నడపి, వైశాఖ
ధర్మమును కూడ జేసెదను. నాకు భక్తుడును, నాయందు ప్రాణ
ముంచినవాడును, సమస్తసంపదలను సుఖములను వడలినవాడును,
అగువా డడుదుగా వేయి కొక్క డుండెనేని అతడు ధర్మశేషమును
నడపును. భూలోకమందు నాకు ప్రీతికరమగు ధర్మముల నెఱింగిన
వా డొకడేయుండును. గాన నీ కార్యము సానుకూలమగును. విచా

రింపవలదు. వైశాఖమాసధర్మముల నాచరించు మహానుభావు లందరి చేతను నీకు కొంత భాగము నిష్పించెదను. పరాక్రమించి కీర్తినుంతునిచే గైకొనబడిన నీ భాగము నీ కిష్పించెదను. బలాధికుడగు శత్రువు అనుభవించును. తమ భాగమును అనుభవించువారికి విచారముండదు. గాన నీ భాగమును నీవు గ్రహించి సుఖంపుము.

వైశాఖమాసమున నిత్యమును స్నానము, అర్ఘ్యముచేయుచు, ఆఖరు దినమున నీటితోనిండిన కలశమును, పెరుగుతో గూడిన యన్నమును, నీ కొఱకై యే నదులు నివేదన గావింపరో, వారు వైశాఖమాస ధర్మకర్మములనుండి ముక్తులై వృద్ధులగుదురు. గాన నాభక్తుడును, నీకు భాగము నిచ్చువాడును అగు కీర్తిమంతునిపై కోపమును విడుపుము. లోకమున నీకు భాగమివ్వని వారి వైశాఖ ధర్మములకు విఘ్నమాపాదింపుము. న్యాయాన్యాయపరిపాలనాధికారివగు నిన్ను వదలి నిన్ను మాత్రమే పూజించిన వారిని, నాయానతి ననుసరించి శిక్షింపుము. నీకు కీర్తిమంతుడు భాగమిచ్చుటకై సునందుని పంపెదను. అతడు నా యానతి ప్రకారము నీకు భాగ మిష్పింపగలడు. అని శ్రీహరి చెప్పి యము డచ్చట నుండగానే కీర్తిమంతున కీ వృత్తాంతమును చెప్పి యమునకు భాగమిచ్చునట్లు చేయుటకు సునందుని పంపెను. అత డట్లు యేర్పాటుగావించి తిరిగి విష్ణు సన్నిధానమునకు వచ్చెను. ఇట్లు విష్ణువు యముని సమాశ్చ్య సించి యచ్చటనే యంతర్ధాన మందెను. బ్రహ్మయు ఆశ్చర్యముతో యమునికి బోధింపడగు విషయములను బోధించి, తన యనుచరులం గూడి సత్యలోకమునకు వెడలెను. యముడును సంతసింపుచు తన లోకమునకు భోయెను.

విష్ణుమూర్తి యానతివలన సునందునిచేత యాజ్ఞాపితబడి వైశాఖమాస ధర్మాసక్తులగువారు యమునికి భాగము నిచ్చుచుండిరి.

నరులు యముని ప్రమేయములేక యే ధర్మము లాచరించినను, వారి సంబంధమగు వైశాఖమాస ధర్మకర్మాచరణమువలన గలుగు ఫలితమును యమధర్మరాజు తానే తీసికొనుచుండును. వైశాఖమాసమున నిత్యమును స్నానమాచరించి, యమునికి గూడ నర్ఘ్యము నివ్వవలెను. అట్లు చేయని వారి పుణ్యమంతయు నశించును, వైశాఖమాసమున పూర్ణిమకు ముందు జలకలశమును, పెరుగుతో అన్నము యము నుద్దేశించి దాన మివ్వవలెను. పిమ్మట పితృదేవతలను గురువులను పూజింపవలెను. పిదప మధురైత్యుని సంహరించిన శ్రీహరి నుద్దేశించి చల్లని నీరు, పెరుగు కలిపిన యన్నము, తాంబూలము, దక్షిణసహితమగు పండ్లను కంచుపాత్రయందుంచి విప్రునకు దాన మియ్యవలెను. మిక్కిలి ప్రకాశమానమగు విష్ణుమూర్తి విగ్రహము గల ప్రతిమను వైశాఖమాస పురాణమును జెప్పు విప్రునకు దాన మిచ్చిన యెడల దేవుడు ప్రసన్నుడగును. వైశాఖ ధర్మములను గుఱించి చెప్పవారిని తన సంపదకొలది పూజింపవలెను. సునందుని యానతి మేరకు కీర్తిమంతుడు రాజ్యము చేయుచుండెను. కీర్తిమంతుడు, ధర్మముల నాచరింపుచు న్యాయరీతిని రాజ్యమును పరిపాలించి పుత్రపౌత్రాదులతో గూడి యిష్ట సుఖముల ననుభవించి మిగిలిన యాయుర్దాయకాలమును గడపి పిమ్మట వైకుంఠమునకు సకటుంబముగా వెడలెను.

కీర్తిమంతుడు వైకుంఠమునకు వెడలిన పిదప వేనుడను రాజాధముడు రాజ్యమును చేయ మొదలిడెను. సమస్త ధర్మములను నశింపజేసెను. వైశాఖ ధర్మము లంతరింపజేసెను. దుర్మార్గ స్వభావుడై సంచరింపసాగెను. అందువలన భూలోకమున మోక్షసాధనమైన ధర్మములన్నియు పూర్తిగా రూపుమాపెను. ఒకడైనను శుభముల నిచ్చునట్టి వైశాఖమాస ధర్మములను నేమో యెరుగరైరి.

అనేకవేల జన్మలయందుగల పుణ్యతేజము చేతగాని వైశాఖ ధర్మములయందు శ్రద్ధకలుగదు బుద్ధిమంతుడవగు శ్రుతదేవా! పూర్వమన్వంతరమందున్న వేనుడు దుర్మార్గుడనియు, యిత డిత్థాకు వంశమునందు బుట్టి వైవస్వతమన్వంతరమున నుండెననియు మున్నే నేను వింటిని. మీరు కీర్తిమంతుని పిమ్మట వేనుడు రాజయ్యెనని చెప్పితిరి, నాకు నందియము కల్గినది, దానిని వివరించి చెప్పడని శ్రుతదేవు నడిగెను.

శ్రుతదేవు డిట్లు చెప్పెను. యుగములు, కల్పములు మొదలగు వ్యవస్థలచేత పురాణములందు కథలకు భేదమున్నను, వాటికి గల ప్రమాణమును కాదనుటకు వీలులేదు, నిత్యకల్పములు నడచు చుండగా కథ లెట్లు జరుగునో మార్కండేయుడు నాకు చెప్పెను. దానిని నీకు చెప్పితిని, అందువలన వైశాఖమాన ధర్మములు ఆకాలమున ప్రసిద్ధిపహింపలేదు. సంసారమందు విరక్తుడై వైశాఖ ధర్మముల నేయొకడో తెలిసియుండెడివాడు.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమున నారదాంబరీష సంవాదమున పడనూడవ అధ్యాయము

పదునాల్గవ అధ్యాయము

శ్రుతదేవుడు చెప్పుచున్నాడు. వైశాఖమానమందు మూర్తాండుడు మేషరాశియం దుండగా సూర్యోదయకాలమున స్నాన మాచరించి శ్రీ హరిని పూజించి హరికథను వినినవాడు సర్వవిధపాపముల నుండి ముక్తుడై విష్ణుమూర్తియొక్క యుత్తమలోకమైన వైకుంఠ ఘుఘు పొందగలడు. శ్రీహరికథను చెప్పుచుండగా నాకథను వినక

యితరమైన పనులను జూచు మూర్ఖుడు 'రారవమును సరక' పొంది పిశాచమై పుట్టును. ఇందుకు సంబంధించినదియు 'పూర్వ' జరిగినదియు పాపములను తొలగించునదియు పవిత్రమైనదియు దూపముగలదియు నమస్కృతిని బొందదగినదియు నగు నా యితహాసము గలదు. దానిని చెప్పెదను వినుము.

పూర్వకాలమందు గోదావరీ నదీతీరమందు బ్రహ్మేశ్వరమను పుణ్యతీర్థము కలదు. అక్కడ సమస్తసంసార విషయక పరిత్యాగులును బ్రహ్మము నెఱుంగగోరువారును వేదాంతవిద్యావిమర్శలు జరుపువారును వాంఛారహితులును, టనవల్ల జీవితము గడపువారును, పుణ్యవంతులును, ముల్లోక యందు ప్రసిద్ధిని బడసినవారును అగు సత్యనిష్ఠుడు, తపోనిష్ఠుడు యిరువురు మునివల్లభులు భృగుప్రసవణమను పుణ్యస్థలమున నివసించుచుండిరి. వారిలో సత్యనిష్ఠుడు సదా విష్ణుకథలను విను దుత్సాహము గలిగి వినుటకు చెప్పటకు జనులు లేకున్నను బంధమగు కిర్కలను చేయుచుండెను. ఒకప్పుడు వినుట కుత్సాహము గలిగినవాడెవడైన సంభవించిన వానికి రాత్రింబవళ్ళు విష్ణుకథలను వివరించి చెప్పుచుండెను. పవిత్రమును శుభప్రథమమగు పురుషోత్తముని కథ యే జన్మడైన చెప్పట సంభవించెనేని పనులను మానుకొని ఆ కథలను వినుచుండును. దూరమునందు గ తీర్థములను దేవాలయములను విరుద్ధకథలను యితరకర్మలను విడ డెత్తమమగు పురుషోత్తముని కథలనే వినును. వినువా రున్నయెడల తానే చెప్పను. అతనికి విష్ణుకథలయందు గల ఉత్సాహము చూచి యితరములందు లేదు. తనకు ధర్మబోధను చేయువారికి రుగ్మత లొనగు యాపదలు సంభవించినప్పుడు తానే నూతివద్దను స్నానము చేసి విష్ణుకథను వినును. కథ ముగిసిన వెనుక తన కర్మలను

చేయును. గాన శ్రీహరి కథలను వినువారికి మఱల జన్మముండదు, పురుషోత్తముని కథ వినుటవలన మనశ్శాంతి కలుగును, శ్రీహరి కథయందనురక్తి కలుగును. సజ్జనులయందు ప్రీతికలుగును, సమస్తమైన కళంకములచే విడువబడి గుణరహితమైయున్న పరబ్రహ్మము వాని మనమందు విరాజిల్లును. జ్ఞానశూన్యునికర్మలు వృథాయగును, చెడుబుద్ధి గలవా రనేకకర్మలు చేసినను గ్రుడ్డివాని కద్దమువలన గలుగు ప్రయోజనమే కలుగును. గాన మనశ్శాంతి గలుగుటకు యత్నింపవలెను. నిర్మలహృదయమువలన పురుషోత్తముని కథా శ్రవణము కలుగును, దానిచేత జ్ఞానము సిద్ధించును. జ్ఞానసిద్ధివలన భగవద్భక్తి కలుగును. అనేకరీతులుగా హరికథలను వినుట, నమస్కరించుట వేదముల ననుసరించి విమర్శించుట భగవద్భక్తివలన కలుగును. పవిత్రమైన గంగానదీతీరమయినను విష్ణుకథలును, విష్ణుభక్తులును, సజ్జనులును ఉండనియెడల అవశ్యమును త్యజింపబడినది. తులసిచెట్టుగాని, హరిమందిరముగాని, విష్ణుకథాశ్రవణముగాని లేనిచోట మానవుడు మరణించెనేని తమస్సు అను నరకమునం బడును. విష్ణాలయముగాని, లేడిగాని, హరికథాశ్రవణము గాని, సజ్జనులుగాని లేనిచోట మరణించినవా డనేకవేల జన్మలయందును కుక్కగా పుట్టును.

సత్య సింఘడను ముని వేదాంతము నామూలాగ్రముగా పరిశీలించుటకు నిశ్చయపరచుకొని విష్ణుకథలను సదా వినుట, హరిధ్యానమును చేయుటయు దుత్సాహవంతుడై విష్ణుకథాశ్రవణము కంటే వేరొక దానిని ఎక్కువగా యెన్నడును తలచియండలేదు, రెండవ మునియగు తపోసింఘడు కర్మలుచేయుటయు దానకుడై అహంకారము కలవాడై విష్ణుకథల నా కర్ణించుటగాని చెప్పుటగాని చేయక, యితరులు చెప్పునమయమున యే తీర్థమునకో స్నానార్హ

మరుగుచు, అచ్చట గూడ విష్ణుకథలు చెప్పుచుండినను వినక
 విన్నచో తన కర్మలకు భంగము కల్గునను భయమును పొందుచు
 నటనుండి వేరొకదూర ప్రదేశమునకు వెడలుచుండెను. అతని
 పార్శ్వమందు కర్మకులుగూడ, పుణ్యతీర్థమందు సూర్యోదయ
 కాలమున స్నానాదికర్మల నాచరింపుచు సంగమనకాలమువరకుండి
 పిమ్మట యింటివద్ద గృహకృత్యములు నిర్వర్తింపుచుండిరేగాని,
 విష్ణుకథలను వినుటయందుగాని చెప్పటయందుగాని ఆసక్తులై యుండ
 రైరి. ప్రభూ! యీ రీతిగా కాలముగడచుచుండెను, గాని ఒక దిన
 మందునను చెడుబుద్ధిగల దురాత్ముడు విష్ణు కథలను నాలుకతో
 పలుకుటగాని, చెవులతో వినుటగాని చేయలేదు.

తపోనిష్ఠుడను ముని విష్ణు కథలను విననందువలనను, చెప్ప
 నందువలనను చెడు స్వభావము కల్గినందువలనను, అహంకారము
 గల్గియున్నందునను కాలగతిని పొంది నిడప విష్ణుకథాశ్రవణములే
 పాపముచేత పిశాచమై చెవులులేక చిన్నకర్ణుడను పరబలహీనుడై,
 ఆధారశూన్యుడై, ఆహార రహితుడై, శుష్కకంఠుడై, ఓష్ఠము
 తాలువులు నీరసించి యొక జమ్మిచెట్టుయందు వసించుచుండెను. ఈ
 రీతిగా పదివేల సంవత్సరములు గడచినది. ఒకరును యితనిని
 రక్షింప బూనరైరి. అజ్ఞానుడైన యాతడు తన పూర్వజన్మార్జిత
 పాపలేకమునకు దుఃఖించుచు, ఆకలిబాధచే నలమటించుచు, మఠ
 మున పిచ్చైత్రినవానివలెసంచరింపుచు నివృత్తియరునదిలేక యుండెను.
 వాయుదేవు డితని దేహమునంటినంతనే అగ్నిమాదిరిగా నుండెను,
 నీరు తగిలిన ప్రళయాగ్ని బోలె నుండెను. ఫలములు, పువ్వులు
 విషతుల్యములుగా నుండెను. కర్మాసక్తుడగు ఆపిశాచము దీనుడై
 సుఖమించుకంతయు లేక జనసంచారములేని, విష్ణు కథలు వినబడని,
 సజ్జనశూన్యమైన అరణ్యము ఆధారముగా జేసికొని యుండెను.

మార్గమున దైవవిధిచేత సత్యనిష్ఠుడు మైత్రీససమను పురమునకు వెడలుచుండెను. మార్గమందు మిక్కిలి కష్టపడుచు, ఆకలిబాధ నొందుచు, తిన్నజూచి యేడ్చుచున్న ఛిన్నకర్ణుని జూచి సత్యనిష్ఠుడు భయపడకుచుని యూరడించి నీవెవరవని యడిగెను. మరియు యిట్టి స్థితి నీకెందువలన కలిగెను? నీకష్టమింక తీరిపోవును. అని వాని నోదార్చెను. ఛిన్నకర్ణు డిట్లు చెప్పసాగెను.

మహానుభావా! నేను పూర్వకాలమున తపోనిష్ఠుడను మునీ శ్వరుడను. దూర్వాసమహర్షికి శిష్యుడను. బ్రహ్మేశ్వరమను డేత్ర మందు వసిించెడివాడను. కర్మాచరణయందు అనురక్తుడను. దురాగ్ర హముకలవాడను. చెడుస్వభావముగలిగి వివేక శూన్యుడనై కర్మ లోపమునకు భయపడి సజ్జనులు చెప్ప విష్ణు కథలను విననైతిని. అనాదరవృత్తి జూపితిని. వినువారేతెంచినను వారికి పుణ్యప్రద మగు హరి కథలను చెప్పనైతిని. ఆపాపమువలన మరణించిన ఛిన్నకర్ణుడనుపేర విచారముతో కూడిన పిశాచము నైతిని. ఇట్టి కష్టమునుండి నన్ను తప్పించువారిని గానకుంటిని దైవవిధిచేత మీ రిచ్చట కరుదెంచితిరి. మీ దర్శనభాగ్యముచేత నా పాపములన్నియు దూరమైనవి. నా యిష్టదేవతలు, గురువులు, సజ్జనులు లోనగువారందరును సంతసించిరి. శ్రీ హరియు నాయుండు ప్రసన్నుడయ్యెను. అని చెప్పి మిక్కిలి యేడ్చుచు రక్షింపుమని తపోనిష్ఠుడు సత్యనిష్ఠుని పాదములను పట్టుకొని భూమిని వ్రాలెను.

కీర్తిమంత్రుడగు సత్యనిష్ఠుడు దయగలవాడై ఛిన్నకర్ణుని బలమైన తన భుజములతో లేవదీసి కూర్చుండజేసి నీటినితాకి వైశాఖ మాసఫలితమును విన్నందువలన కలిగిన పుణ్యములో రెండుగడియల శ్రవణఫలితమును మాత్రము వానికి దానమిచ్చెను. ఆ మునికత్త మగు పుణ్యలేకమువలన అతనియొక్క సమస్తపాపములు నశించెను.

ఛిన్నకర్ణుడు పిశాచరూపమును వదలి మంచితరీరమును పొందెను. సత్యనిష్ఠుని చుట్టును తపోనిష్ఠుడు ప్రసక్తీణ మాచరించి నమస్కరించి యానతివడసి దివ్యవిమానమెక్కి వైకుంఠముచేరెను. పిమ్మట సత్యనిష్ఠుడు వైశాఖమాస మాహాత్మ్యమును వినుటవలన యింతగొప్ప పుణ్యము కలదని పలుమారు తలంచుకొనుచు వైశీషసమను పట్టణము చేరెను.

శ్రుతదేవుడు చెప్పుచున్నాడు. పుణ్యప్రదమును, శుభప్రదమును, పాపనాశకరమును, నగు పురుషోత్తముని పుణ్యగార్థ యెచ్చట ముచ్చటించుచుండురో అచ్చట సర్వవిధపుణ్యతీర్థములు, క్షేత్రములు కలవని తెలియవలెను. విష్ణుకథయును నది యెచ్చట ప్రవహించునో ఆ ప్రదేశమునం దుండువారికి మోక్షము కరతలామలకమని పెద్దలు పలుకుదురు.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమున నారదాంబరీష సంవాదమున పదునాల్గవ అధ్యాయము

పదునేనవ అధ్యాయము

శ్రుతదేవుడు చెప్పుచున్నాడు. మహారాజా! పాపములను తొలగించు వైశాఖమాసఫలితమును భగవానుడైన శ్రీహరియొక్క మహత్తును గురించి చెప్పుచున్నాను వినుము. పూర్వకాలమునందు పాంచాలరాజ్యమందు మిక్కిలి యశోవిరాజితుడగు పురుయశుడను రాజుండెను. అతనికి సుగుణవంతుడగు పుణ్యశీలుడను కుమారుడు గలడు. పుణ్యశీలుడు తండ్రి చనిపోగానే రాజ్యపరిపాలనను జేయుచు, శౌర్యాదార్యాది సుగుణసంపద గలిగి ధనుర్విద్యాపారీణుడై ధర్మా

సక్తి గలిగి బహుయోచనపరుడై ధర్మముదప్పక సర్వరాజ్యమును పరిపాలించుచుండెను. దోషశూన్యడవైనరాజా ! ఆ పుణ్యశీలుడు పూర్వజన్మమున జలదానమును వైశాఖమాసమున చేయనందున పాపమును పొంది క్రమశః యైశ్వర్యమంతయు పోగొట్టుకొనెను. ఏనుగులు, గుఱ్ఱములు, గొప్పరోగమువలన మృతినొందెను. మానవులంతఱును నశించిపోగలకరువు మిక్కిలి గొప్పది కలిగెను. రాజ్యము నష్టపడెను. బొక్కసములలోని రొక్కమంతయు ఖర్చులేక నేయేనుగు మ్రొంగిన వెలగపండురీతిగా నశించెను.

మహారాజా ! చతురంగబలము, ధనము నశించినందువలన, పుణ్యశీలుడు బలహీనుడై యున్నందున, వాని శత్రువులందరును, వీనిని జయించుట కిదే సమయమని తలచి, దండెత్తివచ్చి పుణ్యశీలునితో యుద్ధమాచరించి, వానిం బట్టుకొనిరి. పుణ్యశీలుడు యోడి పోయి శిఖనియను భార్యంగూడి పర్వతగుహయందు ప్రవేశించి యోరిమితో తన నివాస మెవరికిని దెలియకుండునట్లు రహస్యముగా నుండి బహువిధముల కలతజెందుచు నేబదిమాడు సంవత్సరములు గడపెను. మిక్కిలి విచారముతో పుణ్యశీలుడు తనలో నిట్లు తలంచెను. ఇట్టి కష్టము నాకేల సంభవించినది! నేను నా పుట్టుక వలనను, నా కర్మలవలనను మిక్కిలి పవిత్రుడను. తల్లిదండ్రుల నతిభక్తితో పోషించితిని. గురువుయందు భక్తిగలవాడను, సత్కార్యములను జేయుటయు దనురక్తుడను. బ్రహ్మజ్ఞాన సంపదగలవాడను, ధర్మాసక్తిగలదు. సర్వభూత దయాపరుడను, దైవభక్తిగలవాడను, ఇంద్రియ నిగ్రహముగలవాడను, నా యొక్క సోదరులు, కుమారులు, మిత్రులు లోనగువారందరు దయాపరుషములు గల్గి కీర్తిగాంచిరి. అధర్మపరులు మచ్చునకైనలేరు. అటువంటి సద్వంశముందు పుట్టిన నాకీవిధమగు కష్టము లేండును కల్గినది! యీ దారి

ద్రము యే చెడుకార్యమువలన కలిగినది? ఏకార్యమువలన వశా-
యము పొందితిని? అదవియందు కాపురముండుటకు కారణమేమి?
అని రాజు తలంచుచు, విశలమగు మనస్సుతో సర్వవిదులును,
మునులును, అగుయాజ, ఉపయాజకులను పేళ్ళుగల గురువులను
దలంచెను.

పుణ్యశీలుడు మనంబున దలంచినంతనే యాజోపయాజకు-
లిరువురు మునులును వచ్చిరి. రాజు, వారికి సాష్టాంగ నమస్కార-
మాచరించి, వనవాసమాచరించినందువలన కల్లు దుఃఖముచేతను,
రాజచిహ్నములు లేకుండుటచేతను, రహస్యవాస మొనర్చుట
చేతను, యేమియు మాటాడనేరక కండ్లవెంట నీర్గార్చుచు యా-
కుండెను. పిమ్మట వారతనిని లేవదీయగా, శుభప్రదములును, వశ-
జములునగు పుష్పానులచే రాజు వారిని పూజించెను. మును లిద్దరు
సుఖాసీనులైన పిమ్మట పుణ్యశీలు డవనతపడనుడై యిట్లనెను.
విప్రులారా! నేను రాజును, జన్మకర్మలచేత పవిత్రుడను, పితృ-
దేవతా భక్తుడను, పాపభీతిగలవాడను, గురుభక్తిగలవాడను, భూ-
తయాపదడను, నాకీ కష్టమేల కలెను, ధనము పోయి దరిద్రము
సంభవించి దాయాదులచేత రాజ్యమును పోగొట్టుకొని యరణ్యమున
నొంటిగానుండుట సంభవించిన హేతువేమి? కుమారుడనిగాని, సోదరు-
డనిగాని, మిత్రుడనిగాని, బంధువు అనిగాని పక్షము వహింపక నమ-
ద్యష్టితోనుంటిని, ఇట్టి నాదేశమందు కరువు యెందుకు కలిగెను?
ఆనతిండని యడిగెను. ఆ మునులు కొంతసేపు యోగమువలంబించి
దివ్యద్యష్టిని గనుంగొని యిట్లు చెప్పిరి.

రాజా! నీ విచారమునకు కారణము చెప్పుచున్నాము వినుము.
పూర్వజన్మములందు పదిజన్మములవరకు యెరుకలవాడవై యుంటివి.
సర్వజనులకును కఠినుడవైయుంటివి. హింసాత్మకబుద్ధి గలిగియుంటివి.

కొంచమైన ధర్మకార్యచరణము గావింపలేదు. ఇంద్రియ నిగ్రహాది సుగుణసంపద నీయందు లేనేలేదు. నీ నాలుక యెన్నడును శ్రీహరి పేరు యుచ్చరింపలేదు. పరుషవాక్కులనే పలికినది మనస్సు మాధవుని తలంపలేదు.

ముకుందున కెన్నడును వండన మాచరించియుండలేదు. ఇట్లు క్రూరస్వభావముతో తొమ్మిదిజన్మములు గడపితివి. పదవజన్మమందు సహ్యాపర్వతమారు యెఱుకలవాడవై పుట్టితివి. క్రూరత్వము వహించి మానవులను లోకములను బాధింపజొచ్చితివి. దయా రహితుడవై శత్రుసహాయమున జీవింపుచు, హింసాపరుడవై సుగుణ హీనుడవై, భార్యసహితుడవై మార్గమందు నడచువారిని బాధింపుచు మూర్ఖుడవై యుంటివి. గౌడదేశమున మనుజుమాంసమును దిను రాక్షసుడవైతివి. క్రూరమగు వృత్తిచేత సంచరింపుచు, మంచి తనమును పొందు యుపాయమును గానక కొంతకాలము గడపితివి. పిల్లలను, మృగములను, పక్షులను చంపుచు చెడుస్వభావముతో దయాశూన్యుడవై యున్నందున నీవు సంతతి లేకయుంటివి. నమ్మిన వారిని హింసించుటచేత పోదరిపోదరులు నీకులేరు. మార్గమందలి బాటసారులను బాధించుటచేత మిత్రులులేరు. సజ్జనులను నిరాకరించి నందువలన శత్రువులు నిన్ను ఓడించిరి. ఎప్పుడును దానముచేయక యున్నందున గృహమందు దరిద్రము సంభవించెను. సదా యితరులను బాధించుటవలన వనవాసము సంభవించెను. అప్రియమగు పనులు చేయుటచే అనేకదుఃఖములను పొందితివి. మహానుభావా! పూర్వకాలమున మానవులను తినుటచేత తిండిలేనివాడవైతివి. సదా క్రూరకార్యములను చేయుచుండుటవలన నీ రాజ్యము శత్రువులచేత హరింపబడినది. నీవు మంచివంశమందు పుట్టుటకు కారణమును వివరించెదను,

గూడదేశమున నీవు యెఱుకలవాడవై పుట్టి కంటక నికటంబగు యటవిం బడి దయారహితుడవై సమస్తజీవులను హింసింపుచు బాటసారుల బాధింపుచు చెడుమార్గమున బ్రదుకుచుంటివి. దైత యోగమువలన విత్తవంతులును, ధర్మబాహ్యులును నగు యిర్వుడవైశ్యులు వేదశాస్త్రములను చదివి జడలను వల్కలములను ధరించి కమండలువును గలిగియున్న పుణ్యవంతుడగు కర్షణుడను మునియు ఆ యడవిదారిని పోవుచుండిరి. కిరాతుడవైన నీవా ముగ్గురను అటంకపఱచి వారిని వెంబడించి ఆ వైశ్యులలో నొకరినిజంపి వారిధనమును గ్రహించి రెండవవానిం గూడ చంపనెంచిన నాతడు దనయొద్ద గల ధనమును సమీపమండలి పొడలో దాచి ప్రాణములను రక్షించుకొనుటకు పారిపోయెను. కర్షణుడును కిరాతుడు చంపునను భయముచేత పారిపోవుచుండెను. ఇట్లా యిరువురును వెళ్ళుచుండగా యెండలో పరుగెత్తుటచే అలసి దాహవీడితుడై మూర్ఛాగతుడై చెమట గారుచు కొనయూపిరితో కర్షణుడను ముని పడియుండగా తన ప్రాణరక్షణనిమిత్త మా కోమటి వానిని విడచివెళ్ళెను. అంత నీవు వారిని వెంబడించి భూమింబడియున్న విప్రునిజూచి కోమటి యొక్క వృత్తాంతమును అతడు దాచిన ధనవివరమును తెలుసుకొనునిమిత్తము ఆ విప్రుని బ్రతికింపదలచి తెలివిగా నుండుటకు చెవులలోనూది చిన్న మురికిగోతులలోని పురుగులతో కూడిన నీటిని దెచ్చి కండ్లు తుడిచి ఆకులతో ముఖమునకు తగులునట్లు చల్లనిగాలి వీచుచు విప్రుని సేదదేర్చి స్థిరమైన మనస్సుతో వానితో నిట్లంటివి. విప్రోత్తమా ! నేను ఆయుధములను గలిగియున్నందున చంపుదునని భయపడకుము. లోకమందు ధనము లేనివానికి భయముండదు. దరిద్రునికి భయమేల? నీ పాత్రకూడ పగిలియున్నది. బుద్ధిమంతుడా! కోమటి యెచటికి వెళ్లెను? పారిపోవునపు డాతని ధన మేపొడలో

పారవై చెను ? నిజముచెప్పుము. వేరుగా రలచి అన్యతమాడితివేని చంపెదను. అని నీవడుగగా విప్రుడు బదులుపలికెను.

అయ్యా ! యీ పొడలో కోమటి ధనముంచెను. యీ మార్గమున అతడు వెడలెను అని ప్రాణభయమున విప్రుడు నీతో పలుకగా నీవా విప్రునితో, ఆర్యా ! నావలన నీకు భయములేదు. నీవు సుఖముగా యింటికి పొమ్ము ఇక్కడకు దగ్గరగా ఒక చెరువు కలదు. దానిలో పరిశుద్ధమైన నీరుకలదు. ఆనీటిని త్రాగి, అలసట దీర్చుకొని, నీయూధుడేదము, నీవలసట జెందినందున నిన్ను కొంత వరకు పంపదలచితినిగాని వీలుగాలేదు. కోమటియొక్క యాశ్రోశమును విని రాజభటులు నన్ను వెదకుచు యిప్పుడే రాగలరు. గాన నీనీ యాకులతో విసరుకొని అలసట దీర్చుకొనుచుని చెప్పి, మరల యడవికేగితిని. వేసవికాలమున నీ స్వలాభమునకా విప్రుని కుపచారము సల్పి బ్రతుక నిచ్చినందున వైశాఖమాసఫలితముగా గొప్పదగు రాజవంశమాన బుట్టితివి. సుఖదుఃఖములుగాని ధనధాన్యాది సంపత్తులుగాని రాజ్యభోగముగాని, స్వర్గప్రాప్తిగాని, విష్ణుపదముగాని, మోక్షముగాని, నీవేదికోరినను, వైశాఖమాస ధర్మముల నాచరించినందువలన కలుగును. వైశాఖమాసమున అక్షయ తృతీయమందు యిదివరకే ప్రసవించిన ఆవును విప్రునకు దానమిచ్చిన యెడల రాజ్యము కలుగును. సూర్యోదయ స్నానమువలన విష్ణులోక ప్రాప్తి కలుగును.

జయమును, నీతోసమానులగు పుత్రులను కోరిన, మంచి విష్ణుప్రతిమను దానమివ్వవలెను. చలివేంద్రుడు యేర్పరచుము. సమస్త జీవులకు హితమును గలిగించు వైశాఖ ధర్మములను చక్కగా నిర్వహింపుము. ఫలాపేక్షలేక వైశాఖ ధర్మములను నిర్వహించితివేని ఆపుణ్యమువలన సమస్తలోకములు నీ యధీనమందుం

దును. పుణ్యవంతమగు వైశాఖ మాసమున పవిత్రమైన మనస్సు కలిగి విష్ణువు ప్రీతికొరకై ధర్మమును నిర్వహించినయెడల శ్రీహరి సాక్షాత్కరించును. శుభప్రదమైన వైశాఖ ధర్మములను చేయు వారికి శాశ్వతమగు పుణ్యలోకములు కలుగునని పురాణములందు వేదవిదులు చెప్పిరి. మహారాజా! మేము చూచినవి, వినినవి, వైశాఖధర్మములను నీకు చెప్పితిమి. అని రాజునకు విప్రులును, పురోహితులును అగు యాజ్ఞోపయాజులు చెప్పి వారి నివాసము నకు వెళ్ళిరి. అంతట రాజు మిగుల బలముగలవాడై శ్రద్ధతో మునులు చెప్పినట్లు శ్రీహరిని పూజింపుచు సర్వవిధ వైశాఖ ధర్మములను నిర్వహించెను. ఆరాజు ఆ వైశాఖ ధర్మముల మహిమ వలన గొప్ప బలమును గలిగి అండలి బంధువులను గూడికొని, తనకు మిగిలియున్న సేనలను చేర్చుకొని మరల పాంచాలపట్టణమునకు వెళ్లెను. రాజులందరు యుద్ధ సన్నద్ధులై వచ్చిరి. పుణ్యశీలుడు యితర రాజులతో యుద్ధ మొనరించెను. మహారథికుడైన పుణ్య శీలుడు రాజుల నండరిని జయించెను. రాజులందరు పరాజితులై పారి పోయిరి. రాజు బలవంతుడై వందున, ధనమును, యిండ్లను, ఏనుగులను, గుర్రములను తన యధీనము చేసికొనెను. మూడు కోట్ల ఏనుగులు అనేక వేల గుర్రములు, అర్బుదములగు రథములు, పది వేల ఓంటెలు, మూడు లక్షల గాడిదెలు, ఆపురమున నిండియుండెను. వైశాఖమాసధర్మ మహిమవలన శత్రురాజులందరును ఓడిపోయి, పుణ్యశీలునకు పాదాశ్రాంతులై పన్నుల నిచ్చుట కంగీకరించిరి.

ముకుందుని దయవలన పాంచాలదేశమందు సుఖితముగా నుండెను. పుణ్యశీలుడు చతుస్సముద్రముద్రిత మగు భూమండల మేలెను. పరాక్రమాదార్యాని సద్గుణయుతులును, కుమారస్వామిణో సమానులైన ధృష్ణకీర్తి, ధృష్ణకేతువు, ధృష్ణద్యుమ్నుడు, విజయుడు

చిత్రకేతువు అను పేర్లుగల అయిదుగురు కుమారులను పుణ్యశీలుడు పొందెను. రాజ్యమును ధర్మము దప్పక పరిపాలించుటవలన జనులం దగు పుణ్యశీలునియందు ప్రేమగలవారైరి. వెంటనే యిట్టి మహిమను గుర్తించుటవలన వైశాఖమాసధర్మములందు మిక్కిలి నమ్మకము రాజుకు గలిగి గోవిందుని హితముగోరి ఫలాపేక్ష లేక నిర్మలమగు మనస్సుతో మరల వైశాఖమాసధర్మములను నెరవేర్చుచుండెను. పద్మనాభశ్రవ్యయుతుడైన మధుసూదను డాపుణ్యశీలుని పుణ్యకర్మల కెంతయు సంతసించి వైశాఖశుక్ల తదియ యగు అక్షయ తదియనాడు సాక్షాత్కరించెను.

పరమాత్మయోవుడును, నాశనములేనివాడును, నాల్గుచేతులు గలవాడును, శంఖచక్రగదాద్యాయుధములను ధరించినవాడును, పట్టుబట్టలను గట్టుకొనినవాడును, స్వప్రకాశుడును, తులసీవనమాలిక లను ధరించినవాడును, రమాదేవియు, అనుచరులును వెంటగల వాడును, గరుడవాహనారూఢుడును అగు ముకుందునిజూచి పుణ్య శీలు డాశ్రవ్యమును పొంది వాని యతీతమైన తేజస్సును చూడలేక కండ్లు మూసికొని గొప్ప యాదృష్టము గలిగెనని సంతసించుచు, మద మెక్కి పిచ్చితోనున్నవానివలె యెగిరి గంతులు వేయసాగెను. సర్వాంగపులకాంకురములతో కన్నులవెంట నీరు గార్చుచు ఆనందముతో భక్తితో భూమియందు పడి సాష్టాంగదండములు గావించెను.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమున

నారదాంబరీష సంవాదమున పదునేనవ అధ్యాయము

పదునారవ అధ్యాయము

శ్రుత దేవుడు చెప్పుచున్నాడు. దేవుని దివ్యదర్శనముచే సంత
సము గల మనస్సుతో ఆనందబాష్పములతో నిండిన కండ్లతో
శ్రీహరిని జూచుచు సర్వవ్యాపియై ఆత్మరూపమున లోకమంతయు
నిండియుండి లోకాధిపతియై యుండు విష్ణుదేవునికి పుణ్యశీలుడు
నమస్కరించెను. శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క పాదములందు జనించి గంగ
బ్రహ్మదేవుని ప్రపంచమును పవిత్రవంతముగా జేయును. అట్టి భగ
వంతుని పాదములను కడిగి ఆ జలముచే తన శరీరమంతటను జల్లు
కొని మిక్కిలి విలువగల వస్త్రాభరణగంధపుష్పమాల్యాదులచే పూజి
ంచెను. సర్వవ్యాపియు, పురాణపురుషుండును త్రిగుణరహితుడును
అతీతుడు నగు నారాయణునికి నమస్కరించెను. సంసారబంధరహి
తుడును, జగత్సృష్టికథిపతియు, జీవాధిపరమాత్ముడును, బ్రహ్మాది
దేవతలచేత స్తుతింపబడువాడును, జ్ఞానాధికుల నైనను మాయా
మోహితులను గావించువాడును అగు భగవానుని స్తుతించెను.
అజ్ఞానులు భగవంతుని యొక్క మాయచేత, జరుగుచున్న కార్య
ములవలన మోహితులగుదురు. దేవుని చేష్టలన్నియు వింతగా
నుండును. దేవుడు, యేకోటిక తనకు లేకున్నను, అనేకరీతులుగా
ప్రపంచమును సృష్టించును. రక్షించును, నశింపజేయును. గుణములు
లేనివాడును, జగత్స్వరూపుడును అగు దేవా! నీకు సర్వమును
సిద్ధించినది. అయినను దేవతల సుఖముకొరకు, రాక్షసులను భజిం
చుటకు, అవతారముల నెత్తి సర్వగుణమును పొంది, నీ భక్తులను,
రక్షింపుచు, తమోగుణముచేత దుర్మార్గులను శిక్షింపుచు, రాక్షసు
లను రజోగుణముచే బంధింపుచుండువు. గాన నీకు ప్రణతు లర్పించు
వారి పాప ముక్తికొరకు, గంగాది సర్వతీర్థములకు నిలయుమైన నీ

పాదములను నా పూర్వజన్మ పుణ్యమువలన, అదృష్టముచేత నా మనస్సున నిలుపగలుగుట కలిగినది. మిక్కిలి భక్తిచేత తానే జీవుడను భేదమును నాశనము గావించి నీపాదముల నారాధించిన వారు నీలోకమును చేరుదురు. నీ పాద ధ్యానము లేక సంసార మను గొప్ప సర్పముచేత నావృతృడనై, జన్మజరామరణాది యవస్థలను పొందుచు అనేక విధములైన జన్మలను బొందుచు, ఎలుకలను ఆహారించి తిరుగు మార్గాలమువలె సంచరించు చుంటిని గాని ఒకరికైనను దానమును చేయలేదు. నీ సత్కథలను విసలేదు, సజ్జనులను సేవింప లేదు.

నిన్ను ధ్యానింపనందున నారాజ్యము విరోధులచే హరింప బడినది. నేను అడవిని బ్రవేశించితిని. కొంతకాలమునకు గురుదేవులను గొలిచితిని. ఆపదయందు రక్షింపు స్వభావముగలవారు నా యొద్దకు వచ్చి నా విచారమును పోగొట్టిరి. శాస్త్రములందు చెప్పబడి, శుభముల నిచ్చుచు, మోక్షమును, స్వర్గమును కలిగించు పురుషార్థములకు సాధనమైన వైశాఖమాస ధర్మములను ఆమునులు నాకు పోధించిరి. అంతట నే నా శుభప్రదములైన వైశాఖమాస ధర్మముల నన్నిటిని నిర్వహించితిని. అందువలన శ్రేష్టమైన నీడయ నాకు కలిగినది, సర్వసంపదలు సమకూరినవి. అగ్ని సూర్యుడు, చంద్రుడు, నక్షత్రములు, భూమి, నీరు, ఆకాశము, గాలి, వాక్కు మనస్సు లోనగు వానిని నేను సేవించుటలేదు. వానిని సేవించినందున కొంత కాలమున కవి నాశనము పొందును. గాన వేదవిద్యలైన విద్వాంసులు తృటికాలమైనను పాదసేవ చేసిన, తరించుచున్నారు. ఈషణ శ్రయమును త్యజించి, నీపాద పద్మ ధ్యాని పరాయణులగువాడ నీవు వారి కొసంగడలచిన యభీష్టమును పొందగలుగుదురు.

సర్వస్వతంత్రుడవు, అత్యాశ్చర్యమగు కర్మలను జేయుదువు సజ్జనులయందు దయగలవాడు, పరమ పురుషుడవు. అట్టి నీకు నమః

స్కారము, నీమాయచే మోహితుడనై అనవసర విషయములందు కోరికగలవాడనై త్రిగుణరూపములగు దారాపుత్రాదిసంపదలయందు ప్రేమను గలిగి వర్తింపుచున్నాను. మహానుభావా! అజ్ఞానమును నాశనమొనరించునట్టిదియు, సర్వపాపములను పోగొట్టునదియు, కల్మషరహితమైనయు నగు నీపాదపద్మములధ్యానముండగా దానిని విడచి సుఖాపేక్షపొంది మిక్కిలి సంతసింపుచు తనకు పొండనశక్యమైన విప్రజన్మచూచు పొందియు సర్వవిధ పురుషార్థములకు కారణభూతుడవైన నిన్ను సేవింపక భార్యాపుత్రాదులనే ప్రేమించి నిద్రాసుఖములను పొండనేరక యుంటిని. మూఢుడనై విషయలోలుడనై నీ పాదపద్మములను సేవింపలేకపోతిని. కర్మలంపటుడనై యితరుల కేమియు యివ్వజాలక మిక్కిలి సంతసపడుచుంటిని. కార్యములను చేయవలెనను తలంపునూత్రమేగాని చేయజాలకుండును. లోకస్వరూపుడ వగు నీడయ మానవునియందు కిర్మ నాచరించినపుడే చూడగలుగుదువు. అతీతమైన శక్తిగల్గిన స్వామీ సత్కర్మల నాచరింపుటవలన సంసారసాగరమును ఆపుపాదమును దాటినరీతిగా సులభముగా తరించుటకు సాధనమైన సజ్జనసహవాసము లభించును. మహానుభావా! సత్సహవాసమువలన దేవుడవైన నీయందు భక్తి కలుగును.

బ్రహ్మ, దేవతలు, రాక్షసులు, వాంఛారహితులగు పరమహంసలగు జ్ఞానులు పొండజాలని నీడయ నాయందు వేగముగా కలిగినది. ఆడయవలన నాకు సమస్తరాజ్యసుఖము లభింపజేయినది. ప్రభూ! నాశరహితమై సంసారబంధనిర్మూలనమై సంపదలు లేని వారిచే స్మరింపబడునదియై మిక్కిలి యెక్కువగు యైశ్వర్యము నొసంగునదియై యుండు నీ పాదపద్మములను తప్ప వేరేమియు నేను తలంచుటలేదు. మట్టివలన చేయబడిన కుండవలెనే యీ శరీరము

అనిత్యమై నశించు స్వభావము గల్గియుండును. గాన రాజ్యము పుత్రులు, భార్య, ధనము. వీనిని కోరను. శాశ్వతమై నేవింపదగి నదియు మునులచే నేవింపబడునదియు నగు ప్రఖ్యాతిగల నీ పాద పద్మములను నేవింపుచున్నాను. దేవాదిదేవుడవును జగదాధార భూతుడవును అగు భగవానుడా ! దయచూపుము. నీ పాదపద్మము లందు దయగలుగునట్లు గావింపుము. త్రిగుణవికారములగు ఆత్మ పదార్థములందు భార్య పుత్రుడు, ధనము లోనగువానియందు కోరిక లేకుండునటుల గావింపుము. నా నునస్సు నీ పాదపద్మములందుంచి తిని. నా వాక్కులు నీ కథలను వర్ణించుటయం దుంచితిని. నా నేత్రములు నీ దివ్యరూపమును జూచుటకై యుంచితిని. నా చెవులు నీ కథలను వినుటయం దుంచితిని. నా నాలుక నీయందే సమర్పించితిని. నా ముక్కు నీ పాదపరిమళమును వాసన చూచుటకై వినియోగించి తిని. నా శరీరమును భక్తుల సేవకై యుంచితిని. నా చేతులు నీ యింటియందు సదా తుడుచుటలో నగు పనులయం దుపయోగించి తిని. నా పాదములు నీయొక్క సత్కథలను వినుటకు పుణ్యతీర్థముల యందు తిరుగుటకును, నా శిరస్సు నీకు సాష్టాంగ సమస్కారము లొనరించుటకును నా కోరికలు నీ సత్కథలను వినుటకును నాబుద్ధి నిన్ను ధ్యానించుటకును యుపయోగించితిని. నా జీవితమంతయు నీ సత్కథలచేతను స్తుతింపదగిన సజ్జనుల సేవయందును గడచునట్లు గావింపుము.

సదా అతిథులగుమునుల పూజయందును, శ్రీహరి కళ్యాణవణమందును నాకాలము గడచునటులనుగ్రహింపుము. నేనుబ్రహ్మచర్యమును గోరుటలేదు. చతుర్గుణుడనుద్రుితరాజ్యమును వాంఛించుటలేదు. స్వర్గలోకసుఖమును అభిలషింపలేదు. బ్రహ్మ, శివుడు, దేవేంద్రుడు, రమాదేవి ఘోషలగు వారిచేతను, యితర దేవతల్లి

చేరిను సదా ధ్యానింపబడు నీపాదపద్మముల సేవను మాత్రమే గోరుచున్నాను. పద్మపత్రములవంటి నేత్రసంపదగల శ్రీహరి యీ రీతిగా రాజుచేత స్తోత్రము చేయబడి, దయగలిగి మేఘ ధ్వనితో సమానమైన గంభీరవాక్కులతో నిట్లుచెప్పెను.

రాజా ! వాంఛాశూన్యుడవును. కల్మషరహితుడవును, అగు నీవు నాకు ముఖ్యమైన భక్తుడవని తెలిసికొంటిని. దేవతలకైనను పొండశకృత్యము కాని వరమును నీకొసంగెదను. నీవు పదివేల సంవత్సరములు ఆయుర్దాయము కలిగి, సంపదల ననుభవించి, అచట మైన భక్తి నాయందు కలిగి జన్మాంతమందు నా సన్నిధినియంద గలవు. నీవు చేసిన యీ స్తుతిని భూలోకమున యెవడు నన్ను గురించి చేయుదురో వారికి యిహలోక సుఖమును పరలోక ముక్తిని నేను సంతసించి యివ్వగలను. నేను నీకు సాక్షాత్కరించి, భుక్తి ముక్తుల నొసంగిన దివసమునకు భూలోకమందు అక్షయతదియయని ప్రఖ్యాతెందును. అజ్ఞానులైనను, యెరిగిగాని, యెరుగకగాని వైశాఖమాసమందు పన్నదానాదులను చేయువాడు, నాశనరహితమైన నా సాయుజ్యమును పొందుదుడు నదులు, అక్షయ తదియనాడు, చేయ పితృదేవతల శ్రాద్ధములకు ఋక్మిలి విశేషమైన ఫలితము పొంద గలడు. ప్రపంచమునందు అక్షయతృతీయనంటి తిథిగాని, దానికంటె శ్రేష్ఠమైన తిథిగాని లేదు. అతిథినాడు గావించిన ధర్మమొంత కొంచె మైనను, శాశ్వతమైన ఫలమొసంగును. కుటుంబముగల విప్రునకు గోదాన మిచ్చిన నడునికి సర్వసంపదలు సంభవించి, భోగము, మోక్షము గూడ కరతలామలకమై యుండును. సర్వపాపహరమగు యెద్దును దానముచేసిన వానికి మరణభీతిగలుగదు. దీర్ఘాయువును పొందును, వైశాఖమాసమున నాకు ప్రియమైన వ్రతధర్మములను చేయువాడు, జరామరణములు, పాప, భీతులు లేక శాంతిగా

నుండునట్లు చేయుదును, వైశాఖధర్మములను చేసినందుకు నాకు ప్రియమైన వైశాఖమాసమున సంతోషించినట్లు యితరమాసము లందు సంతోషింపను.

సర్వధర్మములను చేయక వదలినను, బ్రహ్మచర్యమును విడచినను వైశాఖ ధర్మములను చేయుటయం దుత్సాహవంతులై యున్న నరులు నాశన రహితమైన నీ స్థానమును పొందగలరు. సాంఖ్యులు తపస్సులచేతను యోగములచేతను, యోగములచేతను, యే పదవిని పొందజాలడో అట్టి పరమోత్తమ స్థానమును వైశాఖ ధర్మములను చేయువారు పొందగలుగుదురు. రాజా! కల్మషములేనివాడా! వైశాఖమాసమున వెయ్యి దోషము లాచరించినను, ప్రాయశ్చిత్తము లేని నా పాదములను తలచినందు వలన పాపము లెట్లు హరించునో అట్లే నశించును. నీ గురువులు ఉపదేశించిన రీతిగా వననందుండి వైశాఖ ధర్మములయం దుత్సాహవంతుడవై ప్రపంచాధిపతి నగు నన్ను సేవించితివేని నమస్త సంపదలను పొందగలవు. నీవాచరించిన ధర్మములవలన నేను సంతసించినవాడనై నీకు సాక్షాత్కరించితిని. దేవతలకు గూడ లభింపని సర్వభోగములను నీయిష్టము ప్రకారము అనుభవించి, అంత్యమందు నాసాయుజ్యమును పొందుదువు. దేవాది దేవుండగు రమాకాంతు డీరీతిగా చెప్పి పుణ్యశీలుడు శోరినవరముల నొసంగి, అందరు చూచుచుండగా అదృశ్యుం డయ్యెను.

మహారాజా! పుణ్యశీలుడు మిక్కిలి సంతసించి, ఆశ్చర్యము గలవాడై, పోయిన ధన మబ్బినవానివలె యుబ్బిన దేహముగల వాడై యుండెను. పుణ్యశీలుడు భగవానునియందు మనస్సుగల వాడై నదాభజింపుచు, నిత్యము గురువులచేతను, పుణ్యవంతుల చేతను బోధలను పొందుచు రాజ్యము పాలించెను. అతడు ముకుందుని తప్ప యన్యుని తనకు యిష్టునిగా తలంపలేదు. పుణ్యశీలుడును

తటచుగా వైశాఖమాస ధర్మములను నిర్వహించుచుండును, రమా శాంతుని యచుగ్రహమువలననే మంత్రులను, పుత్రులను, భార్యను ప్రేమ మైన వారిగా రాజు జూచెను. ఆ పుణ్యమువలననే రాజు పుత్రపౌత్రాదులతో సర్వ సిరిసంపదలతో తుల తూగెను. రాజు దేవతలకు పొండ నశక్యమైన సర్వవిధసుఖములను అనుభవించి అంత్యమందు చక్రధారియు, దేవాది దేవుడునగు శ్రీహరి యొక్క సాయుజ్యమును పొందును. వరమ పవిత్రమైన యీ చరిత్ర మును యెవరు వినుచున్నారో, యితరులకు వినిపించుచున్నారో, వారందఱు సర్వవిధ పాపములచేతను ముక్తులై శ్రీహరి యొక్క యుత్తమలోకమును పొందుదురు.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమున నారదాంబరీష సంవాదమున పదునాఱవ అధ్యాయము.

పదునేడవ అధ్యాయము

శ్రుతికీర్తి పలుకుచున్నాడు-కీర్తిప్రదా! యిహపరసుఖముల నిచ్చునట్టి వైశాఖమాసమండలి ధర్మములనన్నియు వినుచున్నకొలది తృప్తితీరుటలేదు. నిష్కల్మషమైన ధర్మములు, శ్రీహరి కథలు, వినుట కానందిమును గూర్చు శాస్త్రములు యెంత వినినను తృప్తి తీరదు. విప్రోత్తమా! నీవు నాయొంటికి వచ్చినందున, నీవు అతిథి వైనావు. నే జేసిన పూర్వపుణ్యవిశేషముచే నాగృహమునకు విచ్చేసినన్న పవిత్రుని జేసితివి. నీ వడనపడ్డమునుండి వచ్చిన వాక్కులను అమృతమును త్రావి తృప్తిని జెందిన పిదప మోక్షమును గాని బ్రహ్మలోకమును గాని వాంఛింపను. గాన యిహపర

సుఖముల నిచ్చునట్టియు, విష్ణుప్రీతికరములగునవియు, ఉత్తమములైన వైశాఖమాస ధర్మములనే తనివిదీర చెప్పి యానంద పరువుము. అని శ్రుతకీర్తి యనుగగా శ్రుతదేవుడు ఆనందముతో శుభప్రకమైన వైశాఖ ధర్మములను చెప్పసాగెను.

రాజా ! పావనాశనమును ముచులచే గౌరవింప బడునదియు నగు వైశాఖమాసమండలి ధర్మములనుగుఱించిన కథను చెప్పెదను వినుము. పూర్వముందు అఖండమైన కీర్తిగల శంఖునను విప్రుడు శంపానదీతీరమున నివసించుచుండెను. ఆయన యొకానొక సమయమున సింహరాశియందు బృహస్పతి ప్రవేశించియుండగా పూర్వప్రకమగు గోదావరీనిదికి వచ్చెను. శంఖుడు పుణ్యవంతమగు భీమరథీ నదిని దాటి ముండ్లు, రాళ్లుగల్గి జన జలశూన్యమైయుండు వనమందు బడిపోవుచు వైశాఖమాసమగుటచే మధ్యాహ్న కాలమున మార్తాండు డతితేజోవంతుడై తన స్రతాపమును ప్రకాశింపజేయుచుండ తప నుని తాపముచేత తపింపబడి యొకచెట్టుక్రింద శ్రమతీర్చుకొనెను. అప్పుడు దుర్మాద్గుడై విల్లును చేబూని భూతభూతకుడై మూఢుడై అపరయమునివలె నున్న కిరాతు డాచెట్టుగమింపమునకు వచ్చి మకరకుండలభారమై యాగాదిక్రతువులరు చేసి భాస్కరునివలె ప్రకాశింపుచున్న విప్రునికాది దుర్బుద్ధికలవాడై ఆవిప్రుని చెట్టునకు కట్టిపెట్టి వానికి గల మకరకుండలములను పాచుకలను, గొడుగును, కమండలువును, చంకనుగల మూటను తీసికొనెను. పిమ్మట కిరాతుడు శంఖుని విడచిపెట్టెను.

శంఖు డారాశ్యతోనిండినదియు, సూర్యరశ్మిచే తపింపు నదియు, జలశూన్యమైనదియు, కంటకావృత మైనదియు నగు మార్గంబున నడచుచు పాదములు కాలినప్పడు గడ్డిప్రదేశములందు నిలచుచు వేగముగా నడచి యొకచోట నిలచుచు కష్టమును డలంఛ

కొనుచు ప్రాణములను బిగబట్టుకొని ప్రయాణము సాగించుచుండెను. ఈ రీతిగా మధ్యాహ్న కాలమున పరమబాధను పడుచున్న విప్రుని జూచి వాని విచారమును దిలకించి పాపబుద్ధిగలిగి ధర్మశూన్యుడైన యా కిరాతుడు విప్రుని పాదుకలను మరల వాని కొసంగవలెనను దయ వహించెను. అడవియందు కిరాతుడు దొంగతనముచేత సంపాదించిన ధనము వాని హక్కు గలదైయుండునని కిరాతశాస్త్రమందు నిరీతమైయున్నది. అందువలన బాధ నొందు బ్రాహ్మణునికి పాదుకలను యిచ్చి పాపమును బాపి పుణ్యమును సంపాదించును. నాకు పాతవియు, గట్టివియు నగు జోళ్ళుకలవు. నాకు జోళ్ళు అవసరముండదుగాన యీ జోళ్ళు విప్రునకిచ్చెదను. ఇట్లు కిరాతుడు మనంబున నిశ్చయంబు చేసికొని బాధపడుచున్న బ్రాహ్మణునికి కాలిజోళ్ళనిచ్చెను. శంఖు డాచెప్పలను ధరించి సుఖమును బొంది చిరకాలజీవి వగుమని కిరాతుని దీవించెను. వైశాఖమాసమున చెప్పల నిచ్చుట వలన కిరాతుని పుణ్యము పరిపక్వమైనది. పుణ్యవంతుడైనందున కిరాతుడు దుర్మాద్గుడైనను శ్రీహరి ప్రసన్నత్వమును గనును. యీ చెప్పలను ధరించుటవలన నేను మిక్కిలి సుఖవంతుడనైతిని. ఆ శంఖుని వాక్యములను విని కిరాతు డాబ్రహ్మజ్ఞానసంపన్నునితో నిట్లనెను.

విప్రోత్తమా ! నీవు చెప్పినమాటలు వింతగానున్నవి. నీ వస్తువునే నీకు యిచ్చినందువలన నాకు పుణ్యమెట్లు లభింపగలదు? వైశాఖమాసమందు చేసిన ధర్మములకు శ్రీహరిప్రసన్ను డగునని చెప్పుచున్నావు. వైశాఖమాసమనగా నేమి? శ్రీహరియనగా యెవడు? ధర్మమనగానేమి? ధర్మముచేసినందువలన ఫలమేమి? డయామయా ! నీకు నేను నేవజేసెదను. నేనడిగిన ప్రశ్నలకు సమాధాన మిమ్ము. అని కిరాతుడు వినయవిధేయతతో విప్రు నడుగగా కిరా

తునిమాటల నాకర్షణను మునివిని సంతోషమానసము గలవాడై
వైశాఖధర్మములను ప్రశంసింపుచు ఆశ్చర్యముతో పలుకుచున్నాడు.
కిరాతుడు మూఢుడైనను ప్రాణరక్షణ మొనర్చు పాదరక్షల నిచ్చి
నాడు, కిరాతుడు స్వభావముచేత దుష్టబుద్ధియైనను యిప్పుడు మంచి
బుద్ధిని కలిగియున్నాడు. సమస్తధర్మముల ఫలితమువలన వేతాకజన్మ
కలుగును. కాని వైశాఖధర్మములవలన వెంటనేజన్మలంతమగు సంత
లోనేఫలితముకలుగును. పాపుడును, దుష్టుడును నగు కిరాతుడు
దైయోగమువలన మంచిబుద్ధిగలిగి పాదుకలను విప్రులకొసంగెను.
శ్రీహరిసంతసపరచునదియు, సంతసపడుచుచేయునదియునగు కర్మను
ధర్మమని మనువు మొడలగువాడు చెప్పిరి. వైశాఖధర్మము లన్నియు
విష్ణుప్రీతికరములు, ఏదానములు, తపస్సులు, యోగములు చేసినను
శ్రీహరిసంతసింపడుకాని వైశాఖధర్మములను నిర్వహించిన యర్థి
తముగా సంతసించును వైశాఖధర్మములను చేసినమానవుడు గంగా
నదికిగాని గయ, ప్రయాగ, పుష్కరము, కేదారక్షేత్రము, ప్రభాస
తీర్థము, న్యమంతకక్షేత్రము, గోదావరి, కృష్ణానది, సేతువు, మదు
ద్వీపములోనగు పుణ్యప్రదేశములకు వెడలనక్కరలేదు.

వైశాఖపురాణ కథనమను నదీస్నానమొనరించినవానికి
వెంటనే శ్రీమహావిష్ణువు ప్రత్యక్షమై వారిమనంబునందు నివసించును.
వైశాఖమాసము దెంత స్వల్పవ్యయముతో ధర్మ మాచరించినను
ఫలితము లోటిగుణితమగును. యితరమాసములందు విశేషధనము
వెచ్చించి చేసినధర్మములవలన యింత ఫలముండనేరదు. వైశాఖ
మాసము పుణ్యమును వృద్ధిజేయును. నీవు పాదుకలనిచ్చుటచేత నా
శాధ దీరినది, నీ పూర్వజన్మపుణ్యము ఫలించినది. శ్రీహరిప్రీతుడై
నీకు శుభము చేకూర్చగలడు. అట్టిదే కాకున్న యీ రీతిగా నీకు
ఘంచి యాలోచనకలుగనేరదు. అని ముని పలుకగా ఆ యువవియ్యం

నాక సింహము మృత్యుదేవతచేత ప్రోత్సహింపబడి మిక్కిలి కోపముతో నాక పెద్దపులిని చంపుటకు పరుగెత్తెను. ఆ మధ్యలో నాక పెద్దయేనుగ యీశ్వరసంకల్పముచే నెదురయ్యెను. సింహమూ ఏనుగకాలు పట్టుకొని చంపుటకు సిద్ధపడగా సింహదంతావళంబుల కతి భయంకరమైన యుద్ధము జరిగెను. ఆ రెండుమృగములను యుద్ధమును చాలించి అలసటచేత యిటునటు చూచుచుండగా కర్షణముని కిరాతునికి చెప్పుచున్న వైశాఖధర్మముల పుణ్యవిశేషమును వినుట జరిగెను.

ఆ గజసింహములట్లు మునివాక్కులవలన విన్న వైశాఖ మాస మాహాత్యమువలన సర్వపాపములనుండి ముక్తులై వెంటనే దివ్యరూపమును ధరించి దేవలోకమునందు గంధముచే పూయబడిన వారై దివ్యవిమానారూఢులై దేవతాస్త్రీలచే సేవ్యమానులై దేవతాస్వరూపములతో వియస్కార్గగాములై చేతులు జోడించి నమస్కరించిరి. కిరాతునిగూర్చి వైశాఖధర్మములను చెప్పుచున్న కర్షణుడు వియస్కార్గగాములగు దివ్యపురుషుల నిరువురను మీరవరకు యడిగెను.

మీ కీగజసింహజన్మ లెట్లు కలిగెను? ఒకరి నొకరు చంపుటకు సిద్ధమై యుద్ధమున నొకేమారు మరణించిరి కల్మషరహితమైన దేవతలారా! యీ వివరములన్నియు విశదీకరింపుమని యడుగగా కర్షణునితో వారిట్లు పలికిరి. మతంగమునికి దంతిలుడు కోహలుడు అను పేరుగల యిరువురము పుత్రులై యుంటిమి. మేము శాపవశులమై యుంటిమి. సౌండర్య యావనవంతులమై సర్వశాస్త్రముల నభ్యసించినవార మగు మమ్ముల నుద్దేశించి మాతండ్రియగు మతంగుడు సర్వధర్మవిశారదుండగు బ్రహ్మర్షి యగుటచే నిట్లు చెప్పెను. కీర్తనమగు వైశాఖమాసమందు, మార్గమున చలివేండ్ర నేర్పరచు

టయు, ఎండవలన తాపము నొందిన జనులకు నేకచేర్చుటయు మార్గమున నీడనిచ్చు విశ్రాంతి మందిరములను నిర్మించుటయు, ఆస్పదానమును జలదానమును చేయుటయు, ప్రాతఃకాలమందు స్నానమాచరించుటయు, సంసారబంధ వినిద్యుక్తుల గావింపు భగవానుని పూజించి హరిసత్కథలను వినుటయు గావింపవలెను. మతంగు డీరీతిగా యుపదేశించినను, దుర్మతులనుగు మేమిద్దరము కోపించుకొని మత్తిలి, యావై శాఖ ధర్మములను నిర్వహింప మైతిమి.

మా తండ్రియగు మతంగుడు వైశాఖధర్మములయందు దాసక్తి గలవాడగుటవలన నా ధర్మములను మేము చేయవలెనను మాయందు కోపించి, యిట్లు నెను. ధర్మముల నాచరింపని కుమారుని, అప్రిణ్ణముగా భాపించు భార్యను, దుర్మార్గులను శిక్షించుట కూడనని చెప్పు రాజు కొలువును వెంటనే విడువవలెను. అట్లుచేయని యెడల నష్టము వాటిల్లును. భార్యాపుత్రులను, పైన వివరించిన లక్షణములు గల వారిని స్వీకరించినను, ధనాశచే రాజు కొలువును వడలకున్నను, అట్టివారు పదునాల్గు యింద్రకల్పములవరకు నరకమందుదురు. అని చెప్పి మతంగుడు మమ్ములను శపించెను కోపముగల నేను దంతిలుడను సింహమైతిని. మదించిన కోహలుడు అను నతడు యేనుగ యయ్యెను. పిమ్మట మేము పశ్చాత్తప్పులమై శాపవిమోచనార్థ మడు గగా మాతండ్రి శాపము నిట్లు మార్చెను. పుత్రులారా! మీరు నా శాపమువలన గజసింహములై కొంతకాల మడవియందుండి పిమ్మట మీరిరువురు కలసి యొకరితో నొకరు పోరువడి యొక కాలమందు మరణ మొందుదురు. అప్పుడు శంఖుడనుముని కిరాతనకు వైశాఖ ధర్మములను బోధించును. దైవవిధిచే వానిని వినుటవలన మీరు శాఖ ముక్తులగుదురు. అంత మీరు పూర్వరూపములతో నాయొడ్డకు రాగలరు. నా వాక్యమునకు తిరుగులేదు. అని మాతండ్రి శపింప

హీనముగు మృగములమై దైవవిధిచేకలసి యుద్ధమాడి, మీవలన
వైశాఖధర్మములను విని మాగజసింహ జన్మములను విడచితిమి, అని
మతంగ కుమారులు కర్ణునితో చెప్పి నమస్కరించి ఆయన
యానతిగొని వారి తండ్రి యొద్దకు వెళ్ళి, ముని కిరాతునితో
చెప్పెను. కిరాతుడా! వైశాఖ ఫలమును కంటివా! వైశాఖ ధర్మ
ములను ఒక క్షణమందు వినుటవలన మునికుమారులకు మోక్షము
కలిగెను. అని మునీశ్వరుడు చెప్పగా కిరాతుడు విని చేతినున్న
బాణములను నడలి సత్స్వభావము, దయ, శోరిక లేకయుండుట,
ఉత్తమ జ్ఞానము, మనశ్శుద్ధి, పుణ్యాచారమునగు సద్గుణవంతుడగు
మునివల్లభునితో మరల నిల్చి చెప్పసాగెను.

ఇది స్కాందపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమందు
నారదాచార్యుని సంవాదమున పదునేడవ అధ్యాయము

పదునెనిమిదవ అధ్యాయము

కిరాతుడు చెప్పుచున్నాడు. మునివల్లభా! దుష్టుడను పాప
డను అగు నేను మీవలన కరుణింపబడితిని. మహాభాగులను సజ్జ
నులు స్వభావసిద్ధముననే సర్వప్రాణులయందును భూతదయ కలిగి
యుండుదు. దురాత్ముడనై వికలచిత్తుడ నగు నేను కిరాతుడనై
ముక్తిని కలిగించు వైశాఖధర్మములగు దానము కలిగియుండుట తమ
దయవలననే యని తలంతును. మహాభాగా! నీకు శిష్యుడనై నీ
పుత్రునితో సమానుడనై నీవు నన్ననుగ్రహింప దగు దయకు తగిన
వాడనైయున్నాను గాన నన్ను కరుణింపుము. పాపమును గలిగించు
యవితేకము మరల నాకు ఎన్నడును కలుగకుండునట్లు చేయుము.

సజ్జనసాంగత్యమువలన మానవు డెన్నడును దుఃఖమును పొందనేరడు. ముక్తిని బొందగోరువారు సంసారసముద్రమును చాటుటకు ఎట్టి పుణ్యకథలను విందురో, అట్టివానిని నాకు బోధింపుడు. అందరి యందును, సమభావముగలిగి సర్వజీవులయందును సమానదయగలిగి యుండు సజ్జనులకు నీచాధిక్యతల తారతమ్యముండనేరదు. సజ్జనులు తమ శిష్యుల గుణగణములను రహస్యముగా పరిశోధించి వారిచిత్త శుద్ధిని జరికించుచుండుదు. పాపసహితుడై ధర్మములను విడచి దుష్టుడైయున్నను మానవుడు తన నడతకు పశ్చాత్తాపమునంది గురువు నాశ్రయించి జ్ఞానమార్గమును బోధింపుమని యడిగినపుడు తాపత్రయాత్మకమగు సంసారబంధమునుండి ముక్తుడగు జ్ఞానమును అతడు ఉపదేశించును. గంగానది మానవకోటియొక్క అనంత పాపములను నాశనము చేయును, అట్లే సజ్జనులు అవివేకులను తరింపజేయుదురు. దయారూపియు భక్తులయందు అనురక్తుడవును అగు విప్రోత్తమా! నీ సాంగత్యమువలన నేను పవిత్రుడనైతిని, మీకు సేవకుడను, నమస్కరించుచున్నాను. ధర్మములను విరుటకు అర్హుడనైతిని. గాన నీవు నా కుపదేశించుటకు సందేహము పొందవలదు.

కిరాత్రు డిట్లు పవిత్రమైన మనస్సుతో పలికిన కర్షణుడు విని వింతపడి వానిం గొనియాడి ధర్మబోధ చేయసాగెను. కిరాతా! నీవు సుఖలాలసుడవైతివేని శ్రీహరికి యిష్టమైనదియు, సంసారసాగరమును తరింపజేయునదియు నగు వైశాఖమాసధర్మములను నీవు ఆచరింపవలెను. ఇక్కడ ప్రచండమైన ఎండచేత మెండగు తాపము కలిగినది, విశ్రమించుటకు నీడగాని త్రాగుటకు నీరుగాని లభింపదు. గాన ఛాయాపరివృతమైన వేరొక ప్రదేశమునకు వెళ్ళుదము, అచ్చట నీరును ద్రావి నీడయందు శ్రమదీర్చికొని నేను కనివినియున్న శ్రీహరి కథలును వైశాఖమాసధర్మములను పాపరహితమగునట్లుగా

దేవునిను అని పలికిన మునియుకులకు కిరాతుడు చేతులుబియ్యిట్లు నుడివెను, విప్రోత్తమా! యిచ్చుటకు సమీపమున సరస్సు గలదు. దానిలో పరిశుద్ధమైన జలము గలదు. ఆ సరస్సుట ఫలభరితమైన వెలగ చెట్లు గలవు. అచటికి బోయి మనము తము, అని పలికిన కిరాతునిమాటలు విని మునియు కిరాతు కలిసి సరస్వీరమును చేరిరి.

కర్షణ కిరాతులు ఆసరస్సును చేరిరి కొంగలు, కారండపములు, చక్రపాకములు, హంసలు, సారసములు, క్రౌంచములు, లోన అండజమండలముచే మండనాయమానంబైన సరస్సును చూచి ఆసరస్సున వెదుళ్ళు, తుమ్మెదలు, లోనగు వాని ధ్వనులు మొసళ్ళు, తాబేళ్ళు, చేపలు, లోనగు జలజాతువులును, గర్భిణీ మనోహరమై, తెల్ల, నల్ల, ఎఱ్ఱ, రంగులు కలువపూవులును, తెల్లని తామరపూవులును గలిగి శ్రేష్ఠమృద్యుళ్యమును జూచిరి. నూరుపత్రములుగల పద్మములును, ఎఱ్ఱకావలును, వికాసమును గలిగించుచు కండ్లకు ఆనందమును గూర్చు పక్షిగణ, కోలాహల మధురనస్వన, వ్యాప్తమై ఆసరస్సు వికాసించున్నది. ఆ తటమున వెదురు పొదలును, వివిధవృక్షములును మట్టిచెట్లును, గానుగతరువులును, కడిమి భూజములును, ఆప్లపాదములును, వేస, జువ్వ, మొరడు, చంపక, పొగడ, పున్నాది, తుంబర, వెలగ, ఉసిరి లోనగు వృక్షములు విరాజిల్లుచున్నవి. పక్ష్యమైన జంబూఫలములచేత నిండియున్న తరురాజములచేత వ్యాపింపబడి ప్రకాశమానమైయున్నది. ఏనుగులు, సారంగములు, వరాహములు, మహిషములు లోనగు వన్యజాతి, మృగసంకులమంతయు ఆ సరస్సుటమందే నివసించుచుండెను. శకకములు, అపరంతి సాధుమృగములు, కస్తూరీమృగము, పెద్దపులి, లోడలు మొదలైనవి.

లగు క్రూరమృగములు, గాఢదలను చొపునట్టి మృగములు, శరభములు, గమరీమృగములు, కొమ్మనుండి కొమ్మకు గంతులువేయు వానగము మొదలగు మృగము లన్నియు నచ్చటనే గుంచరింపుచుండెను. పిల్లులు, భల్లూకములు, దుష్టలు లోనగు భీతిని గొల్పుమృగముల గర్జనలతోడను, యీలపురుగుల నిస్వనములచేతను, పెదురు జొంపముల ధ్వనులచేతను, వ్యాప్తమై పెనుగాలిచే పడియున్న తరుళాఖలచే నిండియున్నదియు నగు సరస్సును వారిరువురు చూచిరి.

కర్షణుడు ఆనుండరమైన సరస్సున స్నానమాడి, పూతమగు వస్త్రములు ధరించి, మాధ్యాహ్నిక కర్మలచాచించి, దేవతార్చన గావించి, ఆకలిచే బాధపడుచున్నవాడైనందున శ్రమహరమును, కిరాతునిచే తేబడినదియు నగు వెలగపండ్లను రుచికరముగా భుజించి స్వస్థమానసుడై, సుఖాసీనుడై, ధర్మాసక్తుడైన కిరాతుని యిట్లని ప్రశ్నించెను. కిరాతా! నీకు శ్రవణానందముగు ఏధర్మము నుపదేశింపవలయును? అనేక ధర్మముల నేకరీతులవ్యత్యాసములు గలవై యున్నవి. వానిలో వైశాఖమాస ధర్మములు సులభసాధ్యములై యున్నను, స్వల్పవ్యయముతో కూడినను, ఫలమధికమై ప్రాణికోటికి ఐహికామాప్తికాది సుఖంబుల నొసంగును, నీమనోవాంఛారు సారమైన ధర్మములనే నీవడుగుము. అని కర్షణుడు పలుకగా కిరాతు డిట్లనెను: మహానుభావా! అవివేకయుతమైన యీ కిరాతజన్మ సంభవించుటకు కారణమేమి? మంచిబుద్ధియు, సజ్జన సాంగత్యము, సంభవించుటకు గల కారణమేమేమి? దీనిని వివరింపుము? అని పలికిన కిరాతకునికి కర్షణ శంకరుడని పేరుకలిగిన మునీశ్వరుడు వదనమండలమున చిరునవ్వు తాండవింప మేఘగంభీర స్వనమున యిట్లని చెప్పసాగెను. యాధిశ్ఠేహ! తొల్లి పూర్వజన్మమున తేజ

శ్వాళివై వేదవిదుడవై శ్రీవత్సగోత్రజుడవై స్తంభుడను పేర వి
డవై బరిగితివి. అప్పుడొక బోగముచాన నీకు ప్రియురాలై
యుండెను. ఆ సాంగత్యదోషమువలన నీవు నిత్యకర్మలను త్యజించి
శూద్రునిరీతిగనే సంచరించితివి. ఆచారశూన్యుడవై దురాత్ముడవై
విప్రకర్మలను త్యజించిన నీకు శాంతిమతియను నొక విప్రాంగిక
భార్యగా నుండెను. ఆమె కర్మహీనుడవైనను, నీకును నిన్ను
ప్రేమించిన వేశ్యకును పరిచర్యలు సేయుచు నీయుండలి ప్రేమచేత
మీ యిరువురిపాదములను కడుగుచుండెను. ప్రియదంపతులగు మీ
యిరువురు పడుండు శయ్యకు క్రిందుగా తన శయ్య నేర్పరచుకొని
మీమాటలను వినుచు వలడనిచెప్పినను పతివ్రతాధర్మముచే మీ
యిరువురకు పరిచర్య నలుపుచుండెను. ఈరీతిగా బహుకాలము
గడిచెను. ఒకనాడు శూద్రునివలె గేదెపెరుగు, ముల్లంగిదుండు
నువ్వులతో కలిసిన అనుములు లోనగువానిని తినుటచే జీర్ణముకా
డోకులు, విరోచనములు కలిగెను. ఆ దోషమువలన మర్మస్థాన
మందు భగంధరమును రోగము సంభవించి రాత్రియందు బహుభా
వాధపడితిమి. నీ గృహమందు ధనమున్నంతవరకు వేశ్య సేవద్దనుండు
ధనాభావము రాగానే వడలి వెళ్ళిపోయెను. ధనములేని నిన్ను వడలి
వేశ్య మరియొకని నాశ్రయించెను. నీవా రోగబాధచే వీడితుడవై
మనస్థిమితములేక విచారింపుచు భార్యతో నిట్లంటివి.

ప్రాణప్రియే! వేశ్యానురక్తుడవై దుర్మార్గుడనగు నాయుండు
కరుణజూపుము. నుండరి! నీవు నాకు చేసిన పరిచర్యకు విశ్వాసము
లేక పాపాత్ముడవై ఉపకారము గావింపనైతిని. భక్తిగలభార్యను
దూషించు పాపాత్ముడగు భర్త పదునైదు జన్మముల పర్యంతము
నపుంసకుడై పుట్టును. సజ్జనులచే నదా దూషింపబడితిని. పాపాత్ము
డవై పతివ్రతవగు నిన్ను పరాభవించుటవలన నేను నీచజన్మనైతిని.

నీ శుశ్రూషకు సంతోషింపక తిరస్కార మూనుటవలన నీతోపాగ్ని చే
దహింపబడితిని. అని పలికిన నిన్నుజూచి నీభార్య బద్ధంజలియై
యిట్లు పలికెను. ప్రాణవల్లభా! దీనమగు వాక్కులు పలుకరాదు.
నా వలన సిగ్గుపడరాదు. నాకు కోపములేదు, పూర్వజన్మకృత
పాపములే. యిహలోకమందలి దుఃఖము లగుచున్నవి. అట్టి దుఃఖ
ములను నహించిన పతివ్రతగాని, పురుషుడుగాని ఉత్తముడనబడెదరు,
పాపురాలు నగు నేను పూర్వజన్మకృత పాపఫలము ననుభవించుట
వలన నాకు విచారములేదు. అని కాంతిమతి నీతోగలిసి ప్రవర్తిం
చెను. ఆమెతండ్రిని బంధువులను ధనమడిగివెచ్చి నిన్ను పోషించుచు
నిన్నే క్షీరవారాళినిగా బవళించిన నారాయణునిగా తలంచెను.
రాత్రింబవళ్లు నీయొక్క మూత్ర పురీషములను తొలగించి గాయము
లందలి క్రిములనుతీసి శుభ్రపరచుచుండెను. రాత్రింబవళ్లు నీ దుఃఖ
మును గని నిద్రించుటచూచి యిట్లనెను. దేవతలును, పితృదేవతలును
గూడ నా భర్తను రక్షించి రోగరహితునిగాను, పాపరహితునిగాను
జేయవలెను నా భర్త ఆరోగ్యమునకై రక్తము, మాంసము,
పెరుగు లోనగు వానితోగూడిన అన్నమును దుర్గాదేవికి సమర్పించె
దను. మహాత్ముడగు వినాయకునికి కుడుములను నైవేద్యము గాభిం
తును. ప్రతికనివారమును ఉపవసించెదను.

ఉపవాసమునాడు మధుర, పదార్థములను భుజింపక శుష్కీ
పవాస మొనరింతును. అభ్యంగనముచేయను. కేకముల నలంక
రింపను. దీక్షవహింతును. రోగరహితుడై నాభర్త నూడువత్సర
ములపర్యంతముజీవించునటులప్రార్థించి కొంతకాలము గడచిన విమృశ
మహాత్ముడైన, ధర్మమూర్తియైన దేవలముని వైశాఖమాసమున
సాయంకాలమున మీయింటికి వచ్చెను. విప్రున కతిథిపూజగావించిన
రోగము హరించును అను యాలోచనతో వైద్యుడైన దేవలమునిని

పిలువగా ఆతడు మీయింటికి వచ్చెను. ధర్మశూన్యుడవైన నీవు
మునిని లోనికి బిలిచి పాదములను కడగి కాంతిమతి ఆ జలమును
నీపై జల్లెను. ఆసాయంకాలమున ఎండవలన తపించిన మునియొక్క
వేసవితాపమును బోగొట్టజాలు పానకమును నీ యనుజ్ఞగొని నీ భార్య
నా మహానుభావున కొసంగెను. పిమ్మట దేవలుడు ఉదయమున లేచి
యింటికేగెను. పిమ్మట కొంత కాలమునకు నీకు సంధిసంభవించెను.
తన్ని వారణమునకై గరళమును నీ నోటియందుంచగా నీ వాత
వ్రేలును కొరికితివి. రెండు దంతముల మధ్యను శ్లేష్మప్రకోప మధిక
మయ్యెను. కాంతిమతి భర్తయగు నీచే కొరుకబడిన తునకను
బయటకు దీసెను. వెంటనే నీవాజన్మమున మృతి నొందితివి. నీవు
ప్రాణములను త్యజించునపుడు మనోహరశయ్యగతుడవై, వారాంధ్ర
నను దలంచుచుంటివి. నీ భార్యచేతి కడియము నమ్మి కౌఠము
నేర్పరచి నిన్ను పరుండబెట్టి నీతో కూడ ఆ చితియందు మృతి
జెందెను. అట్లు సహగమించుట వలనను, వైశాఖమాసమున జన్మ
మును దాన మిచ్చుటవలనను, విప్రుని సేవదీర్చి పాదప్రత్యక్షన మొన
రించుట వలనను యోగీశ్వరులకు గూడ నలభ్యమగు విష్ణుసాయజ్ఞ
మును గూడ పొందగలెను. మృత్యుసమయమున నీవు వేళ్ళను
దలచినందున పాపసహితుండవై మరుజన్మమున కిరాతుడవై ప్రాణ
హింసచేయుచు దుర్కార్థుడవై నిట్లు సంచరింపుచుంటివి. పండ్రెండు
మాసములలో పరమోత్కృష్టమైన వైశాఖమాసమున ఎండ వేడి
మిచే మొడగు బాధనొందిన విప్రునికి నీ భార్యయగు కాంతిమతి
పానకమును పానీయముగా నివ్వడలంచి నిన్నడిగినపుడు యనుజ్ఞ
నొసంగితివి గాన దురాత్ముడగు కిరాతుడవై పుట్టినను సుఖప్రదము
లైన ధర్మములను తెలుసుకొనవలయునను వాంఛ నీకు జనించినది
పాపనాశనమైన మునివల్లభుని పాదప్రత్యక్షనము నిశిరన్నున నీ భార్య

మూర్ఖుని మొనరించుటచే యీ కారణవిషయండు నాతో సాంగత్యము లభించినది. సంతానమును, సంపదయు సంభవించినవి. కిరాతుడా ! యిట్లు నీవు పూర్వజన్మమందు చేసిన పాపముగాని, పుణ్యముగాని నా దివ్యకృప్తిచే జూచి నీపూర్వజన్మవృత్తాంతమును జెప్పగలిగితిని రహస్యమైన యే విషయమైనను నీకు విన కుతూహలము యున్నదేని అడుగుము చెప్పెదను. నీమనస్సు పవిత్రమైనది. నీకు శుభముగును.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమున నారదాంబరీష సంవాదమున పదు నెనిమిదవ అధ్యాయము

పందొమ్మిదవ అధ్యాయము

కిరాతుడు చెప్పుచున్నాడు. విప్రవల్లభా ! రమాకాంతుని కిష్టమగు ధర్మములను వైశాఖధర్మములను శుభప్రదమగు భగవానుని కథలను వినిపించితివి. శ్రీహరి యెట్టివాడు? అతని గుణగణము లెట్టివి? అతడు కలడనుటకు నిశ్చయమేమి? అతని నెఱింగినవాడు యెట్టివారు? విష్ణుప్రీతికరములైన ధర్మములేవి? వేదవలన ముకుందు డానందము నొందును? యీ విషయములన్నియు శిష్యుడనగు నాకు విస్తరించి చెప్పుడని యడిగెను. ఆ బ్రాహ్మణుడు జగదీశుడును సమస్తబాధలను పోగొట్టువాడును అగు రమావల్లభునికి సమస్కరించి యిట్లు చెప్పసాగెను.

కిరాతుడా! పాపశూన్యమై బ్రహ్మాది దేవతలచేతను, మహాత్ములగు మునులచేతను తెలియ శక్యముగాని శ్రీహరి స్వరూపమును దెల్పద నాలింపుము. శ్రీమహావిష్ణువు పరిపూర్ణమైన శక్తికలవాడు.

పై కాళి పురాణము

పరిపూర్ణమైన గుణములు గలవాడు, కల్పవరహితుడు, సర్వమునకు ప్రభువు, గుణరహితుడు, కలాకాష్ఠాది కాలనియమములేనివాడు, అనంతస్వరూపుడు, సచ్చిదానంద విగ్రహుడు, సంపరించు మమ ష్యాదులును, చలనములేని పర్వతాదులును గల జగత్తు సదా యొకేరితిగా నుండును. ప్రపంచాధీశునితో గూడి యాధారము గలదై యాశ్రయమును పొంది సదా యొకరి యధీనమందే యుండును. పరమాత్ముడైన పరబ్రహ్మముయొక్క స్వరూపమును చెప్పెదను. పుట్టుక, నిలకడ, నాశనము, వచ్చుట, పోవుట, నడచుట, ప్రకాశము, బంధము, మోక్షము, లోనగునవి యెవరివలన కలుగునో అట్టి ప్రభువగు శ్రీమహావిష్ణువునే పరబ్రహ్మమని పెద్దలు చెప్పుదురు. నిశ్చయజ్ఞానులు శ్రీహరినే ప్రత్యక్షమైన పరబ్రహ్మముగా నెఱుంగు బ్రహ్మదేవునికి గల బ్రహ్మశబ్దము రూఢివాచకమేగాని యోగశబ్దము కాదు. పరిపూర్ణబ్రహ్మమగు వానియంతగానుండిన బ్రహ్మదేవుడు పరబ్రహ్మ మెట్లగును? “జన్మాద్యస్థాయతః” అను వేదాంతశాస్త్ర వచనానుసారముగా శ్రీమన్నారాయణుడు సర్వాంతర్యామియైన పరబ్రహ్మమని నిరీతమైనది. వేదములు, శాస్త్రములు, స్మృతులు, పురాణములు, ఇతిహాసములు, పాంచరాత్ర్యా ద్యాగమములు భారతము యీ విధమైన వానిచేత శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపము నెఱుంగ వలయును. వేఱురీతిని వేదవేదాంతకాని పురుషుడు విష్ణువు నెఱుంగ జాలడు. అధిపతియు, ప్రకాశవంతుడును, వేదవేద్యుడును, పురాణ పురుషుడు నగు శ్రీమహావిష్ణువును యెఱుంగుటకు ఇంద్రియములు గాని, ప్రత్యక్షప్రమాణములుగాని తర్కశాస్త్రాది యుక్తులుగాని సరి యైనవి కానేరవు. జీవకోటులన్నియు శ్రీహరియొక్క యవతారాది మహిమలను గుణగణములను బుద్ధికొలది యెఱింగి ఆయన సాన్నిధ్య ఘన మోక్షమును పొందుచున్నారు. మహిమోపేతమైన శ్రీహరి

చీరీతమును క్రమముగా తెలిసికొనవలెను. సర్వశక్తులు గలిగి యుండువాడు, దేవతలు, మునులు, పితృదేవతలు మొదలగువారు నియేకశక్తి గలిగినవారు, బలము, జ్ఞానము, సుఖముగలిగియుండుట వలన ప్రత్యక్షము, ఆగమము, అనుమానములను ప్రమాణములచేత ప్రాణికోటియూదు మానవుని అధికుడుగా తెలిసికొనవలెను. ఆ మానవులకంటె అధికునిగా రాజును చెప్పిరి. రాజకంటె గంధర్వులు నూరురెట్లు అధికులు. సప్తర్షులకంటె నీతిహోత్రుడును, వీతిహోత్రుని కంటె సూర్యుడును, సూర్యునికంటె గురువును గురువుకంటె ప్రాణమును, ప్రాణముకంటె యింద్రుడును మిక్కిలి బలవంతులుగా తెలియ వలయును.

ఇంద్రుని కంటె పార్వతీయు, పార్వతీకంటె సదాశివుడును, సదాశివునికంటె ప్రకాశవంతుడు జ్ఞానముకంటె ప్రాణము అధిక మని చెప్పుదురు. ప్రాణముకంటె శ్రేష్ఠమైన దేదియులేదు. సర్వమును ప్రాణమునందే కలదు. ప్రపంచమంతయు ప్రాణమువలన కలిగినది. ప్రాణముతో కూడియున్నది. ప్రాణమందే జగత్తుకలదు. ప్రాణమువలననే గడచుచున్నది. నీలమేఘముతో తుల్యమైన తను కాంతిగల శ్రీహరిని సర్వాధారమగు దారమువలె ప్రపంచమున కాధారభూతునిగా తెలియవలెను. రమాధవుని కరుణావిశేషముచే ప్రాణము నిలచియుండును. పద్మాలయముగు లక్ష్మీదేవి, దేవాది దేవుండగు శ్రీహరియొక్క కరుణావిశేషమం దొక యంశమును బొందిన దేగదా! ముకుందునితో తుల్యుడును, వాని కంటె అధికుడును లేడు. ప్రాణము దండకు దారమువలె, జీవులకు సూత్రము తీరుగా నున్నది. అని చెప్పిన విప్రునకు కిరాతు డిట్లనెను.

స్వామీ! శ్రీహరి ప్రాణములకంటె యధికఁడో, లేక శ్రీహరి కంటె ప్రాణములే యధికమో నిర్ణయించి యానతిమ్ము. అని పలికిన

కిరాతునకు శంఖు డిట్లు చెప్పసాగెను. కిరాతుడా! నీవడిగిన ప్రశ్న సర్వజీవులచేతను నిర్ణయింపబడినది. ప్రాణమే అధికమని యెఱుంగవలెను. దానిని వివరింతును వినుము పురాణపురుషుండగు పురుషోత్తముడు బ్రహ్మాండమును సృజించుతరి బ్రహ్మాదిదేవతలను సృష్టించి వారితో నిట్లనెను. దేవతలారా! మీ దేవతారాజ్యమునకు బ్రహ్మదేవుని అధిపతిగా జేయుచుంటిని. గాన మీరు మంచి నడత కౌర్యాదార్యాది సద్గుణములను గలిగియుండిన యెడల మీలో నొకరికి, యువరాజుపదవిని యిచ్చెదను. అట్టివానిని తెల్పు డనగా, యింద్రాదిదేవతలు నే నధికుడను, నేనధికుడను అని తమలో తాము పోట్లాడిరి. కొందరు నూర్యుడు గొప్పవాడనిరి. కొందరు దేవేంద్రుడధికుడనిరి. కొందరూరకుండిరి. దేవతల్లిట్లు అధికులెవరో నిర్ణయింపలేక శ్రీహరిని సమీపించిరి. దేవతలు హరికి నమస్కరించి, మహాప్రభూ! మీరు అడిగిన యధికులను తెలియజేయుటకై మాలో మేము నిర్ణయించుకొనజాలకుంటిమి. గాన నీవే నిర్ణయింపుము. అని యడిగిన దేవతలకు కేకవుడు చిరునగవుతో యిట్లనెను.

ఈ శరీరము తెలివిగలిగియున్నప్పుడు, దీనినుండి యేదేవత బయటకు వచ్చిన, అచేతనమగునో, శరీరముపడియుండునో, మరల యేదేవతలోనబ్రవేశించిన చేతనమై నడకగలిగియుండునో అదేవతయే అధికమని తెలియవలెను అని శ్రీమహావిష్ణువు పలుకగా దేవత లక్ష్మీ యని అంగీకరించిరి. జయంతుడను దేవతాశ్రేష్ఠుడు హరిపాదములను విడచి బయటకు వచ్చెను. పాదములు, యింద్రియశూన్యమగుటవలన జయంతుడు కుంటివాడయ్యెను. కాని శరీరము పడిపోలేదు. వినుట, త్రాగుట, మాట్లాడుట, నాగున జూచుట, చూచుటకడలుట లోనగు యింద్రియవ్యాపారములను జరుపుచుండెను. మర్మస్థానములనుండి దక్కుడను బ్రహ్మ వెలువడెను. అతడు నవగుండు డయ్యెను. గాని

దేహము పడిపోలేదు. యింద్రియ వ్యాపారములను చేయుచుండెను. దేవేంద్రుడు చేతులనుండి బయలు వెడలెను. యింద్రియ శూన్య డగుటవలన చేతులతో నేమియు చేయలేక, దేహము నిలబడి, సర్వ విధవ్యాపారములను గావించెను. సూర్యుడు నేత్రములనుండి వెడలి వచ్చినను వాసన తెలియకుండెను గాని వినుట లోనగు యింద్రియ వృత్తులను చేయుచుండెను. చెవులనుండి దిక్కులు బయటకు పోయినవి. గాని శ్రవణేంద్రియము లేనందున చెవిటి వాడైనను శరీరము పడిపోక యింద్రియవ్యాపారమును చేయుచుండెను.

వరుణుడు నాలుకనుండి వెలువడి రుచిని గ్రహింపలేకుండెను గాని దేహము పడిపోక యింద్రియ వ్యాపారములను చేయుచుండెను. అగ్నిహోత్రుడు వాగింద్రియమునుండి వెలువడి మూగవాడైనను యింద్రియవ్యాపారమును కలిగియుండెను. రుద్రుడు జ్ఞానరూపుడై మనస్సునుండి వెడలివచ్చి జడస్వరూపుడై యుండి వ్యాపారములను నడపుచుండెను. పిమ్మట ప్రాణము లేదిపోయినందున దేహము పడి పోయినది. అందువలన మరణించిన దానినిగా గ్రహించి దేవత లత్యాశ్చర్యమును పొంది యిట్లనిరి. ఎవడు దేహమందు మరల ప్రవేశించునో, అందువలన మరల జీవింపజేయునో వాడే గొప్పవాడు గాన అతడే యువరాజునకు డగినవాడు. అని వాడు ప్రతిన బూనిరి. దేవతలందరు యే యింద్రియము వలన యే దేవత బయలు వెడలెనో ఆ యింద్రియమున ఆ దేవత మరల లోన బ్రవేశించెను. ప్రథమమున బయలుదేరిన జయంత్రుడు మరలపాదములందు ప్రవేశింపగా దేహము లేవలేదు. దత్తుడు గుహ్యస్థానమును, ఇంద్రుడు చేతులను సూర్యుడు నేత్రములను, దిక్కులు చెవులను, వరుణుడు నాలుకను, అశ్వినీదేవతలు నాసికమును, అగ్నివాక్కును, రుద్రుడు, మనస్సును ప్రవేశించిరి. గాని శరీరము కడలలేదు. అంతమందు ప్రాణము ప్రతే

శింపగా శరీరము చలనముకలిగి లేచెను. బలము, జ్ఞానము, ధైర్యము, వైరాగ్యము, జీవము లోనగువానియందు, ప్రాణమే అధికమైనదిగాను, దేవతలకు అధికారిగాను నిశ్చయపరచి నా ప్రాణమును యవరాజుగా నియమించిరి. ప్రాణము దేహము జీవించుటకు ఆధారమైనందున దానిని గొప్ప దానినిగా చెప్పిరి. చరాచరప్రపంచమంతయు ప్రాణముతో కూడియున్నది. ప్రాణము బలపూర్ణమైన తన అంశచేత జగత్తున నిండి అధిపతియై యుండెను. ప్రాణములేని వస్తువేదియును నిలువదు. ఉండనేరదు. గాన ప్రాణమే సర్వజీవులకంటె మిన్నయనియు, బలమైనదియు, అంతరాత్మయునై యున్నది. ప్రాణతుల్యముగాని ప్రాణముకంటె అధికముగాని యగు పదార్థమును నేను చూడలేదు. శాస్త్రములను వినలేదు. ప్రాణమొక్కటైనను ఆయాకార్యములను బట్టి అనేక రూపములను పొందియుండును. గాన ప్రాణోపాసన జేయువాడు ప్రాణమునే అధికముగా తలంతుడు.

ప్రాణుడు తన విలాసముచేతనే ప్రపంచమును సృష్టించుట, రక్షించుట నాశన మొనర్చుటగావింప సమర్థుడైయున్నాడు. శ్రీమహావిష్ణువుగాక మిగిలియున్న ఆదిశేషువు, శివుడు, ఇంద్రుడు లోనగు చేతనాచేతనములన్నియు ప్రాణమును తిరస్కరింపజాలరు. సర్వదేవతాంతర్వర్తియు, సమస్తదేవతా రూపుడును, సర్వసమర్థుడగు ప్రాణుడు శ్రీమహావిష్ణువు ననుసరించి వశపర్తుడై యుండును. శ్రీహరికి వ్యతిరేకమగువానిని ప్రాణుడు వినడు, చూడడు. దుశ్రేణేంద్రాదులు శ్రీహరికి వ్యతిరేకము చేయగలరు. సర్వాంతర్యామియగు ప్రాణుడు విష్ణువునకు వ్యతిరేకము గావింపడు. అందువలన హరికి ప్రాణము బలమని పండితులందరు, యారీతిగా శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క గొప్ప లక్షణములను యెఱింగి పూర్వజన్మకర్మలవలన సంభవించిన దేహాత్మరూపమగు సంసార బంధమును, పాము కుబుసమును విడిచినట్లు

విడచుచు, నాశన రహితమైన పరమపురుషుండగు రమావల్లభుని పొందుచున్నాడు. ఇట్లు శంఖుడు చెప్పిన మాటలను విని కిరాతుడు మిక్కిలి నిర్మలనుగు మనస్సుతో వినయవిధేయతలు హాపుచు సమస్కారము గావించి మరల మునితో నిట్లనెను.

విప్రపుంగవా! మహాత్ముడును, జగత్తునకు గురువగుప్రాణము యొక్క గొప్పతనము లోకముందు యెచ్చటను ప్రసిద్ధిగాంచలేదు. కారణమేమి? దేవతలు, మునులు, రాజులు, సజ్జనుల యొక్క గొప్పతనము లోకమున పురాణములందు ఖ్యాతిజెందియున్నది. కారణమేమి? విప్రోత్తమా! నాకు వివవతెనని యున్నది గాన సవిస్తరముగా జెప్పుము. అనిన శంఖుడు చెప్పసాగెను. పూర్వ కాలమున ప్రాణుడు సంలసపడుచు నాశనరహితమైన శ్రీమహావిష్ణుని గురించి అశ్వమేధయాగమును చేయుబూని గంగానదీతటమును జేరెను. ప్రాణుడు గంగానదీతీరమందు యాగమునకై భూమిని సరిచేయుటకు నాగలితో దున్నింపగా పుట్టలో సమాధియందుండిన కణ్వుడను ముని నాగలిదెబ్బకు బయటికివచ్చి కోపముతో నిట్లు తన ముందున్న ప్రాణునిజూచి శపించెను. “ఇకమీద మూడులోకము లందును నీకీర్తికి ప్రతిభతగ్గును. భూలోకమున నీకు ప్రళయి యుండదు. ముల్లోకములందును రామకృష్ణాది అవతారములే కీర్తి గాంచును.” అని కణ్వుడు శపింపగా వాయుదేవుడు కూడ మిగుల కోపించి యిట్లు పలికెను.

కణ్వుమాసింద్రా! అకారణముగా సహనశక్తి కలిగియు కూడ నన్ను తప్పులేకుండగనే శపించితివి, గాన నీవు గురుద్రోహి వైతివి. దూష్యమైన ప్రవర్తనగలవాడవు కాకలవు అని ప్రాణు వాయువు కణ్వునికి ప్రతికాపమిచ్చెను. అది మొదలు ప్రాణవాయువు నకు కీర్తి నశించెను. భూలోకము దనలే అంతరించెను. కిరాతుడూ!

యీ రీతిగా శపింపబడిన కణ్వుడు గురువును తిని సూర్యునకు శిష్యుడయ్యెను, గాన నీ వడిగిన విషయమంతయు జెప్పితిని. యింకను వినదలచిన దడుగుము, చెప్పెదను, అని పలికెను.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమున నారదాంబరీష సంవాదమున పందొమ్మిదవ అధ్యాయము.

ఇరువదవ అధ్యాయము

కిరాతుడు అడుగుచున్నాడు, మహానుభావా! సమస్త జగత్తుల కధిపతి యగు నారాయణమూర్తి అనేకకోట్ల జీవరాసులను సృజించుటకు గల కారణమేమి? జీవులనేకస్వభావములు గలవియై అనేకరీతుల సంచరింపుచు చాలాకాలమునుండి రాగల అనేక కర్మలను జేయుచుండుటకు కారణమేమి? గాన విశదీకరించి చెప్పుము అని యడిగిన కిరాతునికి శంఖుడు చెప్పెను. జీవులు సత్త్వరజస్తమోగుణములను త్రిగుణాత్మక భేదములవలన మూడువిధములుగా నుండిరి. సత్త్వగుణప్రధానులు సాత్విక కర్మములును, రజోగుణ ప్రధానులు రాజసకర్మమును తమోగుణప్రధానులు తామసకర్మమును క్రమ ప్రకారము చేయుదురు. జీవులు జన్మకర్మవలన సంసారమందుబడి గుణభేదముచే కర్మలను జేయుచు వానియొక్క ఘనాఘనములను బట్టి ఫలితము ననుభవింపుచుండురు. జనులు వారివారి కర్మల సేనుసరించి సుఖదుఃఖములను బొందుచున్నారు. ఈ జీవులు ప్రకృతియందు త్రిగుణాత్మకమగు గుణకర్మలను జేయుచు అందుకు తగిన ఫలితమును పొందుచు గుణానుసారమైన మాయను పొంది ఫలితము ననుభవింతురు.

మాయారూపమగు జీవులు మాయకు లోబడి గుణకర్మల ననుసరించి జన్మములను పొందుచు మాయామార్గమునే యనుసరింతురు, మాయారూపులైన జీవుల కీ భేదముకలదుగాని మాయ కేమియు మాడ్చలేదు. తమోగుణప్రధానులు సదా దుఃఖభాజనులై నిర్దయులై కఠినులై యీ లోకమున శత్రుభావముతో జీవింపుచు రాక్షసజన్మ, పిశాచజన్మ లోనగు జన్మలను బొందుచు తమోగుణ ప్రధానమగు మార్గములను అనుసరింతురు. రజోగుణస్వభావులు మిశ్రమబుద్ధి గలవారై పుణ్యములను పాపములను గూడ జేయుచుండురు. పుణ్య మతిశయించిన స్వర్గలోకసుఖమును పొందుదురు. పాప మధికమైన నరకలోకమును చేరుదురు. గాన జ్ఞానరహితులు తమచు సంసారచక్రమున పరిభ్రమించుచుండురు. ధర్మరూపులును దయాస్వరూపులును, శ్రద్ధాయుతులును, అసూయారహితులును, సాత్వికగుణప్రధానులు నగురజ్జనులు సత్కర్మలనే యాచరింపుదురు. వారు తేజోవంతులై నిష్కల్మషులై త్రిగుణాతీరులై పరమోత్తమ లోకమును బొందుదురు. జీవులు వేరుగా కర్మలు, స్వభావములు, నడతలు గలిగియుండురు. నీ రజనాభుండగు శ్రీహరి వారి కర్మల ననుసరించియు గుణములను బట్టియు కర్మలను చేయింపుచున్నాడు. జ్ఞానముగల సజ్జనుడు తనరూపమును పొందుటకు శక్తుడగును. పరిపూర్ణుడైన కేశవునికి భేదబుద్ధిగాని, నిర్దయగాని లేదు. సృష్టి స్థితి లయములను సమరీతిని నిర్వర్తించుచు గాన జీవులు తమ కర్మల ననుసరించి పుణ్యపాపఫలములను పొందగలుగుచున్నారు. తోట వేసినవాడు చెట్లకు నీరు ఒకే ప్రదేశమునుండి తెచ్చిపోసి సమబుద్ధితో పోషించినను ఆ చెట్లు వాటిస్వభావమునే పొందును. గాన తోట వేయువానికి విరోధముగాని నైర్భక్తియుగాని భేదబుద్ధిగాని లేదు. మునిశేఖరా! సంపూర్ణయైన జ్ఞానమును సంపదగల సజ్జనులకు

బ్రహ్మతీలయములందు మోక్షము యెప్పుడు కలుగును, అను విషయము నాకు చెప్పుమని నృప్తియగుచున్నది. రక్షణపొందుచున్నది, నాశము నధిగమించుచున్నది. యీ మూడుసమయము లందును ఎప్పుడు మానవుడు ముక్తినిపొందును, విప్రోత్తమా ! భగవానుని సచ్చరిత్రము దెలిసికొనగోరితిని, యానతిమ్మని కిరాతుడడిగెను.

శంఖుడు కిరాతునితో నిట్లనెను, ఓయీ ! నాల్గువేలయుగములు బ్రహ్మదేవునకు పగలగును, మరి నాల్గువేలయుగములు రాత్రియగును, ఇట్టిరాత్రి పగలుకలసి బ్రహ్మదేవున కొక దినమగును. పదునైనదిసములు పక్షమగును, రెండు పక్షము లొక నెలయగును, రెండునెల లొక ఋతువుగును, మూడు ఋతువు లొక ఆయనమగును, రెండు ఆయనములు ఒక సంవత్సరమగును, అట్టి నూడు దివ్యవర్షములు గడచిన బ్రహ్మకు బ్రహ్మకల్పమయ్యెనని యందుడు, యీ కాలనిర్ణయము ప్రళయమని వేదవేత్తల యభిమతమైయున్నది, ప్రళయము మూడువిధములుగా నున్నది, మానవులు నశించినప్పుడు మానవప్రళయ మనియు, బ్రహ్మదేవుని కొక దినము గడచినపిదప దినప్రళయమనియు నూడు దివ్యవత్సరముల పిదప బ్రహ్మ యంతరించి నపుడు జరుగు ప్రళయమునకు బ్రహ్మప్రళయమనియు యందురు, బ్రహ్మదేవునకు ఒక ముహూర్తమైన యెడల మనువునకు ప్రళయమగును, ఇట్లు పదునాల్గు ప్రళయములు జరిగినపిమ్మట దినప్రళయములు జరుగుచుండును, మన్వంతరమున మూడులోకములు నశించును, చేతనములు మాత్రము నశించి స్థావరరూపమాలై లోకములు నశింపక పూర్వపురీతినే నీటితో నిండియుండును,

మన్వంతరముపూర్తియైన పిమ్మట చేతనములు తిరిగి జనియించును, దినప్రళయమందు సర్వమును నశించును, బ్రహ్మ నిదురించునపుడు దినప్రళయమగును, అప్పుడు బ్రహ్మలోకము లేవు

మిగిలిన లోకములు, వాని యధిపతులతోడను, చేతనములతోడను, అధిదేవతలతోడను గూడ నశించును. వేదాంతజ్ఞున పరిపూర్ణులైన దేవతలు, మునులు, జ్ఞానులు దినప్రళయమందు నశింపక సత్యలోకమున బ్రహ్మదేవునితో గూడ నిద్రింతురు. అట్లు దినకల్పమగు పర్యంతము నిద్రించి, విషయకార్య శూన్యులైయుండురు. బ్రహ్మదేవుడు రాత్రి పూర్తికాగానే మరల పూర్వమువలెనే ప్రపంచమును సృజించును. మునులను, దేవతలను, పితృదేవతలను. భూరభువాది లోకములను, ధర్మములను, వర్ణములను, దేశములను చక్రధారి యగు చెన్నుని యవతారములను సృష్టించెను. వీరండరును బ్రహ్మకల్పాంతమువరకు నివసించియుండురు. ముక్తిని పొందినవారును, న్యాయపాలన చేసిన రాజులును, సిద్ధినిగాంచిన విరాగులును, బ్రహ్మలోకమున బ్రహ్మతో నిద్రించి మరల లేచుచుండురు. వివిధరాజుల యందున్న దేవతలు మునులు, వారి వారికి నియుక్తమైన రీతిని ఆయాగోత్రములందు పుట్టి వారి వారి కర్మలను చేయుచుండురు. కలియుగాంతమున రాక్షసులు, పిశాచులు, లోనగువారితో తమ నరకస్థానమును కలిపుడుపునితోకూడ జేరుదురు. పిశాచగణ మందున్నవారు వారితో గలసి తమతమ కర్మానుసారముగా పుట్టి తమతమ కర్మలను చేయుదురు. బ్రహ్మదిదేవతల సృష్టిలయముల కాలవిశేషమును జెప్పుచున్నాను. సావధానుడవై వినుము.

దేవాదిదేవుడైన శ్రీహరి కన్న మూసిన మాత్రాన బ్రహ్మదేవునకు కల్పమగును. కల్పాంతమందు భగవంతుడు మరల కన్ను తెరచును. తన హృదయమందున్న లోకమును మరల సృజింపవలెనను కోరిక గలుగును. మనస్సున గలవియును, సృజింపవలసినవారును, లింగశరీరులును, లింగభంగులును, లోనగు జెష్కుజీవులను సృజింపవలెనని కోరిక గలుగును. నిద్రించువారును, మేల్కొనిన

వారును, అజ్ఞానులును, పూర్వకల్పమున విధ్యుక్తమైన లింగశరీర భంగముకలవారును విశీలికాది మానవపర్యంతముగల జీవులును ముక్తినిగాంచినవారును, జీవన్ముక్తులును, బ్రహ్మాదిమాన పర్యంతము పూర్వకల్పమున ముక్తినిగాంచిన సర్వజీవులును ప్రళయకాలమందు విష్ణుమూర్తియొక్క మానసపద్మమందు ధ్యానమొనరించుచుండుడు. వనజగర్భుడు కన్ను దెఱచినంతమాత్రమున, వడ్డునైశ్వర్యయుతమైన వాసుదేవాది నాల్గు వ్యూహములు గల్గియుండుటవలన దాని ననుసరించి బ్రహ్మకు సాయుజ్య ముక్తినిచ్చును. పిమ్మట కొండకు మహాత్ములకు తత్వజ్ఞానమును, కొండకు సాయుజ్యమును, కొండకు సామీప్యమును, కొండకు సాలోక్యమును, ప్రభువగు సంకవాక్య యొనంగును. భగవంతు డనిరుద్ధవ్యూహము ననుసరించి తన కుశీని గల సర్వలోకములను జూచును. ప్రద్యుమ్న వ్యూహమునుండి సృష్టినిజేయ సంకల్పించు మాయ, జాయ, కృతి, శాంతి అను నాలుగు శక్తులను, వాసుదేవానిరుద్ధప్రద్యుమ్న సంకర్షణములను నాల్గువ్యూహములం దుండి వరియించెను. శ్రీమహావిష్ణువు పరిపూర్ణమైన గుణములు గలిగి నాల్గు శక్తులతోగూడి సంపూర్ణమైన కోటి కలు గల్గియుండి వేర్వేరు కర్మలు, ఉద్దేశములుగల వారినిగా సృజించెను. ఇట్లు బ్రహ్మకు పగలుగానున్న కాలమున సృష్టిజేసి పిదప శ్రీహరి యోగమాయ ననుసరించి కన్నులు మూయగా బ్రహ్మకు రాత్రి యగును. అంత విష్ణువు సంకర్షణవ్యూహమును పొంది చరాచరాత్మకమైన ప్రపంచమును నశింపజేయును. విష్ణువు యొక్క కార్య మిట్లుండును. వాని కర్మలు బ్రహ్మాదిదేవతలకును యోగులకును గూడదెలియ నశక్యము అని పల్కెను.

కిరాతే డడుగుచున్నాడు. మునిశ్రేష్ఠా! భగవంతుని కిష్టమగు ధర్మములే? విష్ణుమూర్తి యే ధర్మములవలన దయగలవా

డగును. నీవలన వినగోరితిని. అని యడుగగా శంఖుడు చెప్పుచున్నాడు. మనమున గల దుర్గుణములను బోగొట్టునది, సజ్జనుల కుపకారము చేయునది, యితరులచేత దూషింపబడకుండునది, వేదములందును, శాస్త్రములందును నిర్వచింపబడినది, వాంఛారహితుని జేయునది, లోకమున కనుకూలమైనది యగు ధర్మమే సాత్వికధర్మమని తెలియదగును. బ్రాహ్మణాది వర్ణవిభాగముచేతను, బ్రహ్మచర్యాది ఆశ్రమవిభాగముచేతను, నాల్గు రీతులుగానున్న ధర్మములు నిత్యనైమిత్తిక కామ్యములను మూడు విధములై యుండును. నాల్గు వర్ణములవారు, తమ తమ ధర్మములను చేయుచు, విష్ణుదేవున కా ఫలము నర్పించిన యెడల ఆ ధర్మములు సాత్వికములై శుభప్రథములైన భగవత్సంబంధమగు ధర్మములందురు. శ్రీహరికి సంబంధింపక యితర దేవతల కుద్దేశింపబడినవియు, కోరికలతో గూడినవియు, నగు ధర్మములు రాజస ధర్మములందురు యక్షులు, రాక్షసులు, పిశాచములు మొదలగు దేవతాసంబంధములు, కఠినమైనవి, హింసారూపమైనవి, దూష్యములునగు ధర్మములు తామస ధర్మములందురు. సాత్వికగుణముగలవారు శుభప్రథములును విష్ణుప్రీతికరములు నగు సాత్వికధర్మములను చేయుచు ఘటాపేక్ష లేక యుండుచు, గాన వాడు భాగవతులనబడుదురు. ఎవరి మనస్సు సదా శ్రీహరియందుండునో నాలుక శ్రీహరి నామమును దలంచుచుండునో, శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క పాదము లెవరి మానసమందు నిలచియుండునో వారే భాగవతులనబడుదురు. సదాచారము గలిగి, సర్వప్రాణుల కుపకార మొనర్చుచు యావణత్రయములందు మోహమును వదలి యూదురో వారే భాగవతులని చెప్పబడుదురు. శాస్త్రము, గురువు, సజ్జనుడు, కర్మలు వీనియందు విశ్వాసముగలిగి విష్ణువు యందు భక్తిగలవారు భాగవతులనం బడుదురు. స్థిరమై, విష్ణు ప్రీతికరములై, వేదములచేతను

స్మృతులచేతను చెప్పబడు ధర్మములు శాశ్వత ధర్మములని తెలియు
దగును. సర్వపుణ్యప్రదేశములందును తిరుగుటయు, సమస్త పుణ్య
కార్యములను చూచుటయు విషయములందు మనస్సును బోనివ్వక
సర్వధర్మములను వినుచుండుట చేయవలయును. సుందరమైన పని
తలు నపుంసకుని కక్కరరానిరీతిని, ప్రపంచభోగములన్నియు జ్ఞానుల
కుపయోగించవు. చంద్రకీరణముల ప్రసారమువలన చంద్రకాంతశిల
కరగినరీతిగా సజ్జనుల దర్శనమువలన సత్పురుషుల మనంబులు కరగు
చుండును.

మంచి శాస్త్రములను విని సత్పురుషుల మనస్సులు నిర్మల
మగుచు విషయవ్యామోహమునందలి యసహ్యతచే సూర్యకీరణ
ప్రసారమువలన సూర్యకాంతమణి ప్రకాశించునట్లు మండుచుండును.
శ్రద్ధతో కూడియున్నదియు, వాంఛారహితులగుమానవులచే చేయ
బడినదియు శ్రీహరికి యిష్టమగునవియు నై యుండు ధర్మములు భగ్న
వత్సంబంధమగు ధర్మములందురు. ఇహపరలోక సుఖముల నిచ్చు
నవియు, రమాకాంతునికి ప్రీతికరమగునవియు, రహస్యమైన
వియు, సర్వదుఃఖములను పోగొట్టునవియునగు ధర్మము లనేక
ములు పూర్వచే నెఱుంగబడియే యున్నవి. పద్మనాభ
డైన లక్ష్మీభర్త రమాదేవికి పాలసముద్రమున పటపత్రశాయయై
పరుండి యుండగా సమస్తధర్మములందును వైశాఖ ధర్మము
శ్రేష్ఠమని పెఱుగును తఱచి వెన్నను దీసినట్లు వివరించిచెప్పెను.
వైశాఖధర్మము లనగా మార్గమధ్యమున నీడగానుండు విశ్రమ
ప్రదేశముల నేర్పఱచుట, చలివేంద్రలు పెట్టి జలదాన మొనరించుట,
మార్గాయాసమును పొందినవారికి విసనకఱ్ఱలతో వీచి నేడదేర్చుట,
ఎండవేడిమికి తపించినవారికి నుపచారము లొనర్చుట, గొడుగు
నిచ్చుట, పాదుకలనిచ్చుట, కర్పూరము, మంచిగంధము లోనగు

పరిమళద్రవ్యముల నొసంగుట, ధనప్రసక్తి ననుసరించి దిగుడుబావులను, మాతులను, ద్రవ్యించుట, తటాకములను త్రవ్వించుట, సాయం సమయములందు పానకము దాహమిచ్చుట, పువ్వులనిచ్చుట, తాంబూల మొసంగుట పాపహరమగు గోక్షీరము లోనగు వాని నొసంగుట, ఎండవేడిమికి తపించినవారికి ఉప్పుకలిపిన మజ్జిగ విచ్చుట, తలంటి నీరుపోసి అభ్యంగనము చేయించుట విప్రులపాదములను కడుగుట, చాప, కంబళి, పడక లోనగు వానిని గుచ్చుట ఆవునిచ్చుట మధుమిశ్రితమగు తిలలను దానమిచ్చుట సాయంకాల మందు చెఱుకుగడలను దానముచేయుట దోసపండ్లను యితరపండ్ల రసములను తినుటకు త్రాగుటకు యిచ్చుట సిగ్గుదేవతలను గూర్చి తర్పణములను అంజలులను వడలుట యీమొదలైన వైశాఖధర్మములను చేయుచుండవలెను.

కిరాతుడా ! యీ వైశాఖధర్మము లన్నియు సమస్తమగు ధర్మములలోను మిక్కిలి శ్రేష్ఠములని తెలియదగును. మాధవప్రీతి కరమైన వైశాఖమాసమున సూర్యుడు మేషరాశియం దుండగా సూర్యోదయకాలమున స్నానమొనరించి విప్రులచే చెప్పబడిన ధర్మములను చేయుచు సంధ్యావందనాది నిత్యకర్మలను జేయుచు శ్రీహరిని పూజింపుచు స్థిరమైన నిర్మలచిత్తముతో వైశాఖపురాణమును వినవలెను. మానెతో తలనంటుకొనుట కంచమందు తినుట శాస్త్ర నిషిద్ధనస్తువుల నారగించుట వ్యర్థప్రలాపము లాడుట, వైశాఖమాస మందు వర్జింపవలెను. ఆనవకాయ, వెల్లులి, నువ్వుపిండి, పులి కడుగు, చద్దయన్నము నేతిబీరకాయ వైశాఖమాసమున వర్జింపవలెను. బచ్చలికూర, కొడికపండు, ములగకాడలు, అపక్వపదార్థములు, ఊలవలు, చిరుసెసగలు వైశాఖమాసమున తినకూడదు. కొడమిలు గల కూరలు కొడికపండ్లు, అల్ప చిట్టికూర, యవ

ధాన్యపుకూర, కుసుమపువ్వులు, ముల్లంగిదుంపలు వైశాఖమాస ప్రతము గలవగు విధములైనను, మేడిపండు, మాండేపండు, 10 పండ్లు భుజించుట వైశాఖమున విదువవలెనని విద్వాంసులు చెప్పిరి. ఈ నిషేధింపబడిన పదార్థములందు వైశాఖమాసమున మానవుడు దేని నుపయోగించినను బ్రతికియుండగనే చండాల్నుడై పికప నూఱు జన్మముల వఱకు మృగజన్మమెత్తును, ఇందుకు సందేహములేదు. ఇట్లు మాధవుని ప్రీతికై వైశాఖవ్రత మాచరించి విష్ణువ్రతిమను చేయించి బట్టనునుట్టి తపశక్తికొలది పూజించి ప్రతిమను దక్షిణ గహితముగా విప్రునకు దానమియ్యవలెను.

వైశాఖమాసమున బహుళద్వాదశి తిథియందు పెరుగుకలిపిన యన్నమును జలముతో నిండిన కలశమును, ఫలములు, దక్షిణలు గలతాంబూలమును దానము చేసిన యెడల ధర్మరాజు సంతసించును, యజ్ఞోపవీత మపసవ్యముగా నుంచుకొని, తండ్రి యొక్క గోత్రనామముల నుచ్చరించి, పెరుగుతో కలిపిన యన్నము గురువులకున్న పిమ్మట విష్ణుమూర్తికిని పెట్టిన యెడల పితృజీవతలు ప్రీతులగుదురు. నాశనరహితమగు ఫలము కలుగును. చల్లని నీరును, పెరుగు కలిపిన యన్నమును, ఉత్తమమైన కంచుపాత్రయందొంది దక్షిణ, తాంబూలము, భక్ష్యములు, ఫలములు లోనగు వానిని బెట్టి విష్ణుప్రీతిగా కుటుంబీకుడగు విప్రునకు యిచ్చి పిమ్మట శక్తికొలది గోదానమును చేసినయెడల పిష్టులోకమును పొందును. కపటములేక యీ రీతిగా వైశాఖమాసవ్రతము సమానపుడు చేయునో అతడు సర్వపాప వినిద్యుడుడై నూఱుతరములవారిని తరింపజేసి సర్వభూతములు చూచుచుండగా సూర్యమండలమును భేదించి, యోగీశ్వరులకు గూడ పొంద నశక్యమైన విష్ణుసాయంజ్యమును పొందును.

|| ఈ విధముగా విప్రోత్తముడైన శంఖుడు శ్రీమహావిష్ణువుచే నిర్ధారణచేయబడిన వైశాఖమాస ధర్మములన్నియు కిరాయనకు విశదీక

రింది చెప్ప సమయమన అచ్చట నున్న అయిదు కొమ్మలు గల ముట్టిచెట్టు అందఱును చూచుచుండగా భూమిమీదపడిపోగా మిక్కిలి ఆశ్చర్యము కలిగెను. అంతట ఆ చెట్టుతోఱ్ఱలోనుండి పెద్దదేహముతో భీతినిగొల్పు స్వరమొకటి బయటకు వచ్చి పూర్వజన్మకృత పాపముచే కలిగిన యా సర్పరూపమును విడచి మానవరూపమును పొంది యా మునిచంద్రుని మ్రోల శిరస్సు వంచి నిలచెను. ||

ఇది స్కాందపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమందు నారదాచార్య సంవాదమున యిరువదవ అధ్యాయము

ఇరువది యొకటవ అధ్యాయము

శ్రుత దేవుడు చెప్పుచున్నాడు. శంఖుడా కిరాతునితో గూడిన మానవరూపుని జూచి ఆశ్చర్యముబొంది నీ వెవరవు? నీ కిట్టి స్థితి యెందుకు కలిగెను? నీవు యోగర్మచేయుటవలన యిట్టి సద్బుద్ధి కలిగినది? వెంటనే మోక్షము జెట్లు కలిగెను. దీనిసంతోషము వివరించి చెప్పము అని యడిగెను. ఇట్లు ముని యడుగగా శంకరునివలె భూమిమీదబడి సాష్టాంగ నమస్కారములుచేసి వినయముతో దేహమును వంచి దోయిలిపట్టి యిట్లు పలికెను. నేను పూర్వమందు బ్రహ్మగా తీరమున నివాసముచేయు కునీదుడను మునికుమారుడను. ఎక్కువగా మాట్లాడువాడను. సౌందర్యవంతుడను, యౌవనసంపదగలవాడను, విద్యాగర్వముగలవాడను, ధనవంతుడను, విశేషపుత్రవంతుడను. అహంకారముగలిగినందున దూషణకు పాత్రుడను, రోచుడను, పాపగలవాడను, కూర్చుండుట, పండుకొనుట, నిద్రపోవుట, రమించుట, జ్ఞానమాడుట, లోకాభిరామాభిరామములను చెప్పుకొనుట, ప

వ్యాపారముచేయుట, లోనగు కార్యములను చేయుచుంటిని. లోక నిందకు భయపడి కపటమైన సుభ్యావంశనాది కర్మల నాచరించు చుంటినిగాని శ్రద్ధకర్మలయం దొకప్పుడునులేదు. దుర్మార్గపు బుద్ధులు గలిగి చెడువ్యాపారములను చేయుచు కొంతకాలము గడపితిని. అంతట వైశాఖమాసమున జయంతిడను విప్రుడు పుణ్యతీర్థముల యందుగల బ్రాహ్మణోత్తములకు పుణ్యాత్మలైన భగవద్భక్తులకు సంతోషప్రదముగు వైశాఖధర్మములను వినిపించుచుండెను. బ్రహ్మ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులను నాల్గుజాతుల పురుషులును స్త్రీలును వైశాఖమాసమున సూర్యోదయకాలమున స్నానమాచరించి నాశన శూన్యడైన శ్రీహరిని పూజించి పవిత్రులై యితరప్రసంగములను వర్జించి ముకుందుని సంబంధమైనవియు, వైశాఖమాసమునకు సంబంధించినవియు ధర్మములయొ దుత్సాహముగలవారై కల్మషమును యనివేకమును నడలి సదా జయంతినివలన సత్కథలను వినుచుండిరి.

మనిచంద్రదా! ఇట్లు కథాకాలక్షేపము జరుచున్నంత ఆ సభను జూచు తలంపున చొక్కాయి తొడిగికొని తలకు పాగాచుట్టుకొని తాంబూలమును నేవించుచు సభలోనికిపోయి యొక ముఠాత్మన కైనను నమస్కరింపలేదు. ఆ కథలను వినలేదు. ఆ వినువారిని ఆ కథలను ఆక్షేపించితిని. యితరప్రసంగములను జెప్పుచు పారిని కల్లాలపరచితిని. ఒకరిని వస్త్రముచే లాగితిని. ఒకనిని నిందించితిని. ఒకచోట నింకొకనిం జేరి నవ్వించి ఇట్లు కథ యంతమగువరకు పరిహాసముగావించితిని. అనివేకముతో నేను చేసిన దుష్కృత్యములతో నా యాయుర్దాయము నశించింది. నన్ని పాతరోగము సంభవించినది. నెంటనే మరుగారు చనిపోతిని. అంతట కాచిపోసిన నీసమువలనను కాచినజలములచేతను కాలకూటవిష మనుభవింపుచు

నరకమందుండి పదునాల్గు మన్వంతరముల నరకయాతనల ననుభవించి యెనుబదినాల్గులక్షల జీవరాసులయందు క్రమరీతిని జన్మలనెత్తి పిమ్మట నొకపామునై పదియామడలపొడవును నూతానుడలు యెత్తును గల యీ మఱ్ఱి చెట్టునందు ఏడామడల పొడవుగల తొట్టలో నుండి తామసవృత్తిచే క్రూరకార్యములను చేయును పూర్వజన్మ కృత పాపకర్మములచేత బాధింపబడుచు పదివేల వత్సరములనుండి తిండిలేక నివసించుచుంటిని. మునిశేఖరా! మీవలన చెప్పబడిన యమృతసమానమైన హరికథను నానేత్రములతో వినినందున (పాములకు నేత్రములే చెవులు) సర్వకష్టములు దీరి సర్వదేహమును వదలి ఉత్తమమైన పురుషస్వరూపమును పొంది మీకు చేతులు జోడించి నమస్కరించి మీపాదములనే రక్షణములుగా దలంచితిని.

మునివల్లభా! ఏజన్మమున మీరు బంధువులో నాకు తెలియదు. మేలుచేకూర్చితిరి. నావలన మీకు ఉపకృతి యెన్నడును జరిగియుండలేదు. సజ్జనులు సర్వప్రాణులతోడను సంబంధము కల్గి యుందురు. సర్వభూతసమత్వము, సర్వభూతములయందు డయ, సజ్జనులబుద్ధి పరోపకారమకృతియం దిచ్చ మీబోటి సత్పురుషులకుండును. నాకు నుదా ధర్మబుద్ధి గల్గునట్లుగను, చక్రధారియగు చెన్నునియం దవవరతభక్తి గల్గునట్లుగను నన్ననుగ్రహింపుడు. గ్రుడ్డివానికి కాటుకవలన సర్విమును గనుపించినట్లు ధనమత్తరిచే అతిశయించినవానికి దరిద్రమువలన శాంతి కలుగునట్లు సచ్చరిత్ర గల మీ సహవాస మెల్లప్పుడును వుండవలెను. ఇట్లనేకీర్తుల ముతించి మాటిమాటికి నమస్కరించుచు తలవంచి మునియెదుట యూరక నిలచెను. శంఖుడు ప్రేమతో చేతులనెత్తి కూర్చుండబెట్టి ధర్మ శ్రవణముచే హరింపబడిన పాపములు గల పురుషుని తనచేతితో సర్వావయవములను తాకి ఉత్తమరూపమును పొందియున్న విశ్రుతి

యందు కరుణకలిగి దయాసహితుడై అతనితో ముందు జరుగు వృత్తాంతమును జెప్పవారంభించెను.

విప్రోత్తమా! వైశాఖమాస ధర్మములను వినుటచేతను, విష్ణుమూర్తి యొక్క కథలును వినుటచేతను సమస్తమైన సంసార బంధములనుండి విడువబడి, సమస్త కల్మషములను పోగొట్టుకొని తరువాత జన్మమున పుణ్యవంతుమగు దశార్ణదేశమునందు భూసురు డువుగా బుట్టి వేదశర్మయనుపేర వేదశాస్త్రములను చదివి, శుభకర ములగు పూర్వజన్మజ్ఞానమును పొందగలుగుదురు. ఈషణత్రయము లను వదిలి శుభవాంఛలను కలిగి, శ్రీహరికి యిష్టమగు వైశాఖ ధర్మములను ఆచరింపగలవు. ఆ జన్మమున శీతోష్ణములు, సుఖదుఃఖ ములు మొదలగు ద్వంద్వములచేత విడువబడి కోరికలేనివాడవై, మోహరహితుడవై, గురుభక్తికలవాడవయి, యింద్రియనిగ్రహము కలిగి సదాముకుందుని కథలును వినుచుండువు. సమస్తమగు తాప త్రియ బంధములను వదిలి ఫలసిద్ధినిపొంది యాగాది క్రతువుల చేత గూడ బొందనేరని ఉత్తమస్థానమును పొందగలవు. పుత్రసమా నుడ! నీకు భయములేదు, నాదయవలన నీకు మేలు కలుగగలదు, హాస్యముచేతగాని, భీతిచేతగాని, శ్రోధముచేతగాని, శతృత్వముచేత గాని, ఆశచేతగాని, మిత్రత్వముచేతగాని, పాపనాశనమగు పరమేశ్వరుని నామము ఒకమార్తైనను తలచినయెడల పాపములు చేసినను నాశనములేని నారాయణుని పాయజ్యమును పొందగలుగుదురు. విప్రోత్తమా! శ్రద్ధావంతులును, శ్రోధరహితులును, యింద్రియ నిగ్రహముగలవాడును యగు సజ్జనులను దయతో కూడినవార్త నందున వైకుంఠప్రాప్తిని పొందకల్గుదురు. సర్వధర్మములను త్యజించి హరిభక్తి నే గలిగి, విష్ణుభలనే వినుచు కొండరు వైకుంఠమును పొందుచున్నారు. భక్తితో కొండరును, శ్రోధముతో కొండరును

శ్రీహరిని సేవించి ముక్తినిగాంచుచున్నాడు. ఎట్లనగా పూతనయను రక్కసి శ్రీకృష్ణుని ప్రాణములను హరింపనాచి వచ్చి కృష్ణునిచేత తానే చంపబడి వైకుంఠమును బొందెను. ముక్తినిగోరువారు, సజ్జన సహవాసము, సజ్జనగోష్ఠి, సత్సంగత్యము యిట్టివి చేయవలెనని శాస్త్రములందు కలదు శ్లోకమునందు తప్పలుండినను శ్రీహరి వాసుము కలిగియుండనేని సజ్జనులు వానిని. వినుచు, తలచుచు, పాడుచు, భాషించుచు, తమపాపములను పోగొట్టుకొందురు మిక్కిలి కష్టమైన సేవగాని, ఎక్కువగు విత్తముగాని, సుందరచుగు ఆకార మునుగాని, యశావసముగాని, లక్ష్యముచేయక తన నాశుజపమే గోరునో అట్టి వైకుంఠవాసుని నామ మొక్కపర్యాయము తలంచినను విష్ణుసాయుజ్యమును పొందును. గాన వేబుదైవమును కరుణ బొందిన లాభములేదు. నాశనములేనివాడును, భక్తులయం దనురక్తిగల వాడును అవాఙ్మానసగోచరుడును, జ్ఞానముచే తెలియబడు వాడును, దయాపాగరుండును అగు శ్రీమన్నారాయణుని రక్షకు నిగా జలంపుము. బుద్ధివంతు! వైశాఖమాస ధర్మములను నిర్వహించితివేని మాధవుడు ప్రీతుడై ముక్తి తొనంగగలడు. అని యీతిగా శంఖుడు పలికెను. పిమ్మట దివ్యపురుషుడు శివానుజ్ఞాని వింత పడి మునితో నిట్లు వెను. మానివంద్రమా! దైవవిధిచేత కయగా మయుండవగు నీవు నన్ను గ్రహించుటచేత భన్యాత్మ్యధనైతిని నా నీచజన్మము తొలగినది. ఉత్కృష్టముగు విష్ణుశ్లోకమును పొందు గలను. అని పలికి దివ్యమూర్తి మునీశ్వరునికి ప్రదక్షిణమాచరించి అతని యానతి వడసి స్వర్గమునకు బయలు.

మహాశాఖ! అంగిరస్కు నాయంకాలము ఆనన్నమామెను. కిరాతుడు శంఖునిని ఆనక ఉపచర్యులచేత వంతునబడెను. మునియు సాగూర్హితకర్మలు నాచరించి మహాత్ములగు దేవతలయొక్క

రాజులయొక్క కథలను పరమేశ్వరుని దశావతార విలాసములను
తాను దిలకించిన యితరపుణ్యచరిత్రలను చెప్పకొనుచు రా
గడపిరి. సూర్యోదయకాలమున లేచి మునివల్లభుడు సాదములను
కడగిఁగొని శుచియై నిత్యకర్మలను జేసి మానముబూని తారకబ్రహ్మ
మతమును జపించెను. వైశాఖమాసమున దివాకరుడు మేషరాశి
ప్రకాశింపుచుండగా సూర్యోదయ కాలమునకు స్నానసంధ్యావంశ
నాది నిత్యకృత్యములను నిర్వర్తించి, సర్వదేవతలను సంత్వప్తిపరచి
సంతోషితాంగుండై కిరాతునిపై మంత్రజలమును ప్రోక్షించి వేదా
ధిక్వమైనదియు శుభప్రదమైనదియునగు 'రామ' అను రెండక్షరము
లను ఉపదేశించెను. నారాయణుని నామ మొక్కటయినను వేద
ములకంటె శ్రేష్ఠమైనది, విష్ణునామము లనేకములు గలవు. వానిలో
వేయినామములు మిన్నయైనవి. అట్టి విష్ణుని వెయ్యినామములతో
'రామ' అను నామ మనమానమైనది. కిరాతుడా! గొప్ప
మహత్తును కలిగిన రామనామమును జపింపుము. ఆమరణాంతము
వైశాఖధర్మములను చేయుచుండుము. పిమ్మట నీవు వల్మీకముని
పుట్టి వాల్మీకుడను పేర భూమియందు ప్రకాశింపగలవు.

ఇట్లుకిరాతుడు మునివలన ఉపదేశింపబడి వానికి పదేపద
ప్రదక్షిణముచేసి నమస్కరించి. కొంతదూర మాతనితో నడచి
సోగినంపి దక్షిణదిక్కుకు బ్రయాణము చేయుటకై పంపెను. ముని
జనుట కిచ్చలేనివాడై విచారింపుచు వానింజూచి మనస్సున దలచు
కొనుచు బహుకష్టముతో వెనుకకువచ్చెను. పిమ్మట ఆమార్గమందు
ఒక గొప్పతోటను నిర్మించి చలివేంద్రము నిర్మించి నిర్మలమైన జల
మును పిపాసాతప్తల కొసంగుచు యోగ్యములైన వైశాఖధర్మముల
నిర్వర్తించుచుండెను. ఆ తోటలందు ఫలభరితములగు తరువుల
సేర్పరచి వెలగ, పనస, నేలేడు, మామిడి లోనగు

సములను ఆకలిబాధచే నలమటజేందువారికి మార్గాయాసమున
అలసి సాలసి పడియున్నవారికి ఆహారముగా నొసగెను. పాదుకలను
జీవుగంధములను, గొడుగులను, విసనకట్టలును, విశ్రమస్థానము
లను ఛాయాప్రదేశములను సుఖాస్థగణములను బాటసారు లాసీను
యగుటకు దగు నేర్పాట్లను గావించుచు చేపట్టెను పోగొట్టి ఉప
కారమును జేయుచుండెను. అతడు సూర్యోదయకాలమున స్నాన
మాడి అహోరాత్రములు రామునామ జపమును చేయుచు కిరాతజన్మ
మును గడపి తుదకు వల్మీకమునికి తనయుడై పుట్టెను. వల్మీక
వృత్తాంత మేమనగా వినుము. పూర్వము కృష్ణుడు అనుపేర ఒక
ముని కలడు. అతడు యింద్రియముల నరికట్టి సరస్సున బహు
కాలము మిక్కిలి తపస్సుచేసెను. అప్పుడు తలనములేక ఆతడట్లే
యుండగా అతని శరీరమునకు చుట్టును పుట్టలు పట్టుటచే వల్మీకముని
యని పిలువబడెను.

కొంతకాలమునకు తపస్సు ఫలింపగా వల్మీకముని తపము
చాలించెను. వల్మీకముని ప్రపంచబాంధవ దవిలి యింద్రియములు
చలింపగా స్త్రీలోలుడై ఒకనాట్యకాంతను ప్రేమించెను. వల్మీకము
నాట్యాంగనతో రమింపగా కిరాతముడు జన్మించెను. అతడు వాల్మీక
యనుపేర ముల్లోకములందు కీర్తిగాంచెను. సమస్త కర్మబంధములను
నాశనమొనరించు యుక్తమయైన శ్రీరాముని నచ్చరిత్రమును తన
కనితాశక్తిచే శ్రీమద్రామానుజులగు మహాకావ్యముగా నిర్మించి
లోకప్రసిద్ధిగాంచిన మహానుభావు డీవాల్మీక మునియే.

శ్రుతదేవుడు పల్కుచున్నాడు, మహారాజా ! వైకాకునాథ
ప్రసద్ధకృపలమెంతగలదో కొంటెవా ! క్రూరుడైన కిరాతముడు గూడ
దొంగిలించిన పాదుకలను ఎండచేసి నహింసలేని విశ్రాంతమునకు
తిరిగి యుచ్చి నందున ముల్లోకములందును పొండకముగానె

యుత్కృష్ట జన్మమును పొందెను, కాన వై శాఖ ధర్మములు అత్యుత్తమములైనవనియు సమస్త సంపదల నిచ్చునవియు, నని యెఱుంగవలెను. సాపనివారణంబును, ఆనందప్రదమును, అత్యుత్తమమును అగు యీ కథ వినివారలు యితరులకు వినిపించినవారలు తిరిగి మానవలోకమున పుట్టినారు.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతముగు వై శాఖపురాణమున నార దాంబరీష సంవాదమున ఇరువది యొకటవ అధ్యాయము

ఇరువది రెండవ అధ్యాయము

మిథిలాధినాథుండగు హేమాంగుడు పల్కుచున్నాడు. ముని చంద్రమా! వై శాఖచూసమునందు ఉత్తమమైన తిథులేవి? దానము లంగు ఉత్కృష్టమైనదానము లేవి? యీ చూసధర్మములు ఎవరివలన యీలోకమునందు కీర్తింపబడినవి? యీ విషయము లన్నియు నిస్తరించి నాకుజెప్పము. అని పలికిన హేమాంగునకు శ్రుతదేవుడు చెప్పనారంభించెను. మహారాజా! సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా వై శాఖచూసము ముప్పది తిథులును పుణ్యప్రదములే యగుచున్నవి. వానిలో నేకాదశితిథి పరమోత్కృష్టమైనది. ఆదివసున చేయు కర్మలవలనగలిగిన ఫలితము కోటిగుణితమగును. వై శాఖచూసమున ఏకాదశి తిథియందు మారోద్భవకాలమున స్నానమాచరించిన వారికి స్వదానములను చేసినందువలన కలుగు ఫలితమును, సమస్త పుణ్యశీర్షములను సేవించినందువలన కలుగు ఫలము చేకూర్చును ఆ దినమున స్నానము గావించుట, దానముచేయుట, తిథి

మూచరింపుట, హోమముచేయుట, దేవతా పూజలను చేయుట, లోనగు మంచినదులను చేయుట, నారాయణుని కథలను వినుట జరిపినవారికి ముక్తి కరతలామలకము. రోగప్రీతులను, దుఃఖితులను విష్ణుకథలను వినినయెడల సార్థకజన్ముడగును. స్నానము చేయవలగు చెరువులుండగా, తన శరీరము ఆరోగ్యముగానుండగా స్నానమాడక, ధర్మమూచరింపక, శుభప్రదమగు వైశాఖమాసమును వ్యర్థముగా గడపు మానవుడుగా హత్యచేసినట్లు, కృతఘ్నులనుగాంచినట్లు తండ్రిని జంపినట్లు ఆత్మహత్య చేసినట్లు తలంచబడును దేహము నందుస్థిమితములేనప్పుడు పుణ్యవంతమైన వైశాఖమాసమును గురించి మనస్సున తలంపవలయును. నజ్జరులు సమస్తప్రాణుల యందును గరుణవహింతురు. ఉత్తరువులు వైశాఖమాసధర్మములను పాటించుదురు. మహారాజా! దుఃఖితులు, ధనవంతులు, కుంటివాడు, గ్రుడ్డివాడు, నపుంగులు, భర్తలేనివాడు, భర్తగలవాడు, పురుషులు, బాలురు యౌవనవంతులు, వృద్ధులు, రోగులు లోనగు వారికందరికిని వైశాఖధర్మము లాచరణీయములైయున్నవి. ధర్మములకు కారణభూతమైన శుభప్రదమైన వైశాఖమాసమునందు ధర్మమూచరింపవలెనివి ప్రయత్నము చేయువానికంటె మేలుచు పొందువాడెవడును లేడు. ఇట్టి సులభమగు వైశాఖధర్మములను యే నరుడు చేయకుండునో అట్టివాడు నరకలోకమును సులభముగానే పొందును. పెలుగును తిరచి వెన్ననుదీసినట్లు వైశాఖమాసతిథులం దుత్తమతిథిని జెప్పెదను వినుము.

సూర్యుడు మేషరాశియందుండగా పుణ్యవంతమగు చైత్రమాసమున స్పృశ్యదేవతలకు ప్రీతిని కలిగించు తిథిపాదుములను పోగొట్టును. గయలో పిండప్రదానము గావించినపుణ్యము చేకూర్చును. సావరికమనువు పూర్వకాలమున రాజ్యమును పాలించినపుడు యు

విషయమై సరకలోకమున ప్రసంగించబడిన పితృదేవతాసంబంధమైనదియు పుణ్యకరమైనదియు నగు పురాతనగాథ యొకటి కలదు వినుము. ఋషుద్వి కలియుగములు గడచుటకు పూర్వము సమస్త ధర్మములు నశించినకాలమందు అవర్తదేశమున ధర్మవర్ణుడను విప్రుడు కలడు. అతడు కలియుగమందు ప్రథమపాదమున సర్వ ధర్మములను విడిచి జరులొడగు పాపములను చేయుచుండుట చూచి పుష్కరతీర్థమందు మునులు మానముతో సత్రయాగమును చేయుచుండగా నచటికేగెను. అచ్చట ముచులందఱు శాస్త్రచర్చలను గావింపుచు పుణ్యకథలను చెప్పుకొనుచుండిరి. కర్మలయందు శ్రద్ధ గలవారై కలియుగము పరమోత్తమమైనదని స్తుతింపుచుండిరి. కలియుగమందు సర్వధర్మములును నశించును. అయినను కలియుగమే పరమోత్తమమైనది.

కృతయుగమునందు సంవత్సరకాలమందు చేసినపుణ్యము విష్ణుప్రీతికరమై త్రేతాయుగమున ఒకమాసమునందు లభించును. అపుణ్యమే ద్వాపరయుగమందు పక్షముదినములందు కలుగును. కలియుగమందు దొకమాత్రు శ్రీహరిని ధ్యానించిన పుణ్యము పదిరెట్లు కలుగును. అట్టిపుణ్య మొక కొంచెమైనను కోటిగుణితమగును. దయ, దానము, ధర్మము, పుణ్యము లొనగునవి నశించిన యీ కలియుగమందు ఏ మానవుడు ధర్మచూచరింపక యున్నను విష్ణు స్మరణనుమాత్రము గావించునో అతడు కరువుకాలమందు అన్నా తుదనకు అన్నమిడిన వానివలె పరమోత్తమలోకమును పొందును. కలియుగము పరమోత్కృష్టమైనదని మునులు పొగడుదురు. ఆ సమయమున బ్రహ్మచూనసప్రత్యుండగు నారదమాని యచటకేతెంచి యొకచో శిశ్నమును మఱియొకచో నాలుకను పట్టుకొని పిచ్చివాని వలె నాట్టముజేయుచుండెను. సభిలు చూచి నారదమానింద్రా!

వీని యీ పిచ్చినాట్యముని యడిగిరి. బహుబుద్ధిశాలియగు నారదుడు నవ్వుచు నాట్యమును గావింపుచు సభాసదులను గూర్చి యిట్లు పలికెను. నాట్యమును జేయించునదియు మీచే పలుకబడినదియు నగు విషయము సంతోషకరమై పుణ్యప్రదమై మాకు ఫలసిద్ధిని కలిగించినది. కలియుగము పుణ్యవంతమైనది. కొంచెముపుణ్య మాచరించినను ఎక్కువ ఫలితము నిచ్చును పాపనాశనమును జేయు ధరమపావనుం డగు శ్రీహరిరామ మొకసారి తలచిన మాత్రాన గొప్ప సంతసమును పొందుట నిజము.

పుత్రులతో సమానులగు మునులారా! మీ కొక విషయ మును చెప్పెదను. నేను నాలుకచు, శిశ్నమును రెండుచేతులను బట్టుకొనుటకు కారణమున్నది. చెప్పెదను వినుము. యీ కలియుగ మున శిశ్నమును, నాలుకను నిగ్రహించుట బహుకష్టము గాన నేను వానిని పట్టుకొని నాట్యచూడుచుంటిని. కలియుగమున యీ రెండును నిగ్రహించినవారు శ్రీహరి యనుగ్రహమునకు పాత్రులగుదురు. గాన మీరీస్థలమున నుండజనదు. ఈ కలియుగమున వేద బాహ్యమైన యీ భరతఖండమును వదలి యేదో యొక ప్రదేశమున యొక్కడైనను మీ కిష్టమైన ప్రదేశమునకు వెళ్ళి అక్కడ మీ యిష్టానుసారము సంచరింపుడు. ఇట్లు నారదముని చెప్పిన విషయమును విని నిష్ఠతో కూడిన వ్రతముగలవారై ఆమునీశ్వరులు తాముచేయుచున్న సత్రయాగమును పూర్తిచేసి తమ కిష్టముగ ప్రదేశములకు వెంటనే వెడలిరి.

ధర్మవర్ణుడైనారదమహర్షి చెప్పినవిషయమును విని వింతకెండి భూమిని సంచరించుటకు యిష్టములేనివాడై మంచి వ్రతమును బూని యింద్రియములను జయించి డండకమండలువులను ధరించి, జటా వల్కలములను బూని, కలియుగమందు మానవు లాచార మొనర్చు

యేగతి నడచుదురో చూతమని యుత్సాహముతో నుజల భూలోకమునకు వెళ్ళెను. భూలోకమున పాపాచారములయొద్దాన క్తిగల వాడును, దుర్మార్గులును, క్రూరులును, పాపులును అగు మానవులను చూచెను. విప్రులు పాపండులై వేకబాహ్యులైరి. శూద్రులు సన్యాసమును స్వీకరించుచుండిరి. నౌకరులు తన యజమానుని చంపువారైరి. కుమారులు తండ్రిని చంపువారైరి. విప్రులు శూద్రులతో సమానులైరి, ఆవులు మేలకలతో సమానులైనవి నాల్గువేకములు కథలతో సరియైనవి. యాగాది క్రతువులు సామాన్యులగు వ్రతముములతో సమానమైనవి. భార్య భర్తను నిందించును. శిష్యుడు గురువును నిందించును, భూతప్రేత పిశాచములు లోనగు యక్షదేవతలు తమ ప్రతిభచే యచ్చట సంచరింపుచుండును. పాపాశక్తులగు మూఢులు నీచదేశాలనే శ్రద్ధతో పూజింతురు. మానవులందఱును భోగములందే బుద్ధిగలిగియుండుదురు. అందులకు తమ ప్రాణములను కూడ త్యజింప సిద్ధపడుదురు. కూటసాక్ష్యములను పట్కడుదురు. కపటబుద్ధి గలవారై యుండుదురు.

కలియుగమున మానవులకు మనస్సున నొకటియు, వాక్కున నొకటియు, కర్మలయం దొకటియు నిట్లు త్రివిధములుగా యాలోచనలుండును. అందఱకును విద్యధనార్జనమునకేగాని పరమార్థరీతిని యుండనేరదు. అట్టి విద్యయే రాజసభలందు రాజించును. సంగీతము, నృత్యము లోనగు విద్యలు రాజులకు పరమానందదాయకములై యుండును. నీచులు గౌరవింపబడుదురు. ఉత్తములు హీనులుగా పరిగణింపబడుదురు. కలియుగమున శోత్రియులైన బ్రాహ్మణులు పరమధర్మిద్రులై యుండుదురు. మానవులు శ్రీహరియందు భక్తిలేక మోలంగుదురు. పుణ్యక్షేత్రములన్నియు పాపండుములై యుండును. కలియుగమున శూద్రులు పరమధర్మముల నెరింగినవారై జటలను

ధరించి తపోనిరతులై యుండుదురు. మానవులందఱను స్వల్పాయుర్దాయ ముంతులై, దమూహీనులై, పరమమూర్ఖులై అందఱును ధర్మపన్నములనే పలుకుచు, వినుచు వేదాంతులై మెలగుచుండుదురు. కొండరు మానవులు తమనే పూజించుట కొరకు కాంక్షించుచుండుదురు. కొండరు ఆకారణముగా యితరులను దూషింపుచుండుదురు. కొండరు యితర ఔన్నత్యమును చూచి సహింపలేక ద్వేషబుద్ధితో సంచరింపుచుండుదురు.

కలియుగమున సోదరుడు తోబుట్టువులతో సంభోగించును, తండ్రి కుమార్తెతో సంభోగించును, మానవులందఱను శూద్రవనితలను వేష్యకాంతలను సంభోగమునకు కోరుచుండుదురు. సజ్జనులను గౌరవించు మానవమాతృలు కలియుగమున వుండరు. పాపాత్ములకు అధికగౌరవము చూపుదురు. సత్పురుషులదోషములు లేశమూత్రమైనను దుష్టులు ప్రకటింతురు. పాపాత్ముల దోషములు సద్గుణములుగానే పరిగణింతురు. కాన కలియుగమున దుర్మార్గులు దోషమునే గ్రహింతురు జలగ, వనితయొక్క చన్నులను బట్టి పాలను గ్రహింపక రక్తమును పీల్చి నట్లు దుర్మార్గులు సజ్జనుల గుణగణముల నుండి దోషములనే గ్రహింతురు. ఓషధులు తమ సహజశక్తిని వీడి సారములేనివై యుండును. ఋతువులు తమ ఋతుధర్మములను ఋతుకాలములను అతిక్రమించి సక్రమముగా నుండనేరవు. భరత ఖండమున చాలా దేశములందు నుర్భిక్షము సంభవించును. స్త్రీలు యుక్తవయస్సు రాకుండగనే ప్రసవించుదురు. కలియుగమున నాట్యము నందును, కళలయందును మానవులకు ఆసక్తి మొడుగునుండును. విత్తవంతులై యజ్ఞానులుగా నుండువారు వేదములయందును, వేదాంత సారమగు వేదాంతమునందును ఆరక్తికలిగిన మానవులను సేవకుల రీతిగా తలంపుచుండుదురు. విప్రుల యాశీర్వాదములకు బలముకాని,

ఫలముగాని యుండనేరవు. మానవులందఱును పితృశ్రాద్ధాదికర్మలను త్యజింతురు. వేదములందు తెలుపబడిన యజ్ఞయాగాది క్రతువులను విడిచియుందురు. ఎన్నడును నాలుకచే నారాయణుని నామ స్మరణము గావింపనొల్లరు.

శృంగారమునందే ఆసక్తికలవారై శృంగారప్రబంధములనే చదువుచు మానవులు భోగలాలసులై యుందురు. మానవులు కలియుగమున శ్రీహరిని సేవింపవలెనని గాని శాస్త్రములను చదువవలెననిగాని యజ్ఞయాగాది క్రతువులను చేయవలెననిగాని వేదాంత తత్వవిచారణను సలుపవలెననిగాని తిర్థయాత్రాటనచేసి దానధర్మాదుల నాచరించి తత్ఫలితమును పొందవలెననిగాని మనస్సున బుద్ధి గలిగియుండరు. ఈ రీతిగా సర్వపాపభూయిష్టమైయున్న మనుజులతో కలియుగమందు చూచి ధర్మవర్ణుడు భయముగలవాడై పరమాశ్చర్యముతో పాపమువలన వంశనాశన మగుచున్నదని గ్రహించి అచ్చటనుండి బయలుదేరి మరియొక ద్వీపమునకు జనెను. జ్ఞాన శేఖరుడగు ధర్మవర్ణుడు పరమాసక్తితో సమస్తద్వీపములను సర్వలోకములను అశేషప్రదేశములను సంచారమొనరించి ఒకానొక సమయమున పితృలోకమును చేరెను.

పితృలోకమాన భయంకరాకాదులును చేసినకర్మల ననుసరించి యమభటులు పెట్టుచున్న బాధలను సహింపజాలక యేడ్చుచు సరక కూపమునబడి మ్రగ్గుచున్న జీవుల ననేకులను చూచెను. ఆ సరకలోకమున గొప్పదైన చీకటితో నిండియున్న కూపమునబడి దారిగానక గరికిపోచనుబట్టి ప్రాకులాడువారును యాధారము లేకయున్న యిందు పడిపోదుమే యను శంకాసంకులితులై సరకపంకమునబడి పొర్లాడుచున్న దీనులగు తన పితృదేవతలను ధర్మవర్ణుడు చూచెను. ధర్మవర్ణుని పితృదేవతలు తాముపట్టి గరికయొక్క భాగము

నలుక చేతిన బడగా మూడు భాగములు నశింపగా చివరి భాగమును యాశ్రయించి కూపమునం బడిపోదుమే యని విచారపడుచు గాఢాంధకారమై బిడ్డు విరిగిపడినందువలన భయంకరమై బయటకు వచ్చుటకు దారి గానక విచారపడుచు పాప కర్మముచే యిట్టి బాధ లనుభవించుచుంటిమని యేడ్చుచు ఆధారము లేని నరకకూపమునుండి ఏవిధముగా రాగలుగుదుమని యోచన చేయుచు పడియున్న పితృదేవతలను చూచి వింతపడి, కరుణగలిగి వారితో నిట్లు సంభాషించెను.

జీవులారా! మీరెవరు? ఏమి పాపముచేసితిరి? ఈ నరక కూపమున యేలపడియుంటిరి? మీరేవంశమున బుట్టినవారు? మీకు మోక్ష మెట్లు కలుగును. ఈ వేవరములన్నియు విస్తరించి నాతో బలికినయెడ మీకు మేలుచేకూరగలదు. అని పలికిన ధర్మవర్ణుని మాటలకు పితృదేవతలు కడుంగడు దుఃఖమునుబొంది ధర్మబాహ్యముకాని శృతులకు వ్యతిరేకముగాని వాక్యములను దీనముగ చెప్పిరి. ధర్మవర్ణా! మేము శ్రీవత్స గోత్రమున బుట్టినవారము. భూలోకమున మావంశమునందు సంతతిలేదు. గాన కలియుగమున శ్రాద్ధాదులు జరుగుటలేదు. మాకు పిండములు లభించుటలేదు. గాన పాపకర్ములమై యీ నరకకూపమున బడి ప్రగ్గుచుంటిమి. కలియుగ మిట్టి పాపభూయిష్టమగుటచే మావంశము సంతానహీనమై పరిధవిల్లినది. మా వంశము నశించినందువలన మాకు పితృశ్రాద్ధాదికర్మలు లేక పిండము లంతరించినవి. గాన ఆధారములేక యిట్టి నరకకూపమున బడి యుంటిమి. మా వంశమున పరమధార్మికుడైన ప్రఖ్యాతిగల ధర్మవర్ణుడను మహాత్ము డొకడు గలడు. అతడు సంసారమునం దిచ్చు లేక విరాగియై గృహస్థాశ్రమమును స్వీకరింపక జేతాటనమును చేయుచున్నాడు. ధర్మవర్ణుడను పురుషు డొకడున్నాడను మాత్రము

చేతనే యీ గరికపోచయొక్క స్వల్పాధారమును బట్టి యీ నరక కూపమున యుండగలిగితిమి, ఆయనకు పిమ్మట సంతాన సూన్యమై నందున మాకు యాధారముగానున్న గరికపోచను సదా యెలుక తినుచున్నందున మావంశము నశింపగలదు.

మహానుభావా! మావంశమునందు ధర్మవర్ణ ఙ్గోక్కడే యున్నందున యాధారభూతమైన గరిక కొంచెము పట్టుతోనున్నది. ధర్మవర్ణుని జీవిత మంతమొందిన పిదప శేషించియున్న మొదలును కూడా యెలుక భక్షింపగలదు. అంతట గాఢాంధకార పరివృతమైన బహిర్గతమగుటకు వీలుగాని నరకకూపమున బడిపోదుము. గాన నీవు మానవలోకమునకు దయయుంచి వెళ్ళి గార్హస్థ్యమం దిచ్చలేని వాడును మునిశ్రేష్ఠుడగు ధర్మవర్ణునితో నిల్లు పలుకుము. నీ పితృ దేవతలు బహిర్గతమగుటకు వీలుగాని నిబిడాంధకార పరివృతమైన నరకకూపమునంబడి బలహీనమగు గరికపోచ నాధారముగా చేసి కొని వ్రేలాడుచుండగా నేను చూచితిని. మునిచంద్రమా! గరిక యనగా నదా భిన్నముగాని వంశస్వరూపము. ఎలుక యనగా కాలస్వరూపము. వంశస్వరూపమగు సూత్రమును వంశము రహితమైన కొలది సదాకాలమును యెలుక హరింపుచుండును. కాలక్రమమున వంశమంతయు నశించినది. నీ వొక్కడవే మిగిలియుంటివి. గాన గరికయొక్క కి భాగములు నశించి యొక భాగము నిలిచి యున్నది. నీవు యీ మానవలోకమున జీవించియున్నందున మేము నిలచితిమి. ఆస్వల్పభాగమైన గరిక కూడ నీ ఆయుర్దాయము ఊణించిన కొలది ఎలుక తినివేయుచున్నది. నీవు చనిపోయిన పిమ్మట సంతానక్షీణతచేత ఆధారశూన్యమై గాఢాంధకారమగు నరకకూపమున నీవును, నేనును గూడ నరకకూపమున బడియుండగలము.

ఏమానవుడు రమాధవుని, పితృదేవతలను, దేవతలను, మునీశ్వరులను పూజింపకయుండునో అతడు భూలోకమున భారమును

కల్గించుటకును, ఆహారమును భుజించుటకును, ఉపయోగపడుచున్నాడు. పితృదేవతలారా! మీ మూసతి శివసావహింతును, ఆజ్ఞాపింపును కాని భూలోకమునకు పోయి పెద్దమ్మాడి సంసారము నందు సంచరింపుచున్నను కలియుగముండలి కలిపురుషుని బాధ నాకు కలుగకుండునట్లు మీరు నన్ను కటాక్షింపవలయును, మీకు కుమారుడగు నన్ను భూలోకమున మిమ్ము తలంచి చేయకగు కర్మలనన్నిటిని గావించెదను. అని శ్రీవత్సవంశమును పుట్టికవాడును, మహావివేకవంతుడును అగు, ధర్మవంతుడు పితృదేవతలతో పల్కెను. మిథిలాధినాథా! మహారాజా! పిమ్మట ఆపితృదేవతలు కొంచెము నిదానించి యారీతిగా పల్కుచున్నారు. కుమారా! మహాభాగులైన నీ పితృదేవతల స్థితిని చూచితివా! గరిక నాధారముచేసికొని వంశము నశింపగా నరకకూపమున బడుటకు సిద్ధముగా నున్న మిమ్ములను నీవు భూలోకమున కేగి పెద్దమ్మాడి సంతానమును బడసి యీ నరకకూపమునుండి మిమ్ములను బహిర్గతులుగా జేయుము. కలియుగమున మానవులు శ్రీహరి కథలనుండు చిత్తమును ఆయత్తపుచి రక్తులై యుందురో, ఆచారవంతులై, సదా శ్రీమహావిష్ణునినే ధ్యానముచేయుచుందురో, అట్టివారికి కలిపురుషుని బాధ కలుగనేరదు. ఏగృహమునందు సాలగ్రామము సదా పూజింపబడునో, ఏగృహముందు భారతము, అను పంచమవేదము పఠగుచుండునో ఆ గృహముండలి వారిని కలిపురుషుడు బాధింపనేరదు. వైశాఖమాసమున చేయదగు ధర్మములయం దాసక్తిగలవారిని, మాఘమాసమున చేయదగు స్నానములం దాసక్తులగు వారిని, కార్తీకమాసమున శ్రీహరిని సన్నిధిని దీపముంచు వారినికలిపురుషుడు బాధింపనేరదు. ఇంటియందు వైశ్యదేవమును చేయువారిని పెరిటో తులసిచ్చెట్లు గలవారిని, గృహప్రాంగణముందు గోవునుగలవారిని, కలిపురుషుడు బాధింప

నేరడు. అందువలన కలియుగమందు భూలోకము పాపభూయిష్టమై పరిభ్రష్టమైనను, నీవు యీ భోజనము చేయజనదు. వెంటనే నీవు భూలోకమునకు వెడలవలయును. వైశాఖమాసము వచ్చినది. భాస్కరుడు మేషరాశియందు యీ వైశాఖమాసమున ముప్పది దినములును ప్రవర్తించియుండగా నీవు భూలోకమున నమస్త ప్రజలకును ఉపకారములు చేయదలచియున్నావు. వైశాఖమాసమున దివాకరుడు మేషరాశియందున్న దినములలో ఒకదినమునన్నానము చేసిన పుణ్యము కోటిగుణతమగుచున్నది. అందును చైత్రమాసమందు బహుళ అమావాస్య దినమునందు మానవుడుచేయు ధర్మకర్మములతో శ్రీహరి ముక్తి నొరంగగలడు. పితృదేవతలకు అమావాస్యతిథి పరమ ప్రీతికరమైనది. గాన ఆతిథియందు మానవులుచేయు శ్రాద్ధకర్మలకు ఫలితము అధికము గాగలదు. కుమారా! చైత్రబహుళ అమావాస్య దినమున పితృదేవతల నుద్దేశించి, శ్రాద్ధము ననుసరించి, జలసహిత మగు జలకుంభమును దానమిచ్చి కర్మల నాచరించువారు నాశన రహితమై శాశ్వత లోకమును పొందగలరు. అమావాస్యదినమున గయాక్షేత్రమున గావించిన శ్రాద్ధమునకు కోటి రెట్లు ఫలితము గలదు. ఆతిథియందు శ్రాద్ధము నాచరింప శక్తి లేనివారు ఏదో యొక కూరతో శ్రాద్ధకర్మను గయాక్షేత్రమున గావించిన కోటి ఫలితమగుచున్నది.

అందువలన నీవు భూలోకమునకేగి గార్వాన్యమును పొంది సంతానమును ప్రభవించితివేని ఉభయతారకమైన పుణ్యలోకప్రాప్తి కలుగగలదు. బహుపుత్రకుడవైతివేని వారిలో నొకడైనను కాశీ, గయ, ప్రయాగాది పుణ్యక్షేత్రములను సేవించి అశ్వమేధాదిక్రతువులను జేసి కపిలవృషభమును ఉత్సర్జనముచేసి పుణ్యలోకప్రాప్తిని మునుకు చేకూర్పగలదు. వంశమందొకపుత్రుడైనను వైశాఖమాస

మునగాని, మాఘమాసమునగాని, కార్తీకమాసమునగాని పితృ
దేవతలను దేవతలనుగాని, దానమునుగాని, కర్మమునుగాని,
శ్రాద్ధమునుగాని చేయగలడు. అట్లు శుభప్రదమగు కర్మమును జేయుట
వలన నరకలోకమునుండి బయలుదేరి పుణ్యలోకమును చేరగల్గు
దుము. వారిలో ఒక్కడైనను హరిభక్తిపరాయణుడు కాగలడు.
ఒక్కడైనను ఏకాదశీదివసంబున ఉపవసించు పుణ్యాత్ముడు కాగలడు.
వారిలో ఒక్కడైనను పాపనాశనకరమైన పరమాత్ముని పుణ్యకథలను
విని గతించిన మూడు తరములను రాబోవు మూడుతరముల వంశీకు
లను తరింపజేయగలడు. మానవుడు తాను చెడునడతగలవాడైనను
కుమారుడు శ్రీహరిభక్తుడగునడల అట్టివాడు నరకమును బొంద
నేరడు. మానవునకు అనేకమంది కుమారులు కలిగినను సర్వవ్యాపి
యైన సర్వేశ్వరుని పూజింపనేరనివారైనచో దయాధర్మశూన్యులగు
వారివలన ప్రయోజనములేదు. వంశమున పుత్రుడులేనిచో గతిలేదని
శ్రుతి పలుకుచున్నది. కాని గుణవంతుడగు తనయుడే కలుగవలెను.
ఇది సర్వవిధితమే. దయ, దానము, ధర్మము, లోనగు సద్గుణములు
గల సంతానము సంభవించుట బహుకష్టము. ఈ రీతిగా మేము
చెప్పిన వాస్తవమైనవిషయములను ధర్మకర్మనకు బోధించి అతడు
పెండ్లియాడి సంసారసుఖమును నిర్వహింపునట్లు యాగాదిక్రతువు
లను చేయుటయందు ఆసక్తిని కలిగింపుము.

పితృదేవతలవాక్యములను ధర్మవర్ణుడు విస్మయముతో విని
విచితుడై వారికి నమస్కరించి అంజలిపట్టి శరీరము కంపమొంద
రోదనధ్వనితో యిట్లుపల్కెను. పితృదేవతలారా ! మీయత్నము
వంశమున బుట్టి నిరుపయోగమైన దురాగ్రహమును బూని గార్హస్థ్య
విధిని మాని సంపరించుచున్న ధర్మవర్ణుడను నేనే. కలియుగమున
జిహ్వేంద్రియమును, శిశ్నేంద్రియమును నిగ్రహింపలేరని మునివల్ల

భులచేత నిర్వహింపబడుచున్న సత్రయాగమున నారదమహాముని
చేత వక్కాణింపబడగా విని భూలోకమున పాపాత్ములగు మానవు
లను జూచి సందేహించి దుర్జనసహవాసమువలన భీతిజెంది యీ
రీతిగా ద్వీపములన్నియు సంచరింపుచుంటిని, పితృదేవతలారా!
కలియుగమున మూడుపాదములు గడచి ఒక్కపాదము మిగిలినది,
ఆ పాదమునందును మూడుభాగములుకువైగా సగము గడచినది,
మిగిలిన యీ రీతిగా విచారింపుచుండుట నేనెఱుగను, నా జీవిత
మంతయు నిరుపయోగముగా గడచినది, నీవంశమందు వుట్టినను
పితృదేవతలకు మీయొక్క ఋణమును తీర్చుకొనలేక పోతిని.

చైత్రబహుళ అమావాస్యాదినమున కర్పూరాగరుగంధాది
పరిమళద్రవ్యములచే మిశ్రితములై పానకముతో నిండియున్న కలశ
మును దానము చేయనివాడు పితృహత్యను చేసిన వానితో సమాను
డగును. చైత్రబహుళ అమావాస్యా దినమందు శీశలోకకముతో
నిండినపాత్రను దానమిచ్చుటవలన భక్తిగలవాడై పితృదేవతలను
తరింపజేయు శక్తిగలవాడైనందువలన పితృలోకమున పితృదేవతలపై
అన్యుతము వర్షించునట్లు చేయగలడు. చైత్రబహుళ అమావాస్య
తిథియందు నీటితోకూడిన కుంభదానమును చేయుటవలనను పితృ
శ్రాద్ధముచేయుటవలనను పితృదేవతలకు అన్నము, పప్పు, నెయ్యి,
అపూపములు, పాయసము, లేహ్యములు మొదలగు పదార్థములు
పితృదేవతలకు సమృద్ధిగా కలుగును. జ్ఞానశేఖరా! ధర్మసర్గా!
వైశాఖమాసమ్ము మిక్కిలి ఫలితముగలది. గాన నీవు భూలోకమున
కేగి పితృశ్రాద్ధము నాచరించి ఉడకుంభదాన మొసంగి పిండప్రదానము
చేయుము. ఆలశించితివేని మాకు సద్గతికలుగుటకు మార్గములేదు.
మా అందరియొక్క మేలుకొరకు నీవు పెండ్లియాడి ఉత్తమసంతాన
మును పొంది ధర్మార్థకామముల నాచరింపుము. పిమ్మట మరల
మునివృత్తిని బూని యీ ద్వీపములందు నీవు సంచరింపవచ్చును.

అని యీ రీతిగా పితృదేవతలు ధర్మవర్ణనకు ఆజ్ఞాపింపగా మునివల్లభుడు వెంటనే భూలోకమునకు వెడలెను. మేషరాశియందు భాస్కరుడు భాసమానుడై ప్రవేశింపగా చైత్రమాసమున సూర్యోదయకాలమున స్నానముగావించి పితృదేవతలను దేవతలను, మునీశ్వరులను, బ్రహ్మయజ్ఞ పితృదర్శనాది కర్మలచే సంతుష్టిపరచి పాపనాశనకరమైన, జలసహితమైన కలశమును దానమిచ్చి అమావాస్య తిథియందు శ్రాద్ధకర్మ నాచరించి పితృదేవతలకు పునర్జన్మలేని శాశ్వతపుణ్యలోక మొసంగి తాను పెండ్లియాడి యోగ్యమైన సంతానమును పొంది పాపనాశనకరమైన చైత్రబహుళ అమావాస్య తిథియొక్క ప్రాముఖ్యతను భూలోకమున విస్తరింపజేసి పరమ సంతుష్ట మనస్కుడై భక్తితోకూడినవాడై మరల తపస్సు చేయుటకై గంధమాదన పర్వతమునకు వెళ్ళెను. అందువలన చైత్రబహుళ అమావాస్య తిథిబహుపుణ్యకరమైనదని శుభప్రదమైనదని అనమానమైనదని లోకమునందు వన్నెకెక్కినది.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమందు నారదాంబరీష సంవాదమున ఇరువదిరెండవఅధ్యాయము

ఇరువది మూడవ అధ్యాయము

శ్రుతదేవుడు పల్కుచున్నాడు, మహాదేవా ! వైశాఖమాస ధర్మములు పరమోత్కృష్టమైనవి. గాన పాపహరమైన వైశాఖ మాస మాహాత్యమును చెప్పచున్నాను వినుము.

వైశాఖశుద్ధ తదియ అక్షయ తదియ, అని చెప్పబడును. ఆదినమున సూర్యోదయకాలమున స్నానమాచరించు మానవులు

పాపరహితులై మాధవుని ఉత్తమస్థానమగు వైకుంఠ నడనమును చేరుచున్నారు. దేవతలు, మునులు, పితృదేవతలను గుఱించి తర్పణము చేయువారు గొప్పచదువుగలవారుగాను, యజ్ఞయాగాది క్రతువులను చేసినవారుగాను, అనేక శ్రాద్ధాది పితృకర్మలు చేసినవారుగాను పరిగణింపబడుదురు. అక్షయ తదియయందు శ్రీహరిని పూజించి భగవంతుని సత్కథను వినినవారు ముక్తినిగాంతురు అక్షయ తదియందు ముకుందుని యానందమునకు శుభకరమగు దానమును చేసినవారు శ్రీహరి యనుగ్రహముచే నాశనరహితమైన ఫలమును బొందుదురు. అక్షయతదియ దేవతలకు, మునులకు, పితృదేవతలకు తృప్తిని కలుగజేసిన వారుగుదురు. రాజచంద్రమా! అక్షయ తదియకు ప్రసిద్ధి కలిగిన వివరము చెప్పెదను. సావధానమగు మనస్సుతో వినుము.

పూర్వమందు దేవేంద్రునకు బలిచక్రవర్తికి యుద్ధము మైనది. అప్పుడు దేవతలు రాక్షసులు ద్వంద్వయుద్ధము చేసిరి. అందు పాతాళలోకనివాసియైన బలిచక్రవర్తియను రాక్షసుని దేవేంద్రుడు జయించి భూలోకమును చూడవలెనను కోరికతో, భూమికిదిగి, ఉత్తర్యముని యాశ్రమమునకు చేరెను. అచ్చట నెమ్మదిగల నడకగలదియు, గర్భముగలదియు కడలుచున్న పిరుదులు గలదియు, బంగారు బిడ్డాణము గలదియు, అనేక అలంకారములతో నిండియున్నదియు, మత్తపుష్పద ఝంకారములను నిరసించు కంకణ నిర్వనములు గలదియు, అందమైన పలరంగుల వస్త్రమును ధరించునదియు, సుండరమైనదియు, మృదుభాషిణియు, తెల్లని చిరునవ్వుగలదియు అందమైన ఏనుగుకుంభస్థలములనుబోలు కుచములతో శోభించునదియు, వికసించినపద్మమువంటి ముఖముగలదియు, ప్రకాశవంతమైనయు సల్లకలువలను బోలిన నేత్రయుగ్మముకలదియు,

మొగలిపూవుల యుడకముతో సమానముగానుండు తెల్లని చెక్కిళ్ళు గలదియు, అలసటచే నిట్టూర్పులు విడుచునదియు, చేపలవంటి కండ్లు గలదియు, మనస్సున కానండమును గూర్చునదియు, పర్ణశాల యొక్క యెదుట శయ్యయందు పరుండిన ఉతథ్యమునియొక్క భార్యనుగాంచి దేవేంద్రుడు మోహపరవశుడై బలవంతముగా నామెతో సంభోగించెను. ఆమె గర్భముందు గల పిండము దేవేంద్రుడు మైథునము చేయుటవలన, భంగము కలిగి పతనము కలుగునను సందేహముచే విచారించినవాడై తనపాదమును యోనిద్వారముందు అడ్డువైచెను, అట్లుచేయుటవలన దేవేంద్రుని వీర్యము ఆమె గర్భమునందు ప్రవేశింపక భూమియందు జారి పడిపోయెను. అందుచేత దేవేంద్రు డామె గర్భమునందు గల శిశువుపై కోపగించెను.

దేవేంద్రు డాశిశువుపై కోపమున కండ్లాటజేసి దురాత్మా ! యోనిద్వారమున నీపాదముడ్డుపెట్టి నాకోరికకు భంగము కలిగించినప్పు తిరస్కరించినందున నీవు పుట్టు గ్రుడ్డివైయుండుమని శపించెను. పాదమునుండి వీర్యము స్రవించెను. దానివలన దీర్ఘశపుడు కాంతివంతుడై పుట్టెను. దేవేంద్రుడు ఉతథ్యమునివచ్చి శపించునని భయముచే పరుగెత్తుచుండగా మునియొక్క శిష్యులు చూచి నవ్విరి. అందువలన దేవేంద్రుడు సిగ్గుపడి మేరుపర్వతకందరమున దాగియుండి కఠినమగు తపమును జేయసాగెను. దేవేంద్రు డిట్లు దాగియుండుట బలిచక్రవర్తి మొదలగు రాక్షసులు గూఢచారులవలన విని దేవతలను బాధించి, దేవేంద్రుని రాజ్యవైభవమును యితరదేవతల యైశ్వర్యమును, బలిచక్రవర్తియు, బలవంతులైన శంబరుడు మొదలగు రాక్షసులును హరించి యనుభవింపుచుండిరి.

దేవతారాజ్యము రాక్షససాలిత మగుటచేత అగ్నిలోనగు దేవతలు తమ యధిపతియగు యింద్రునిజాడ దెలియనేరక దేవతలకు

గురువును కల్గవరహితుడు నగు బృహస్పతిని యడిగిరి. స్వామీ! దేవేంద్రునిజాడ మాకు తెలియకున్నది. మా ప్రభువైన యింద్రు డెచ్చటగలడు? దేవతల రాజ్యము రాక్షసులచే నాక్రమింపబడి యుండెను. నేవేంద్రుడు వెడలి చాలాకాలమైనది. ఎచ్చటకు వెడలెనో తెలియరాకున్నది. అతడెచ్చటనుండెనో చెప్పినయెడల మేమచటికిపోయి వానిని ప్రార్థించి రమ్మని తీసికొనివత్తుము అని దేవతలు చెప్పగా బృహస్పతి వారితో యిట్లుచెప్పెను. దేవేంద్రుడు పూర్వకాలమందు పాతాళలోకమున కేగి బలిచక్రవర్తిని జయించి భూలోకమునకు వచ్చి ఉత్తర్యమునీశ్వరుని వర్ణశాలకు జని వాని భార్యతో బలాత్కారమున భోగించి మునిశిష్యులచే నవమానింప బడి సిగ్గుతో స్వర్గమునకు రాజాలక మేరుపర్వతకందరమున బ్రవేశించి భార్యతో గూడ నెచ్చటనే యుండి తన దుష్కార్యమునకు విమోచన యెట్లని యాలోచించుచుండెను. యీ వాక్యమును అగ్ని లోనగు దేవతలు బృహస్పతివలన విని తమ అధిపతియగు యింద్రుని జూచి ప్రార్థించి రమ్మని పిలుచుటకై వెంటనే మేరుపర్వతకందరము నకు జనిరి.

మేరుపర్వతకందరము దున్న దేవేంద్రుని జూచి దేవతలు, ప్రతస్థిగాంచిన యతిని ప్రతాపమును దెలియజేయు స్తోత్రములచేత స్తుతించిరి ఇంద్రుడా! అందఱిదేవతలకు అధిపతివగు నీకు మా నమస్కారము. నీవు ప్రభుత్వము వడలినందున రాక్షసులచేత బాధింపబడి మిక్కిలి దుఃఖించుచున్నాము. శత్రునాశనకారుడవుగా దేవేంద్రా! మా స్థానములను వడలి దేశ దేశములందు సంచరింపు చుంటిమి గాన నీవువచ్చి శత్రువులను సంహరింపుము. దేవతల చేత యీ రీతిగా నుతింపబడి దేవేంద్రు డామేరుపర్వతకందరము నుండి బయటకువచ్చి సిగ్గుతో తలను వంచుకొని నేలను భూము చుండెను.

దేవేంద్రు డట్లు మాటాడక నిలచియుండి కొంతవడికి గడ్గడ స్వరముతో పలుక జొచ్చెను. దేవేంద్రుడు భీతుడగుట గని బృహస్పతి వానితో నిట్లనెను. దేవేంద్రుడా! నీవేమియు సంఘేహింప వలదు. జగమంతయు కర్మాధీనమైయున్నది. గౌరవము, అవమానము, సుఖదుఃఖములు, లాభనష్టములు, జయాపజయములు లోనగు నవి పూర్వజన్మమందు చేయబడిన పుణ్యపాప కర్మలను బట్టి కలుగును. జీవుడు కర్మల ననుసరించి సుఖదుఃఖములను పొందుచున్నాడు. కాలానుసరణముగా భగవంతునిచేత నవి నిర్ణీతములగుచునే యుండును. ఇంద్రుడా! తమయొక్క ప్రారబ్ధిశేషములనుబట్టి కలిగిన సుఖదుఃఖములకు బుద్ధిమంతులు విచారింపకు. సంతసింపకు. సీకు యీవిచారము నీయొక్క ప్రారబ్ధి కర్మవలన కలిగినది. దేవేంద్రా! నీవు దుఃఖాప నవసరములేదు. అని దేవగురువగు బ్రహ్మస్పతి పలుకగా దేవేంద్రుడు ధైర్యము వహించి దేవతలతో నీరీతిగా పలికెను.

పరశ్రీలతో రమించుట వలన బలము, తేజము, కీర్తి, ప్రతిష్ఠ మంత్రశక్తి, ఆయుధశక్తి లోనగునవి సారహీనములై అసమర్థతను కలిగించును. దేవతలును, బృహస్పతియు దేవేంద్రుని మాటలు విని, అతనికి బలము సమర్థత కలుగుటకై రహస్య ప్రదేశమున మంతనముచేయగా విజ్ఞానులలో నుత్తముడగు బృహస్పతి కరుణాపూరితుడై వారితో నిట్లనెను. వైశాఖనూనము విష్ణుప్రీతి కరము. ఆ మాసమందలి తిథులన్నియు విష్ణుప్రీతికరములగుటవలన పవిత్రములును, పుణ్యప్రదములునైయున్నవి. ఆ తిథులలో వైశాఖ శుద్ధ తదియ అక్షయతదియయందురు. ఆరోజున శ్రద్ధావంతుడై శుచియై స్నానమాడి దానధర్మములను చేసినవానియొక్క పాప రాశులన్నియు భస్మమగును. గొప్పదైన బలము, ధైర్యము, సంపదలను బొందుచున్నారు. గాన అక్షయ తదియ దినమున దేవేంద్రు

నకు శుభము చేకూర్చవలచి, బలిచక్రవర్తి విరోధియగు దేవేంద్రుని చేత మనమండలము స్నానము, జపములోనగు సత్కర్మలను చేయింపవలెను. అట్లు గావించిన, విద్య, మంత్రము, శస్త్రము, బలము ధైర్యము కీర్తి లోనగు నవి తమంతట తామే సారవంతములై యుండును. అని బృహస్పతి, దేవతానీకముతో యాలోచించి విష్ణుప్రీతికరములైన ధర్మములను యింద్రునిచేత చేయించెను. అత్యుత్తమములందు భుక్తిని ముక్తిని కూడ యిచ్చునట్టి వైశాఖధర్మములను చేసి ఇంద్రుడు పూర్వమువలెనే బలధైర్యములు కలిగియుండెను.

పరశ్రీ రతివలన సంభవించిన దోషము, అప్పుడే నశించెను. దోషముక్తుడగుటవలన దేవేంద్రుడు రాహుముక్తుడైన చంద్రునివలె ప్రకాశమూనుడై, దేవతలనడుమ నుండు దేవదేవునివలె విరాజిల్లెను. పిమ్మట దేవేంద్రుడు దేవతలతో గూడుకొని, స్వర్గలోకమునకు వెడలి రాక్షసులను ఓడించి అత్యుత్తమయొక్క ఆధిక్యతవలన మిగుల భాగ్యశాలియై శంఖము లోనగు వాద్య విశేషములతో అమరావతీ పురమును జేరెను. దేవేంద్రుని యానతి ననుసరించి దేవతలందరు వారి వారి గృహములకు జనిరి. పూర్వమువలెనే దేవతలు తమ హవిర్భాగములను స్వీకరింపుచుండిరి. పితృదేవతలు పూర్వమందువలెనే పిండములను పొందుచుండిరి. మునులు వేదాధ్యయనము గావింపుచు సంతసింపుచుండిరి. రాక్షసులు పరాజితులైరి. అప్పటినుండి మానవలోకమున అత్యుత్తమము దేవతలకు పితృదేవతలకు మునులకు సంతృప్తిని కలిగించునదియై మూడులోకములందును గూడ కీర్తిగాంచినది. అందువలన అత్యుత్తమము మానవులకు పుణ్యమునిచ్చును. సంపదకలుగ జేయును. సర్వవిధకర్మబంధములను నమయించును. భుక్తిముక్తుల నొసంగును.

ఇది స్కాండపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమున

నారదాంబరీష సంవాదమున ఇరువదిమూడవ అధ్యాయము

ఇరువది నాల్గవ అధ్యాయము

శ్రుత దేవుడు చెప్పుచున్నాడు. మహారాజా! పుణ్యనంతమగు వైశాఖమాసమున ముప్పదిదినములందును శుద్ధద్వాదశీతిధి సమస్త పాపహరమని చెప్పబడినది. ఎవరు ద్వాదశీవ్రతమాచరింపరో వారు అనేక దానములు గావించినను తపములాచరించినను ఉపవాసము లొనరించినను వ్రతములు జేసినను యజ్ఞయాగాది క్రతువులు చేసినను తటాకాది జలనిలయముల నేర్పరచినను ప్రయోజనము కొంచె మైనను లేదు. గ్రహణములయందు గంగానదీతీరమున వేయి గోదానములను చేసినందువలన కలుగు ఫలితము రమాకాంతుని కిష్టముగు దినమందు సూర్యోదయకాలమున స్నానమాచరించినవారు పొండ గలరు. శుభప్రథమైన వైశాఖశుద్ధ ద్వాదశీయందు యోగ్యుడైన విప్రున కన్నదానము చేసినయెడల అట్టి యన్నదానమున గల మెతుకునకు కోటివిప్రుల కన్నమిడిన ఫలితము కలుగును. ద్వాదశీ వసమున నువ్వులు తేనెగల పాత్రను దానమునిచ్చువాడు సంసార బంధముల నుత్పజించి వైకుంఠమున వాసముచేయును. వైశాఖశుద్ధ ఏకాదశీదినమున రాత్రియంతయు హరినామకీర్తనము చేయుచు జాగరణము చేసినయెడల మానవుడు బ్రతికియుండగ నే ముక్తిని బొందును. దేవతలు సంతోషింతురు. కోటిచంద్ర గ్రహణముల యందును సూర్యగ్రహణములయందును సర్వతీర్థములయందు స్నాన మాడినందువలన కలుగు ఫలితము విష్ణుప్రీతికరమైన దివసమందు ప్రాతఃకాలమున స్నానముచేసినవారికి లభించును. ద్వాదశీతిధి యందు మృదువైన తులసిదళములచేత శ్రీహరిని పూజించువారు ఏడుతరములవరకు తన వంశమును తరింపజేయుటయేగాక విష్ణుసాయు జ్యమును పొండగలరు. వైశాఖశుద్ధద్వాదశీయందు యమునిగుడించి

పిశ్య దేవతలను గుఱించి గురువులను గుఱించి దేవతలను గుఱించి శ్రీహరిని గుఱించి దక్షిణానోకూడిన నీటిపాత్రను పెరుగుతోకలిపినయన్నమును దానము చేయువారికి ప్రయాగ తీర్థమందు సదా కోటి నూనవులకు షడ్రసోపేతమైన భోజనము వత్సరపర్యంతము పెట్టినందువలన కలుగు ఫలితముకలుగును, వైశాఖమాసమున శుద్ధద్వాదశియందు సాలగ్రామ దానమును చేసినవాడు సర్వపాపములచేతను ముక్తిని పొందుదురు, వైశాఖశుద్ధ ద్వాదశియందు శ్రీహరిని పాలను అభిషేకము చేసినవాడు, గంగానదీతీర్థమందు రాజసూయాశ్వమేధ యాగములను జేసినందువలన కలుగు ఫలితమును పొందుచున్నారు, రమాధవునికి పంచామృత స్నానము చేయించువాడు, తమవంశమందున్నవారిని తరింపజేసి వైకుంఠమును చేరగల్గుదురు, ద్వాదశియందు సాయంకాలమున విష్ణుమూర్తికి సంతనమును కలిగించుటకై పానకమును యిచ్చినవాడు పాము కుటుంబమును విడచినట్లు పాపములను త్యజింతురు సాయంసమయమందు దోసపండ్లసమమును యిచ్చినందువలన గలుగు ఫలము వలన సంసారిరూపమైన కర్మబంధముల నుండి విడువబడి ముక్తిని పొందును, చెఱకుగడలను, మామిడి పండ్లను దానమిచ్చువారియొక్క వంశము నూరుతరములవరకు నశింపకుండ వృద్ధిని పొందగలదు, వైశాఖ శుద్ధ ద్వాదశియందు సాయంసమయమున సుగంధమును పూసినవాడు, బాహ్యపాపముల నుండి విడువబడును.

మహారాజా ! వైశాఖ శుద్ధ ద్వాదశీదిసమున యెంత స్వల్ప పుణ్య మొనరించినను అది శాశ్వతమైన ఫలము నిచ్చుచున్నది, ద్వాదశీతిథి సర్వజనులయొక్క సమస్తపాపములను హరింపజేసి సర్వశుభములను చేకూర్చును గాన దీనికి లోకమున ప్రశస్తికలిగిన కారణగాధను వివరింతును వినుము, పూర్వము కాశ్యపరచేతమున

దేవప్రతుడను విప్రుడుకలడు. ఆయనకు మాలినియును సుందరమగు నందనకలడు. మాలినిని బుద్ధిమంతుడగు సత్యశీలుడను విప్రున కిచ్చి వివాహ మొనరించెను. సత్యశీలుడు మాలినిని పెండ్లాడి తనయ వనదేశమున కేగెను. మాలినియు సుందరవతియై యావనవతియై యుండెను. మహారాజా! ఆ సత్యశీలుడు మాలినియందు మనసులేని వాడై కఠినచిత్తుడై యుండెను. అతడు యితరులతో విరోధములేక భార్యయందే విరోధము కలిగియుండెను. మాలినియు, తనయందు భర్తకుగల కోపమును గ్రహించి, అతనిని తన వశపరచుకొనుటకై, పూర్వమందు తన భర్తచేత విడువబడిన స్త్రీలను యుపాయములు యాదించెను. అంతట నావనితలు నామెతో నిట్లనిరి. మాలినీ! మామాటవినుము. నీభర్త నీకు ఎఱుడగును. మేమును మాభర్తలను వశపరచుకొంటిమి. అందుల కవరగమైన మందు నుపయోగించితిమి. ఒక సన్యాసివనితకలడు. ఆమె కడకేగి యడిగిన భర్త భార్యకు స్వాధీనమగు యావధము నీయగలడు. మేము బలికెనరీతిగా నీవాచ రించితివేని నీ భర్త నీకు తప్పక సేవకుడగును. అని ఆవనితలు పలు కగా, రాజాదుర్భాగపు నడతగల యామె వారి మాటలను విని యుపాయమునకు సంతసించి వెంటనే నూలు స్తంభములుగల యా సన్యాసిస్త్రీ యున్నగుడిసెకు వెళ్ళెను.

విశాలమై శోభావంతమై వచ్చి పోవు జనులుగల గుడిసె యందుగల సన్యాసిస్త్రీని కాషాయవస్త్రధారియైయుండుటగని మాలిని ప్రార్థించెను. ఆ సన్యాసి పొడవైనబడలతో, రాణింపుచున్నది. పరిచర్యలుచేయు పలువురు వనితలు పరివేష్టించియుండిరి. స్ఫుట ముగాని మెల్లని చూపులు గలిగియుండెను. చేతిలో జపమాలను ధరించి యుండెను. ఆ సన్యాసి తనకు వశమైనట్టి నమ్మక ముకలిగించునట్టి మంత్రరాజము నుపదేశించెను. మాలిని

సన్యాసినికి నమస్కరించి వజ్రమాణికవ్య సమన్వితమును యెఱ్ఱని కాంతి గలదియు మృదువగు బంగారముచే చేయబడినదియు సూర్యకాంతిచేత ప్రకాశించునదియు నగు యుంగరము నా సన్యాసిని పాదములందు సమర్పించెను. పిమ్మట ఆ సన్యాసిని తన కర్పించిన యుంగరమును గాంచి సంతసించెను. ఆ సన్యాసిని మాలిని యొక్క మనోవేదనను గుర్రెఱింగి యామెకు తగురీతి నిట్లుచెప్పెను. మాలినీ! నీకు సర్వభూతములు వశమగు చూర్ణమును యంత్రమును యిచ్చుచున్నాను. యీ చూర్ణమును నీ భర్తచే నేవింపజేసి యీ యంత్రమును నీగళమందు దాల్చుము. ఇట్లు చేసినయెడల నీ భర్త నీకు స్వాధీనమగును. వేరొక పనితతో రమింపడు. నీతో సర్వదా సంతోషముతో సంభాషించును. నీవు చెడునడత గలిగియున్నను నీయందే మక్కువగలిగియుండును అని చెప్పెను.

మాలిని సన్యాసిని తనకిచ్చిన యంత్రమును చూర్ణమును తీసికొని తనయింటికి వెళ్ళి సాయంసమయమున ఆ చూర్ణమును పాలలోగలిపి భర్తకు త్రాగుటకిచ్చెను. ఆ యంత్రమును తన కంఠమందు దాల్చెను. అయోగ్యమైన పనియని తలంపలేదు. భర్తయు చూర్ణముతో గలిపిన పాలను త్రాగెను. ఆ చూర్ణము నేవించుట వలన మాలిని భర్త క్షయరోగముచేత క్రమముగా క్షీణించుచుండెను. ఆసనమందు రణములు సంభవించి పుడుగులు కలిగెను. కొన్నిదినములకు మాలినిభర్తకు శరీరమందు సుఖములేకుండెను. మాలిని వ్యభిచారిణియై చెడునడతగలిగియుండెను. మాలిని భర్తకు శక్తితగ్గినందున గుండ్రియములు చలించి రాత్రింబవళ్ళు మాలిని నుద్దేశించి ఏడ్చుచు కాంతా! నేను నిన్నుతప్ప యితరులను గోరను. నా తప్పు క్షమింపుము. నన్ను రక్షింపుము. నీకు దాసుడను అని పలికెను. భర్తమాటలను విని తనభర్త తనకు వశుడయ్యెనని తలచి

యాతని యందిష్టము లేకున్నను మరణించినచో తా నలంకార
హీనయగుదునను తలంపుచేత మరల నా సన్యాసినివద్దకు మాలిని
వెళ్ళి తన వృత్తాంతమునంతను చెప్పెను. సన్యాసిని యాతని
రోగము తగ్గుటకై రెండవమందును యిచ్చెను. ఆ మందును తెచ్చి
మాలిని భర్త కొనింగెను. వెంటనే అత జాయావధమును సేవించి
రుగ్మతలేక సుఖముగా నుండెను.

ఒక జాతుడు మాలిని గృహమందు సదా పనిచేయు మిష
చొప్పున సంచరింపుచుండెను. అనేకులు సదా వచ్చుచు పోవుచు
అనేకవర్ణముల విటగాంధ్రు మాలినిగృహమును ప్రవేశింపుచుండిరి.
మాలినియొక్క నడతను చూచియు సహింపలేనివాడైనను భర్త
మాలినివలన సన్యాసినియొద్దనుండి తేబడి యుపయోగింపబడిన
చూర్ణముయొక్క మహిమవలన మాటాడజాలకుండెను. అనేకులతో
రమించుటవలన మాలిని మాలిన్యమునుపొంది మానావయవములందు
రోగములు జనించి క్రిములచే బాధపడుచుండెను. ముక్కు, నాలుక
తినివేయబడెను. రెండుచెవులు తినివేయబడెను. స్తనములు ప్రేళ్ళు
కూడ నశించి కొంతకాలమునకు మరణించి నరకలోక బాధలను
పొందుచుండెను. ఆ మాలిని నరకలోకమున రాగిపాత్రయందు బడి
అనేకవేల సంవత్సరములు యాతన సనుభవించెను. చాలాసారులు
కుక్కజిడ్డుల నెత్తెను. ఆ జన్మలయందు చెవులుపోవుట, ముక్కు
పూడుట, శిరస్సున పురుగులుండుట, తోకవిచ్చన్నమగుట, కాళ్ళు
లేకుండుట, యింటింట ప్రవేశింపుచు వారి సన్యాసములను పొందుచు
కాలము గడపగా కొంతకాలమునకు సోపీర దేశమున పద్మబంధువను
విప్రునకు దాసిగానున్న యామె గృహమందు ఆడకుక్కయై పుట్టి
మిక్కిలి కష్టపడుచుండెను.

ఆజన్మమందు గూడ, చెవులు, ముక్కు, తోక, పాదములు
మొదలగు యవయవములేకుండ విచ్చిన్నమగుటచేతను, శిరస్సు

నందును, మర్కటానమందును, పురుగులుపట్టుటచేతను క్షుధి
 బాధపడుచుండెను కుక్కజన్మ ముప్పునివర్తనములు గడచెను. ఆ
 కుక్కయొక్క భాగ్యవశముచేత యొకప్పుడు సూర్యుడు మేఘా
 యందుండగా వైశాఖ శుద్ధ ద్వాదశీదినమున పద్మబంధుని శ్రుతుడు
 నదికి స్నానమునకై పోయి స్నానమాచరించి శుద్ధుడై ఆశీర్వాద
 లతోనే యింటికి వచ్చి చేరెను. తులసి యలుగు సమీపమున పాద
 మలను కడుగుకొనెను, అంతకు పూర్వమే పద్మబంధుని యింటిలో
 ప్రాచీ పనితీయుట కా దాని సూర్యోదయమునకు ముందే వచ్చెను.
 దానితో కూడ నీ కుక్కివచ్చి యచ్చట తులసి యలుగుక్రింద
 పండుకొనెను. విప్రుడు పాదములను కడిగిన నీరు కుక్కక్రిందకు
 పోయి యది తడిసిపోయెను. కుక్కయొక్క పూర్వజన్మకృత సర్వ
 దోషములు వెంటనే నశించి పూర్వజన్మజ్ఞానము కలిగెను.

కుక్క, పూర్వజన్మసంచిత పాపములను తెలిసికొనిపండున
 విచారపడి దిక్కులేక మునిచంద్రుమా! నన్ను రక్షింపునువీడిన
 ముగా ప్రార్థించెను. పిమ్మట తన పూర్వజన్మమండలి తన మృత్యుత
 మును జ్ఞప్తికి తెచ్చుకొని, విప్రునితో నిట్లు పలికెను. విప్రోత్తమా!
 భర్తను పశపరచుకొనుటకు, దురుపాయముల నాలోచించు స్త్రీ
 వ్యర్థ ధర్మాచారములు కలదియై సరకమున రాగిపాత్రయందు
 యాతనల ననుభవించుదు. గాన భర్త వనితలకు పరమ దైవతము.
 భర్తయే గురువు. భర్తయే యుత్తమమైన దేవత. పూజనియులై
 భర్తను దూషించి యపకృతి గావించిన వనిత సుఖమును బొంద
 నేరదు. మరణించిన పిమ్మట నీచజన్మలనంది పురుగులతోగూడినది
 యగుచుండును. గాన వనితలు భర్త యానతి ననుసరించి నడుచుకొ
 నవలయును. నేను పూర్వజన్మమందు చేసిన పాపకృత్యములవలన
 ఘోరుటభదియున్న రూపముతోనున్న నన్ను కరుణించి తరి

జేయుము. లేనియెడల నరక బాధలను పొందును. వై శాఖనూనమున శుక్లపక్షమున నీవు సంపాదించిన పుణ్యమును నాకు యిచ్చి పాపురాలనగు తన్ను తరింపజేయుము. పుణ్యప్రవర్ధన కరమైన వై శాఖ శుద్ధ ద్వాదశీ దినమున స్నానమాచరించుట, దానము గావించుట, భోజన మొసంగుట, లోనగు సత్కృతులవలన నీవు సంపాదించిన పుణ్యమును నాకు యిచ్చితివేని నే నీ పాపముచుండి ముక్త పగుచును. వై శాఖ శుద్ధ ద్వాదశీ తిథియందు సూర్యోదయ కాలమున యింటియందు స్నానమాచరించినను, సర్వతీర్థములను సేవించిన ఫలము గలుగుచున్నది. వై శాఖ శుద్ధ ద్వాదశీయందు గావించిన తపస్సు, హోమము, దానము, దేవతలను పూజించుట, లోనగు సత్కార్యముల వలన గలుగు ఫలము స్థిరమైనదై నందున క్రమరీతిని నీకు గలుగు ఫలము నాకు యిచ్చు. ఆరోజున యుపవసించి త్రయోదశియందు పారణచేయుటవలన గలుగు ఫలము అధికముగా ముక్తిని కలిగించును. మహాభాగా! అనాధరక్షకా! విప్రోత్తమా! దిక్కులేని నాయాదు దయపూవుము. దీనరక్షకుడును, జగదీశ్వరుడును అగు శ్రీహరి మీకు రక్షకుడై ప్రసన్నుడగును. రాజును బట్టి జనులులడునట్లు భగవద్భక్తులకు మీరు భగవానునితో సమానులు. పాపనాశన మొనర్చి యమలోక ముక్తిని గావించు శక్తిగల మహానుభావా! నేను కష్టపడుచుంటిని గాన నన్ను కరుణింపుము. కుక్కజన్మనెత్తి నీ యింటి ద్వారము కడ కావలియున్న దీనురాల నగు నన్ను కరుణింపుము.

శుభమైన వై శాఖ శుద్ధ ద్వాదశీ తిథియందు చేయు సత్కృతులవలన వేయి గోవులను చంపిన పాపమును, వేయియొక విప్రులను జంపిన పాపమును, అయుక్త కార్యములను చేసినందువలన గలుగు కోటిపాపములు కూడ నశించును. అట్టి విశేషపుణ్యమును

నాకిచ్చి విపత్సముద్రమందున్న నన్ను విముక్తును గావింపుము. విప్ర
 డవైన నీకు నమస్కారము అనిపలికెను. ఆ కుక్క మాటలను
 విప్రకుమారుడు విని దానితో నిట్లనెను. శునకమా! ప్రతిప్రాణియు,
 పూర్వజన్మమందలి పాపపుణ్యముల ననుసరించి తరువాత జన్మ
 మందు నుఖదుఃఖముల ననుభవింపుచుండును. నీవు పాపాత్మురాలవు,
 నీచురాలవు, యంత్రము, మంత్రములను వుపయోగించి నీ భర్తను
 వశపరచుకొన్న పరమ దుర్మార్గురాలవు. సజ్జనులను బాధించిన
 వారికి పాపము మితముగా గల్గును. సజ్జనులకు చేసిన సత్కృతివలన
 పాపములనుండి ముక్తులగుదురు. పాపాత్ములకు చేసిన యుపకృతి
 వలన పుణ్యము నశించును. యిహపరలోకనుఖము లంతరించును.
 పంచదారలో కలిపిన పాలను పామునకు త్రావుట కొసంగినమాత్ర
 మున దానికి విషము వృద్ధియగునేగాని నశింపనేరదు. అట్లే పాపు
 నకు జేసిన సత్కృతి పాపవృద్ధినే గావించును.

అని మనికుమారుడు దయాశూన్యుడై పలికినంత ఆయాడు
 కుక్క మిగుల విచారమును పొంది ఆకాశమున కత్తెత్తి యఱచుచు
 విప్రకుమారునితో యిట్లు పలికెను. పద్మబంధూ! నీయింటికి కావలి
 యుండి మీ యుచ్చిష్టమునే దినుచు బ్రతుకుచున్న నన్ను కడుఁగిం
 పుము. కాకులు కుక్కలులోనగు నీచప్రాణులకు సహితము గార్హస్థ్య
 విధి నెఱపువాడు బలిభోజనాదులచేత కడుఁగింపవలయును. గృహస్థులు
 తమ రక్షణలోనున్న జీవులను తరింపజేయుట ధర్మమైయున్నదని
 వేదవిదులగు పండితోత్తముల యభిప్రాయమై యున్నది. రోగములు
 లోనగు వానిచేత నశక్తుడైన వానిని రక్షింపవివాదు తప్పక నరక
 మును పొందగలడు. యిది నిర్ణయదేహమని శ్రుతులందు దెల్పు
 బడెను. జగత్తులకు స్పృష్టించు జగన్నాథుడు సంసారరూపమైన
 భార్యాపుత్రాది తాపత్రయములను కల్పించి, ఆ సంసార చక్రమును

కురిభ్రమింపజేయు నాధారభూతు నొకని నిర్మించి, తానే మూలా
 ధారుడై చక్రమును ద్విష్టచుండును గాన యజమానుని యాజ్ఞా
 బద్ధులై యను సరణులుండవలయును, అట్టి యనుచులు తమ
 విధిని నిర్వర్తింపక, వ్యతిరేకించిరేని, దైవముచకు ద్వేషులై
 సరకమున బడియుండురు. గాన దయాశూన్యుడవైన ముని
 కుమారా! నీవు యీ యుపకృతి చేయదగిన సమర్థుడవు నేను
 నీ వలన యీ యుపకృతిని పొంద దగిన దీనురాలను గాన నన్ను
 తరింపజేయుము. అని పలికిన శునకముయొక్క వచనములను
 విని పద్మబంధువులోనుండి బయటికి వచ్చి పుత్రునిజూచి శున
 కముయొక్క వృత్తాంతమును దెలిసికొని వింతపడి విపునితో
 నిట్లనెను. శ్రేష్ఠమైన ముఖవర్చస్సుగలవాడా! కుమారా! నాకు
 పుత్రుడవైయుండి యిట్టిపలుకులు నీవాడుట దగునా? యిట్టి యవ
 కాశమున నీవీరీతిగా బ్రవర్తించుట భావ్యముగాదు. పాపాత్ములు
 తమ స్వాపకృతిని దలంచుకొని పరుల కుపకారము చేయక పాపులగు
 చున్నారు. సజ్జనులు తమ సంగతిని వదలి పరుల కుపకారమునే
 చేయుచుండురు. గ్రహించితివా? చంద్రుడు, సూర్యుడు, వాయువు,
 భూమి, అగ్నిహోత్రుడు, జలము, మంచిగంధము, చెట్లు, సజ్జనులు,
 యీ మొదలైన వన్నియు యితరుల కుపకారము చేయుటయందే
 బుద్ధినికలిగియుండును. రాక్షసులు పూర్వము మిక్కిలి బలముగలిగి
 దేవతలను బాధించునప్పుడు దేవతల యుపకారమునకై డధీచియను
 మహామిని తన శరీరమండలి యెముకను దయతో కూడినవాడై
 దానముసంగెను. భాగ్యవంతా! పూర్వమందు శీబిచక్రవర్తి
 పాపురమును రక్షించునిమిత్తము తుద్బాధాపీడితయైన డేగకు తన
 శరీరమునుండి మాంసమును కోసియిచ్చెను. భూలోకమందు జీమాత
 వాహనుడు కడునామయుడై తనజాతివారిని రక్షించునిమిత్తము

గరుత్మాంతునకు హారముగా జనెను. గాన దయాస్వరూపమును పర
మార్థజ్ఞాన విదులగు విద్వాంసులు గలిగియుండవలెను.

పవిత్రులైన ప్రాణులను పరమేశ్వరుడు కరుణించును. పవిత్రత
లేని పరమదుర్మార్గులను రమావల్లభు డనుగ్రహింపడు. పవిత్రత లేని
పరమచండాలుర యింటియందు కూడ చేంద్రుడు ప్రకాశింపు
చుండును. గాన తరచుగా ప్రార్థింపుచున్న యీ శునకమునకు నే
జేసిన పుణ్యమునుండి పాలొసంగి పంకమందు దిగబడిన పశువును
రక్షించినరీతిగా కాపాడుదును. అని బహుప్రతిభాశాలియైన పద్మ
బంధువు కుమారుని తిరస్కరించి ప్రతిజ్ఞచేసెను. పద్మబంధువు
వైశాఖశుద్ధ ద్వాదశియందు తానుచేసిన సత్కృతులవలన కలిగిన
పుణ్యమును దానముచేసి శునకమా! నీ పాపములన్నియు నశించి
నవి. నీవు విష్ణులోకమునకు వెళ్ళుము అని పల్కెను.

మిథిలాధినాథా! శ్రుతకీర్తి! వినుము. ఆ విప్రవల్లభు డగు
పద్మబంధు వీరీతిగా నాయాడు కుక్కతో బలుకగా అది తన శరీర
మును విడచి శ్రేష్ఠమైన దేవతాస్వరూపమును దాల్చి ప్రకాశ
వృత్తిమైన యలంకారభూషణములు గలదియై శతాధికభాస్కర
ప్రకాశమయ్యె అపరసావిత్రినలె నలరారుచు విప్రుని యానతిపడసి
దళదిశలను భాసమానముగ జేయుచు స్వర్గమునుగూర్చి వె
ఆమె స్వర్గమండనేక భోగము లనుభవించి మరల భూలోకమున
సరనారాయణాంశమువలన యూర్వశియను పేర ప్రభవించెను. ఆ
వరానన వైశాఖశుద్ధ ద్వాదశీమాసాత్మ్యమువలన దేవతల కత్యంత
ప్రేమాస్పద యగు దేవవేశ్యగా వుట్టెను.

శునకరూపమును విడిచి దేవతా స్వరూపమును బొందిన యా
వనిత యోగుల కనుభవయోగ్యమైనదియు, జ్ఞానులు సహితము
చలించి మోహపరవశులగు సౌందర్యమును, గల పరమార్థ స్వరూ

పమును గాంచగలెను. పిమ్మట పద్మబంధువు పుణ్యవృద్ధిని గాంచుటకై విష్ణు పీఠికరయగు వైశాఖ శుద్ధ చ్చాదశీ తిథిని లోకహితముకై ప్రకటితము జేసెను. అద్వాదశీతిథి కోటిసూర్యగ్రహణములు, గోటిచంద్రగ్రహణములు, అనేక పుణ్యదివసముల కంటె యధికమై, సర్వయోగములకంటె అతీతమై యుండు పుణ్యస్వరూపమును గలదిగా మూడులోకములందును వన్నెకెక్కినను.

ఇది స్కాందపురాణాంతర్గతమగు వైశాఖపురాణమున నారదాంబరీష సంవాదమున ఇరువది నాలుగవ అధ్యాయము.

ఇరువది యైదవ అధ్యాయము

శ్రుత దేవుడు చెప్పుచున్నాను. మహారాజా! వైశాఖమాసముందు శుక్లపక్షమందు, త్రయోదశి, చతుర్దశి, పౌర్ణమి యీ మూడు తిథులును పుణ్యవంతములై శుభప్రదములై యుండును. ఈమూడు తిథులును పుష్కరిణి యను పేర బటగుచు సమస్త పాపములను నిర్మూలన మొనరించును. వైశాఖ శుద్ధ పూర్ణిమయందు స్నాన మాచరింప సమర్థత లేని మానవుడు, యీ మూడు తిథులయందేతిథియందు స్నానము గావించినను సంపూర్ణమగు ఫలితము నొసంగును. వైశాఖ శుద్ధ త్రయోదశియందు దేవతలందరును సర్వప్రాణులను తరింపజేయుదురు, పూర్ణిమతిథియందు సమస్త తీర్థములను, విష్ణువును దేవతలు కూడియుండురు, చతుర్దశియందు యోగములను చేరియుండురు. గాన వా రారీతిగా ప్రాణులను తరింపజేయుదురు. వైశాఖమాసమందు చేయు స్నానమువలన బ్రహ్మహత్య, సురాపానములొనగు మహాపాతకమును గావించు పాపాత్ములు తరింతురు.

మహారాజా ! పూర్వకాలమున వైశాఖ శుద్ధ ఏకాదశినాడు అమృతము ప్రభవించెను. సర్వసమద్భుతైన రమావల్లభుడు ఆ యమృతమును సంరక్షించెను. మాధవు డాయమృతమునే వైశాఖ శుద్ధ త్రయోదశీ దినమున దేవతలచేత త్రాగించెను. భగవానుడైన శ్రీహరి, దేవతా విరోధులగు రాక్షసులను వైశాఖ శుద్ధ చతుర్దశినాడు సంహరించెను. పూర్ణిమాతిథియందు దేవతలు స్వర్గలోకాధిపత్యమును మరల పొందిరి. దేవతలు అమితానందమును పొంది, వింతపడి, త్రయోదశి, చతుర్దశి, పూర్ణిమాతిథులకు ప్రత్యేక విశిష్టత నాపాదించుచు వరముల నొసంగిరి. గాన యీ మూడు తిథులును, శుభప్రదములును, పుత్రపౌత్రప్రదములును, సంపదల నొసంగునవియు నై మానవులకు సర్వపాపములను పోగొట్టుచున్నవి. ఏ నీచమానవుడైనను, వైశాఖమాసమందు ముప్పది దినములును స్నానమాచరింపకున్నను వైశాఖశుద్ధ త్రయోదశి, చతుర్దశి, పూర్ణిమాతిథులయందు మాత్రము స్నాన మాచరించినను పూర్తిఫలితమును పొందగలడు. యీ మూడు తిథులయందును స్నానము, దానము, లోనగునవి జేయనివారు చండాలురై పుట్టి రౌరవాదినరకములను పొందుచున్నారు. ఏమానవుడైనను యీ మూడుతిథులయందును వేడినీటితో స్నానముగావించినయెడల యింద్రుడు స్వర్గాధిపతిగా నున్నంత కాలమును పదనాల్గుమనువులు మనిసంతకాలమును నరకలోకమున పడియుందురు. ఆ మూడు తిథులయందును పితృదేవతలను గురించియు దేవతలనుగురించియు పెరుగుతోగూడిన అన్నమును బలిగా నీయనివాడు పంచభూతములు ప్రపంచమున కలిగియున్నంత వరకు పిశాచభూతములుగా పుట్టుచుందురు. వైశాఖమాసవ్రతమును జేయు మానవుడు దీనులకడిగిన కోరికల నిచ్చువాడగునేని శ్రీశ్రీ వల్లభునియం దైక్యమును పొందుచున్నాడు. వైశాఖమాసమున

నెలదినములును నిష్టతో వైశాఖమాసవ్రతము నాచరించి యీ మూడు తిథులయందును దానములను చేసినవాడు పూర్తియైన ఫలితమును గాంచి జన్మాంతమున విష్ణుసాయజ్యమును పొంది యానందింపుచుండును.

వైశాఖమాసమున దేవతలు, పితృదేవతలు, శ్రీహరి గురు దేవుడు లోనగువారిని గురించి స్నానదానాది జపహోమసత్కృతు లొనరింపని మానవులకు మేము యీరీతిగా శాపమిచ్చుచున్నాము. వైశాఖధర్మశూన్యులు సంతానరహితులై అల్పాయుర్దాయవంతులై కీర్తిశూన్యులై యుండగలరు. అని దేవతలు పూర్వకాలమున చెప్పి తమ నిలయములకు జనిరి. అందువలన ఆమూడు తిథులును అంత్య పుష్కరిణియను పేర కీర్తిగాంచి పుణ్యప్రదమై సాహహితమై పుత్ర పౌత్రాది సంతానప్రదమై వృద్ధిరమై విరాజిల్లుచున్నవి. పార్లమీ దినమున విప్రులకు పప్పు, పరమాన్నములతో పరమోగిరమును భోజనమిడిన వనిత పరమకీర్తనంతుడైన యుత్తమతనయుని పొంద గలడు. శ్రయోదశి, చతుర్దశి, పంచమియందు భగవద్గీతను పారాయణము గావించు పరమోగవతుడు నిత్యాశ్వమేధయాగ ఫలమును పొందగలడు. ఆ పంచమియందు సహస్రనామ పారాయణము జేయువారి పుణ్యఫలమును చెప్పటకు ముల్లోకములందును సమర్థులుండనేరరు.

పూర్ణిమాతిథియందు ముకుందుని పాలతో యభిషేక మొన రించి సహస్రనామమాలతో పూజించుచుహోతునకు పాపరహితమైన విష్ణులోకము ప్రాప్తించును. తనశక్తికొలది శ్రీహరిని పూజించు మానవునకు గలుగు పుణ్యలోకములు యుగములు కల్పములు నశించినను నశింపనేరవు. ఏ మానవమాత్రుడు వైశాఖమాసమున స్నానముజేయక, దానమునీయక, కాలముగడపునో వాడు బ్రహ్మ

హత్య, గురుహత్య, పితృహత్య లోనగు మహాపాతకములను గావించినవాడగును. వైశాఖమాసమున సదా భగవంతుని సత్కథల గల శ్లోకముగాని సగము శ్లోకముగాని పాదమాత్ర శ్లోకముగాని చదివిన నరుడు బ్రహ్మలోకమును పొందును.

వైశాఖమాసమునందు శ్రయోదశి, చతుర్దశి, పూర్ణిమా తిథులయందు విష్ణుప్రీతికరమైన సత్కథలను వినినవారికి పాపములు నశించి, తామరాకును జలమంటనట్లు చేర నేరవు, ఆమూడు తిథుల యందును స్నానాదుల నాచరించుటవలన కొండరు దేవత్యమును పొందిరి. కొండరణిమాదిసిద్ధులను పొందిరి. మరికొండరు పరబ్రహ్మ స్వరూపమును పొందిరి. బ్రహ్మజ్ఞానమును పొందినవారును, ప్రయాగ తీర్థమందు చనిపోయినవారును ముక్తినిగాతురు. అట్లే వైశాఖ మాసమున వ్రతనియమముతో స్నానమాచరించినను ముక్తిని పొందును. మానవుడు కపిలవృషభమును వృషోత్సర్జన మొనరించినను, వైశాఖమాసమందు స్నానమాచరించినను, సర్వకర్మబంధములను విడచి ధర్మార్థకామమోక్షములను చతుర్విధ పురుషార్థములను పొందుచున్నాడు. దరిద్రుడైన కుటుంబీకుడగు బ్రాహ్మణునకు దూడతో గూడియున్న గోవును ధానము నిచ్చినవానికి, అపస్మర్యువును హరించి జన్మాంతమువరకు పరమోత్తమస్థానము గలుగును.

వైశాఖమున స్నానదానాదుల నాచరింపక కాలముగడపు మానవుడు నూజుజన్మములవరకు కుక్కగా పుట్టుచు, అపరిశుద్ధ పదార్థములందు కీటకముగా పుట్టును. భూలోకమునందుగల మూడు కోట్ల యేబదిలక్షల తీర్థములు కలసి తమకు కలుగుచున్న పాపమును గుఱించి యిట్లాలోచించెను. తీర్థములారా! పాపములు చేసిన మానవులు మనయందు మునిగి, తమ పాపములును మనకు పడలుచున్నారు. అట్టిపాపము మనకు జేరుచున్నది. దీనిని నశింపజేయు

టకు యెచ్చటికేగి యెట్టిపరిహారమున గావింపవలెను? అని నూలో చించి విచారముతో సర్వతీర్థములను తన పాదముంగుళలవాడును, సర్వప్రాణులకు రక్షకుడును, సర్వసమర్థుడును అగు శ్రీహరిని శరణు పొంది అనేక విధములైన స్తోత్రములచేత కీర్తించిరి.

దేవతలకు దేవుడగును, జగముల కధిపాధుడగును, సర్వపాపములను నశింపజేయువాడగును, అగు బ్రహ్మదేవా! పాపాత్ములగు జనులు మాయందు స్నానముచేసి హరి పాపములను మాయందు వడలి నీ యానతిని యాధారము గావింపించి నీ సదనమును జేరుచున్నారు. మాకు సంక్రమించిన హరి పాపము మాకెట్లు వడలును? మీ పాదములనే నమ్మి మిమ్ములనే రక్షకులుగా నెంచి నమ్మియున్న మాకు యిందులకు తగు యుపాయమును జెప్పుము. అని ప్రార్థించి సమస్త తీర్థములును ఏకగ్రీవముగా అడిగెను. అంతట సమస్త భూత సమస్తానితుడును, భగవానుడగు శ్రీహరి నవ్వుచు, మేఘగంభీరస్వరముతో యిట్లు పలికెను.

సూర్యుడు మేఘరాశియందుండగా శుక్లపక్షమున సమస్త తీర్థస్వరూపములై యున్న నాకీ ప్రియమైన త్రయోదశి మొదలు మూడు తిథులయందును సూర్యోదయమునకు ముందుగా లేచి, తానున్న గ్రామమునకు బయటనున్న జలాశయములందు స్నానమాసినయెడల, మీకు గల సర్వపాపములచేతను ముక్తులై పుణ్యస్వరూపులై నిర్మలులగుదుడు. మీ రామూడుదినములు స్నానము చేసిన జలములందు మీ పాపములు చేరిపోవును. అని శ్రీమహావిష్ణువు తన పాదములందున్న సర్వతీర్థములకు వరమొసంగెను. ఇట్లా శ్రీహరి తీర్థములకు వరమొసంగి యోగమవలంబించి యంతర్థాను జాయెను. ఆ తీర్థములు తమ తమ స్థానములకు జనిరి, ప్రతిసంవత్సరము, ఆమూడు తిథులయందు మానవులు విడచినందున తమకు సంక్రమించిన పాపములను వైశాఖమాసమందు జలాశయములందు విడతుడు.

వైశాఖశుద్ధ త్రయోదశిమొదలు మూడుతిథులలోను యే తీర్థములు స్నానమాచరింపవో ఆ తీర్థములు సర్వజనులయొక్క పాతకములను సంపాదింపగల్గును. యీ రీతిగా యీమూడు తిథుల యందు స్నానము చేయనివారికి శాపమిచ్చెను. గాన ఆ మూడు తిథులయందు స్నానమాచరింపని పాపమునకు మితిలేదు. శాస్త్రములు చూడగా నీ మూడుతిథులు ముఖ్యములని చెప్పబడెను. గాన స్నానదానములు తప్పక చేయవలెను. అట్లు చేయనివాడు పదునాల్గు యింద్రులున్నంతకాలము నరకముననుండును. గొప్ప బుద్ధిమంతుడవగు శ్రుతకీర్తిమహారాజా! యీ విధముగానున్న వైశాఖమాహాత్యైమును నీకు చెప్పితిని. నీ వడిగిన వైశాఖధర్మముల నన్నిటిని నేను వినినంతవరకు చూచినంతవరకు చెప్పితిని. వైశాఖమాహాత్యైమే గాక శ్రీహరియొక్క ప్రభావమును మహిమయు కూడ చెప్పబడెను. విష్ణుప్రీతికరమైన యీ పురాణమును బ్రహ్మ నూఱువత్సరములు తపించినను చెప్పటకు సమర్థుడు కాదు.

పూర్వమందు కైలాసమందు పార్వతీపరమేశ్వరులు విహారము నల్పుచు పార్వతీదేవి పరమేశ్వరుని వైశాఖధర్మములను తెల్పుమని ప్రార్థించెను. సాంబమూర్తి వైశాఖధర్మములను పార్వతీదేవికి చెప్పట ప్రారంభించి నూరువత్సరములవరకు చెప్పెను. కాని పూర్తి కానందున విసిగి చాలించెను. లోకములకు పరమేశ్వరుడును నాశనములు పోగొట్టు నారాయణమూర్తి కాక వేరెవరె నను వైశాఖ మాహాత్యైమును పూర్తిగా చెప్పటకు అసమర్థులు. అందరు మునులును జనులకొరకు మేలుకలుగవలెనని నిశ్చయించి వైశాఖమాహాత్యైము యింకొకరిచేత చెప్పించిరి. అది బహునూక్ష్యమైయున్నను అశక్తులు విస్తరించి వ్రాయలేదు. వైశాఖమాసమున నీవు సమస్త స్నానదానములును, సత్కార్యములను చేసినయెడల యిహలోక

సుఖముల నేగాక పరలోకము క్తినిగూడ పొందగలవు. ఈరీతిగా శ్రుత దేవుడను విప్రోత్రమును మిథిలా రాధుండగు జనకమహారాజు నకు వైశాఖమాసధర్మములను వివరించి చెప్పి ఆరాజువలన అనుజ్ఞను పొంది మనోవేగమునవెడల నిశ్చయించెను. అంతట ఆమిథిలా కాంతుడు సంతోషితస్వాత్ముడై ఆనందబాష్పములు నేత్రముల నుండి స్రవించుచుండ తనకు అమితమైన ఫలముకలుగుటకు అందరి జనులకును ఆనందమును కలిగించుటకును ఉత్సవమునుచేయించెను. అంతట శ్రుత దేవుడనుచునిని శివీకమందు అధిరోహింపజేసి తాను చతురంగబలసమేతుడై ఆయన సనుసరించి సడచుచు మిథిలానగర మంతయు ప్రదక్షిణముగావిచురీతి నూరేగించెను. పిమ్మట తన సగరునకుగొనివచ్చి సింహాసనాధీనుంజేసి అర్ఘ్యపాద్యాదివిధులచేత బూజించి తనకుగల సంపదలనుసరించి వస్త్రచూల్యాద్యాభరణము లును, గోభూతిల హిరణ్యాదిదానములును యిచ్చి యితరవిపులకు బహువిధదానముల నొసంగి మునికాంతుని ప్రదక్షిణించి సమస్కరించి ఆతనిపిమ్మట నిలచియుండెను.

అధిక తేజోవంతుడును, అమితకీర్తివంతుడును నగు ఆశ్రుత దేవ మునికాంతుడు పరమసంతోషముతో తన నిజస్థానమున కేగెను. నారదుడు చెప్పుచున్నాడు. ఓ అంబరీషమహారాజా! యీ విధమైన వైశాఖపురాణమును వినినంతనే సమస్తమైన దురితములు నుండి విడువబడి సమస్తమైన సంపదలను పొందియుండగలరు. అట్టి నూహత్యమును నీకు చెప్పితిని.

వైశాఖమాసవ్రతమును చేసినవారు యిహలోకమందు సమస్త భోగముల ననుభవించి ముక్తి ప్రదమైన జ్ఞానమునుపొంది, అంత్యమున మోక్షమును పొందుచున్నారు. యీరీతిగా పల్కిన నారదుని వాక్యములను విని విఖ్యాత కీర్తిశాలియగు అంబరీష

మహారాజు స్వతంత్రుడై, పులకిత శరీరులై బాహ్యేంద్రియ
వ్యాపారములను వదలి ఆనందానికే ప్రదక్షిణాబుగావించి సాష్టాంగ
దండప్రణామంబుల గానించెను, అంబరీషమహారాజు తనకుగల
విశ్వరథమునకు తగురీతిని నారదుని పూజించెను, నారదునకుగల
శాపకారణముచే నతిదొక ప్రదేశమున నిలదియుండ జాలడు, గాన
అతడచటనుండి బయలుదేరి వేరొక లోకమునకు జనెను, పరమ
ప్రఖ్యాతుడైన అంబరీషమహారాజు నారదునిచే చెప్పబడినవియుశుభము
లను యివ్వగలిగినవియునగు వైశాఖమాస ధర్మములను ఆచరించి
పిమ్మట త్రిగుణ రహితమైన పరబ్రహ్మమునందు వికలత గాంచెను,

సూతమునీశ్వరుడు చెప్పుచున్నాడు, సర్వపాపములను
పోగొట్టునట్టిదియు, నమనమైన పుణ్యములను నృద్ధిపొందించునది
యునగు ఉత్తమమైన వైశాఖ మాహాత్యమును విసినవారును చది
వినవారును పుమోత్కృష్టమైన స్థానము పొందుదురు ఏమాన
వుని యింటియందు యీ వైశాఖమాహాత్యముగల వైశాఖపురా
ణము వ్రాయబడిన పుస్తకము వ్రుండునో వారికి మోక్షము కరతలా
మలకము, ఈ వైశాఖపురాణమును పఠినవారును, మోక్షమును
అతి సూక్ష్మముగా పొందుదురని వేరే చెప్పనక్కఱలేదు,

ఇతి కౌళికగోత్రపవిత్ర జయంతివంశపయః పారావారా రాకాసుధాకర
సుందరాంబా బలరామేశ్వర గర్భశుక్తి ముక్తాఫల సహజ
పాండిత్య జగన్నాథశాస్త్రి ప్రణీతంబైన స్కాందపురాణాంతర్గత
వైశాఖ పురాణమున నారదాంబరీష సంవాదమున

ఇరువది అయిదవ అధ్యాయము

సర్వమును

సంపూర్ణము

